

PROCEDURA PENALE

Viti IV

Arsimi i mesëm profesional katërvjeçar,
Profesioni ekonomik-juridik dhe tregtar/Ekonomi, drejtësi dhe tregti
Teknik juridik

PROCEDURA PENALE

Viti IV

Arsimi i mesëm profesional katërvjeçar,

Profesioni ekonomiko-juridik dhe tregtar/ Ekonomi, drejtësi dhe tregti

Teknik juridik

Shkup, 2024

PROCEDURA PENALE

Viti IV

**Arsimi i mesëm profesional katërvjeçar/ Profesiioni ekonomiko-juridik dhe tregtar /
Ekonomi, drejtësi dhe tregti / Teknik juridik**

Autore:

Snezhana Brindevska
Mirjana Toshevska

Recensentë:

Igor Kambovski
Kujtim Bajrami
Aneta Stefanovska

Dizajni i kopertinës:

Aleksandar Gjorgjevski

Titulli origjinal:

КРИВИЧНА ПОСТАПКА

IV година

**Средно стручно четиригодишно образование, Економско-правна и трговска
струка/ Економија, право и трговија /**

Правен техничар

Снежана Бриндеvsка Мирјана Тошевска

Redaktor: Refail Sulejmani

Përkthyer nga gjuha maqedonase: Refail Sulejmani

Redaktor profesional në gjuhën shqipe: Qani Nuhiu

Lektor: Refail Sulejmani

Botues:

Ministria e Arsimit dhe Shkencës e Republikës së Maqedonisë së Veriut
rr. "Shën Kirili dhe Metodi" nr. 54 1000 Shkup.

Rregullimi grafik dhe teknik: Vlladimir Mlladenovski – ARS STUDIO

Vendi dhe viti i botimit: Shkup, 2024

Me vendim për miratimin e tekstit shkollor për lëndën Procedura penale për vitin IV, arsimi i mesëm profesional katërvjeçar / Profesiioni ekonomiko-juridik dhe tregtar / Ekonomi, drejtësi dhe tregti / Teknik juridik nr. 26-1946/1 të datës 27.07.2023, miratuar nga Komisioni kombëtar për tekste shkollore të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Qëllimet e programit mësimor janë që nxënësi:

- ❖ Të fitojë njohuri për arsyet dhe kushtet për fillimin e procedurës penale, si dhe për rrjedhën e procedurës penale;
- ❖ Të fitojë njohuri themelore për fazat e procedurës penale, mënyrën e paraqitjes së provave dhe mjeteve provuese, mënyrën e marrjes së vendimit dhe llojet e vendimeve dhe mjeteve juridike;
- ❖ Të aftësohet për përpilimin e llojeve të ndryshme të parashtresave dhe për të zbatuar njohuritë e fituara në praktikë;
- ❖ Të zhvillojë shprehi të punës, aftësi të punës në grup dhe përgjegjësi personale;
- ❖ Të zhvillojë vetëdije për të mësuarit gjatë gjithë jetës me qëllim të zhvillimit profesional dhe në karrierë.

Përmbajtja

PARATHËNIE	7
NJËSIA MODULARE 1.....	8
1. KONCEPTI, ZHVILLIMI HISTORIK DHE PARIMET E PROCEDURËS PENALE	9
2. PARIMET NË PROCEDURËN PENALE	17
NJËSIA MODULARE 2.....	33
SUBJEKTET DHE OBJEKTET E PROCEDURËS PENALE.....	33
1. STRUKTURA ORGANIZATIVE DHE KOMPETENCA E GJYKATAVE	34
2. ZGJEDHJA DHE MBARIMI I DETYRËS SË GJYQTARIT, GJYQTARIT POROTË DHE PROKURORIT PUBLIK	47
3. KONCEPTI DHE QËNDRIMI PROCEDURAL I PADITËSIT PRIVAT DHE TË DËMTUARIT.....	68
4. POZITA DHE ROLI PROCEDURAL I TË AKUZUARIT, AVOKATIT MBROJTËS DHE POLICISË GJYQËSORE NË.....	75
5. OBJEKTET DHE SHPENZIMET E PROCEDURËS PENALE.....	84
NJËSIA MODULARE 3.....	92
PROVA DHE MJETET E PROVAVE	92
1. PROVA, KONCEPTI DHE LLOJET E PROVAVE	93
2. KONCEPTI DHE ROLI I DËSHMITARIT, EKSPERTIT DHE TË AKUZUARIT NË PROCEDURËN PENALE	99
3. INSPEKTIMI, RIKONSTRUKSIONI I NGJARJES, PROVA MATERIALE, EVIDENTIMI DHE	119
NJËSIA MODULARE 4.....	124
MASAT PËR SIGURIMIN E PRANISË SË PERSONAVE DHE SENDEVE NË PROCEDURËN PENALE.....	124
Rezultatet e të nxënit Nxënësi do të jetë në gjendje	124
Termat:	124
• Arrestimi	124
• Garancia.....	124
• Bastisja	124
1. MASAT PËR SIGURIMIN E PRANISË SË PERSONAVE	125
2. MASAT PËR SIGURIMIN E OBJEKTEVE	139
NJËSIA MODULARE 5.....	155
Rezultatet e të nxënit.....	155
Termat:	155
1. FILLIMI DHE FAZAT E PROCEDURËS PARAPENALE (PROCEDURA PARAPRAKE).....	156
2. KARAKTERISTIKAT THEMELORE TË PROCEDURËS HETIMORE	164
3. KONCEPTI DHE PËRMBAJTJA E AKTAKUZËS, PROPOZIMI DHE PADIA PRIVATE	173
4. SUPOZIMET PËR MBAJTJEN E SEANCËS KRYESORE DHE VEPRIMET E NDËRMARRA NË	181
5. LLOJET E VENDIMEVE DHE MËNYRA E MARRJES SË VENDIMEVE.....	194
6. LLOJET E AKTGJYKIMEVE DHE PROCEDURA E BOTIMIT, PËRGATITJES DHE DHËNIES SË TYRE	204
NJËSIA MODULARE 6.....	218
MJETET E RREGULLTA DHE TË JASHTËZAKONSHME JURIDIKE NË PROCEDURËN PENALE.....	218

Rezultatet e të nxënit:	218
Termet:	218
1. KONCEPTI, KARAKTERISTIKAT THEMELORE DHE PROCEDURA PËR ANKIMIMIN E AKTGJYKIMIT TË GJYKATËS SË SHKALLËS SË PARË.....	219
2. KONCEPTI, KARAKTERISTIKAT THEMELORE DHE PROCEDURA E ANKIMIMIT TË AKTGJYKIMIT TË GJYKATËS SË SHKALLËS SË DYTË	229
3. KARAKTERISTIKAT THEMELORE DHE PROCEDURA E ANKIMIT KUNDËR VENDIMIT	230
4. KONCEPTI, LLOJET, BAZAT DHE MËNYRA E VEPRIMIT NË MJETET E JASHTË ZAKONSHME JURIDIKE.....	232
LITERATURA E PËRDORUR	43

PARATHËNIE

Teksti shkollor “Procedura penale” u dedikohet kryesisht nxënësve nga viti i katërt i arsimit të mesëm profesional katërvjeçar, drejtimi juridik, profesioni/ sektori ekonomiko-juridik dhe tregtar/ Ekonomi, drejtësi dhe tregti për profilin arsimor teknik juridik. Teksti shkollor është shkruar sipas programit mësimor për vitin e katërt, është i ndarë në gjashtë njësi modulare dhe është përshtatur për arritjen e qëllimeve arsimore të parashikuara nga programi. Ekziston shtojcë në të cilën ka modele për ushtrimin praktik të njohurive të fituara teorikisht. Teksti shkollor është vepër autoriale të profesoreve me përvojë të gjatë në mësimdhënien e lëndëve juridike. Autorët përpiquan që në mënyrë sistematike të afrojnë me nxënësit institutet juridike nga fusha e “procedurës penale”. Teksti shkollor është i shkruar në gjuhë të thjeshtë dhe kurdoherë që është e mundur i mbështetur me shembuj nga praktika, të cilat duhet të shërbejnë si ilustrim i instituteve juridike dhe t’u mundësojnë nxënësve të zotërojnë më lehtë lëndën e synuar.

Ky lexim, përveç nxënësve të arsimit të synuar juridik, mund të përdoret nga lexues të profileve të ndryshme të cilët dëshirojnë të fitojnë njohuri bazë në fushën e procedurës penale.

Bibliografia e vendosur në fund të tekstit mund të përdoret për përvetësimin e njohurive të thelluara dhe përgatitjen e prezantimeve, punimeve profesionale nga profesorë dhe nxënës.

Në qoftë se teksti shkollor kontribuon në përvetësimin më të lehtë të lëndës dhe në zhvillimin e qëndrimit pozitiv të nxënësve ndaj materialit mësimor të procedurës penale, autorët do të konsiderojnë se misioni i tyre është kryer!

Nga autorët

NJËSIA MODULARE 1

KONCEPTI, ZHVILLIMI HISTORIK DHE PARIMET NË PROCEDURËN PENALE

**Rezultatet e mësimit:
Nxënësi do të jetë në gjendje:**

- **Të shpjegojë konceptin, qëllimet dhe zhvillimin historik të procedurës penale;**

- **Të kategorizojë llojet e parimeve në procedurën penale;**

Konceptet:

- **Procedura penale;**
- **Procedura akuzuese;**
- **Procedura e inkuizicionit;**
- **Procedura e përzier;**
- **Parimet në procedurën penale;**
- **Akuzativiteti;**
- **Zyrtariteti;**
- **Ligjshmëria;**
- **Kontradikta.**

1. KONCEPTI, QËLLIMET DHE ZHVILLIMIN HISTORIK TË PROCEDURËS PE

1.1. KONCEPTI DHE QËLLIMET E PROCEDURËS PENALE

Procedura penale është tërësia e veprimeve procedurale të ndërmarra nga subjektet procedurale në rast të dyshimit të arsyeshëm se një person i caktuar ka kryer veprë penale të caktuar. Veprimet procedurale janë të formës, mënyrës, afatit dhe rendit të përcaktuar saktë, pasi ato ndërmerren përmes organeve të autorizuara ku përcaktohen rrethanat në të cilat është kryer vepra, fajësia dhe shkalla e përgjegjësisë penale të kryesit për të shqiptuar sanksion i caktuar.

Dyshimi për kryerjen e veprës penale është bazë për ndërmarrjen e një sërë aktiviteteve për të konstatuar se a është vërtet krim i kryer, lloji i krimit, kush është autori i tij, si ka ndodhur ngjarja kriminale, cilat janë motivet e kryerjes. krimi, në qoftë se ka bashkëkryetarë, nxitës, ndihmës, çfarë mjetesh janë përdorur, në qoftë se ka dëshmitarë që mund të japin deklarata që hedhin dritë mbi ngjarjen, në qoftë se ka prova materiale që ndihmojnë në vërtetimin e fakteve, cilat elemente përbëjnë ekzistimi i krimit, në qoftë se ekzistojnë rrethana që përjashtojnë përgjegjësinë penale etj. Gjatë procedurës penale ndërmerren vetëm ato veprime që janë të nevojshme për zbardhjen e rastit, përcaktimin e elementeve të veprës penale dhe çështjeve që kanë të bëjnë me autorin, të cilat sipas vlerësimit të gjyqtarit janë të mjaftueshme për marrjen e aktgjykimit ligjërish të qëndrueshëm. Qëllimi kryesor i procedurës penale është shqiptimi i sanksionit përkatës penal ndaj kryesit të veprës.

Ekziston dallim ndërmjet termave subjekte të procesit, palë dhe pjesëmarrës në procedurë.

Palët janë paditësi i autorizuar dhe i padituri dhe ata si subjekte procedurale kërkojnë vendim gjyqësor në drejtim të caktuar dhe kanë interesa të kundërta.

Pjesëmarrës në procedurë, përveç subjekteve procedurale, janë edhe i dëmtuari, dëshmitarët, ekspertët dhe interpretuesit.

Subjektet e procesit kanë funksione të ndara gjatë procedurës.

1. Funksionin e ndjekjes e kryen prokurori i autorizuar i cili duhet të dëshmojë fajësinë e të akuzuarit. Si paditës janë:

- **Prokurori Publik** – për veprat penale të cilat ndiqen sipas detyrës zyrtare (ex officio). Prokurori Publik e zhvillon procedurën para-hetimore me qëllim të gjetjes së provave për të vërtetuar fajësinë e kryesit, në mënyrë që gjykata të nxjerrë aktgjykim.
- **paditësi subsidiar** – i dëmtuari i cili mund të veprojë si paditës për veprat që ndiqen sipas detyrës zyrtare në rast se Prokurori Publik ka hequr dorë nga ndjekja;
- **paditësi privat** – për veprat që ndiqen me padi private në përputhje me dispozitat e Kodit Penal.

2. Funksionin e mbrojtjes e kryen i akuzuari dhe mbrojtësi i tij dhe qëllimi i tyre është mbledhja e provave gjatë procedurës hetimore, përgënjeshtrimi i pretendimeve të akuzës së prokurorit të autorizuar dhe prezantimi i gjithçkaje që është në favor të të akuzuarit. I akuzuari mund të shfrytëzojë të drejtën për të heshtur gjatë procedurës ose të marrë pjesë aktive duke paraqitur prova në favor të tij, dëgjimin e dëshmitarëve etj.

3. Funksionin e gjykimit e kryen gjykata, e cila është e detyruar të gjykojë dhe të bazojë vendimet e saj në Kushtetutë, ligjet dhe marrëveshjet të ratifikuara ndërkombëtare. Gjykata është e detyruar, duke respektuar normat juridike, të sigurojë zbatimin e drejtë dhe në kohë të ligjit, mbrojtjen, respektimin dhe promovimin e lirive dhe të drejtave të njeriut, sigurinë juridike të bazuar në sundimin e ligjit, si dhe barazinë, barabartësinë dhe mosdiskriminimin.

1.2. ZHVILLIMI HISTORIK I PROCEDURËS PENALE (LLOJET E PROCEDURËS PENALE)

Procedura penale akuzuese

Procedura penale akuzuese ekzistonte në rendin shoqëror të dominuar nga skllëvër në Greqinë dhe Romën e lashtë dhe është forma më e vjetër e procedurës penale. Emri vjen nga fjala latine *accusare* që do të thotë të akuzosh. Kjo procedurë nuk ka pasur faza të veçanta procedurale dhe është nisur me kërkesë të paditësit, i cili ka qenë i detyruar të provojë fajësinë e të akuzuarit. E gjithë barra e vërtetimit të fakteve juridikisht relevante i ra paditësit. Ka ndodhur si mosmarrëveshje ndërmjet palës paditëse dhe të paditurit të cilat kanë qenë palë të barabarta në kontest, ndërsa gjykata është palë pasive, detyra kryesore e së cilës është marrja e vendimit në përfundim të kontestit.

Në qoftë se nuk arriti të provonte pretendimet e përfshira në padi, gjykata e shpallte të pafajshëm të akuzuarin. Viktima e krimit në fillim paraqitej si paditëse me padi private, por kishite edhe një sistem *actiopopularis* a padi që mund të ngrihej nga çdo individ, pavarësisht se nuk prekej nga vepra penale i kryer. Sipas detyrës zyrtare ndiqeshin vetëm veprat që drejtoheshin kundër rendit shoqëror.¹

Pala e dytë është i padituri dhe ka qenë plotësisht i barabartë me paditësin. Për të kishite për detyrë të paraqitej para gjykatës dhe të shprehej në qoftë se padia ishte e bazuar a jo. Në të njëjtën kohë nuk ishte i detyruar të dëshmonte në lidhje me krimin për të cilin akuzohej dhe gëzonte të drejtën e heshtjes. Megjithatë, në qoftë se e ka parë të nevojshme, ka pasur të drejtën dhe mundësinë që të propozojë prova për të kundërshtuar pretendimet e paditësit dhe për të marrë pjesë aktive në procedurë.

Gjykata kishte rol pasiv dhe objektiv dhe ndiqte vetëm atë që palët kishin marrë përsipër. I gjithë gjykimi u zhvillua në formën e kontrollit kryesor, nuk kishte etapa në procedurë, por kryesisht të gjitha veprimet kryheshin në sheshe publike ku mund të ishte i pranishëm çdo i interesuar.

¹ G. Lazhëtiq-Buzharovska, G. Kallajxhiev, B. Misoski dhe D. Iliq-Dimoski, E drejta procedurale penale, Universiteti Shën Kiril dhe Metodi, Fakulteti Juridik, Justiniani i Parë, Shkup, 2015, faqe 13

Gjykata pati mundësinë që ka marrë dy lloje vendimesh – ta shpallë të akuzuarin fajtor ose ta lirojë atë.

Marrja në pyetje e dëshmitarëve dhe ekspertëve është bërë nga palët. Dëshmitarët janë marrë në pyetje nga të dyja palët dhe në vendimmarrje ka marrë pjesë juria (përfaqësues të qytetarëve), e cila ka vendosur për çështjen e fajësisë së të akuzuarit dhe më pas gjykata ka vazhduar me masën e dënimit.

Parimet bazë të procedurës ishin:²

- **publiciteti i procedurës** (në seancë mund të merrte pjesë çdo qytetar që kishte njohuri për punën e gjykatës);
- **oraliteti** (palët debatonin gojarisht dhe çdo qytetar mund të ndiqte rrjedhën e gjykimit);
- **menjëhershmeri** (provat u paraqitën drejtpërdrejt para gjykatës),
- **kontradikta** (procedura paraqiste mosmarrëveshje ndërmjet dy palëve të barabarta gjatë ndërmarrjes së veprimeve procedurale);
- **pjesëmarrja e jurisë** (Në Romë, nga 450 gjithsej juritë, u zgjodhën 32-75 juri për çdo rast specifik. Votimi ishte i fshehtë dhe në tabela të veçanta ata theksonin mendimin e tyre: *dënoj, liroj, paqartësi*).

Procedura akuzuese ka dobësitë e veta: i akuzuari ishte vendosur në një pozitë shumë më të favorshme procedurale dhe kjo procedurë nuk mbronte vetëm qytetarët e pafajshëm të akuzuar, por edhe autorët e vërtetë që gëzonin të drejtat dhe liritë procedurale për t'iu shmangur drejtësisë. Në shoqërinë skllavopronare zbatohesh vetëm për burrat që kishin status civil dhe skllavërit, gratë dhe të huajt dënoheshin pa gjyq. Në feudalizëm procedura akuzuese pësoi ndryshime, duke qenë se i gjithë pushteti gjyqësor ishte në dorën e perandorit, ai mund të gjykonte personalisht në raste individuale, kurse në raste të tjera gjykonte një person i autorizuar nga perandori (i quajtur i përsosur). Gjyqet nuk u zhvilluan më në sheshe publike, por në dhoma të mbyllura ku të njëjtat autoritete shtetërore ishin në rolin e prokurorëve, hetuesve dhe kryetarëve të gjykatave. Provat nuk

² Lazhëtiq-Buzharovska, Kalajjiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 14.

ishin më falas. U futën tarifat, të cilat paguheshin para fillimit të gjykimit dhe procedura u bë sekrete dhe e shkruar. Është aplikuar tortura gjatë mbledhjes së provave dhe gjyqtari është urdhëruar të marrë rrëfim nga i akuzuari.³

Supozohet se është përdorur deri në shekullin XII. Sot procedura akuzuese me modifikime të caktuara ekziston në vendet e botës anglo-saksone – Angli dhe SHBA. Megjithatë, forma moderne e procedurës akuzuese njih veprimtarinë e të dy palëve në drejtim të vërtetimit të pretendimeve në padi, pra përgënjeshtimit të tyre nga ana e mbrojtjes, pjesëmarrjes së jurisë, pyetjeve të kryqëzuara të dëshmitarëve, pasivitetit të gjykatës deri në momentin e marrjes së aktgjykimit.⁴

Procedura penale inkuizitore

Në fillim të shekullit XIII u prezantua një formë e re e procedurës, e cila e ka marrë emrin nga fjala latine *inquisitio*, që do të thotë hetim, prandaj kjo formë e procedurës quhet procedurë hetimore. Procedura inkuizitore kryhej para autoriteteve laike.

Ndryshe nga procedura akuzuese, në inkuizitor ka pasur dy faza gjyqësore: hetim dhe gjykim.

Hetimi ishte i ndarë në të përgjithshëm dhe të veçantë dhe ishte iniciuar nga një inkuizitor (hetues) i cili ishte i autorizuar për të ndërmarrë të gjitha veprimet procedurale për vërtetimin e fajësisë. Në fillim të hetimeve hetuesi e ka vendosur të akuzuarin në burgun hetimor, i cili ka pasur karakter të detyrueshëm dhe ka marrë në pyetje të akuzuarit, dëshmitarët, ekspertët për zbardhjen e rastit. Hetuesi përpiqej me të gjitha mjetet të merrte një rrëfim nga i akuzuari, gjatë të cilit u përdor edhe tortura, u përdorën metoda të ndryshme të torturës. Në qoftë se tortura do të ishte përballuar, varej nga gjendja fizike e të akuzuarit dhe jo nga fajësia e tij. Shumë njerëz të pafajshëm u dënuan me vdekje për shkak të mënyrës mizore të torturës, ndërsa fajtorët e fortë

³ Lazhetiq-Buzharovska, Kalajjiev, Misoski, Iliq-Dimoski, “Op.Cit”, 15.

⁴ G. Lazhetiq-Buzharovska, G. Kalajxhiev, N. Tupançevski, S. Brindevska dhe B. Markovska, Bazat e së drejtës publike, për vitin e tretë 2010, f. 100

fizikisht arritën t'i shmangen dënimit. Në mesjetë janë bërë gjyqe kundër shtrigave, kështu që shumë gra të pafajshme u dënuan për një krim fiktiv (magjepje ose magji).⁵

I akuzuari humbi të drejtat dhe garancitë që kishte në procedurën akuzuese. Tani në procedurën hetimore nuk ka pasur nevojë të paraqesë mbrojtje, por në qoftë se ka qenë i detyruar të dëshmojë pafajësinë e tij.

Për çdo veprim procedural u përpilua procesverbal, i cili së bashku me vendimet e tjera gjyqësore përbënin dosjen e çështjes. Pas kompletimit të dosjeve nga hetimi hetuesi e ka dorëzuar të gjithë çështjen në këshillin gjyqësor, i cili ka marrë vendim në bazë të asaj që është regjistruar në dosje, pa pasur asnjë kontakt me të akuzuarin. Nuk kishte juri. Gjykata ka dhënë aktgjykim pa i parë të akuzuarit dhe dëshmitarët, vetëm në bazë të procesverbalit të hetimeve. Gjykata mund të jepte tre lloje të aktgjykimeve: dënim, pafajësi, etj. largim nga gjykimi – që do të thoshte se nuk kishte prova të mjaftueshme që i akuzuari të shpallej fajtor, por ai ende mbeti nën dyshimin dhe mund të hapej një hetim kundër tij në çdo kohë kur të merreshin prova të reja.⁶

Parimet themelore mbi të cilat është bazuar procedura penale inkuizitore janë

- **shkrim-leximi** (asnjë veprim nuk është ndërmarrë gojarisht dhe është bërë një gjykim në bazë të procesverbalit të hetimit),
- **fshehtësia** (askush nuk mund të ishte i pranishëm gjatë ndërmarrjes së veprimeve procedurale përveç personave që ishin të autorizuar për t'i ndërmarrë ato);
- **vlerësimi i ndërmjetëm i provave** (vlerësimi i provave bëhet sipas dosjeve pa u vendosur kontakte me të akuzuarin dhe pjesëmarrësit e tjerë në procedurë);
- **moskontradikta** (i akuzuari ishte pasiv, nuk kishte cilësinë e subjektit, por ishte objekt në proces dhe për këtë arsye nuk mund të kundërshtonte paditësin, nuk kishte të drejtë mbrojtjeje dhe nuk mund të merrte pjesë në gjykimin e tij).

⁵ Lazhetaq-Buzharovska, Kalajjiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 15-16.

⁶ Lazhetaq-Buzharovska, Kalajjiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 16.

- **mungesa e jurisë** (nuk kishte juri, por kanë gjykuar vetëm gjyqtarë profesionistë)

Kjo procedurë ka shumë negative, sepse i akuzuari konsiderohej objekt dhe jo subjekt i procedurës, mohohej e drejta e mbrojtjes dhe pjesëmarrja aktive në procedurë, u përdorën metodat më të ashpra për marrjen e rrëfimit, nuk kishte ndarje të funksioneve gjyqësore kompetencat ishin shumë të mëdha të inkuizitorit, i gjithë pushteti ishte në duart e gjykatës, mbroheshin parimet e fshehtësisë, moskontradiktës, ndërmjetësimit dhe shkrim-leximit.

I vetmi kontribut që mund të vlerësohet është përcaktimi se shteti, nëpërmjet një organi të posaçëm shtetëror, duhet të kujdeset për ndjekjen e veprave penale dhe jo t'ia lërë të dëmtuarit. Në këtë mënyrë në procedurën penale u pranua parimi i zyrtaritetit në ndjekjen e autorëve, i cili vazhdon edhe sot e kësaj dite.

Procedura e përzier penale

Procedura e përzier penale është formë moderne e procedurës që filloi të zbatohet pas revolucionit borgjez francez të vitit 1789, kur u krijuan themele krejtësisht të reja mbi të cilat bazohet rendi shoqëror – demokracia dhe respektimi i të drejtave dhe lirive të qytetarëve. Ajo u rregullua për herë të parë në Kodin Francez të Hetimit Penal të vitit 1808. Kjo formë e procedurës, e cila ekziston edhe në vendin tonë, është e pranuar gjerësisht në vendet e Evropës kontinentale. Ajo ka disa faza: procedurë paraprake, aktakuzë, hetim kryesor me marrjen e aktgjykimit dhe procedurë për mjete juridike. Procedura e përzier penale përmban elemente si nga procedurat penale akuzuese, ashtu edhe nga ato inkuizitore.⁷

Faza e parë – procedura paraprake (në formën e hetimit) është konceptuar sipas parimeve të procedurës inkuizitore – shkrim-leximi, fshehtësia dhe moskontradikta. Procedurën e inici-on organi shtetëror funksionin e prokurorisë e kryen Prokurori Publik, ndërsa funksionin hetimor e kryen gjyqtari hetues. I akuzuari gëzon të gjitha të drejtat në përputhje me statusin e tij si subjekt aktiv dhe palë e barabartë në procedurë, kështu që ai mund të paraqiste mbrojtjen e tij, por mund të mbrohet edhe duke heshtur. Për çdo veprim të ndërmarrë procedural përpilohet proces-verbal (këtu mbizotërojnë elementet e procedurës inkuizitore).

⁷ Lazhetiq-Buzharovska, Kalajjiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 17-18.

Faza e akuzës vjen pas përfundimit të procedurës së mëparshme. Lënda me të gjitha shkresat i dorëzohet Prokurorit Publik, i cili vlerëson se a duhet ngritur aktakuzë dhe në qoftë se ngrit aktakuzë, kalon në fazën e tretë – hetimin kryesor.

Faza e shqyrtimit gjyqësor ndjek shembullin e procedurës akuzuese – publiciteti, gPTHPr, kontradiktor, imediate, akuzues, ndarja e funksioneve themelore procedurale, pjesëmarrja e jurisë në gjykim, pozita e barabartë e palëve në procedurë (të dyja palët propozojnë prova, hedhin poshtë pretendimet e palës së kundërt), të drejtat dhe garancitë e të akuzuarit i cili ndihmohet nga një mbrojtës profesionist. Fillimisht gjykata merr në pyetje të akuzuarit, dëshmitarët dhe ekspertët dhe më pas me lejen e tij palët mund t'u bëjnë pyetje, por jo drejtpërdrejt atyre, por nëpërmjet gjyqtarit.

Qëllimi i procedurës është përcaktimi i fakteve juridikisht relevante me ndihmën e provave që ndihmojnë në përcaktimin e fajësisë dhe matjen e sanksionit penal.

Ndryshe nga procedura akuzuese, ku gjykata ishte tërësisht pasive, në gjykimin e përzier është aktive në drejtimin e procesit, procedurës së provës, por edhe mundësinë e paraqitjes së provave që i konsideron të rëndësishme për vërtetimin e së vërtetës materiale.

2. PARIMET NË PROCEDURËN PENALE

Me parime të së drejtës procedurale penale nënkuptojmë rregullat e përgjithshme të cilat arrihen duke sintetizuar rregulloret procedurale që mund të dalin nga e drejta e brendshme a ndërkombëtare, janë rregulla të përgjithshme që mundësojnë sistematizimin e rregulloreve procedurale.⁸

2.1. PARIMET THEMELORE

Kërkimi i së vërtetës

Përcaktimi i së vërtetës është qëllimi parësor i çdo procedure penale. Akuza është e vërtetë në qoftë se vërtetohet. Dihet se procedura penale ka qëllim të dyfishtë: të dënojë fajtorët dhe të lirojë të pafajshmin. Edhe në e dimë mirë që ka konflikt midis këtyre dy dëshirave, sepse sa më shumë të duam të jemi të sigurt se nuk do të dënojmë të pafajshmit, aq më shumë rrezikojmë të lirojmë fajtorët, ndaj mund të bëhen edhe gabime.

Gjykata dhe organet shtetërore që marrin pjesë në procedurën penale, janë të detyruara që me vërtetësi dhe në tërësi të vërtetojnë faktet që janë të rëndësishme për marrjen e vendimit ligjor dhe të përcaktojnë faktet që e rëndojnë të akuzuarin, si dhe ato që i sjellin dobi. E drejta e gjykatës dhe e organeve shtetërore që marrin pjesë në procedurën penale është të vlerësojnë ekzistimin ose mosëzistencën e fakteve. Ky rregull zakonisht quhet “parimi i vlerësimit të lirë të provave”, kështu që konsiderohet se vlerësimi i lirë i provave është veçanërisht i rëndësishëm për përcaktimin e së vërtetës. Gjykata është e detyruar të mbledhë prova me iniciativë të saj. Kryetari i këshillit duke e përgatitur shqyrtimin gjyqësor, mund të urdhërojë marrjen e provave të reja për shqyrtimin gjyqësor edhe pa propozim të palëve dhe kjo vlen edhe për procedurën e shkurtuar. Këshilli gjithashtu mund të vendosë të paraqesë prova që nuk janë propozuar ose nga të cilat propozuesi ka hequr dorë.

Në kërkim të së vërtetës palët dhe i dëmtuari mund të propozojnë fakte të reja dhe prova

⁸ Marrë nga Academia.edu, 580 California St., Suite 400, San Francisco, CA, 94104

të reja gjatë hetimit deri në përfundim të shqyrtimit gjyqësor. Por vendosja e së vërtetës materiale vështirësohet nga njohja e të drejtës së të akuzuarit për të heshtur, edhe pse është i akuzuari, si autor i krimit, ai që mund të kontribuojë në zbardhjen e fakteve të kontestuara dhe për të vërtetuar të vërtetën. Ligjvënësi parashih persona të cilët nuk mund të jenë dëshmitarë – dhe ai është personi, dëshmia e të cilit do të cenonte detyrën e ruajtjes së sekretit zyrtar ose ushtarak dhe mbrojtësin e të akuzuarit për atë që i akuzuari ia ka besuar si mbrojtës dhe personat të cilët janë i përjashtuar nga detyra e dëshmisë – bashkëshorti, të afërmit e të akuzuarit dhe persona të tjerë, edhe pse ndonjëherë nga dëshmia vërtetimi i së vërtetës ndonjëherë mund të varet nga këta persona.⁹ Përveç kësaj, një përjashtim tjetër nga parimi i së vërtetës përmban ndalimi i reformimit për keq (*reformation in pejus*), që do të thotë se kur shpallet ankimi i aktgjykimit, vetëm në favor të të akuzuarit, gjykata më e lartë nuk mund ta ribëjë atë në dëm të tij, kështu që ky ndalim mund të pengojë vërtetimin e së vërtetës. Por ekzistenca e këtyre përjashtimeve nuk do të thotë se nuk mund të arrihet e vërteta. Ekzistojnë një sërë mënyrash, mjeteve dhe instrumentesh të tjera me të cilat mund të vërtetohen faktet juridikisht relevante dhe të vërtetohet e vërteta.

Procedura e drejtë

E drejta për një gjykim të drejtë

Personi i akuzuar për vepër penale ka të drejtë në një gjykim të drejtë dhe publik para një gjykate të pavarur dhe të paanshme, në procedurë kontradiktoriale, të mund të kundërshtojë akuzat kundër tij dhe të propozojë dhe të paraqesë prova në mbrojtje të tij.¹⁰

Qëllimi i procedurës penale është të konstatojë se i akuzuari a është fajtor a i pafajshëm në një procedurë që duhet të jetë e drejtë. Vetëm në një procedurë kundërshtuese dhe të paanshme do të jetë më e lehtë të përcaktohet e vërteta dhe drejtësia në të njëjtën kohë. Procesi i rregullt ligjor është mënyrë e përshtatshme për të zbuluar të vërtetën. Një gjykim në të cilin provat që i nënshtrohen testeve kontradiktore do të paraqiten përpara një gjykate të paanshme konsiderohet sot i drejtë. Kërkohej që i akuzuari të ketë mundësinë të informojë gjykatën nga këndvështrimi i

⁹ Shih, Art. 213.214, Ligji për procedurë penale, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë, nr. 150 të datës 18.11.2010 dhe Ligji për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për procedurë penale Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë, Nr. 100, të datës 06.08.2012, në vijim referuar si “LPP”

¹⁰ Shih, nenin 5 të LPP

tij për faktet dhe argumentet që lidhen me akuzën. E drejta e një personi për njoftim të arsyeshëm për akuzën kundër tij dhe mundësinë për t'u dëgjuar përfshin të drejtën për t'u informuar për akuzën, për të marrë në pyetje dëshmitarët kundër të akuzuarit, për të ofruar dëshmi në favor të tij dhe për t'u përfaqësuar nga avokati. Të gjitha këto të drejta kanë për qëllim mbrojtjen e të akuzuarve nga organet shtetërore dhe sigurimin e gjykimit të drejtë. E drejta e të akuzuarit për një proces të rregullt ligjor është e drejta për t'u mbrojtur kundër akuzave shtetërore.

Elementet e përgjithshme të termit "procedurë e drejtë", që janë të përbashkëta për të gjitha procedurat gjyqësore, janë si më poshtë:¹¹

- ***E drejta e palëve për të marrë pjesë në veprimet në procedurë dhe për t'u dëgjuar para marrjes së vendimeve*** (Gjykata e njofton palën për kohën dhe vendin e ndërmarrjes së veprimeve procedurale në mënyrë që ajo t'i deklarojë pretendimet dhe faktet)
- ***E drejta e palës në procedurë për të ndërmarrë të gjitha veprimet që mund t'i ndërmarrë kundërshtari i saj procedural*** (nuk duhet të ketë diskriminim ndërmjet palëve në procedurë).
- ***Vendimet e gjykatës nuk duhet të bazohen në prova të paligjshme*** (provat e marra në mënyrë të paligjshme ose në kundërshtim me liritë dhe të drejtat e përcaktuara me kushtetutë, ligj dhe marrëveshjet të ratifikuara ndërkombëtare, si dhe provat që rrjedhin prej tyre, nuk mund të përdoren dhe nuk mund të mbështetet mund të bazohet në vendimin e gjykatës).¹²
- ***Vendimet e gjykatës duhet të jenë të arsyetuara*** (në këtë mënyrë me vendim të arsyetuar më mirë konstatohet gjendja faktike dhe zbatohet norma juridike dhe palët do të mund ta rrëzojnë atë me mjete juridike). **Elemente të veçanta të termit "procedura e drejtë"** të cilën Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut e kërkon shprehimisht janë si më poshtë:¹³
- ***Pavarësia, paanshmëria dhe afati kohor i gjykatës.*** Pavarësia e gjykatës do të thotë

¹¹ Lazhetiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 44.

¹² Shih, nenin 12, paragrafi 2 i LPP

¹³ Lazhetiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 45.

pavarësi nga pushteti ekzekutiv dhe nga palët. Paanshmëria e thekson nevojën për të hequr pamjen e subjektivizmit dhe paragjykimin. Në qoftë se gjykimi ka qenë brenda një afati të arsyeshëm, përcaktohet në varësi të rrethanave të çështjes, e veçanërisht në varësi të kompleksitetit të tij, sjelljes së mbrojtjes dhe autoriteteve.

- **Prezumimi i pafajësisë.** Personi i akuzuar për veprë penale konsiderohet i pafajshëm derisa fajësia e tij të provohet me vendim të formës së prerë të vendimit.¹⁴ Presumimi i pafajësisë së të akuzuarit do të thotë se i akuzuari nuk është i detyruar të paraqesë mbrojtjen e tij dhe as të provojë pafajësinë e tij dhe gjykata duhet të shpallë pafajësinë jo vetëm kur është e bindur për pafajësinë e të akuzuarit, por edhe kur është jo plotësisht i bindur për fajin e tij. Presumimi i pafajësisë është mekanizëm procedural që e liron të akuzuarin nga detyrimi për të vërtetuar pafajësinë e tij, nga njëra anë, kurse i detyron të gjithë personat fizikë dhe juridikë (përfshirë pjesëmarrësit në procedurë, por edhe publikun e gjerë) të marrin në konsideratë të akuzuarin. i pafajshëm përderisa fajësia nuk vërtetohet me aktgjykim të formës së prerë. Presumimi i pafajësisë vlen edhe për “barrën e provës”. Të dyshuarit nuk mund t'i kërkohet të provojë pafajësinë e tij. Përkundrazi, barra e provës është në anën e prokurorisë. Presumimi i pafajësisë e mbron personin edhe pas shpalljes së pafajësisë, si dhe pas ndalimit të procedimit penal nga fillimi i parashkrimit, etj. Presumimi i pafajësisë mbron edhe personat të cilët janë liruar nga akuzat penale. Të gjitha organet shtetërore, mediat e informimit publik dhe subjektet e tjera (mbrojtësit, prokurorët, juristët, të dëmtuarit, etj.) duhet të respektojnë prezumimin e pafajësisë.¹⁵
- **Garanci të veçanta (minimale) për mbrojtjen.** Çdo i akuzuar duhet:
 - të njoftohet në kohën më të shkurtër të mundshme për arsyet e akuzës së ngritur ndaj tij në gjuhën që kupton,

¹⁴ Shih, nenin 13, para. 1 i Kushtetutës së Republikës së Maqedonisë nga 17 nëntori 1991 dhe neni 2, paragrafi 1 i LPP

¹⁵ Koment i Ligjit për procedurë penale, nga G. Kallajxhiev, G. Lazetic, L. Nedelkova, M. Denkovska, M. Tromeva, p. Vitlarov, P. Jankullovska, D. Kadiev, nëntor 2018, Polyesterday, Shkup, fq.30,31

- të ketë kohë të mjaftueshme për të përgatitur mbrojtjen e tij;
- të jetë në gjendje të mbrohet personalisht ose me ndihmën e një avokati të zgjedhur prej tij dhe, në qoftë se nuk ka mjete për të paguar një avokat, mund të marrë një avokat pa pagesë,
- të ketë mundësinë të marrë në pyetje vetë dëshmitarët ose të kërkojë që të merren në pyetje dëshmitarët e prokurorisë,
- të ketë mundësinë të përdorë ndihmën falas të një interpretuesi në qoftë se nuk e kupton ose nuk flet gjuhën në të cilën zhvillohet gjykimi.¹⁶

Kushdo që shpallet fajtor për një vepër penale nga një gjykatë ka të drejtë të ankohet në një gjykatë më të lartë dhe kushdo që është shpallur gabimisht fajtor ka të drejtën e dëmshpërblimit. Askush nuk mund të dënohet përsëri për një krim për të cilin tashmë është dënuar ose liruar ligjërisht në qoftë se nuk gjenden prova të reja ose në qoftë se në procedurë janë kryer shkelje thelbësore që mund të ndikojnë në rezultatin përfundimtar të procedurës.¹⁷

2.2. PARIMET TË CILAT LIDHEN ME PROCEDURËN PENALE

Parimi i akuzës

Procedura penale mund të fillohet dhe të vazhdohet vetëm në qoftë se ka kërkesë nga prokurori i autorizuar.¹⁸

Ky parim mundëson ndarjen e tre funksioneve themelore në procedurën penale – ndjekjen, mbrojtjen dhe gjykimin, kurse besimin e tyre subjektev të ndryshme, si bartës të atyre funksioneve. Procedura jonë penale ka filluar me kërkesë të prokurorit të autorizuar dhe prokurori i autorizuar mund të heqë dorë nga ndjekja deri në përfundim të shqyrtimit gjyqësor. Pra, në qoftë se paditësi i autorizuar heq dorë nga ndjekja penale gjatë fazës përgatitore të seancës kryesore ose më mirë para fillimit të tij, atëherë gjykata do të marrë vendim për pushimin e procedurës, e në qoftë se këtë e bën gjatë seancës kryesore, në këtë rast gjykata do të nxjerrë aktgjykim me të cilin refuzohet akuza.

¹⁶ Shih, nenin 6 rr. 3 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut, Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut, Këshilli i Evropës, F-67075 Strasburg cedex

¹⁷ Shih, nenin 2,3,4, i Protokollit 7 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut, Këshilli i Evropës, F-67075 Strasbourg cedex, f.43

¹⁸ Shih, nenin 17, paragrafi 1 i LPP

Ky parim ka bërë të mundur krijimin e një autoriteti të posaçëm shtetëror për ndjekjen e autorëve të veprave penale, duke mundësuar kështu një luftë më efektive kundër krimit. Gjykata nuk mund të nisë vetë procedimin penal, por është e lidhur me kërkesën e paditësit. Gjithashtu, procedura mund të zhvillohet vetëm ndaj personit të cilit i referohet kërkesa dhe vetëm për veprën penale të përshkruar në kërkesë.

Parimi i akuzës mundëson objektivitetin dhe paanshmërinë e gjykatës.

Zyrtariteti

Parimi i zyrtaritetit¹⁹ tregon se fillimi dhe drejtimi i procedurës është detyrë zyrtare e autoriteteve shtetërore. Prokurori Publik kompetent duhet të ndërmarrë ndjekje penale pavarësisht nga vullneti i personit që është dëmtuar nga vepra, edhe në qoftë se shprehimisht e kundërsh-ton atë. Gjykata, nga ana tjetër, sipas detyrës zyrtare, merr përsipër gjithçka që është e nevojsh-me për vërtetimin e së vërtetës, për sa kohë ka kërkesë nga paditësi i autorizuar. Në procedurën kundër fëmijëve, prokurori i autorizuar është gjithmonë Prokurori Publik. Për veprat penale të cilat ndiqen me padi private, procedura mund të inicohet në qoftë se i dëmtuari në afat prej tre muajsh nga dita për veprën e kryer, i paraqet propozim Prokurorit Publik kompetent për fillimin e procedurës penale. Në qoftë se Prokurori Publik nuk fillon procedurë penale kundër fëmijës, ai duhet ta njoftojë të dëmtuarin, i cili në afat prej tetë ditësh nga marrja e njoftimit mund të ngre-jë padi private në gjykatë.

Ka devijime nga parimi i zyrtaritetit kur bëhet fjalë për:

- **Ndjekja penale pas padisë private.**

Padia private është lloj akuze, të cilën e ngre i dëmtuari. Paditësi privat, në afat prej tre muajsh nga njohja e veprës penale dhe autorit, detyrohet të ngrejë padi private, i cili në proce-durë ka të njëjtat të drejta si Prokurori Publik: mund të tregojë fakte, të propozojë prova, të bëjë pyetje për të akuzuarit, të dëshmitarëve dhe ekspertëve, të shqyrtojnë dokumentet etj.

¹⁹ Lazhetiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 47-49.

Veprat penale të cilat ndiqen me padi private janë: lëndimi trupor, shtrëngimi, shpifja, fyerja, zbulimi i situatave personale dhe familjare, nënçmimi duke e kaluar si krim, vjedhja e sendeve me vlerë më të vogël dhe disa vepra penale të tjera kundër pasurisë. të kryera ndërmjet të afërmeve familjarë.²⁰

- **Ndjekja penale në propozim**

Për disa vepra penale, procedura penale mund të fillohet me iniciativë në formë të propozimit nga i dëmtuari ose nga persona të tjerë të autorizuar të cilët propozimin ia paraqesin Prokurorit Publik në afat të njëjtë me padinë private. Prokurori i autorizuar për këto krime është Prokurori Publik, por ndjekja penale e tij është e kushtëzuar me vullnetin e personit që e ka paraqitur propozimin, kështu që ai do të duhet të heqë dorë nga ndjekja në qoftë se personi i autorizuar tërhiqet nga propozimi.

Veprat penale ndiqen penalisht në lëvizje: zbulimi i situatave personale dhe familjare, në qoftë se kryhen pranë një autoriteti shtetëror ose përfaqësuesit të tij, një zyrtari ose ushtarak, në lidhje me shërbimin ose ushtrimin e funksionit të tyre, dëmtimi i të drejtave të të tjerëve, sigurimi, mashtrimi, marrja e paautorizuar e dhuratave, lëndimi trupor i kryer gjatë dhunës në familje etj.

I dëmtuari dhe paditësi privat mund të tërhiqen nga ndjekja deri në përfundim të seancës kryesore dhe në këtë mënyrë humbasin të drejtën për të ngritur sërish padi, përkatësisht propozim.

Ligjshmëria

Prokurori Publik është i obliguar të ndërmarë ndjekje penale në qoftë se ka dëshmi se është kryer veprë penale për të cilën ndiqet sipas detyrës zyrtare, përveç në qoftë se me këtë ligj është përcaktuar ndryshe.²¹

²⁰ Shih, Kodi Penal i R.M. Teksti i rafinuar përmban ndryshimet dhe plotësimet e mëposhtme në ligjin e publikuar në "Gazetën zyrtare të Republikës së Maqedonisë" numër 80/99, numër 4/2002, nr. 43/2003, numri 19/2004, numri 81/2005, numri 60/06, numri 73/06, numri 7/08, numri 139/08, numri 114/09, numri 51/11, numri 135/11, 185 /11, numri 142/12, numri 166/12, numri 55/13, numri 82/13, numri 14/14, numri 27/14, numri 28/14, numër 115/14 dhe numër 132/14., në vijim i referuar si KQ i Republikës së Maqedonisë

²¹ Shih nenin 18 të LPP

Sipas parimit të ligjshmërisë,²² Prokurori Publik është i detyruar të fillojë ndjekjen penale për veprat penale të cilat ndiqen sipas detyrës zyrtare sa herë që plotësohen kushtet ligjore, domethënë në qoftë se ka dëshmi se një person i caktuar ka kryer vepër penale që ndiqet sipas detyrës zyrtare dhe të mos ketë pengesë ligjore për ndjekjen penale të autorit, siç është ekzistimi i parashkrimit të krimimit ose amnistisë, faljes ose nuk ekziston dyshimi i arsyeshëm se personi e ka kryer krimin, etj. Në këtë rast, Prokurori Publik e refuzon kallëzimin penal, kurse i dëmtuari ka të drejtë të paraqesë ankesë te Prokurori Publik më i lartë në afat prej 8 ditësh. Në kundërshtim me parimin e ligjshmërisë është **parimi i mundësisë**, sipas të cilit parim i ndjekjes penale nuk janë vetëm kushtet e përcaktuara me ligj, por është e rëndësishme që të merren parasysh interesat individuale dhe shoqërore dhe që autori i veprës penale. merret parasysh familja e tij ose publiku, për krimin se a është i një rëndësie të vogël si dhe për mungesën e pasojave të dëmshme ose dëmin tashmë të kompensuar etj. Prokurori Publik nuk mund të fillojë procedurë penale në raste të caktuara.

Procedura jonë penale e ka pranuar parimin e ligjshmërisë, prandaj Prokurori Publik është i obliguar të ndër marr ndjekje penale në qoftë se ka dëshmi se është kryer vepër për të cilën ndiqet sipas detyrës zyrtare. Parimi i ligjshmërisë vlen vetëm për ndjekjen e veprave penale që ndiqen sipas detyrës zyrtare dhe nuk zbatohet për veprat penale të cilat ndiqen me mocion a padi private.

Megjithatë, ligji ynë pranon parimin e mundësisë në tre raste:

- **Në procedimet kundër fëmijëve.** Prokurori Publik mund të vendosë të mos kërkojë fillimin e procedurës penale edhe pse ka dëshmi se fëmija më i vjetër se 14 vjet ka kryer vepër penale, në qoftë se konsideron se nuk do të ishte e përshtatshme të zhvillohet një procedurë duke marrë parasysh natyrën e veprës penale dhe rrethanat në të cilat është kryer, jeta e mëparshme e fëmijës dhe pasuria e tij personale, kurse këto janë krime për të cilat është paraparë dënim me burg deri në tre vjet ose gjobë, kurse në raste të caktuara edhe për krim të kryer për të cilin zgjat dënimi me burg deri në 5 vjet. Prokurori Publik mund ta shtyjë me kusht fillimin e procedurës para gjykatës për një periudhë prej 6 muajsh në qoftë se fëmija gjatë kësaj periudhe nuk kryen vepër tjetër penale dhe dëmi

²² Lazhetaq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 49-51.

Shih komentin e Ligjit për procedurë penale, Kallajxhiev, Lazhetaq, Nedelkova, Denkovska, Trombeva, Vitlarov, Jankulovska, Kadiev, "Op.Cit", 82-85.

është kompensuar. Ai gjithashtu nuk mund të fillojë procedurën në qoftë se ka marrëveshje ndërmjet fëmijës, familjes së tij dhe të dëmtuarit për kthimin e dobisë pasurore, kompensimin e dëmit ose riparimin e pasojave të dëmshme të veprës penale.

- **Shtyrja dhe mosfillimi i ndjekjes penale.** Prokurori Publik, me pëlqimin e viktimës, mund ta shtyjë ndjekjen penale për veprën penale për të cilën është paraparë gjobë ose dënim me burg deri në tre vjet, në qoftë se i dyshuari është i gatshëm të sillet sipas udhëzimeve të prokurorisë dhe përmbushin detyrime të caktuara që largojnë pasojat e dëmshme të veprës penale, kthimin e sendeve të sekuestruara, pagesën e shumës në të holla në dobi të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë së Veriut ose në aspektin humanitar etj. institucionet, përmbushja e detyrimeve të mirëmbajtjes, shkuarja në trajtimin e varësisë, mosmarrja e kontakteve me viktimat, etj. personat brenda 6 muajve ose që kryejnë shërbim komunitar për një kohëzgjatje 40-120 orë, ndjekin terapi psikosociale etj.
- **Në luftën kundër krimit të organizuar.** Prokurori Publik nuk është i detyruar të ndër-marrë ndjekje penale ose mund të heqë dorë nga ndjekja penale në qoftë se i dyshuari si anëtar i një grupi të organizuar ose shoqatës kriminale bashkëpunon vullnetarisht para ose pas zbulimit të krimit ose gjatë procedurës penale, duke i dhënë Prokurorit Publik informacione të rëndësishme për organizator etj. anëtarë të grupit, për krime të kryera dhe të planifikuara etj.

2.3. PARIMET TË CILAT LIDHEN ME KRYERJEN E PROCEDURËS PENALE

Kontradikta

Sipas parimit të kontradiktës,²³ gjykata dhe organet e tjera shtetërore që marrin pjesë në procedurën penale, janë të obliguara t'i dëgjojnë të dyja palët ndërmjet të cilave zhvillohet kontesti penal në atë mënyrë që palët të paraqesin mendimin e tyre për të gjitha çështjet e kontestuara faktike dhe juridike. që janë objekt diskutimi para gjykatës, të paraqesin prova, të hedhin poshtë pretendimet e palës kundërshtare, të bëjnë propozime dhe të diskutojnë, të bëjnë pyetje, të paraqesin mendime dhe përfundime të tyre, veçanërisht në fjalët përfundimtare dhe në paraqitjen e mjeteve juridike. Në mënyrë që palët ta arrijnë këtë, është e nevojshme të marrin pjesë në procedurë. Në këtë mënyrë palët vihen në pozitë të barabartë. Nga ana tjetër, paditësi i autorizuar ka të drejtë dhe detyrë të paraqesë gjithçka që mbështet akuzën, kurse i akuzuari ka të drejtë, por jo edhe detyrë, të paraqesë gjithçka që mbështet mbrojtjen.

Parimi i kontradiktës vjen në shprehjen e tij më të madhe në seancën kryesore, e cila fillon me leximin e aktakuzës ose padisë private dhe pastaj i akuzuari merr fjalën. Procedura e provës është kontradiktore dhe provat paraqiten nga palët, me pyetje të kryqëzuara të dëshmitarëve dhe ekspertëve. Fillon me paraqitjen e provave të propozuara nga prokurori dhe më pas me paraqitjen e provave të mbrojtjes, pasuar nga provat si kundërpërgjigje me të cilat prokuroria hedh poshtë provat e mbrojtjes dhe një kundërpërgjigje në të cilën mbrojtja përgjigjet. ndaj përgënjeshtimeve të prokurorisë. Nga kjo rezulton se nuk ka asnjë provë që prodhohet me sugjerim të gjykatës. Edhe fjalët përfundimtare të palëve janë në përputhje me parimin e kontradiktës, sepse paditësi ndaj pretendimeve të palës së kundërt kanë të drejtë t'i përgjigjen edhe i dëmtuari nga njëra anë dhe i akuzuari dhe mbrojtësi nga ana tjetër.

Kontradikta del në pah edhe në procedurën e mjeteve juridike, përkatësisht në procedurën e ankimit të shkallës së dytë. Pra, një kopje e ankesës gjykata e shkallës së parë ia dorëzon palës

²³ Lazhetiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 53-54.

kundërshtare, e cila në afat prej tetë ditësh nga dita e marrjes së ankimit mund t'i paraqesë gjykatës përgjigjen e ankimit, duke hedhur poshtë pretendimet e paraqitura në ankim.

Zbatimi i parimit të kontradiktës jep mundësinë për të arritur sa vijon:

- **Mundëson përcaktimin e së vërtetës** përmes paraqitjes së provave të propozuara nga paditësi i autorizuar dhe provave të propozuara nga mbrojtja, në të cilën çështja do të shqyrtohet plotësisht. Çdo provë shqyrtohet veçmas dhe secila palë mund të bëjë vërejtje për mangësitë e një prove të veçantë.
- **I mundëson gjyqtarit të mbajë qëndrim korrekt lidhur me çështjet juridike të kontestuara dhe të interpretojë dhe të zbatojë drejt normat juridike.** Në procedurë krahas çështjeve faktike përcaktohen edhe çështje juridike në lidhje me një subjekt të caktuar, si p.sh., kualifikimi i veprës penale, aplikimi i instituteve të veçanta të së drejtës penale, si mbrojtja e nevojshme, nevoja ekstreme, dashja, pakujdesia etj.
- **Trajtimi i barabartë i palëve në proces rezulton nga kontradikta.** I padituri ka të drejtë të paraqesë lirisht mendimin dhe provat e tij për të gjitha çështjet faktike dhe juridike, të hedhë poshtë pretendimet e paditësit të autorizuar dhe në këtë mënyrë i garantohet pozita e tij procedurale si subjekt i barabartë me paditësin.

Oraliteti

Preferohet të paraqiten të gjitha provat para gjykatës në formë gPTHPre, sepse kjo është e rëndësishme për marrjen e një vendimi gjyqësor. Oraliteti del në pah kur lexohet a shpjegohet gojarisht akuza edhe pse ajo është paraqitur në formë të shkruar. Paraqitja e provave në shqyrtimin gjyqësor konsiston në marrjen në pyetje me gojë të të akuzuarit, dëshmitarëve dhe ekspertëve, të cilët deklarohen gojarisht ose në leximin e provave me shkrim.

Oraliteti lejon që kontradiktat dhe menjëhershmeria të dalin në pah në diskutim dhe lejon të arrihet tek e vërteta. Parimi i oralitetit i lejon palës të deklarojë dhe të hedhë poshtë pretendimet e palës së kundërt, të bëjë pyetje, të propozojë prova etj.

Menjëhershmeria

Sipas parimit të menjëherësisë,²⁴ të gjitha faktet dhe provat duhet të paraqiten në seancën kryesore para gjykatës, e cila i merr ato drejtpërdrejt me shqisat e saj. Përshtypjet që gjykata i merr drejtpërdrejt nga burimi janë më të përshtatshme për të krijuar një pasqyrë të vërtetë të ngjarjes dhe të gjitha fakteve juridikisht relevante sesa në qoftë se do t'i merrte ato përshtypje në mënyrë indirekte.

Përkatësisht, parimi i menjëhershmerisë i referohet provave që konsistojnë në dëshminë e të akuzuarit, dëshmitarëve dhe ekspertëve, kur gjykata është në kontakt të drejtpërdrejt me burimin e të dhënave dhe ka mundësi të monitorojë mënyrën e komunikimit të këtyre të dhënave, veçanërisht në prani të të akuzuarit mund të perceptojë dhe vlerësojë sjelljen e atij që jep një deklaratë në këtë mënyrë: vendosmërinë e tij, pasigurinë, hezitimin, lëvizjet e duarve, kokës, syve, buzëve, intonacionin e zërit, reagimin e tij ndaj pyetjeve kontrolluese, etj. Në këtë mënyrë gjykata në mënyrë më të besueshme mund ta konstatojë gjendjen faktike.

Nga parimet e menjëhershmerisë dhe oralitetit, ka disa devijime të përcaktuara saktësisht me ligj, ku lejohet leximi i procesverbalit të dëshmisë së të akuzuarit, dëshmitarëve dhe ekspertëve:

- kur disa persona kanë vdekur, janë sëmurë mendërisht, nuk mund të gjenden ose paraqitja e tyre në gjykatë është e pamundur ose dukshëm më e vështirë për shkak të sëmundjes, pleqërisë ose arsyeve të tjera të rëndësishme, që në fakt do të thotë për arsye objektive;
- deklaratat e dëshmitarëve të dhëna gjatë hetimit mund të përdoren gjatë marrjes në pyetje, kur hedhin poshtë pretendimet, kur jepet përgjigje për përgënjeshttrimin dhe kur vlerësohet besueshmëria e deklaratave të dhëna në seancën kryesore, domethënë kur kontrollohet saktësia e deklaratave individuale. (në shembull, kur personi devijon nga deklarata e tij e mëparshme gjatë shqyrtimit gjyqësor);
- si provë mund të shërbejnë edhe deklaratat e dhëna në procesverbalin e seancës provuese që mund të lexohen në seancën kryesore;

²⁴ Lazhetiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 56.

- në qoftë se pas fillimit të seancës kryesore dalin të dhëna nga të cilat mund të konstatohet se dëshmitari ka qenë i ekspozuar ndaj dhunës, kërcënimeve, premtimeve për para ose përfitime të tjera, për të mos dëshmuar ose për të dëshmuar rrejshëm në seancën kryesore, Deklaratat e dhëna para Prokurorit Publik në procedurën e mëparshme dëgjimore mund të përdoren si provë
- në qoftë se në seancën kryesore i akuzuari nuk jep deklaratë ose jep deklaratë tjetër, Prokurori Publik mund të kërkojë që të lexohet deklarata e tij e dhënë më herët gjatë procedurës.

Publiku

Parimi i publikut bën të mundur ushtrimin e kontrollit mbi punën e organeve shtetërore nga publiku.

Shqyrtimi para gjykatave dhe shpallja e aktgjykimit është publik dhe publiku mund të përjashtohet në rastet e përcaktuara me ligj.²⁵ Në seancën kryesore mund të marrin pjesë palët dhe përfaqësuesit dhe ndihmësit e tyre si dhe personat e tretë. Raportet për veprimet procedurale të kryera dhe vendimet e marra mund të publikohen publikisht. Në këtë mënyrë publiku i gjerë ushtron kontroll mbi punën e gjykatave dhe pjesëmarrësve të tjerë në procedurë, gjë që ndikon në cilësinë e gjyqësorit, në cilësinë e vendimit të gjykatës, sepse gjykata dhe palët duke e ditur se gjykimi është duke u zhvilluar, të ndjekur nga qytetarët, mediat a organizatat joqeveritare, kujdesen që t'i kryejnë detyrat e tyre në mënyrë më të ndërgjegjshme, siç e parashikon ligji. Në këtë mënyrë forcohet besimi i qytetarëve te gjyqësori dhe formohet një ndjenjë e sigurisë juridike, kështu që ata do të pranojnë më lehtë vendimet gjyqësore. Publikimi i procesit gjyqësor ka efekt edukues për qytetarët në mënyrë që ata të njihen me rregulloret ligjore, pra të informohen se cilat vepra janë të dënueshme dhe përbëjnë vepër penale. Seanca kryesore është publike dhe në të mund të marrin pjesë të rriturit.²⁶ Ndonë qoftë se në procedurën e mëparshme në parim është i përjashtuar publiku i gjerë, megjithatë ekzistojnë veprime procedurale në të cilat lejohet prania e publikut (gjatë bastisjes së një shtëpie a një personi janë të pranishëm në cilësinë e dëshmitarëve dy shtetas madhorë).²⁷ Publiku mund të jetë i pranishëm edhe gjatë një inspektimi ose rikonstru-

²⁵ Shih nenin 102 i Kushtetutës së Republikës së Maqedonisë, 17 nëntor 1991

²⁶ Shih nenin 279, para. 1 dhe 2 të LPP

²⁷ Shih nenin 200, para. 3 të LPP

ksioni. Nga ana tjetër, publiku mund të ndikohet negativisht duke ushtruar presion mbi gjykatën, duke i dhënë një publicitet më të madh krimin dhe të akuzuarit në media, gjë që mund të krijojë edhe ndjenjën e keqardhjes dhe arsyetimit për atë që i akuzuari ka bërë në publik.

Nga hapja e seancës deri në përfundimin e seancës kryesore, këshilli në çdo kohë sipas detyrës zyrtare ose me propozimin e palëve ose të palës së pakënaqur mund ta përjashtojë publikun nga një pjesë e seancës kryesore ose nga e gjithë seanca kryesore, në qoftë se kjo është e nevojshme për qëllime të ruajtjes së sekretit shtetëror, ushtarak, zyrtar ose të rëndësishëm afarist, ruajtjes së rendit publik, mbrojtjes së jetës private të të akuzuarit, dëshmitarit ose viktimës, mbrojtjes së sigurisë së dëshmitarit ose viktimës dhe/ ose mbrojtjen e interesave të të miturit.

Përjashtimi i publikut nuk vlen për palët, të dëmtuarin, përfaqësuesit e tyre dhe mbrojtësin. Nga ana tjetër, në një bastisje ku publiku është i përjashtuar, këshilli mund të lejojë pjesëmarrjen e zyrtarëve të caktuar, punonjësve shkencorë dhe publikë dhe me kërkesë të të akuzuarit dhe të afërmeve të tij. Ngjashëm është edhe me procedurën për të miturit, në të cilën këshilli mund të lejojë personat e përfshirë në mbrojtjen dhe edukimin e të miturve, si dhe punëtorët shkencorë të marrin pjesë në shqyrtimin gjyqësor.

PËRMBLEDHJE

Procedura penale është tërësia e veprimeve procedurale të ndërmarra nga subjektet procedurale në rast të dyshimit të arsyeshëm se një person i caktuar ka kryer vepër penale.

Subjektet procedurale në procedurën penale kanë funksione të ndara gjatë procedurës, përkatësisht: funksionin e ndjekjes që e kryen Prokurori Publik, prokurori subsidiar dhe prokurori privat; funksionin e mbrojtjes që e kryen i akuzuari dhe avokati i tij dhe funksioni i gjyqimit që e kryen gjykata.

Zhvillimi historik i procedurës penale fillon me procedurën akuzuese që ekzistonte në rendin shoqëror skllavopronar në Greqinë dhe Romën e lashtë, e cila nuk kishte faza procedurale dhe pozita e të akuzuarit ishte e barabartë me paditësin. Në fillim të shekullit XIII procedura inkuizitore u prezantua si një formë e re e procedurës penale ku kishte dy faza gjyqësore: hetimi dhe gjykimi. Në këtë procedurë i akuzuari i humb të drejtat që i kishte në procedurën akuzuese. Formë moderne e procedurës penale është procedura e përzier penale që u aplikua pas revolucionit borgjez francez të vitit 1789, e cila përmban elemente të procedurës akuzuese dhe inkuizitore. Procedura e përzier ka disa faza: procedurë paraprake, akuzë, hetim kryesor me vendim dhe gjykim dhe procedura për mjete juridike.

Rregullat e përgjithshme zërthehen sipas parimeve në të drejtën procedurale penale, të cilat arrihen nga sinteza e rregullimeve procedurale që mund të vijnë nga e drejta vendore ose ndërkombëtare.

Parimet themelore në procedurën penale janë: kërkimi i së vërtetës, procesi i rregullt ligjor, parimi i akuzës, zyrtariteti, ligjshmëria, kontradikta, oraliteti, menjëherësia dhe publiciteti.

Pyetje për kontrollin e njohurive:

1. Çka kuptojmë me termin procedurë penale?
2. Kush janë palët dhe cilët janë pjesëmarrësit në procedurën penale?
3. Çfarë funksionesh kryejnë entitetet e procesit gjatë procedurës?
4. Kush e kryen funksionin e prokurorisë?
5. Kush e kryen funksionin e mbrojtjes dhe kush e kryen funksionin e gjykimit?
6. Cila është forma më e vjetër e procedurës penale?
7. Cili është roli i gjykatës në procedurën akuzuese?
8. Cilat janë parimet themelore që janë zbatuar në procedurën penale akuzuese?
9. Çka është procedura penale inkuizitore dhe kur është prezantuar ajo?
10. Cilat janë fazat në procedurën penale inkuizitore?
11. Cili ishte qëndrimi i të akuzuarit në procedurën penale inkuizitore?
12. Cilat janë parimet themelore që janë zbatuar në procedurën penale inkuizitore?
13. Kur ka filluar të aplikohet procedura e përzier penale?
14. Cilat janë parimet e procedurës penale?
15. Çfarë nënkuptohet me kërkimin e së vërtetës?
16. Cila është drejta për gjykim të drejtë?
17. Cili është parimi i akuzës dhe çfarë na lejon ky parim?
18. Çka kuptojmë me parimin e ligjshmërisë?
19. Cili është parimi i kontradiktës dhe në cilën fazë të procedurës është më i theksuar?
20. Cili është parimi i publicitetit?

Ushtrim:

Hulumtimi i mënyrave për përcaktimin e fajit të autorit dhe mënyrën e dënimit në procedurën akuzuese dhe inkuizitore.

Udhëzime:

Mësimdhënësi duhet të organizojë vizitë në një gjykatë penale themelore.

NJËSIA MODULARE 2

SUBJEKTET DHE OBJEKTET E PROCEDURËS PENALE

Rezultatet e mësimit:

Nxënësi do të jetë në gjendje:

- Të shpjegojë strukturën organizative dhe kompetencat e gjykatave;
- Të analizojë zgjedhjen dhe përfundimin e detyrës së gjyqtarit, gjyqtarit porotë dhe Prokurorit Publik;
- Të identifikojë afatin dhe qëndrimin procedural të paditësit privat dhe të dëmtuarit,
- Të shpjegojë pozitën dhe rolin procedural të të akuzuarit, avokatit mbrojtës dhe policisë gjyqësore në procedurën penale,
- Të shpjegojë objektet dhe kostot e procedurës penale.

Konceptet:

- Gjykata;
- Kompetencë;
- Konflikti i kompetencave;
- Gjyqtari i jurisë;
- Prokuroria Publike;
- Paditësi;
- Të dëmtuara;
- Viktima;
- I akuzuari;
- Mbrojtësi;
- Organet me kompetenca të veçanta;
- Vepra penale;
- Lidhshmëria;
- Procedura e ngjitjes;
- Pyetje paragjyqëse.

1. STRUKTURA ORGANIZATIVE DHE JURISDIKSIONI I GJYKATAVE

Subjekte në procedurën penale janë personat dhe organet që si bartës të të drejtave dhe detyrimeve të caktuara gjatë procedurës ndërmarrin veprime të caktuara procedurale, përkatësisht: gjykata, paditësi i autorizuar dhe i akuzuari. Paditësi i autorizuar dhe i padituri si palë në procedurë janë subjekte në procedurë që kërkojnë marrjen e vendimit përkatës, kurse mbrojtësi është vetëm ndihmës procedural i të paditurit. Përveç subjekteve në procedurë, ekzistojnë edhe pjesëmarrës të tjerë si: i dëmtuari, viktima, dëshmitari, eksperti, interpretuesi, këshilltari teknik dhe policia.

1.1 KONCEPTI PËR GJYKATËS DHE ROLI PROCEDURAL I GJYKATËS

Pushtetin gjyqësor e ushtrojnë gjykatat në Republikën e Maqedonisë së Veriut. Gjykatat janë organe shtetërore autonome dhe të pavarura.²⁸

Pushtetin gjyqësor e ushtrojnë gjykatat si organe të mëvetësishme dhe të pavarura shtetërore, të cilat gjykojnë dhe i bazojnë vendimet e tyre në bazë të Kushtetutës së Republikës së Maqedonisë së Veriut, ligjeve dhe marrëveshjeve ndërkombëtare. Gjykata është subjekt procedural që i është besuar funksioni i gjykimit.

Në sistemin tonë gjyqësor, autoritetin gjyqësor e ushtrojnë gjykatat themelore, gjykatat e apelit, Gjykata administrative dhe Gjykata Supreme e Republikës së Maqedonisë së Veriut. Drejtësia penale gjykohet nga gjykatat themelore, gjykatat e apelit dhe Gjykata Supreme.

Gjykatat themelore themelohen për një ose më shumë komuna territori i të cilave është i përcaktuar me ligj. Janë gjithsej 27 gjykata themelore që gjykojnë në shkallë të parë, të cilat ndahen në gjykata themelore me kompetencë themelore dhe gjykata themelore me kompetencë të zgjeruar.

²⁸ Shih nenin 1 Ligji për gjykatat, "Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonisë" nr. 58/06, 35/08, U. nr. 256/07, U. nr. 74/08, 150/10, U. Nr. 12/11, tekst i konsoliduar, në vijim (ZS)

Gjykatat e apelit themelohen për rajonin e disa gjykatave të shkallës së parë, ndërsa selitë e gjykatave të apelit janë në Manastir, Gostivar, Shkup dhe Shtip. Gjykata Supreme ushtron autoritetin gjyqësor në të gjithë territorin e vendit, kurse selinë e saj e ka në Shkup.

Sipas Ligjit të ri për Procedurën Penale, roli i gjykatës ndryshon, kështu që detyrimi i gjykatës për të hetuar rastin braktiset, por gjykata ende ka disa kompetenca në procedurën paraprake të cilën e udhëheq Prokurori Publik, si p.sh. si: vlerësimi i ligjshmërisë së veprimeve të ndërmarra në procedurë para hetimore lidhur me të drejtat dhe liritë themelore të njeriut, heqjen e lirisë, ndalimin, vendosjen për caktimin e masave të veçanta hetimore, ndalimin, bastisjen e banesës, sigurimin e përkohshëm dhe konfiskimin. të objekteve etj. Gjykata vlerëson edhe bazueshmërinë e aktakuzës dhe mund të nxjerrë aktgjykim në qoftë se palët pajtohen në seancë për vlerësimin e aktakuzës. Gjykata cakton ditën, orën dhe vendin e seancës kryesore, mund t'i pranojë listat e provave të propozuara (në tërësi ose pjesërisht), mund të refuzojë çdo provë, vendos për kundërshtimet e palëve dhe kujdeset për reputacionin dhe dinjitetin. të pjesëmarrësve në procedurë. Gjykata gjatë seancës kryesore ka rol pasiv kur paraqiten provat dhe nuk ka të drejtë të propozojë prova dhe të marrë në pyetje dëshmitarët dhe ekspertët, por mund të bëjë pyetje për sqarim pas përfundimit të marrjes në pyetje të palëve. gjatë seancës kryesore gjykata kujdeset për rendin dhe disiplinën në gjykatë.

1.2. NOCIONI I JURISDIKSIONIT

Nën termin kompetencë nënkuptohet e drejta dhe detyrat e një gjykate për të dëgjuar një çështje penale specifike. Kompetenca paraqet ndarjen e çështjeve ndërmjet gjykatave të llojit dhe shkallës së njëjtë gjatë përcaktimit të saktë të fushëveprimit të çështjeve të secilës gjykatë.

Kur kompetenca caktohet sipas natyrës së veprës penale, quhet kompetencë reale, kurse kur kompetenca caktohet sipas zonës, domethënë territorit të veprimit quhet kompetencë vendore. Kur vendoset për një çështje penale specifike, veprimet procedurale të veçanta shpërndahen ndërmjet gjykatave të ndryshme sipas fazave, autoriteteve dhe shkallëve, në varësi në cilën fazë është procedura quhet kompetencë funksionale. Për shembull: në qoftë se procedura është në fazën e procedurës paraprake, gjyqtari këtu kujdeset për ligjshmërinë e veprimeve të ndërmarra në procedurën paraprake, në qoftë se procedura është në fazën e vlerësimit të aktakuzës,

gjkata vendos për vlerësimin e themelit të akuzës, domethënë për aktakuzën, në seancën kryesore vendos gjyqtari individual ose kryetari i këshillit, për ankesën në shkallë të dytë vendosë gjykata e apelit, ndërsa në shkallën e tretë për mjetet e jashtëzakonshme juridike vendos Gjkata Supreme. *Kur veçoria e kryesit të veprës ka ndikim në përcaktimin e kompetencës së gjykatës, kjo kompetencë quhet kompetencë personale.* Për shembull, gjyqtarët e posaçëm, domethënë këshillat, janë përgjegjës për autorët fëmijë të veprave penale.

1.3. KOMPETENCA AKTUALE

Gjykatat në çështjet penale gjykojnë brenda kufijve të kompetencës së tyre aktuale të përcaktuar me ligj.²⁹

Gjykatat themelore themelohen për një ose më shumë komuna. Sipas kompetencës aktuale gjykojnë në shkallë të parë dhe krijohen si gjykata me kompetencë themelore dhe gjykata me kompetencë të zgjeruar. Në kuadër të gjykatave themelore me kompetencë të zgjeruar, detyrisht themelohen departamente të specializuara gjyqësore që merren me lloje të caktuara mosmarrëveshjesh dhe ato mund të kenë departamente gjyqësore, gjyqtarë jashtë selisë së gjykatës, si dhe ditë gjyqësore jashtë selisë së gjykatës.³⁰

A) Gjykatat themelore me kompetencë themelore për fushat për të cilat janë themeluar janë kompetente të vendosin në shkallë të parë për veprat penale dhe kundërvajtjet, përkatësisht:³¹

– për veprat penale për të cilat me ligj është përcaktuar dënimi me burgim deri në pesë vjet si dënim kryesor, në qoftë se për disa vepra penale nuk është paraparë kompetencë e një gjykate tjetër;

– për veprat penale për të cilat kompetenca e gjykatës me kompetencë themelore është përcaktuar me ligj të veçantë,

²⁹ Shih nenin 24 të LPP

³⁰ Shih nenin 23 të LGJ

³¹ Shih nenin 30, paragrafi 1 i LGJ

– për të gjitha llojet e veprave, me përjashtim të veprave që janë nën kompetencën e një organi ose organizate të administratës shtetërore ose organi tjetër që ushtron pushtete publike me ligj, dhe

– për ankesat dhe kundërshtimet e procedurave për të cilat janë kompetente këto gjykata.

B) Gjykatat themelore me kompetencë të zgjeruar, përveç kompetencës së përcaktuar në nenin 30 të këtij ligji për zonat për të cilat janë themeluar, janë kompetente për të vendosur për veprat penale:³²

– për ata për të cilët ligji parashikon dënim me burg mbi pesë vjet dhe për krime dhe kundërvajtje të kryera nga të mitur,

– të veprojë në rastet e ekstradimit, transferimit të personave të dënuar, njohjen dhe zbatimin e vendimeve të gjykatave të huaja,

– pas ankesave dhe shkresave për procedurat për të cilat janë kompetente

– të vendosë për procedurat e asistencës juridike ndërkombëtare të përcaktuara me ligj.

Në Gjykatën Themelore Penale të Shkupit funksionon një departament i specializuar gjyqësor përgjegjës për gjykimin e veprave penale nga fusha e krimit të organizuar dhe korrupsionit në tërë territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut. Departamenti i specializuar i gjykatës është kompetent të gjykojë për:³³

– vepra penale të kryera nga një grup i strukturuar prej tre ose më shumë personave, i cili ekziston për një periudhë të caktuar dhe vepron me qëllim kryerjen e një ose më shumë veprave penale të dënueshme me të paktën katër vjet burgim, me qëllim të drejtpërdrejtë ose të tërthortë. marrjen e një përfitimi financiar ose ndonjë përfitim tjetër,

³² Shih nenin 31, paragrafi 1 i LPP, në përputhje me nenin 6 dhe nenin 7 të Ligjit për Ndryshimet dhe Plotësimet e Ligjit për gjykatat (Fletorja Zyrtare Nr. 96, të datës 17.5.2019)

³³ Shih nenin 32, paragrafi 1 i LPP, në përputhje me nenin 5 të Ligjit për Ndryshimet dhe Plotësimet e Ligjit për Gjykatat (Gazeta Zyrtare Nr. 96, të datës 17.5.2019)

– veprat kriminale të kryera nga grup i strukturuar ose organizatë kriminale në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut ose në shtete të tjera ose kur krimi është përgatitur ose planifikuar në Republikën e Maqedonisë së Veriut ose në një shtet tjetër,

– vepra penale shpërdorim i pozitës dhe autoritetit zyrtar, marrje e ryshfetit me vlerë të konsiderueshme dhe ndërmjetësim i paligjshëm, të kryera nga zyrtari, zyrtari a personi përgjegjës i zgjedhur a i emëruar në një person juridik, dhe³⁴

– krimet e prodhimit dhe shitjes së paautorizuar të drogave narkotike, substancave psikotrope dhe prekursorëve, pastrimit të parave dhe produkteve të tjera të rëndësishme të veprës penale, kërcënimit terrorist të rendit kushtetues dhe sigurisë, ryshfetit me vlerë më të madhe, ndikimi i paligjshëm në një shoqatë kriminale, terroriste. organizimi, terrorizmi, krimet e trafikimit të qenieve njerëzore, krimet kontrabandë me migrantë, trafikimi i të miturve dhe për krime të tjera kundër njerëzimit dhe të drejtës ndërkombëtare nga Kodi Penal, pavarësisht nga numri i autorëve.³⁵

Gjykatat e apelit janë kompetente të vendosin për ankesat kundër vendimeve të gjykatave themelore të zonës së tyre, të vendosin për konfliktin e kompetencës ndërmjet gjykatave të shkallës së parë të zonës së tyre dhe të kryejnë punë të tjera të përcaktuara me ligj.³⁶

Gjykata Supreme e Republikës së Maqedonisë së Veriut është kompetente të vendosë në shkallë të dytë kundër vendimeve të këshillave të saj kur është e përcaktuar me ligj; të vendosë në shkallën e tretë dhe të fundit për ankesat kundër vendimeve të gjykatave të apelit; të vendosë për mjetet e jashtëzakonshme juridike kundër vendimeve të formës së prerë të gjykatave dhe vendimeve të këshillave të saj, kur kjo është e përcaktuar me ligj; të vendosë për konfliktin e kompetencës ndërmjet gjykatave themelore nga zona e gjykatave të ndryshme të apelit, konfliktin e kompetencës ndërmjet gjykatave të apelit, të vendosë me kërkesë të palëve dhe pjesëmarrësve të tjerë në procedurë për shkeljen e së drejtës për gjykim. në afat të arsyeshëm, në procedurë të përcaktuar me ligj para gjykatave në Republikën e Maqedonisë së Veriut në pajtim me rregullat dhe parimet e përcaktuara me Konventën Evropiane për të drejtat dhe liritë themelore dhe duke

³⁴ Shih nenin 353,357,359 të LP

³⁵ Shih nenin 215,273,313,358, 368-a,394, 394-a, 394-b, 418-a, 418-b, 418-d të LP

³⁶ Shih nenin 33 i LGJ

u nisur nga jurisprudenca e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe për të kryer detyra të tjera të përcaktuara me ligj.³⁷

1.4. PËRBËRJA E GJYKATËS

Në kuadër të organizimit të brendshëm të gjykatës ka ndarje të procedurës në raste të caktuara, kështu që në disa raste vepron gjyqtari individual, e në disa raste veprojnë këshillat e përbërë nga gjyqtarë profesionistë dhe gjyqtarë porotë ose vetëm këshilla të përbëra nga gjyqtarë profesionistë.³⁸

Në qoftë se gjyqtari individual gjykon, bëhet fjalë për veprim dhe vendimmarrje të pavarur, që parashikohet në këto raste **në gjykatat themelore**:

- kur vepron për vepra penale për të cilat është paraparë dënimi kryesor me gjobë ose me burgim deri në 5 vjet,
- kur gjyqtari në procedurë paraprake vendos për paraburgimin, masat e posaçme hetimore, masat për sigurimin e sendeve ose pronës në procedurë paraprake;
- kur gjyqtari për vlerësimin e një aktakuze vlerëson bazueshmërinë e aktakuzës për veprat penale për të cilat është paraparë dënim me burg deri në 10 vjet dhe
- gjyqtari i fëmijëve që zhvillon procedurën përgatitore, kur kryeson këshillin dhe kryen punë të tjera.

Në qoftë se këshilli gjykon, është çështje veprimi dhe vendimmarrjeje kolegjiale, e cila parashihet në këto raste **në të gjitha gjykatat e rregullta**:

Në gjykatat themelore janë këto këshilla:

- për veprat penale për të cilat është paraparë dënim me burg deri në 15 vjet, vendos këshilli i përbërë nga një gjyqtar profesionist dhe dy gjyqtarë – juristë;
- për veprat penale për të cilat është paraparë dënim me burg prej 15 vjetësh ose me burgim të përjetshëm, vendos këshilli i përbërë nga dy gjyqtarë profesionistë dhe tre gjyqtarë – juristë;

³⁷ Shih nenin 35 të LGJ

³⁸ Lazhetiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 64-65.

- këshilli i përbërë nga tre gjyqtarë profesionistë vendos për ankesat kundër vendimeve të gjyqtarit të procedurës paraprake dhe kundër vendimeve të tjera, merr vendime në shkallë të parë jashtë seancës kryesore dhe aktgjykime për ekzekutimin e aktgjykimeve të huaja zakonore e të tjera;
- këshilli për vlerësim të aktakuzës i përbërë nga tre gjyqtarë profesionistë vlerëson bazueshmërinë e aktakuzës për veprat penale për të cilat është paraparë dënim me burg mbi 10 vjet ose dënim më i rëndë;
- këshilli për fëmijë i përbërë nga një gjyqtar profesionist dhe dy gjyqtarë porotë,
- këshilli penal për fëmijë i përbërë nga tre gjyqtarë profesionistë që vendos për ankesat kundër vendimeve të gjyqtarit për fëmijë, në këshillin e të cilit gjyqtari për fëmijë i cili ka marrë vendim kundër të cilit është bërë ankesë dhe për të cilin vendos këshilli penal për fëmijë/

Në gjykatat e apelit janë këshillat e mëposhtëm:

- këshilla nga tre gjyqtarë profesionistë për krime për të cilat parashikohet dënim me burg deri në 15 vjet;
- këshilla nga pesë gjyqtarë profesionistë për krime të dënueshme me 15 vjet ose burgim të përjetshëm
- këshilli i përbërë nga dy gjyqtarë profesionistë dhe tre gjyqtarë porotë kur gjykata e apelit në shkallën e dytë gjykon seancën,
- këshilli prej tre gjyqtarë profesionistë si këshill penal i gjykatës së shkallës së dytë dhe
- këshilli për fëmijë i përbërë nga një gjyqtar për fëmijë dhe dy gjyqtarë që vendosin për ankesat kundër vendimeve të këshillit për fëmijë në gjykatën themelore dhe në raste të tjera.

Në Gjykatën e Lartë janë këto këshilla:

- këshilli prej tre gjyqtarësh profesionistë të cilët kryejnë vlerësim për një gjykim brenda një kohe të arsyeshme,
- Këshilli prej tre gjyqtarësh profesionistë me rastin e vendosjes së kërkesës për rishikim të jashtëzakonshëm të aktgjykimit të formës së prerë për vepra penale të dënueshme deri në 15 vjet burg;

- këshilli prej pesë gjyqtarësh profesionistë kur vendos për kërkesën për rishikim të jashtëzakonshëm të aktgjykimit të formës së prerë për vepra penale të dënueshme me 15 vjet ose me burgim të përjetshëm;
- këshilla nga pesë gjyqtarë profesionistë që veprojnë në shkallën e tretë,
- këshilli prej pesë gjyqtarësh profesionistë, i cili vendos për kërkesën për mbrojtjen e ligjshmërisë dhe në qoftë se kërkesa paraqitet kundër vendimit të këshillit, vendoset në seancën e përgjithshme të Gjykatës së Lartë.
- këshilli për fëmijë i përbërë nga pesë gjyqtarë profesionistë që vendos për mjetet juridike të rregullta dhe të jashtëzakonshme.

Në situata të caktuara, kryetari i gjykatës dhe kryetari i këshillit mund të veprojnë për çështje të caktuara.

1.5. KOMPETENCA VENDORE

Kompetenca vendore është e drejta dhe detyra e një gjykate me kompetencë reale për të ndërmarrë veprime procedurale dhe për të gjykuar për veprën penale sipas vendit ku shtrihet kompetenca e gjykatës.

Kompetenca vendore mund të jetë e rregullt dhe e jashtëzakonshme.

A) Kompetenca e rregullt vendor³⁹

- **Kriteri parësor për përcaktimin e kompetencës është sipas vendit të ekzekutimit.**

Kompetente vendore, si rregull, është gjykata në zonën e së cilës është kryer a tentuar krimi. Vendi ku është kryer vepra nënkupton vendin ku kryesi ka punuar ose ka qenë i detyruar të punojë, si dhe vendi ku ka ndodhur pasoja.

³⁹ Shih nenin 26 të LPP

Në qoftë se vepra penale është kryer ose tentuar në territoret e gjykatave të ndryshme ose në kufirin e atyre territoreve ose nuk dihet se në cilin territor është kryer ose tentuar, ajo nga ato gjykata që me kërkesën e paditësit të autorizuar, së pari, e ka filluar procedurën, është kompetente, e në qoftë se procedura ende nuk ka filluar, gjykata së pari të cilës i është dorëzuar kërkesa për fillimin e procedurës. Në qoftë se vepra ka mbetur tentativë, në këtë rast përgatitja dhe tentativa konsiderohet se janë kryer si në vendin ku ka punuar autori, ashtu edhe në vendin ku sipas qëllimit të tij është dashur ose ka mundur të bëhet.

Në qoftë se krimi kryhet në një anije vendase ose në një avion vendas gjatë kohës që ndodhet në një port vendas, kompetente është gjykata në territorin e së cilës ndodhet ai port. Në rastet e tjera kur krimi kryhet në një anije vendase ose në një avion vendas, kompetente është gjykata, territori i së cilës është porti i origjinës së anijes, pra avioni ose porti i origjinës ku anija do të ndalet.

Në qoftë se vepra penale është kryer përmes shtypit, kompetente është gjykata në territorin e së cilës është shtypur dokumenti. Në qoftë se ai vend nuk dihet ose dokumenti është shtypur jashtë vendit, kompetente është gjykata në territorin e së cilës shpërndahet dokumenti i shtypur. Në qoftë se sipas ligjit përgjegjës është hartuesi i shkresës, kompetente është edhe gjykata e vendit ku ka vendbanimin përpiluesi ose gjykata e vendit ku ka ndodhur ngjarja e përmendur në shkresë.

- **Kriteri për përcaktimin e kompetencës sipas vendbanimit a vendqëndrimit të të akuzuarit.**

Në qoftë se vendi i kryerjes së veprës nuk dihet ose në qoftë se ai vend është jashtë territorit të vendit tonë, kompetente është gjykata në territorin e të cilit i akuzuari ka vendbanim ose vendqëndrim.

- **Kriteri për përcaktimin e kompetencës sipas vendit ku është kapur i akuzuari ose vendi ku i akuzuari është paraqitur vetë.**

Në qoftë se nuk dihet vendi i kryerjes së veprës penale, as vendbanimi a vendqëndrimi i të akuzuarit ose janë jashtë territorit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, me çka si kompetent lokal është gjykata që përcakton zonën në të cilën do të kapet i akuzuari ose do të raportojë vetë tek organet e rendit.

Kjo renditje ka kuptimin dhe arsyetimin e vet, sepse në shumicën e rasteve provat gjenden në vendin ku është kryer krimi dhe aty është më e shpejta dhe më e lehta për t'u mbledhur, kontrolluar dhe rregulluar. Krahas kësaj renditjeje është edhe realizimi i njërit prej qëllimeve të dënimit – ndikimi edukativ te të tjerët që të mos kryejnë krime dhe në përgjithësi në moralin dhe disiplinën shoqërore të qytetarëve, sepse interesimi më i madh për gjykim ekziston pikërisht në vend. ku është kryer krimi.

B) Kompetenca vendore e jashtëzakonshme⁴⁰

Ekziston:

- **Kompetenca e përcaktuar lokale.**

Në qoftë se sipas dispozitave të Ligjit për procedurë penale nuk është e mundur të përcaktohet se cila gjykatë ka kompetencë lokale, Gjykata Supreme do të caktojë njërën nga gjykatat faktike kompetente pranë së cilës do të zhvillohet procedura.⁴¹ Këto do të jenë raste të ekstradimi, kur një person është përgjegjës për vepra penale jashtë vendit, me vendbanim jashtë vendit dhe i është dorëzuar autoriteteve tona ose kur krimi është kryer në një automjet në lëvizje ose është kryer në një vend të pacaktuar ose është kryer nga një autor i panjohur etj.

- **Kompetenca sipas ndërlidhjes së çështjeve penale.**

Kjo kompetencë lind kur në raste të caktuara ka lidhje ndërmjet disa lëndëve penale që mundëson bashkimin e lëndëve, zbatimin e procedurës të vetme dhe nxjerrjen e një aktgjykimi të vetëm. P.sh.: i njëjti person akuzohet për shumë krime ose kur disa persona akuzohen për krime të shumta. Gjykata, nga ana tjetër, mund të vendosë deri në përfundim të seancës kryesore, të veçohet procedura për vepra të veçanta penale ose kundër të akuzuarve të veçantë.

⁴⁰ Lazhetiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 68-69.

⁴¹ Shih nenin 26, paragrafi 11 i LPP

- **Autoriteti vendor i deleguar.**

Ndodh me vendim të gjykatës më të lartë, e cila në raste të caktuara mund të përcaktojë në një rast konkret se procedurën nuk do ta zhvillojë gjykata kompetente vendore, por ndonjë gjykatë tjetër faktikisht kompetente nga zona e saj.

Kompetenca e deleguar mund të shfaqet në dy forma:

1. E detyrueshme: Në qoftë se gjykata kompetente pengohet të veprojë për shkaqe juridike ose materiale, ajo është e detyruar që menjëherë ta njoftojë gjykatën më të lartë, e cila pas marrjes në pyetje nga Prokurori Publik kur procedura zhvillohet me kërkesën e Prokurorit Publik, prokurori do të caktojë gjykatë tjetër që është realisht kompetente në fushën e saj.⁴² Shembull: kur është fjala për shkarkimin e një ose më shumë gjyqtarëve, ose për shkak të pezullimit të punës së gjykatës për shkak të epidemisë, fatkeqësive natyrore etj.

2. Fakultative: Mund të caktohet gjykatë tjetër kompetente për zhvillimin e procedurës në qoftë se në këtë mënyrë procedura do të zhvillohej më lehtë, më shpejt me më pak shpenzime. Për shembull: njëra nga palët dhe një numër i madh i dëshmitarëve janë nga një komunë tjetër.

1.6. KOMPETENCA PERSONALE DHE FUNKSIONALE

- **Kompetenca personale**

Statusi i të akuzuarit mund të ndikojë në përcaktimin e kompetencës së gjykatës, përkatësisht në qoftë se gjykata e rregullt a e specializuar do të jetë kompetente. Në vendin tonë kompetencën e përcakton vetëm mosha e personit, ndaj ka departamente të specializuara gjyqësore për kriminalitetin e fëmijëve.

- **Kompetenca funksionale**

Kjo është e drejtë dhe detyrë e një gjykate që të veprojë në një pjesë të caktuar të procedurës, ndërsa gjykatat a autoritetet e tjera brenda së njëjtës gjykatë veprojnë në pjesë të tjera të së njëjtës çështje.⁴³

⁴² Shih nenin 27 të LPP

⁴³ Shih faqen 20 të këtij libri shkollor

1.7. PAKOMPETENCA DHE KONFLIKTI I KOMPETENCËS

A) Paaftësia

Gjykata është e detyruar t'i kushtojë rëndësi kompetencës së saj dhe sa të konstatojë se nuk është kompetente do të shpallet se nuk është kompetente dhe pas plotfuqishmërisë së vendimit do t'ia referojë çështjen gjykatës kompetente. Pas hyrjes në fuqi të aktakuzës, gjykata nuk mund të deklarojë se nuk ka kompetencë vendore dhe as palët nuk mund të kundërshtojnë mungesën e kompetencës vendore. Gjykata jokompetente është e obliguar që në procedurë t'i ndër-marrë ato veprime për të cilat ekziston rreziku i vonesës.⁴⁴

Veprimet procedurale të ndërmarra nga një gjykatë jo kompetente janë të meta, kështu që ato mund të sulmohen me mjete të rregullta dhe të jashtëzakonshme. Për shembull: në qoftë se akt-gjykimi është dhënë nga një gjykatë që në fakt nuk është kompetente, ajo është baza për ankesë dhe kërkesë për mbrojtjen e ligjshmërisë. Gjykata duhet t'i kushtojë vëmendje kompetencës faktike në të gjitha fazat e procedurës edhe pas marrjes së vendimit. Në qoftë se një gjykatë më e lartë ose një gjykatë e rangut më të lartë konstaton se një gjykatë më e ulët ose një gjykatë e shkallës më të ulët nuk është kompetente për të gjykuar, gjykata më e lartë mund të deklarojë jokompetente vetëm derisa të fillojë seanca kryesore. Shembull: kur gjykata themelore me kompetencë të zgjeruar konstaton se gjykata themelore me kompetencë themelore është realisht kompetente. Gjykata e jo kompetencës vendore mund të shpallet vetëm derisa aktakuza të hyjë në fuqi. Pas këtij momenti gjykata nuk mund të shpallet jokompetente dhe as palët nuk mund të bëjnë ankesë për moskompetencë vendore.

B) Konflikti i kompetencës

Përkundër dispozitave ligjore që rregullojnë çështjen e kompetencës, në praktikë mund të ketë konflikt kompetenca, domethënë një mosmarrëveshje për çështjen se cila nga disa gjykata ka të drejtë dhe detyrë të veprojë për një çështje të caktuar dhe për një çështje të veçantë. Konflikti mund t'i referohet edhe atij real edhe tek autoriteti lokal dhe mund të raportohet në dy mënyra:

- **konflikt pozitiv** ekziston kur dy ose më shumë gjykata konsiderohen kompetente për të vepruar për një çështje të veçantë dhe
- **konflikti negativ** ekziston kur dy ose më shumë gjykata e konsiderojnë veten jokompetente për të vendosur për një çështje të caktuar.

⁴⁴ Shih nenin 30 të LPP

Ekziston një rregull i përgjithshëm, sipas të cilit konflikti i kompetencës ndërmjet gjykatave e zgjidh bashkërisht gjykata menjëherë më e lartë - gjykata e apelit, e cila e zgjidh konflikti i kompetencës ndërmjet gjykatave themelore të territorit të saj. Kur konflikti i kompetencës është ndërmjet gjykatave themelore të territorit të dy gjykatave të ndryshme të apelit ose ndërmjet dy gjykatave të apelit, konflikti i tillë zgjidhet nga Gjykata e Lartë, si gjykata e tyre e përbashkët, menjëherë eprorë. Konflikti i kompetencës ndërmjet gjykatave dhe autoritetet publike, si dhe ndërmjet gjykatave dhe autoriteteve komunale, vendos Gjykata Kushtetuese e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Kur ka konflikt pozitiv të kompetencës, procedurën për zgjidhjen e tij e fillon gjykata, e cila vlerëson se është kompetente për të vepruar dhe do t'i kërkojë gjykatës tjetër ku ndodhet çështja t'ia kalojë çështjen asaj. Në qoftë se bëhet fjalë për konflikt negativ të kompetencës, procedurën e fillon gjykata të cilës i është caktuar çështja për zgjidhje dhe konsiderohet se nuk ka kompetencë.

Edhe pse gjykata më e lartë vendosë për konfliktin e kompetencës, megjithatë, para se të marrë vendim për konfliktin e kompetencës, do të kërkojë mendim nga Prokurori Publik i cili është kompetent për të vepruar para asaj gjykate, kur procedura penale zhvillohet me kërkesë të Prokurorit Publik. Kundër këtij vendimi nuk lejohet ankim i veçantë.⁴⁵

⁴⁵ Shih nenin 32, paragrafi 1, 2 i LPP

2. ZGJEDHJA DHE MBARIMI I DETYRËS SË GJYQTARIT, GJYQTARIT POROTË DHE PROKURORIT PUBLIK

2.1. ZGJEDHJA, MBARIMI, NDËRPRERJA DHE SHPËRNDARJA E GJYQTARËVE

Funksioni gjyqësor kryhet nga gjyqtarët pa kufizim të mandatit.

Gjyqtari nuk mund të kryejë asnjë funksion a profesion tjetër publik, përveç një funksioni të përcaktuar me ligj. Gjyqtari mund të jetë edukator ose të mbajë ligjëratë në Akademinë për trajnimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve publikë dhe në një institucion të arsimit të lartë dhe të marrë pjesë në projekte të caktuara shkencore. Gjyqtari nuk mund të jetë anëtar ose të mbajë poste politike në një parti politike ose të angazhohet në veprimtari partiake dhe politike. Gjyqtari ka të drejtë dhe obligim për zhvillim të vazhdueshëm profesional, ka letërnjoftim gjyqësor, ka dokument zyrtar të udhëtimit, ka mbrojtje të veçantë për personin, familjen dhe pronën e tij, kur është gjyqtar është i detyruar të mbajë të veçantë. rrobat e gjyqtarit (TOGA), nuk lejohet të marrë dhurata, ka të drejtën e pagës dhe shtesave, në qoftë se nuk ka banesë të tij në selinë e gjykatës, ka të drejtë të përdorë banesën zyrtare të përshtatshme, ai gëzon imunitet, nuk mund të thirret në përgjegjësi penale për mendimin e shprehur dhe vendimmarrjen gjatë marrjes së vendimit gjyqësor, nuk mund të paraburgoset pa miratimin e Këshillit Gjyqësor, përveç në qoftë se kapet duke kryer vepër penale për të cilën dënohet me burgim i janë caktuar së paku pesë vjet dhe ka të drejtë në pushim vjetor.⁴⁶

Përzgjedhja e gjyqtarëve

Gjyqtari kryen funksionin gjyqësor në gjykatën në të cilën zgjidhet për të gjykuar në fushat përkatëse. Gjyqtarët, kryetarët e gjykatave dhe gjyqtarët porotë i zgjedh dhe i shkarkon Këshilli Gjyqësor i Republikës së Maqedonisë së Veriut në kushte dhe procedurë të përcaktuar me ligj.

Ligji për Gjykatat parasheh kushte të përgjithshme dhe të veçanta për përzgjedhjen e personit për gjyqtar.

⁴⁶ Shih, nga neni 52 deri në nenin 72 të LGJ

Kushtet e përgjithshme janë:⁴⁷

- të jetë shtetas i Republikës së Maqedonisë së Veriut,
- të zotërojë në mënyrë aktive gjuhën maqedonase,
- të jetë i aftë për punë dhe të ketë aftësi të përgjithshme shëndetësore, e cila vërtetohet me certifikatë mjekësore,
- të jetë jurist i diplomuar me studime të kryera juridike me 300 ECTS ose diplomë VII/1 të arsimit në fushën e shkencave juridike ose diplomë të nostrifikuar nga studimet juridike jashtë vendit për 300 kredite të fituara;
- të ketë dhënë hetimin e jurisprudencës në Republikën e Maqedonisë së Veriut,
- të njohë një nga gjuhët zyrtare të Bashkimit Evropian, nga të cilat anglishtja është e detyrueshme, e cila vërtetohet me një nga certifikatat e mëposhtme të njohura ndërkombëtarisht: TOEFEL; IELTS (IELTS); TOLES (TOLES); ILEC (ILEC); Certifikata e Kembrixhit,
- në momentin e zgjedhjes, me aktgjykim të formës së prerë nuk është dënuar me gjobë ose me sanksion kundërvajtës që i ndalon ushtrimin e profesionit, veprimtarisë ose detyrës për një vepër që lidhet me ushtrimin e profesionit të avokatit ose për një tjetër vepër penale. vepër për të cilën parashikohet dënim me burg prej së paku gjashtë muaj,
- të ketë punë praktike me kompjuter,
- të gëzojnë një reputacion,
- të ketë integritet për ushtrimin e funksionit gjyqësor dhe
- të zotërojë aftësi sociale për ushtrimin e funksionit të gjyqtarit, për të cilat kryhen teste integriteti dhe teste psikologjike, gjatë të cilave punësohen ekspertë.

Testi psikologjik i realizuar nga Këshilli Gjyqësor i Republikës së Maqedonisë së Veriut ka për qëllim konfirmimin e kandidatëve për pozitën e gjyqtarit duke kontrolluar aftësitë sociale. Testi psikologjik kryhet në bazë të testeve psikologjike të njohura ndërkombëtarisht për kryerjen e funksionit të gjyqtarit. **Testi i integritetit** ka për qëllim kontrollimin e vlerave etike dhe morale të kandidatit për kryerjen e funksionit të gjyqtarit dhe përbëhet nga një test që zhvillohet me shkrim dhe në mënyrë anonime, bazuar në një listë standarde pyetjesh.

⁴⁷ Shih nenin 45 të LGJ, në përputhje me nenin 15 të Ligjit për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për gjykatat (Gazeta Zyrtare nr. 96, të datës 17.5.2019)

Kushtet e veçanta janë:⁴⁸

- **për gjyqtar në gjykatën themelore** mund të zgjidhet personi që ka kryer trajnimin fillestar në Akademinë për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë dhe ka përvojë pune të paktën katër vjet në shërbim gjyqësor të pandërprerë si gjyqtar në një gjykatë tjetër themelore deri në momentin e aplikimit për zgjedhje, e cila nga Këshilli Gjyqësor është vlerësuar me vlerësim pozitiv,
- **për gjyqtar në gjykatën e apelit** mund të zgjidhet personi që ka përvojë pune së paku gjashtë vjet në shërbim të vazhdueshëm gjyqësor si gjyqtar në gjykatën themelore, në gjykatën administrative a atë administrative të lartë deri në momentin e aplikimit për zgjedhje dhe që ka përvojë pune të paktën katër vjet në vazhdimësi shërbimi si gjyqtar në një gjykatë tjetër apeli deri në momentin e regjistrimit të zgjedhjeve, e cila është vlerësuar me vlerësim pozitiv nga Këshilli Gjyqësor.
- **për gjyqtar në Gjykatën e Lartë** mund të zgjidhet një person që ka të paktën gjashtë vjet përvojë të vazhdueshme gjyqësore si gjyqtar në gjykatën e apelit deri në momentin e aplikimit për zgjedhje dhe i cili në vitin e fundit është vlerësuar nga Këshilli Gjyqësor me vlerësimin më të lartë pozitiv dhe krahasuar me personat e tjerë të regjistruar ka marrë numrin më të madh të pikëve.

Pezullimi i funksionit gjyqësor

Funksioni gjyqësor mund të jetë i pezulluar në qoftë se gjyqtari emërohet ose zgjidhet për:

- anëtar i Këshillit Gjyqësor,
- gjyqtar në gjykatën ndërkombëtare,
- gjyqtar në Gjykatën Kushtetuese,
- drejtor i Akademisë për trajnimin e gjyqtarëve dhe prokurorëve publikë.

Pushimi i detyrës gjyqësore

Funksioni gjyqësor i gjyqtarit pushon:⁴⁹

- në qoftë se e kërkon vetë,

⁴⁸ Shih nenin 46 i LGJ

⁴⁹ Shih nenin 73 të LGJ, në përputhje me nenin 16 të Ligjit për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit për gjykatat (Gazeta Zyrtare nr. 96, të datës 17.5.2019)

- në qoftë se humbet përgjithmonë aftësinë për të ushtruar funksionin e gjyqtarit, të përcaktuar nga Këshilli Gjyqësor,
- në qoftë se i plotëson kushtet për pension pleqërie,
- në qoftë se zgjidhet ose emërohet në një detyrë tjetër publike, me përjashtim të rasteve kur detyra e gjyqtarit është në gjendje pushimi sipas kushteve të përcaktuara me ligj dhe
- në qoftë se është dënuar me aktgjykim të formës së prerë për vepër penale me burgim të pakushtëzuar prej së paku gjashtë muaj.

Shkarkimi i gjyqtarëve

Vendimi për shkarkimin e gjyqtarit merret nga Këshilli Gjyqësor dhe gjyqtari shkarkohet nga detyra për shkak të:⁵⁰

- **shkelje më e rëndë disiplinore** që e bën të papërshtatshëm për të ushtruar funksionin gjyqësor, si p.sh.: cenim më i rëndë i rendit dhe qetësisë publike, ndikim i rëndë dhe ndërhyrje në ushtrimin e funksionit gjyqësor të një gjyqtari tjetër; në qoftë se ai refuzon të paraqesë një deklaratë të gjendjes pasurore ose në qoftë se të dhënat e përfshira në deklaratë janë kryesisht të pavërteta ose ka shkelje të dukshme të rregullave të përjashtimit në situata në të cilat gjyqtari e dinte ose duhej të dinte për ekzistencën e ndonjë prej shkaqet e përjashtimit të parashikuara me ligj,
- **kryerja joprofesionale dhe e pakujdesshme e funksionit gjyqësor në kushtet e përcaktuara me ligj nëse:** në dy vlerësime të njëpasnjëshme nuk plotëson kriteret e kryerjes në punë, për faj të gjyqtarit pa shkaqe të arsyetuara, për të cilat është vlerësuar me dy vlerësime negative, ai është dënuar me vendim gjyqësor të formës së prerë me dënim më të ulët se minimumi i parashikuar prej 6 muajsh, lëshim dhe paraqitje të paautorizuar të informacionit dhe të dhënave për çështjet gjyqësore, që cenon detyrimin për mbrojtjen e fshehtësisë së procedurës dhe kur publiku është i përjashtuar në përputhje me ligjin; nuk cakton seancat pa arsye të arsyetuara në rastet që i janë caktuar ose ndryshe e shtyjnë procedurën; nuk e merr në veprim çështjen për shkak të së cilës ndodh parashkrimi i ndjekjes penale ose parashkrimi i ekzekutimit të sanksionit penal; ka marrë përsipër një temë që nuk i ishte caktuar dhe qëllimisht dhe në mënyrë të paarsyetueshme ka bërë një gabim të madh profesional.

⁵⁰ Shih nenin 74.75 të LPP, në përputhje me nenin 28 të Ligjit për Ndryshimet dhe Plotësimet e Ligjit për Gjykatat (Gazeta Zyrtare Nr. 96, të datës 17.5.2019)

2.2. ZGJEDHJA DHE PËRFUNDIMI I FUNKSIONIT TË GJYQTARIT POROTË

Zgjedhja e gjyqtarit – porotës

Gjyqtarët – porotët zgjidhen dhe shkarkohen nga Këshilli Gjyqësor i RMV-së.

Kushtet e përgjithshme për përzgjedhje janë:⁵¹

- të jetë i moshës madhore,
- të jetë shtetas i Republikës së Maqedonisë së Veriut,
- të ketë përfunduar së paku arsimin e lartë,
- të zotërojë në mënyrë aktive gjuhën maqedonase,
- të gëzojë reputacion në kryerjen e funksionit të gjyqtarit-porotë dhe
- të mos jetë më i vjetër se 64 vjeç.

Gjyqtari-porotë për gjykimin e të miturve zgjidhet mes personave me përvojë në edukimin dhe edukimin e të rinjve.

⁵¹ Shih nenin 48 i LGJ

Kushtet e veçanta janë:⁵²

- dhënia e testit psikologjik dhe testit të integritetit,
- vizita e trajnimeve të specializuara të organizuara nga Akademia për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë,
- Pas përfundimit të trajnimit, ata i nënshtrohen hetimit për trajnimin e përfunduar, pra në qoftë se nuk e ka dhënë hetimin, pozita e tij përfundon dhe Akademia për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë i dorëzon Këshillit Gjyqësor listën e gjyqtarëve porotë që nuk e kanë dhënë hetimin brenda tri ditëve.

Gjyqtar ose porotë nuk mund të zgjidhet personi që ka lidhje direkte ose kolaterale me gjyqtarin ose gjyqtarin porotë në të njëjtën gjykatë të shkallës së tretë ose është bashkëshorti i tij dhe në qoftë se nuk ka lidhje me një anëtar të Këshillit Gjyqësor nuk është në farefisni në vijë të parë os enë vijë anësore deri në shkallën e tretë ose është bashkëshortja e tij.

Gjyqtari-porotë zgjidhet për një periudhë katërvjeçare dhe mund të rizgjidhet dhe ka të drejtën e kompensimit për kryerjen e punës si gjyqtar porotë.

Gjyqtari-porotë nuk mund të mbajë përgjegjësi për mendimin e shprehur dhe vendim-marrjen gjatë marrjes së vendimeve gjyqësore.

Pushimi i detyrës së gjyqtarit-porotë

Funksioni i gjyqtarit-porotë pushon:⁵³

- në qoftë se e kërkon vetë;
- në qoftë se e humbet përgjithmonë aftësinë për të kryer detyrën e gjyqtarit-porotës;
- në qoftë se është dënuar për një vepër penale me të paktën gjashtë muaj burg;
- në qoftë se kryen detyrat e gjyqtarit-porotë në mënyrë të parregullt ose nga pakujdesia dhe
- me mbushjen e moshës 60 vjeç.

Procedurën për mbarimin e detyrës së gjyqtarit-porotë e mban Këshilli Gjyqësor me propozim të kryetarit të gjykatës. Kur kundër një gjyqtari-porotë mbahet një hetim ose inicohet procedura për pushimin e detyrës, kryetari i gjykatës nuk do ta thërrasë atë për të kryer detyrën.

⁵² Shih nenin 42 i LGJ

⁵³ Shih nenin 80 i LGJ

2.3. PËRJASHTIMI I GJYQTARËVE DHE POROTËVE

Shteti duhet të ketë parasysh pavarësinë e gjykatave dhe paanshmërinë e gjyqtarëve dhe gjyqtarëve-porotë gjatë kryerjes së funksioneve të tyre. Në qoftë se ka dyshime për pavarësinë dhe paanshmërinë e tyre gjatë vendosjes për çështjen penale konkrete për shkak të marrëdhënieve familjare, pasurore, miqësie të tjera me persona të caktuar, mund të aplikohet instituti i *përrjashtimit*.

Arsyet për përrjashtim

Arsyet për përrjashtim mund të jenë të natyrës së detyrueshme (arsye absolute) ose nga rrethana të tjera (arsye relative).

Arsyet absolute zbatohen në qoftë se gjyqtari ose gjyqtari-porotë:⁵⁴

- është dëmtuar nga vepra penale,
- i akuzuari, mbrojtësi i tij, paditësi, i dëmtuari, përfaqësuesi ligjor ose avokati i tij është i martuar, domethënë bashkëjetues ose në lidhje gjaku në vijë të drejtë deri në çfarëdo shkalle, në vijën anësore deri në shkallën e katërt, kurse duke bërë mblesëri deri në shkallën e dytë;
- me të akuzuarin, mbrojtësin e tij, paditësin ose të dëmtuarin është në lidhje me kujdestar, person nën kujdestari, adoptues, të adoptuar, mbajtës të familjes ose mbajtës të familjes;
- ka marrë pjesë në të njëjtën çështje penale si gjyqtar në procedurë paraprake, ka marrë pjesë në shqyrtimin e akuzës para seancës kryesore ose ka marrë pjesë në procedurë si paditës, mbrojtës, përfaqësues ligjor ose avokat i të dëmtuarit, domethënë paditësi ose është marrë në pyetje si dëshmitar ose ekspert dhe
- në të njëjtën çështje ka marrë pjesë në marrjen e vendimit të gjykatës më të ulët ose në qoftë se në të njëjtën gjykatë ka marrë pjesë në marrjen e vendimit që kontestohet me ankesë.

Arsyet relative: në qoftë se ekzistojnë rrethana të tjera për shkak të të cilave mund të besohet se gjyqtari, përkatësisht gjyqtari-porotë mund të jetë i njëanshëm dhe jo objektiv kur merret me çështjen konkrete penale. Rrethana të tilla do të ishin marrëdhënie miqësore dhe armiqësore, etj.

⁵⁴ Shih nenin 33 të LPP

Dispozitat për përjashtimin e gjyqtarëve dhe gjyqtarëve-porotë zbatohen edhe për proces-verbalistët, interpretuesit, ekspertët dhe profesionistët.

Procedura e shkarkimit⁵⁵

Procedura e shkarkimit mund të fillohet sipas detyrës zyrtare nga gjyqtari ose gjyqtari-porotë në qoftë se ka arsye absolute ose me kërkesë të palëve në qoftë se për shkak të ekzistimit të shkaqeve relative dyshojnë në paanshmërinë dhe objektivitetin e tyre.

Sa gjyqtari ose gjyqtari-porotë mëson se ka ndonjë arsye për shkarkim, është i detyruar të ndërpresë çdo punë në këtë temë dhe të njoftojë kryetarin e gjykatës, i cili do të caktojë zëvendësuesin. Në qoftë se bëhet fjalë për shkarkimin e kryetarit të gjykatës, ai vetë do të emërojë një zëvendës nga gjyqtarët e asaj gjykate dhe në qoftë se kjo nuk është e mundur, do t'i kërkojë kryetarit të gjykatës menjëherë më të lartë të caktojë një zëvendësues.

Palët mund të kërkojnë shkarkim duke paraqitur kërkesë për shkarkim para fillimit të seancës kryesore dhe në qoftë se më vonë mësojnë për arsyen e shkarkimit, kërkesën e paraqesin menjëherë pasi kanë mësuar. Kërkesa për shkarkimin e gjyqtarit epror të gjykatës mund të bëhet nga pala në ankim ose në përgjigjen e ankimit. Pala mund të kërkojë shkarkimin e gjyqtarit vetëm me emër, gjyqtari ose gjyqtari-porotë, i cili vepron në çështje, pra gjyqtar i gjykatës më të lartë. Kërkesa për shkarkim nuk mund të bëhet për kryetarin e gjykatës, me shkarkim të rasteve kur ai vepron si gjyqtar dhe për shkarkimin e tij vendos kryetari i gjykatës menjëherë më të lartë. Pala është e detyruar që në kërkesë t'i paraqesë rrethanat për të cilat konsideron se ekziston nga shkaqet ligjore për shkarkim. Shkarkimi nuk do të lejohet në qoftë se bazohet në të njëjtat arsye, pra rrethana për të cilat është vendosur tashmë. Kundër vendimit me të cilin është refuzuar kërkesa për shkarkim nuk lejohet ankesë e veçantë. Për kërkesën për shkarkim vendos kryetari i gjykatës.

Në qoftë se kërkohet shkarkimi i vetëm kryetarit të gjykatës ose kryetarit të gjykatës dhe gjyqtarit ose gjyqtarit porotë, vendimin për shkarkim e merr kryetari i gjykatës më të lartë, e në qoftë se largimi i kryetarit kërkohet nga Gjykata Supreme e Republikës së Maqedonisë së Veriut, vendimin për ekzistim e merr seanca e përgjithshme e asaj gjykate.

Para marrjes së vendimit për ekzistimin, do të bëhet deklaratë nga gjyqtari, gjyqtari-porotë, përkatësisht nga kryetari i gjykatës dhe se a është e nevojshme do të kryhen veprime të tjera.

⁵⁵ Shih, nga neni 34 deri në nenin 37 të LPP

Në qoftë se kryetari i gjykatës e arsyeton gjyqtarin, ai do të vendosë që për çështjen të veprorë gjyqtari i ardhshëm sipas orarit të brendshëm të punës. Kundër vendimit me të cilin miratohet kërkesa për ekzistim nuk lejohet ankim i veçantë. Vendimi me të cilin refuzohet kërkesa për ekzistim mund të kundërshtohet me ankesë të veçantë në afat prej tri ditësh nga dita e miratimit të vendimit, e në qoftë se vendimi i tillë është marrë pas akuzës së konfirmuar, atëherë vetëm me ankesë ndaj aktgjykimit.

Në qoftë se kërkesa për shkarkim për shkaqe absolute paraqitet pas fillimit të seancës kryesore, seanca kryesore nuk ndërpritet. Kryetari i gjykatës vendos për kërkesën menjëherë, e më së voni në afat prej tri ditësh nga dita e paraqitjes së kërkesës për ekzistim. Në qoftë se për rastin merret vendim para se presidenti të vendosë për kërkesën për ekzistim, pala mund të paraqesë arsyet dhe provat për ekzistimin në ankesë kundër vendimit.

Kur gjyqtari ose gjyqtari-porotë mëson se është bërë kërkesë për ekzistimin e tij, ai është i detyruar të ndërpresë menjëherë punën e tij në çështjen dhe në qoftë se bëhet fjalë për ekzistim për shkaqe absolute, deri në marrjen e vendimit për kërkesën për shkarkim është bërë, ai mund t'i ndërmarrë vetëm ato veprime për të cilat ekziston rreziku i vonesës.

2.4. KONCEPTI DHE ORGANIZIMI I PROKURORISË PUBLIKE

Koncepti

Prokuroria Publike është organ unik dhe i pavarur shtetëror që ndjek penalisht kryerësit e veprave penale dhe veprave të tjera penale të përcaktuara me ligj dhe kryen edhe çështje të tjera të përcaktuara me ligj. Prokuroria Publike i kryen funksionet e veta në bazë të Kushtetutës dhe ligjeve dhe marrëveshjeve të ratifikuara ndërkombëtare në përputhje me Kushtetutën.⁵⁶

Prokuroria Publike është autoriteti i vetëm i autorizuar për të vendosur për fillimin, ndërprerjen dhe përfundimin e procedurës hetimore, për të shqyrtuar dhe vërtetuar faktet që favorizojnë të akuzuarin, si dhe ato fakte që rëndojnë të akuzuarin. Prokurori Publik mund të ndërmarrë çdo veprim të nevojshëm për zbulimin e veprës penale dhe zbulimin dhe ndjekjen e kryerësit të tij, për çka me ligj janë të autorizuar Ministria e Punëve të Brendshme, Policia Financiare dhe Drejtoria doganore. Ai ndërmerr edhe veprime procedurale gjatë përgatitjes së mbrojtjes së të akuzuarit, kur personi mund të japë njoftime të dobishme për mbrojtjen, por për arsye të caktuara nuk dëshiron t'i japë, kështu që Prokurori Publik me kërkesë të mbrojtësit, mund ta thërrasë atë person dhe ta marrë në pyetje. Gjithashtu me kërkesën e personit të dyshuar ose të mbrojtësit, Prokurori Publik ofron disa prova në favor të tyre dhe këtë duhet ta bëjë në afat prej 30 ditësh nga dita e paraqitjes së kërkesës. Prokurori Publik duhet të marrë pjesë në seancën kryesore të paraqitjes së akuzës, mund të kërkojë edhe pyetje të kryqëzuara, të marrë pjesë në fjalën përfundimtare, si dhe të ndërmarrë veprime gjatë paraqitjes së mjeteve juridike, pasi është i vetmi subjekt i autorizuar për paraqitjen e mjetit juridik. “kërkesa për mbrojtjen e ligjshmërisë”. Gjithashtu, Prokurori Publik është i obliguar që të investojë mjete ligjore për mbrojtjen e kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë dhe të iniciojë procedurë para Gjykatës Kushtetuese për vlerësimin e përputhshmërisë së ligjit me kushtetutën.

Prokurori Publik e kryen funksionin në mënyrë të ligjshme, të paanshme dhe objektive, respekton dhe mbron liritë dhe të drejtat e personit dhe qytetarit dhe të drejtat e personave të tjerë juridikë dhe në kuadër të kompetencave të tij, në emër të shoqërisë kujdeset për efikasitetin

⁵⁶ Shih nenin 2,3 të Ligjit për Prokurorinë Publike, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr. 150, të datës 12.12.2007, në vijim.

e sistemit të drejtësisë penale. Prokurori Publik, në ushtrimin e detyrës së tij, siguron barazinë e qytetarëve para ligjit, pavarësisht gjinisë, racës, ngjyrës së lëkurës, prejardhjes kombëtare e shoqërore, bindjeve politike e fetare dhe statusit pasuror e shoqëror. Askush nuk mund të ndikojë në pavarësinë dhe paanshmërinë e Prokurorit Publik në kryerjen e detyrës së tij.⁵⁷ Organizimi dhe veprimi politik janë të ndaluara në Prokurorinë Publike.

Organizimi⁵⁸

Prokuroria Publike është e organizuar si Prokuroria Publike e Republikës së Maqedonisë së Veriut, Prokuroria e Lartë Publike, Prokuroria Publike Themelore për ndjekjen e krimit të organizuar dhe korrupsionit dhe Prokuroria Themelore Publike.

Prokuroria Publike është e organizuar sipas **parimeve të centralizmit dhe vartësisë hierarkike**, në përputhje me ligjin.⁵⁹ *Sipas centralizmit*, edhe pse ekzistojnë disa prokurorë publikë me organizim dhe kompetencë të ndryshme, ata megjithatë janë organ i vetëm i udhëhequr nga Prokurori Publik i Republikës së Maqedonisë së Veriut, të cilit i gjithë publiku tjetër prokurorët janë në vartësi. *Vartësia hierarkike* shihet në vartësinë e prokurorëve më të ulët publikë ndaj atyre më të lartë. Pra, Prokurori Publik i Republikës së Maqedonisë së Veriut ka të drejtë t'i japë udhëzime të përgjithshme me shkrim prokurorit të lartë publik, Prokurorit Publik themelor për ndjekjen e krimit të organizuar dhe korrupsionit dhe prokurorit themelor publik. Prokurori i lartë publik ka të drejtë t'u japë udhëzime të detyrueshme të përgjithshme me shkrim prokurorëve themelorë publikë në zonën e tij.⁶⁰

Ekziston e drejta e avokimit dhe delegimit. *Nën avokim* nënkuptohet mundësia që prokurori më i lartë publik të marrë përsipër ndjekjen penale për të cilën është kompetent prokurori më i ulët publik. *Nën delegim* nënkuptohet mundësia që prokurori më i lartë publik të autorizojë prokurorin më të ulët publik për të udhëhequr procedurën për lëndë të veçanta dhe të ndërmerren veprime në kompetencë të prokurorit tjetër publik.

⁵⁷ Shih, nenin 7 të Ligjit për Prokurorinë Publike të datës 16 shkurt 2020 (në tekstin e mëtejme Zyra e Prokurorit Publik)

⁵⁸ Shih, nga neni 10 deri në nenin 16 të LPP

⁵⁹ Lazhetic-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 82.

⁶⁰ Shih, neni 25 nga LPP

Prokuroria Publike është bazë për rajonin e një gjykate të nivelit përkatës para së cilës vepron me kompetencë. Prokuroria Publike e Republikës së Maqedonisë së Veriut është themeli për tërë territorin e Republikës së Maqedonisë me seli në Shkup. Prokuroria e Lartë Publike është baza për zonën e Gjykatës së Apelit. Prokuroria Themelore Publike për ndjekjen e krimit të organizuar dhe korrupsionit është bazë për tërë territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut me seli në Shkup, ndërsa Prokuroria Themelore Publike është bazë për zonën e një ose më shumë gjykatave themelore.⁶¹

Ekzistojnë 22 Prokurori Publike themelore, katër prokurori më të larta publike dhe Prokuroria Publike e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Për hir të efikasitetit dhe specializimit më të mirë në funksionimin e Prokurorisë Publike, departamentet mund të formohen si njësi të brendshme organizative në një zonë të veçantë më të ngushtë të kompetencës së saj me një vëllim më të madh të çështjeve të ndërlidhura. Në Prokurorinë Publike Themelore për ndjekjen e krimit të organizuar dhe korrupsionit dhe në Prokurorinë Publike të ngritur për zonën e një gjykate me kompetencë të gjerë, krijohen departamente të specializuara për monitorimin dhe zbulimin e kriminalitetit me shërbim të posaçëm profesional. Në prokuroritë publike të ngritura për zonën e një gjykate me kompetencë të zgjeruar, krijohen edhe departamente të specializuara për fëmijë.⁶²

Prokurori Publik i Republikës së Maqedonisë së Veriut për punën e tij përgjigjet para Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut. Prokurorët publikë në Prokurorinë Publike të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Prokurori i Lartë Publik për punën e tyre përgjigjen para Prokurorit Publik të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Këshillit të prokurorëve publikë të Republikës së Maqedonisë së Veriut. dhe prokurorët publikë nga Prokuroria e Lartë Publike janë përgjegjës për punën e tyre para prokurorit të lartë publik dhe Këshillit të Prokurorëve Publikë. Prokurori Publik themelor për ndjekjen e krimit të organizuar dhe korrupsionit për punën e tij i përgjigjet Prokurorit Publik të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Këshillit të prokurorëve publikë dhe prokurorëve publikë në Prokurorinë Publike themelore për ndjekjen e krimit të organizuar dhe korrupsionit janë përgjegjës për punën e tyre para Prokurorit Publik themelor për ndjekjen e krimit të organizuar dhe korrupsionit dhe Këshillit të Prokurorëve Publikë.

⁶¹ Shih nenin 11 nga LPP

⁶² Shih nenin 15 nga LPP

Prokurori Publik themelor për punën e tij i përgjegjet prokurorit të lartë publik, Prokurorit Publik të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Këshillit të prokurorëve publikë, ndërsa prokurorët publikë në Prokurorinë Themelore Publike janë përgjegjës për punën e tyre ndaj publikut themelor, prokurorit dhe Këshillit të prokurorëve publikë të Republikës së Maqedonisë së Veriut. Përgjegjësia e Prokurorit Publik para Këshillit të Prokurorëve Publikë i referohet kryerjes joprofesionale dhe të pakujdesshme të funksionit dhe shkeljes së kryer disiplinore. Prokuroria më e lartë publike mbikëqyr punën dhe trajtimin e rasteve të veçanta të prokurorive më të ulëta publike. Prokuroria Publike e Republikës së Maqedonisë së Veriut⁶³ mbikëqyr punën dhe trajtimin e rasteve konkrete të Prokurorisë Publike Themelore për ndjekjen e krimit të organizuar dhe korrupsionit.

2.4. KOMPETENCAT, TË DREJTAT DHE DETYRAT E PROKURORISË PUBLIKE

Prokuroria Publike vepron brenda kufijve të kompetencës së saj real dhe vendor. Kompetenca faktike e Prokurorit Publik përcaktohet sipas dispozitave që zbatohen në kompetencën e gjykatës për fushën për të cilën është zgjedhur Prokurori Publik dhe me Ligjin për Prokurorinë Publike, kurse kompetencë vendore e Prokurorit Publik është të përcaktuara sipas dispozitave që zbatohen në kompetencën e gjykatës për zonën për të cilën është zgjedhur Prokurori Publik. Sipas kompetencës funksionale, Prokuroria Themelore Publike vepron para gjykatës themelore, Prokuroria e Lartë Publike vepron para gjykatës së apelit, Prokuroria Themelore Publike për ndjekjen e krimit të organizuar dhe veprave të korrupsionit para gjykatës themelore me departamentin e specializuar të gjykatës kompetente. për gjykimin e veprave nga sfera e krimit të organizuar dhe Prokuroria Publike e Republikës së Maqedonisë së Veriut vepron para Gjykatës Supreme të Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe para autoriteteve të tjera dhe personave të tjerë juridikë në territorin e saj kur është e autorizuar me ligj.⁶⁴

⁶³ Shih nenin 28 nga LPP

⁶⁴ Shih nenin 30 nga LPP

Për të kryer funksionin e ndjekjes penale, Prokurori Publik udhëheq procedurën parahe- timore dhe ka në dispozicion policinë gjyqësore. Pas marrjes së kallëzimit penal, kallëzimet e ne- vojshme mund t'i mbledhë vetë ose në bashkëpunim me policinë gjyqësore ose nëpërmjet punon- jësve të qendrave hetimore të Prokurorisë Publike. Prokurori Publik lëshon urdhër për zbatimin e procedurës hetimore dhe gjatë procedurës hetimore mund t'i ndërmarrë këto veprime: bastisje, sigurim dhe konfiskim të përkohshëm të sendeve ose pasurisë, marrjes në pyetje të të dyshuarit, dëshmitarëve, cakton ekspertizën, këqyrjen, rikonstruksionin etj.

Në rastet penale për të cilat ndjekja penale ndërmerret sipas detyrës zyrtare, **Prokurori Publik ka të drejtë dhe detyrë:**⁶⁵

- të drejtojë veprimet e autoriteteve përgjegjëse për zbulimin dhe raportimin e veprave pe- nale dhe autorëve të tyre,
- të propozojë ose të lëshojë urdhër për ndërmarrjen e masave të veçanta hetimore,
- të marrë urdhër dhe të kryejë një procedurë hetimore,
- të gjejë, të propozojë dhe të sigurojë prova,
- të propozojë masa të përkohshme për sigurimin e pasurisë ose sendeve të përfituara me vepër penale ose me qëllim të ekzekutimit të masës së konfiskimit;
- të vendosë për shtyrjen e ndjekjes penale,
- të propozojë lëshimin e një urdhri penal,
- të negociojë dhe të pajtohet me të akuzuarin për pranimin e fajësisë,
- të paraqesë dhe përfaqësojë padi para gjykatës kompetente,
- të bëjë ankesë kundër vendimeve të pavlefshme gjyqësore dhe mjeteve të jashtëzakonsh- me juridike kundër vendimeve gjyqësore të formës së prerë;
- të vendosë për ankesën e të dëmtuarit në rastet e përcaktuara me këtë ligj dhe të ndërmarrë veprime të tjera të përcaktuara me ligj.

Prokurori Publik, për çështje me rëndësi për kryerjen e funksionit të prokurorisë dhe për zbulimin e veprave penale dhe autorëve të tyre, bashkëpunon me Ministrinë e Punëve të Brendsh- me dhe organet e tjera shtetërore dhe personat juridikë për marrjen e masave të nevojshme për

⁶⁵ Shih nenin 39 të LPP

gjetjen e autorit të krimi, autori ose bashkëpunëtori të mos fshihet ose të arratiset, të zbulojë dhe sigurojë gjurmët e krimit dhe sendet që mund të shërbejnë si provë. Ministria e Punëve të Brendshme dhe organet e tjera shtetërore, detyrimisht njoftojnë Prokurorin Publik të Prokurorisë Publike Themelore për ndjekjen e kryerësve të veprave penale në fushën e krimit të organizuar dhe korrupsionit për të gjitha veprimet e ndërmarra në procedurën parahetuese për veprat penale për të cilat ky publik themelor kompetente është prokuroria.

Prokuroria Themelore Publike për ndjekjen e krimit të organizuar dhe korrupsionit është kompetente të veprojë:⁶⁶

- për veprat penale të kryera nga një grup i strukturuar prej tre ose më shumë personave, i cili ekziston për një periudhë të caktuar dhe vepron për kryerjen e një ose më shumë veprave penale për të cilat parashikohet dënim me burg prej të paktën katër vjetësh, me qëllim të drejtpërdrejtë ose përfitimi indirekt financiar ose përfitimi tjetër,
- për krime të kryera nga persona me kompetenca policore dhe anëtarë të policisë së burgjeve gjatë ushtrimit të detyrave dhe kompetencave zyrtare si dhe krimet e kryera jashtë shërbimit me përdorimin e kërcënimit të rëndë, forcës ose mjeteve të shtrëngimit me pasojë vdekjen, lëndimin e rëndë trupor, lëndimin trupor, heqjen e paligjshme të lirisë, torturën e të tjera, trajtim dhe dënim mizor, çnjerëzor ose poshtërues në qoftë se me ligj është paraparë ndjekja penale sipas detyrës zyrtare,
- për krimet “Prodhimi dhe vendosja në treg e paautorizuar e drogave narkotike, substancave psikotrope dhe prekursorëve”, “Mashtrimi në dëm të fondeve të Komunitetit European”, “Pastrimi i parave dhe të ardhurave të tjera nga vepra penale”, “Shpërdorimi i pozitës zyrtare dhe autoriteti”, “Marrja e ryshfetit”, “Dhënia e shpërblimit për ndikim të paligjshëm”, “Fitimi dhe fshehja e paligjshme e pasurisë”, “Shpërdorimi i procedurës së ftesës publike, dhënies së kontratës për prokurim publik ose partneritet publik-privat”, “Shoqata kriminale”, “Dhënia e deklaratës së rreme”, “Pengimi i provës”, “Pengimi i drejtësisë”, “Zbulimi i identitetit të dëshmitarit të kërcënuar a të mbrojtur, bashkëpunëtorit të drejtësisë a viktimës që paraqitet si dëshmitar”, “Pengimi të një zyrtari në kryerjen e një veprimi zyrtar”, “Rrezikimi terrorist i rendit dhe sigurisë kushtetuese”, “Pjesëmarrja në formacione

⁶⁶ Shih nenin 32, 33 të LPP

të huaja ushtarake, policore, paraushtarake a parapolicie”, “Shoqërimi për qëllime të veprimtarisë armiqësore terrorizmi”, të gjitha veprat penale kundër shtetit, “Trafikimi i personave”, “Trafikimi i fëmijëve”, “Për të tjera vepra penale kundër njerëzimit dhe të drejtës ndërkombëtare, për krime që lidhen me shkatërrimin e mjedisit dhe natyrës”, kurse vepra penale kundër trashëgimisë kulturore dhe raritet natyrore”, në qoftë se kryhen nga një grup i organizuar.

Në rastet e përcaktuara me ligj, Prokurori Publik mund të heqë dorë nga ndjekja penale deri në përfundimin e procedurës penale.

Shtyrja me kusht e ndjekjes penale⁶⁷

Prokurori Publik me pëlqimin e të dëmtuarit me vendim mund ta shtyjë ndjekjen penale për vepër për të cilën është paraparë dënim me burg deri në tre vjet në qoftë se i dyshuari është i gatshëm të sillet sipas udhëzimeve të Prokurorit Publik dhe të përmbushë disa detyrime si:

- heqjen ose kompensimin e dëmit;
- kthimin e sendeve të konfiskuara;
- pagesën e një kontributi monetar në favor të Buxhetit të Republikës së Maqedonisë së Veriut ose institucionit që ushtron kompetenca publike ose për qëllime humanitare;
- përmbushjen e detyrimeve në lidhje me mbështetjen;
- duke iu nënshtruar trajtimit të varësisë;
- kryerjen e terapisë psikosociale për të eliminuar sjelljen e dhunshme;
- ndalimin e vizitës a kontaktit me viktimat e veprës penale, si dhe me palët e treta të përcaktuara nga Prokurori Publik për një periudhë jo më të gjatë se gjashtë muaj;
- përcaktimin e punës komunitare me kohëzgjatje nga 40 deri në 120 orë ose;
- plotësimin e kushteve për lirim për dëmshpërblim të përcaktuara në Kodin Penal.

⁶⁷ Shih nenin 43 të LPP

Kohëzgjatja e anulimit me kusht nuk mund të jetë më e gjatë se një vit.

Në qoftë se kryesi ka filluar, por nuk i ka kryer obligimet e ngarkuara brenda afatit të caktuar, Prokurori Publik paraqet propozim për fillimin e procedurës së shkurtuar, duke marrë parasysh pjesën e detyrimeve të kryera.

Prokurori Publik nuk është i detyruar të fillojë ndjekje penale, përkatësisht mund të heqë dorë nga ndjekja:⁶⁸

- në qoftë se me Kodin Penal është përcaktuar se gjykata mund ta lirojë kryesin e veprës penale dhe në qoftë se Prokurori Publik, duke marrë parasysh rrethanat specifike të rastit, do të gjykojë se vetë aktgjykimi pa sanksion penal nuk është i nevojshëm;
- Kodi penal parasheh gjobë ose dënim me burg deri në tre vjet për veprën penale dhe i dyshuari për shkak të pendimit të vërtetë ka penguar shfaqjen e pasojave të dëmshme ose ka kompensuar të gjithë dëmin dhe në qoftë se Prokurori Publik duke marrë parasysh rrethanat konkrete të rastit, konsideron se sanksioni penal nuk është vendosur ose
- i dyshuari si anëtar i grupit të organizuar, bandës ose shoqatës tjetër kriminale bashkëpunon vullnetarisht para ose pas zbulimit ose gjatë procedurës penale dhe në qoftë se bashkëpunimi dhe deklarata e tillë e atij personi është thelbësore për procedurën penale.

Prokurori Publik merr pjesë në procedura të përshpejtuara dhe të veçanta si: ekstradim, procedurë për zbatimin e masave të sigurisë, procedurë për fshirjen e dënimit etj. Prokuroria Publike e Republikës së Maqedonisë mund të bashkëpunojë me prokuroritë publike të shteteve të tjera, veçanërisht për parandalimin dhe ndjekjen e krimit të organizuar etj. krime më të rënda nëpërmjet shkëmbimit të informacionit dhe të dhënave, specializimit dhe edukimit të personelit dhe nëpërmjet formave të tjera të bashkëpunimit.

⁶⁸ Shih nenin 44 të LPP

2.5. EMËRIMI, ZGJEDHJA, KUFIZIMI, PËRFUNDIMI, SHKARKIMI DHE PËRJASHTIMI I PROKURORIT PUBLIK

Emërimi dhe zgjedhja

Prokurori Publik i Republikës së Maqedonisë së Veriut, me propozim të Qeverisë, emëron Kuvendin *për një periudhë prej gjashtë vjetësh me të drejtë riemërimi*, ndërsa Këshilli i prokurorëve publikë të Republikës së Maqedonisë së Veriut për propozimin jep mendim sipas propozimit të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut për emërimin dhe shkarkimin e Prokurorit Publik të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Prokurorët publikë zgjidhen nga Këshilli i Prokurorëve Publikë të Republikës së Maqedonisë së Veriut *pa afat*, sipas kushteve dhe procedurës së përcaktuar me ligj.

Prokurori i Lartë Publik i Prokurorisë së Lartë Publike, Prokurori Publik Themelor për ndjekjen e krimit të organizuar dhe korrupsionit dhe Prokurori Publik themelor i Prokurorisë Publike Themelore zgjidhen nga Këshilli i Prokurorëve Publikë, *për një periudhë katërvjeçare*, nga radhët e prokurorëve publikë të zgjedhur *me të drejtë rizgjedhjeje*.⁶⁹

Prokurorët publikë në Prokurorinë Themelore Publike për Ndjekjen e Krimit të Organizuar dhe Korrupsionit përzgjidhen nga Këshilli i Prokurorëve Publikë TË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË së Veriut nga radhët e prokurorëve publikë të zgjedhur *për një periudhë katërvjeçare me të drejtë rizgjedhjeje*.

Prokuror publik mund të emërohet personi që i plotëson kushtet e përgjithshme dhe të veçanta:⁷⁰

⁶⁹ Shih nenin 65 nga LPP

⁷⁰ Shih nenin 61 nga LPP

Kushtet e përgjithshme:

- të jetë shtetas i Republikës së Maqedonisë së Veriut,
- të zotërojë në mënyrë aktive gjuhën maqedonase,
- të ketë aftësi afariste,
- të ketë përfunduar studimet juridike me 300 ECTS ose diplomë VII/1 të arsimit në fushën e shkencave juridike ose diplomë të certifikuar nga studimet juridike jashtë vendit për 300 kredite të fituara dhe
- të ketë dhënë hetimin e jurisprudencës në Republikën e Maqedonisë së Veriut.

Kushtet e veçanta⁷¹

A) Për prokuror publik të Republikës së Maqedonisë së Veriut mund të emërohet personi i cili ka përvojë të vazhdueshme të punës së paku dhjetë vjet si prokuror publik ose si gjyqtar në fushën e së drejtës penale.

B) Për prokuror publik në Prokurorinë Publike të Republikës së Maqedonisë së Veriut, personi i cili ka përvojë pune të vazhdueshme së paku tetë vjet në Prokurorinë e Lartë Publike ose në Prokurorinë Publike Themelore për ndjekjen e krimit të organizuar dhe korrupsioni dhe kush është vlerësuar me notë pozitive mund të zgjidhet në katër vitet e fundit,

C) Për prokurorin e lartë publik të Prokurorisë së Lartë Publike personi që ka përvojë pune të vazhdueshme si prokuror publik të paktën tetë vjet deri në momentin e aplikimit për emërim dhe që është vlerësuar me notë pozitive në katër të fundit. vjet, mund të zgjidhen.

Ç) Për prokuror publik në Prokurorinë e Lartë Publike personi që ka përvojë pune të vazhdueshme si prokuror publik së paku gjashtë vjet deri në momentin e aplikimit për emërim dhe që është vlerësuar me notë pozitive në katër vitet e fundit, mund të zgjidhet,

D) Për prokuror publik të Prokurorisë Publike Themelore për Ndjekjen e Krimit të Organizuar dhe Korrupsionit mund të zgjidhet personi me përvojë pune të vazhdueshme të paktën katër

⁷¹ Shih nenin 62 nga LPP

vjet si prokuror publik deri në momentin e aplikimit për emërim dhe i cili është vlerësuar me notë pozitive në dy vitet e fundit,

E) Për Prokurorin Publik themelor të Prokurorisë Publike Themelore për Ndjekjen e Krimit të Organizuar dhe Korrupsionit, personi i cili deri në momentin e aplikimit për emërim ka përvojë pune të vazhdueshme prej së paku gjashtë vjet si prokuror publik dhe i cili është vlerësuar me notë pozitive në tre vitet e fundit.

F) Për prokuror publik themelor i një baze mund të zgjidhet personi që deri në momentin e aplikimit për emërim ka përvojë pune të vazhdueshme prej së paku gjashtë vjet si prokuror publik dhe i cili është vlerësuar me notë pozitive në dy vitet e fundit. Prokuroria Publike.

H) Për prokuror publik në Prokurorinë Themelore Publike, – për prokuror publik në Prokurorinë Publike themelore mund të zgjidhet personi i cili ka kryer trajnimin e përcaktuar me Ligjin për Akademinë për gjyqtarë dhe prokurorë publikë.

Pushimi i detyrës⁷²

Pozita e Prokurorit Publik pushon:

- me kërkesën tuaj,
- në qoftë se humb shtetësinë e Republikës së Maqedonisë së Veriut,
- në qoftë se humbet përgjithmonë aftësinë për të kryer funksionin e Prokurorit Publik,
- në qoftë se i plotëson kushtet për pension pleqërie me të drejtë vazhdimi në pajtim me Ligjin për Marrëdhëniet e Punës,
- në qoftë se me kërkesën e tij dhe me pëlqimin e tij zgjidhet ose emërohet në një detyrë tjetër publike, me përjashtim të rasteve kur funksioni i Prokurorit Publik është i pushuar,
- në qoftë se është dënuar me vendim gjyqësor të formës së prerë me të paktën gjashtë muaj burg.

Përfundimin e funksionit të Prokurorit Publik e përcakton Këshilli i prokurorëve publikë të Republikës së Maqedonisë së Veriut.

⁷² Shih nenin 86, 87 nga LPP

Shkarkimi⁷³

Prokurori Publik i Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe prokurorët publik shkakohen nga pozita e Prokurorit Publik për shkak të shkeljes së rëndë disiplinore në qoftë se shkelja është kryer me dashje ose pakujdesi të dukshme për fajin e tyre, pa shkaqe të arsyeshme dhe në qoftë se shkelja ka shkaktuar seriozisht. pasojat ose në qoftë se janë anëtarë të një partie politike.

Iniciativë për shkarkimin e Prokurorit Publik të Republikës së Maqedonisë së Veriut mund të paraqesë Këshilli i Prokurorëve Publikë, në të cilin do t'i tregojë arsyet, rrethanat dhe faktet që e kanë shtyrë të paraqesë iniciativën.

Përfundimi i prokurorëve publikë⁷⁴

Dispozitat për përfundimin e gjyqtarëve dhe gjyqtarëve-porotë zbatohen në përputhje me rrethanat për prokurorët publik.

Prokurori Publik i Prokurorisë Publike vendos për përfundimin e prokurorëve publikë në Prokurorinë Publike. Për përfundimin e Prokurorit Publik të Prokurorisë Publike vendos Prokurori Publik i Prokurorisë Publike menjëherë më të lartë.

⁷³ Shih nenin 89 nga LPP

⁷⁴ Shih nenin 38 të LPP

3. KONCEPTI DHE POZICA PROCEDURALE E PADITËSIT PRIVAT DHE TË DËMTUARIT

3.1. KONCEPTI DHE POZICA PROCEDURALE E PADITËSIT PRIVAT

Koncepti

Në rast se ka dëmtim a kërcënim për interesat personale të individit, i cili mund të vepron si paditës privat dhe në një rast të tillë të ngrejë padi private si prezumim për fillimin e procedimit penal. Veprat penale që ndiqen me padi private janë: lëndimi trupor, shtrëngimi, zbulimi i marrëdhënieve personale dhe familjare, nënçmimi duke kaluar në vepër penale, vjedhja, evazioni, konfiskimi i mjetit motorik, fshehja, shpërdorimi i besimit të kryer ndërmjet personave të afërt nga një familje e përbashkët (vëllai ose motra, bashkëshorti, etj.). Në rast se cenohen interesat e fëmijëve të mitur ose personave madhorë, të cilëve u është hequr plotësisht aftësia për biznes, për ta ngrihet padi private nga përfaqësuesi i tyre ligjor.⁷⁵

Padia private ka disa karakteristika:

- Paraqitja e padisë private **nuk është e drejtë personale** dhe e drejta e paraqitjes së saj nuk humbet me vdekje, por kjo e drejtë u kalon trashëgimtarëve me kusht që e drejta të mos ketë skaduar.
- **Padia private është ndarëse**, që do të thotë se në qoftë se ka disa të dëmtuar, ndjekja do të ndërmerret sipas padisë private të secilit të dëmtuar. Procedura penale do të fillojë edhe në qoftë se vetëm njëri nga të dëmtuarit do të bëjë padi private. E njëjta gjë është edhe në qoftë se janë disa autorë të krimit si bashkëpunëtorë dhe vetëm një viktimë. Këtu, procedura penale do të fillojë kur i dëmtuari do të bëjë padi private vetëm kundër njërit prej autorëve, kundër disa a kundër të gjithë autorëve, si dhe mund të heqë dorë nga ndjekja penale kundër të gjithë a kundër disa autorëve.
- **E drejta për të ngritur padi private është e kufizuar**. Afati i dorëzimit është tre muaj nga dita kur viktimë ka mësuar për krimin dhe autorin e tij. (e dhënë në mënyrë kumulative, që do të thotë se duhet të plotësohen të dyja kushtet). Pas kalimit të këtij afati, kryesi

⁷⁵ Lazhetiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 86-87

nuk mund të dënohet. Afati është e njëjta gjë në rastin e vdekjes së të dëmtuarit kur e drejta e ngritjes së padisë private kalon te trashëgimtarët dhe fillon të rrjedhë nga dita e vdekjes së të dëmtuarit.

Qëndrimi procedural i paditësit privat

Paditësi privat, me vullnetin e tij të lirë, vendos në qoftë se do të ngrejë padi private a do të përmbahet nga ngritja e saj (**shprehimisht** – me shkrim ose në procesverbal ose në **heshtje** – në qoftë se nuk paraqitet në seancën kryesore dhe është thirrur me rregull). Por në qoftë se nuk vjen nga arsye të arsyeshme ose e ka njoftuar me kohë gjykatën për pengesën dhe në qoftë se në afat prej 8 ditësh paraqet kërkesë për kthim në gjendjen e mëparshme, gjykata do ta lejojë dhe procedura do të vazhdojë.

Në rast të anulimit të padisë para fillimit të seancës kryesore, gjykata me aktvendim do ta ndërpresë procedurën, e në qoftë se ajo anulohet para përfundimit të seancës kryesore, gjykata do të nxjerrë aktgjykim refuzues. Paditësi privat nuk mund të ngrejë sërish padi private për të njëjtën çështje. Por në qoftë se ka shumë të dëmtuar dhe njëri prej tyre heq dorë nga e drejta e padisë private, kjo nuk ndikon në vendimin e të tjerëve për të bërë padi private.

Paditësi privat ka pozitë më të dobët procedurale se Prokurori Publik, i cili ka në dispozicion ndihmën e autoriteteve të tjera shtetërore.

Paditësi privat dhe i dëmtuari kanë të drejtë gjatë procedurës: të tregojnë të gjitha faktet dhe të propozojnë provat që janë të rëndësishme për përcaktimin e përgjegjësisë penale dhe kërkesës pasurore; t'u bëjë pyetje të akuzuarve, dëshmitarëve dhe ekspertëve; të paraqesin vëzhgime dhe shpjegime në lidhje me deklaratat e tyre; të bëjë deklarime të tjera dhe të bëjë propozime të tjera dhe të ketë të drejtë të shqyrtojë dokumentet dhe objektet që shërbejnë si provë. Të dëmtuarit mund t'i ndalohet shqyrtimi i dosjeve derisa të merret në pyetje si dëshmitar.⁷⁶

⁷⁶ Shih nenin 64 të LPP

3.2. KONCEPTI DHE POZICIONI PROCEDUROR I TË DËMTUARIT

Koncepti

Gjatë procedurës penale mund të diskutohet kërkesa për dëmshpërblim të shkaktuar nga vepra penale i kryer, varësisht nga vullneti i të dëmtuarit për të paraqitur kërkesë pasurore. Në atë drejtim, i dëmtuari ka mundësi procedurale që në mënyrë aktive të marrë pjesë në procedurën penale dhe të ndërmarrë të gjitha ato veprime që varen nga vendimi për kërkesën pasurore në procedurën penale.

Më shpesh, termi i dëmtuar përdoret në një kuptim më të gjerë si person të cilit i janë shkelur ose kërcënuar të drejtat personale ose pronësore me vepër penale (pra si person i dëmtuar, përveç personit fizik, ekziston edhe një juridik person) dhe në kuptim më të ngushtë si person të cilit me vepër penale i është cenuar a kërcënuar ndonjë e drejtë personale (e drejta për jetë, liri, paprekshmëri e shtëpisë etj.).⁷⁷ Ligjërisht i dëmtuari është më shumë. përkufizohet ngushtë si: 1. objekt lëndimi ose kërcënimi; 2. si element thelbësor – tipar i veprës penale; 3. subjekti ndaj të cilit është kryer vepra penale dhe 4. sipas rolit të tij në procedurën penale.⁷⁸

I dëmtuar është “personi të cilit me vepër penale i është cenuar a kërcënuar e drejta personale a pasurore dhe merr pjesë në procedurën penale për realizimin e kërkesës pasurore”.

Kërkesa pasurore konsiston në kompensimin e dëmit, kthimin e sendeve ose anulimin e një çështjeje të caktuar juridike, të shkaktuar nga kryerja e veprës penale. Në qoftë se i akuzuari shpallet fajtor, gjykata mund të vendosë plotësisht ose pjesërisht për kërkesën pronësore, kurse shumën e mbetur ta dërgojë në kontest. Gjukata do ta referojë atë në një mosmarrëveshje edhe kur nxjerr aktgjykim lirues, aktgjykim që e refuzon akuzën ose kur e ndalon procedurën. në qoftë se kërkesa pasurore ka të bëjë me kthimin e sendeve dhe objekti i të dëmtuarit është tek i akuzuari ose te një nga pjesëmarrësit në krim, gjykata do të vendosë që sendi t'i kthehet të dëmtuarit, por

⁷⁷ S. Milevska, “Viktima si paditëse në procedurë penale,,punim i magjistraturës-fragment i shkurtër, https://eprints.ugd.edu.mk/10378/1/magisterska_suzana_milevska-2. Pdf

⁷⁸ Shih cit. Ligji për procedurën penale, Narodne novine 1 korrik 2009. Zagreb

në qoftë se kërkesa pasure juridike ka të bëjë me anulimin e një pune të caktuar, gjykata mund ta anulojë plotësisht ose pjesërisht punën juridike.

Pozicioni procedural i të dëmtuarit

Në procedurën penale i dëmtuari ka këto të drejta:⁷⁹

- të njihet me të drejtat e tij;
- të përdorë gjuhën dhe shkrimin e tij dhe të drejtën për të ndihmuar nga një interpretues, pra një interpretues në qoftë se nuk e kupton gjuhën në të cilën zhvillohet procedura;
- të paraqesë propozim për realizimin e kërkesës pronësore;
- të ketë përfaqësues;
- gjatë procedurës hetimore t'i bëjë propozime Prokurorit Publik për ndërmarrjen e veprimeve të caktuara për realizimin e të drejtave të tij;
- vendimi për hedhjen e kallëzimit penal i dërgohet edhe të dëmtuarit, në mënyrë që ai në afat prej tetë ditësh t'i paraqesë ankesë prokurorit më të lartë publik, i cili duhet të vendosë për të në afat prej 30 ditësh;
- palës së pakënaqur i dërgohet urdhri për ndërprerjen e procedurës hetimore dhe në afat prej 8 ditësh pala e pakënaqur mund të paraqesë ankesë tek prokurori më i lartë publik;
- të tregojë fakte dhe të propozojë prova;
- të marrë pjesë në seancën e provave;
- të marrë pjesë në seancën kryesore dhe të marrë pjesë në procedurën e provave, si dhe të vendosë për kërkesën pasurore dhe ngjarjen penale;
- t'u bëjë pyetje të akuzuarve, dëshmitarëve, ekspertëve, të bëjë vërejtje;
- pas përfundimit të procedurës hetimore, të shqyrtohen dosjet dhe objektet që shërbejnë si provë;
- pas përfundimit të procedurës së provës jep fjalën përfundimtare;
- të bëjë ankesë në kushtet e përcaktuara me këtë ligj;
- të paraqesë një kërkesë për ndjekje penale dhe padia private;

⁷⁹ Shih nenin 57 të LPP

- të njoftohet për mosndërmarrje ose për heqje dorë nga ndjekja penale nga Prokurori Publik;
- të deklarojë ankesë me të cilën mund ta kundërshtojë aktgjykimin lidhur me vendimin dhe shpenzimet;
- të kërkojë kthim në gjendjen e mëparshme;
- të respektojë të drejtën e tij për privatësi dhe
- të marrë pjesë në procedurën e ndërmjetësimit.

Prokurori Publik, në marrëveshje me të dëmtuarin, mund ta shtyjë ndjekjen penale për veprën penale për të cilën është paraparë gjobë ose dënim me burg deri në tre vjet, në qoftë se i dyshuari është i gatshëm t'i përmbushë disa detyrime që e largojnë ose i pakësojnë pasojat e dëmshme.

3.3. KONCEPTI I VIKTIMËS DHE TË DREJTAT E VEÇANTA TË KATEGORIVE TË CENUESHME

Koncepti

Në literaturën viktimologjike, termi viktimë në një kuptim më të gjerë përkufizohet si: **çdo person, juridik ose fizik, i cili, drejtpërdrejt ose tërthorazi, ka të drejtë ose pronë të kërcënuar, dëmtuar ose shkatërruar nga një veprë penale. Në kuptimin më të ngushtë, viktimë e veprës penale është çdo person fizik që kërcënohet, lëndohet ose shkatërrohet nga vepra penale.**

Viktimë e veprës penale është çdo person që ka pësuar dëme (fizike ose lëndim mendor, shqetësim emocional, humbje materiale ose lëndime të tjera ose duke vënë në rrezik të drejtat dhe interesat e tij.

Të drejtat e viktimës

Viktima e veprës penale ka këto të drejta:⁸⁰

- të marrë pjesë në procedurë penale si viktimë duke iu bashkuar ndjekjes penale ose për realizimin e kërkesëpadisë pasurore për dëm;
- kujdes dhe vëmendje të veçantë nga autoritetet dhe subjektet pjesëmarrëse në procedurën penale;
- Ndihmë dhe mbështetje efektive psikologjike e të tjera profesionale nga autoritetet, institucionet dhe organizatat për të ndihmuar viktimat e veprave penale;
- Policia, Prokurori Publik dhe gjykata ndaj tyre veprojnë me kujdes të veçantë, duke u dhënë mësim për të drejtat e tyre, si dhe duke u kujdesur për interesat e tyre gjatë marrjes së vendimeve dhe veprimeve procedurale.

Në përputhje me rregulloret e veçanta, viktima e veprës penale për të cilin është paraparë dënim me burg prej së paku katër vjetësh, ka të drejtë:

- një këshilltar i ngarkuar me fondet buxhetore përpara se të japë një deklaratë, domethënë një deklaratë ose të paraqesë një kërkesë pronësore, në qoftë se ka dëme të rënda psikofizike ose pasoja më të rënda të krimit dhe
- kompensimin e dëmit material dhe jomaterial nga fondi shtetëror në kushte dhe në mënyrën e përcaktuar me ligj të veçantë, në qoftë se kompensimi i dëmit nuk mund të sigurohet nga personi i dënuar.

Të drejtat e veçanta të kategorive të cenueshme të viktimave

Kategoritë e cenueshme të viktimave janë ata persona të cilët janë nën 18 vjeç në momentin e dhënies së deklaratës, si dhe personat të cilët me deklaratën ose përgjigjen e tyre do të ekspozonin veten ose një person të afërt në rrezik serioz për jetën, shëndetin ose integriteti fizik, si dhe viktimat veçanërisht të ndjeshme, ku përfshihen viktima të cilat, për shkak të moshës, si dhe duke pasur parasysh pasojat që kanë ndodhur, paafësi fizike dhe mendore, të cilat dëmtojnë shëndetin e tyre, etj. rrethanat në të cilat sjellja e të akuzuarit ose personave të tij të afërt (të

⁸⁰ Shih nenin 53 të LPP

afërm, miq) do të dëmtonte shëndetin e viktimës dhe do të ndikonte në sigurimin e deklaratës së tij. Një masë e veçantë e mbrojtjes procedurale parashikohet për viktimat nën moshën 18 vjeç, viktimat të trafikimit të qenieve njerëzore, dhunës dhe abuzimit seksual. Gjatë marrjes në pyetje përcaktohet edhe regjistrimi video dhe audio.⁸¹

Të drejtat e veçanta të viktimave të veprave penale kundër lirisë seksuale dhe moralit gjinor, të drejtës njerëzore dhe ndërkombëtare

Viktimat e veprave penale kundër lirisë gjinore dhe moralit gjinor, njerëzimit dhe të drejtës ndërkombëtare, përveç të drejtave që ka çdo viktimë, kanë edhe këto të drejta:⁸²

- para marrjes në pyetje, të flasë me një këshilltar pa pagesë ose me përfaqësues, në qoftë se ai merr pjesë në procedurë si viktimë;
- të merret në pyetje nga një person i së njëjtës gjini në polici dhe në prokurori;
- të mos u përgjigjet pyetjeve që kanë të bëjnë me jetën personale të viktimës dhe që nuk kanë lidhje me krimin;
- të kërkojë marrje në pyetje duke përdorur mjete audio-vizuale në mënyrën e përcaktuar me këtë ligj dhe
- të kërkojë përjashtimin e publikut nga seanca kryesore.

⁸¹ Shih nenin 54 të LPP

⁸² Shih nenin 55 të LPP

4. POZICIONI PROCEDURAL DHE ROLI I TË AKUZUARIT, TË AKUZUARIT DHE POLICISË SË DREJTËSISË NË PROCEDURËN PENALE

4.1. KONCEPTI DHE POZICIONI PROCEDURAL I TË AKUZUARIT

Koncepti

I akuzuari është personi ndaj të cilit drejtohet ndjekja penale për një krim të caktuar, procedimi i të cilit ka karakteristikat e subjektit të procesit, palës ligjore në proces.

Gjatë procedurës personi trajtohet si “i dyshuar” dhe kur të vërtetohet do të paraqitet aktakuza ose kur paraqitet propozimi për aplikimin e masës së sigurimit ose kur padi private a propozim për dhënien e urdhri penal, pastaj personi merr titullin “i akuzuar”, kurse kur i akuzuari dënohet me aktgjykim të formës së prerë, atëherë merr titullin “i dënuar”. Në qoftë se gjykata nxjerr aktgjykim lirues, atëherë ai fiton titullin “i liruar”.

Mund të akuzohet vetëm personi fizik i cili ka mbushur moshën 14 vjeç dhe është i shëndetshëm mendor dhe personat nën 14 nuk janë penalisht përgjegjës. Kundër personit të vdekur nuk mund të zhvillohet procedura penale. Në qoftë se i akuzuari vdes derisa procedura është në vazhdim, në atë rast gjykata do ta ndërpresë procedurën.

Pozicioni procedural i të akuzuarit

Të drejtat që ka i akuzuari mund të jenë pasive dhe aktive.

❖ **Pasive:**

- Marrja në pyetje, heqja e lirisë, ndalimi, bastisja, konfiskimi i sendeve të tjera.

❖ **Aktive:**

- Të informohet për akuzat ndaj tij dhe t'i jepet kohë për të përgatitur mbrojtjen.

I akuzuari fillimisht jep deklaratë në polici në prani të Prokurorit Publik dhe ajo deklaratë më vonë mund të përdoret gjatë gjykimit.

I akuzuari thirret me fletëthirrje, në të cilën duhet të tregohen arsyet e thirrjes dhe të udhëzohet për të drejtat e tij. I akuzuari është palë në procedurën penale prandaj LPP i garanton atij një sërë të drejtash:⁸³

- të njohë lëndën e akuzës,
- të mbrohet ose me ndihmën e një avokati sipas zgjedhjes së tij,
- e drejta për t'u përballur me provat e akuzës,
- E drejta për të paraqitur dëshmitë e veta,
- e drejta për të inspektuar dosjet,
- e drejta e mjetit juridik etj.

Ndonë qoftë se ndaj tij është ngritur një ndjekje penale, një person i akuzuar për një krim do të konsiderohet i pafajshëm derisa fajësia e tij të vërtetohet me një vendim gjyqësor të formës së prerë (**Prezumimi i pafajësisë**). I akuzuari konsiderohet i dyshuar për të cilin ende nuk është vërtetuar se a është vërtet fajtor. Prokurori i autorizuar dëshmon fajësinë e të akuzuarit dhe mban barrën e provës dhe i akuzuari nuk ka pse të dëshmojë pafajësinë e tij.

Të akuzuarit i garantohet e **drejta për të heshtur**, domethënë gjatë marrjes në pyetje të parë do t'i thuhet pse akuzohet dhe do t'i komunikohen arsyet e dyshimit kundër tij, pastaj do të pyetet se çfarë duhet të deklarojë në mbrojtjes, kurse atij do t'i thuhet se nuk është i detyruar të paraqesë mbrojtjen e tij dhe as t'i përgjigjet pyetjeve të bëra.

I akuzuari para marrjes në pyetje të parë ose para çdo veprimi tjetër duhet të ketë avokat të zgjedhur me të cilin mund të konsultohet privatisht dhe që avokati të mund të marrë pjesë në pyetjen e tij.

⁸³ Lazhetiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 94.

Vetëm avokati mbrojtës mund të jetë avokat.

Në ambientet e të akuzuarit, si dhe personalisht ndaj tij, mund të bëhet kontroll për kapjen e të akuzuarit ose gjetjen e gjurmëve ose sendeve të rëndësishme për procedurën penale. Ndaj të akuzuarit mund të bëhet marrje në pyetje fizike, të merret gjak për analiza dhe të ndërmerren ndërhyrje të tjera mjekësore dhe pa pëlqimin e tij mund të merren masa shtrënguese, si arrestimi dhe ndalimi.

Përgjegjësi penale mbajnë edhe **personat juridikë** dhe në procedurë merr pjesë përfaqësuesi i tyre i autorizuar, i cili është edhe person përgjegjës. Në qoftë se përfaqësuesi i autorizuar vetë akuzohet në procedurë penale ose thirret si dëshmitar, atëherë personi juridik do të caktojë një përfaqësues tjetër. Prokurori Publik mund të heqë dorë nga ndjekja penale në qoftë se personi juridik nuk ka pasuri ose pasuria është e vogël dhe nuk mund t'i mbulojë shpenzimet e procedurës ose në qoftë se personi juridik është i falimentuar.

4.2. KONCEPTI I MBROJTËSIT, LLOJET E MBROJTJES DHE POZICIONIMI I MBROJTËSIT

Koncepti

Mbrojtja është grup veprimesh procedurale që ndërmerren për të paraqitur gjithçka që është në favor të të akuzuarit.

Mbrojtja është kundër akuzës, ku paraqiten të gjitha faktet dhe provat për të rrëzuar akuzën.

Gjykata dhe autoritetet e tjera me vëmendje dhe qasje të barabartë vlerësojnë faktet dhe provat si ato që rëndojnë të akuzuarin, ashtu edhe ato që shkojnë në favor të tij (**mbrojtja materiale**).

Veprimi i mbrojtësit të të akuzuarit që paraqet mbrojtjen quhet **mbrojtje formale**.

I akuzuari ka të drejtën e garantuar të mbrojtjes dhe i takon atij në qoftë se do ta shfrytëzojë këtë të drejtë.

LPP-ja jonë dallon tre lloje të mbrojtjes:

- mbrojtje obligative (e detyrueshme);
- mbrojtje fakultative dhe
- mbrojtja e të varfërve.

Mbrojtja obligative (e detyrueshme) ekziston kur i akuzuari duhet të ketë mbrojtës. Këto janë rastet e mëposhtme:⁸⁴

- Në qoftë se i akuzuari është memec, i shurdhër ose i paaftë për t'u mbrojtur me sukses ose në qoftë se kundër tij zhvillohet një procedim penal për një krim për të cilin ligji parashikon dënim me burgim të përjetshëm, ai duhet të ketë avokat mbrojtës në marrjen në pyetje të parë;
- I akuzuari duhet të ketë avokat në qoftë se ndaj tij caktohet paraburgimi gjatë kohës së paraburgimit;
- Pasi të jetë paraqitur aktakuza për një krim për të cilin ligji parasheh dënim me burg prej dhjetë vjetësh ose dënim më të rëndë burgim, i akuzuari duhet të ketë avokat në momentin e dorëzimit të aktakuzës;
- Gjatë procedurës për negociim dhe marrëveshje me prokurorin për pranimin e fajit.

Mbrojtja e fëmijës në të gjitha fazat e procesit gjyqësor është e detyrueshme dhe mbrojtësi caktohet nga gjykata sipas detyrës zyrtare nga radhët e avokatëve, në qoftë se vetë fëmija ose përfaqësuesi i tij ligjor nuk siguron mbrojtës dhe në rastet kur fëmija dhe prindërit e tij, gjegjësisht kujdestarët nuk janë në gjendje të paguajnë shpenzimet e avokatit, shpenzimet e mbrojtjes përballohen nga buxheti i gjykatës.⁸⁵

I akuzuari që gjykohet në mungesë duhet të ketë avokat menjëherë pas marrjes së vendimit për gjykimin në mungesë. Në qoftë se i akuzuari në rastet e mbrojtjes së detyrueshme nuk

⁸⁴ Shih nenin 74, paragrafi 1, 2, 3, 4 të LPP

⁸⁵ Shih nenin 90, para. 1 dhe 2 të Ligjit për drejtësi për fëmijët (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë, nr. 148 të datës 29.10.2013).

merr vetë mbrojtës, kryetari i gjykatës cakton mbrojtës sipas detyrës zyrtare për rrjedhën e mëtutjeshme të procedurës penale deri në plotfuqishmërinë e aktgjykimit. Kur të akuzuarit i caktohet një mbrojtës sipas detyrës zyrtare pas dorëzimit të aktakuzës, i akuzuari do të njoftohet për këtë së bashku me dorëzimin e aktakuzës.⁸⁶

Mbrojtja fakultative, në raste të tjera, i akuzuari vendos vetë në qoftë se do të angazhohet ose jo një avokat, megjithëse çdo person ka të drejtën e një avokati në procedurat policore dhe gjyqësore.⁸⁷

Mbrojtja e të varfërve ekziston nëse, sipas gjendjes së tij pasurore, i akuzuari nuk mund të përballojë shpenzimet e mbrojtjes dhe, me kërkesën e tij, caktohet një avokat mbrojtës, kur këtë e kërkojnë interesat e drejtësisë, veçanërisht pesha e krimit dhe kompleksiteti i çështjes. Në kërkesë i akuzuari mund të tregojë vetë një avokat të caktuar si mbrojtës nga lista e avokatëve të komunitetit përkatës juridik. Për kërkesën vendos gjyqtari i procedurës së mëparshme, përkatësisht kryetari i këshillit, ndërsa mbrojtësin e cakton kryetari i gjykatës. Shpenzimet e mbrojtjes së tillë mbulohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë së Veriut.⁸⁸

Vendosja e mbrojtësit

Çdo person i dyshuar ose i akuzuar për një krim ka të drejtën e një avokati gjatë gjithë procedimit penal kundër tij. I akuzuari duhet të udhëzohet përpara marrjes në pyetje të parë ose veprimit tjetër që ai ka të drejtën e mbrojtësit sipas zgjedhjes së tij me të cilin mund të konsultohet privatisht dhe se ai mbrojtës mund të jetë i pranishëm në marrjen në pyetje. Përfaqësuesi ligjor i të akuzuarit, bashkëshorti, përkatësisht partneri i zakonshëm, i afërmi i gjakut, prindi birësues, prindi adoptues, vëllai, motra dhe mbajtësi i familjes mund t'i japin atij një mbrojtës, përveç në qoftë se i akuzuari e kundërshton shprehimisht. **Vetëm një avokat mund të jetë avokat mbrojtës.** Për veprat penale të dënueshme me të paktën dhjetë vjet burg, avokati mbrojtës mund të jetë avokat me të paktën pesë vjet përvojë pas dhënies së hetimit të jurisprudencës. Mbrojtësi identifikohet me prokurë, të cilën ia dorëzon organit para të cilit zhvillohet

⁸⁶ Shih nenin 74, par. 5 dhe 6 të LPP

⁸⁷ Shih nenin 12 të Kushtetutës së Republikës së Maqedonisë

⁸⁸ Shih nenin 75 i LPP

procedura. I akuzuari mund t'i japë mbrojtësit një prokurë gPTHPre në procesverbal para organit para të cilit zhvillohet procedura.⁸⁹

Të akuzuar të shumtë mund të kenë një avokat të përbashkët vetëm në qoftë se kjo nuk bie ndesh me interesat e mbrojtjes së tyre. Në qoftë se organi që e zhvillon procedurën konsideron se të akuzuarit nuk mund të kenë të njëjtin mbrojtës, do t'i thërrasë që brenda një afati të caktuar të caktojnë një mbrojtës tjetër. Një i akuzuar mund të ketë disa avokatë mbrojtës dhe mbrojtja konsiderohet e siguruar kur të paktën një nga avokatët mbrojtës merr pjesë në procedurë.⁹⁰

Ligjvënësi përcakton edhe personat të cilët nuk mund të kryejnë funksionin e avoktit, pra:⁹¹

- mbrojtës nuk mund të jetë viktimë, i dëmtuari, bashkëshorti ose bashkëshorti i përbashkët i viktimës, i dëmtuari ose paditësi, as i afërmi i tyre i drejtpërdrejtë nga gjaku;
- mbrojtës nuk mund të jetë personi që thirret si dëshmitar në procedurë, përveç në qoftë se lirohet nga detyra për të dëshmuar dhe ka deklaruar se nuk do të dëshmojë ose në qoftë se avokati mbrojtës dëgjohet si dëshmitar për atë që i akuzuari ia ka besuar si mbrojtës, përveç në qoftë se e kërkon vetë i akuzuari;
- avokat mbrojtës nuk mund të jetë personi i cili është i bashkëakuzuar në të njëjtën çështje, e as personi që ka vepruar si gjykatës, prokuror publik ose oficer policie.

Në vend të mbrojtësit të caktuar, i akuzuari mund të angazhojë vetë një mbrojtës tjetër dhe atëherë mbrojtësi i caktuar shkarkohet vetëm në qoftë se ka arsye të arsyetuara.

Për shkarkimin e mbrojtësit para seancës kryesore vendos gjyqtari i procedurës paraprake, gjegjësisht kryetari i këshillit, në seancën kryesore vendos këshilli, ndërsa në procedurë ankimore kryetari i këshillit të shkallës së parë, domethënë këshilli përgjegjës për vendimmarrjen në procedurën e ankimit. Kundër këtij vendimi nuk lejohet ankesë e veçantë. Kryetari i gjykatës, me kërkesën e kryetarit të këshillit ose të të akuzuarit ose me pëlqimin e tij, mund ta shkarkojë mbrojtësin e caktuar, në qoftë se ai e kryen detyrën në mënyrë të pahijshme dhe nga pakujdesia.

⁸⁹ Shih nenin 71 i LPP

⁹⁰ Shih nenin 72 i LPP

⁹¹ Shih nenin 73 i LPP

Në vend të të shkarkuarit mbrojtës, kryetari i gjykatës do të caktojë një mbrojtës tjetër dhe për këtë gjykata do ta informojë Odën e Avokatëve të Republikës së Maqedonisë së Veriut.⁹²

4.3. POZITA PROCEDURALE E MBROJTËSIT DHE TË DREJTAT DHE DETYRAT E TIJ

Mbrojtësi është ndihmës procedural i të akuzuarit, i cili nuk mund të veprojë kundër vullnetit të të akuzuarit, por i ndërmerr të gjitha veprimet procedurale dhe i mbron interesat e të akuzuarit. Të drejtat dhe detyrat e mbrojtësit pushojnë kur i akuzuari heq prokurën.

Të drejtat më të rëndësishme që ka mbrojtësi janë:

- Gjatë procedurës penale, avokati mbrojtës ka të drejtë të shqyrtojë dosjet dhe provat dhe ka të drejtë të kontrollojë dhe të marrë një kopje të procesverbalit dhe dosjeve të tjera nga veprimet në të cilat mbrojtja kishte të drejtë të merrte pjesë, të cilat mbahen në Prokurorinë Publike;⁹³
- avokati mbrojtës komunikon me të akuzuarin i cili është në paraburgim dhe mund të korrespondojë dhe bisedojë me të lirisht dhe pa mbikëqyrje. Përbashkërisht, gjyqtari i procedurës paraprake mund t'ia nënshtrojë këtë të drejtë vëzhgimit vizual, në qoftë se paraburgimi përcaktohet në bazë të ekzistimit të frikës së bazuar se do të fshehë, falsifikojë ose shkatërron gjurmët e veprës penale ose në qoftë se rrethanat e veçanta tregojnë se ai do të pengojë hetimin penal. Procedurën me ndikim të dëshmitarët, ekspertët, bashkëpunëtorët a fshehjet dhe ekziston mundësia që i akuzuari të keqpërdor kontaktet me mbrojtësin;⁹⁴
- mbrojtësi dhe i akuzuari mund të konsultohen privatisht dhe mbrojtësi ka të drejtë të jetë i pranishëm gjatë marrjes në pyetje të të akuzuarit;
- mbrojtësi mund të jetë i pranishëm edhe gjatë këqyrjes dhe ekspertimit, gjatë bastisjes së banesës, gjatë dëgjimit të dëshmitarit të propozuar nga mbrojtja;
- avokati mbrojtës ka të drejtë të paraqesë ankesë kundër aktakuzës në favor të të akuzuarit;
- mbrojtësi në të gjitha fazat e procedurës penale ka të drejtë të mbledhë prova;

⁹² Shih nenin 77 i LPP

⁹³ Shih nenin 79 i LPP

⁹⁴ Shih nenin 80 të LPP

- ka të drejtë të marrë pjesë në shqyrtimin gjyqësor, mund t'i bëjë pyetje të akuzuarit, dëshmitarëve, ekspertëve dhe të dëmtuarit;
- ka të drejtë të investojë mjete juridike të rregullta të jashtëzakonshme dhe
- ka të drejtën e kompensimit për shpenzimet e bëra dhe të drejtën e shpërblimit.

Mbrojtësi ekzistojnë edhe detyra që konsistojnë në kryerjen me ndërgjegje, profesionale, cilësore dhe eksperte të funksionit të mbrojtjes, duhet të mbajë sekret gjithçka që i akuzuari i ka besuar. Avokati gëzon imunitet funksional dhe nuk mund të përgjigjet për mendimin e shprehur gjatë procesit gjyqësor dhe as nuk mund të ndalohet për dhënien e ndihmës juridike pa pëlqimin paraprak të një gjykate më të lartë dhe pa mendimin e Odës së Avokatëve.

4.4. KONCEPTI DHE ROLI I AUTORITETET ME AUTORITETET E VEÇANTA NË PROCEDURËN PENALE

Policia dhe autoritetet e tjera me kompetenca hetimore në procedurë penale nuk janë autoritete gjyqësore, por janë autoritete ndihmëse të gjykatave dhe prokurorëve publikë, të cilët kanë një rol të rëndësishëm në fushën e ndjekjes penale. Në kryerjen e punës policore formohen Departamentet për punë të brendshme, sipas madhësisë së sipërfaqes, numrit të popullsisë, numrit të veprave penale dhe kundërvajtjeve.

Ligji i ri për procedurën penale ka futur termin “**polici gjyqësore**”, e cila bashkëpunon ngushtë me Prokurorinë Publike. Përbërja e tij përbëhet nga:⁹⁵

- punonjësit e policisë në njësitë organizative të Ministrisë së Punëve të Brendshme, Drejtorisë së Policisë Financiare dhe Drejtorisë doganore, të cilët në përputhje me fushën e punës të përcaktuar me ligj, ndërmarrin masa dhe aktivitete për zbulimin e veprave penale, kapjen dhe kallëzimin e autorëve të veprave penale, të sigurojnë prova për veprat penale dhe masat e tjera që mundësojnë mbarëvajtjen e procedurës penale;
- pjesëtarët e policisë gjyqësore në qendrat hetimore të Prokurorisë Publike
- zyrtarët e caktuar te Prokurori Publik, dhe

⁹⁵ Shih nenin 48 të LPP

- zyrtarët e autorizuar të Ministrisë së Mbrojtjes që punojnë për zbulimin dhe raportimin e veprave penale.

Policia Gjyqësore punon me urdhër të prokurorëve publikë kompetentë dhe kompetencat e saj përfshijnë fotografimin, marrjen e gjurmëve të gishtave të të dyshuarit dhe personave që mund të kenë rënë në kontakt me objekte të caktuara, marrjen e materialit biologjik dhe ADN-së për analizë.

Termi "polici" përdoret si term i përgjithshëm për pjesëtarët e policisë gjyqësore dhe të gjithë oficerët e tjerë të policisë, si dhe pjesëtarët e Policisë Ushtarake. Përveç këtyre autoriteteve, një rol të rëndësishëm në zbulimin dhe denoncimin e veprave penale luajnë edhe Administrata e të Ardhurave Publike, Drejtoria e Parandalimit të Pastrimit të Parave, inspektoriatet e ndryshme etj.

Kur ekziston dyshimi se është kryer vepër penale për të cilën ndiqen sipas detyrës zyrtare, zyrtarët e autorizuar të MPB-së, Policisë Financiare dhe Drejtorisë doganore janë të detyruar të marrin masa të nevojshme për gjetjen e autorit ose bashkëpunëtorit, për të zbuluar dhe siguruar gjurmët e krimit dhe sendet që mund të shërbejnë si provë, si dhe për të mbledhur të gjitha njoftimet nga qytetarët, për të kryer kontroll të mjeteve të transportit të pasagjerëve dhe të bagazhit, inspektim të objekteve dhe ambienteve të caktuara, për të kufizuar lëvizjen e hapësirës së caktuar; të lëshojë urdhër kontrolli për personin dhe sendet që kërkohen etj. Për këto veprime përpiqet procesverbal dhe më pas bëhet kallëzim penal, të cilit i dorëzohen të gjitha skicat, fotografitë, raportet, shënimet zyrtare, deklaratat, sendet dhe materialet e tjera.

5. OBJEKTET DHE SHPENZIMET E PROCEDURËS PENALE

5.1. OBJEKTET E PROCEDURËS PENALE

Subjekt i procedurës penale është krimi dhe kryesi i tij, për të cilin zhvillohet procedura para gjykatës penale dhe i cili duhet të marrë aktgjykim për rastin konkret. Gjykata përcakton në qoftë se krimi është kryer dhe në qoftë se i akuzuari është fajtor për të. Një krim dhe një autor paraqiten si objekt, por një person mund të kryejë disa vepra penale ose disa persona mund të marrin pjesë në kryerjen e veprës penale. Me kryerjen e veprës penale, të dëmtuarit i shkaktohet dëm pa-suror, i cili mund të diskutohet në procedurën e sekuestimit ose në procedurë civile. Pas përfundimit të procedurës penale llogariten edhe shpenzimet e bëra. Gjatë zhvillimit të procedurës penale paraqiten edhe çështjet paragjyquese (të mëparshme) të cilat, edhe pse i përkasin ndonjë dege tjetër juridike (procedura civile, administrative etj.), megjithatë zgjidhen në procedurën penale.

5.2. VEPRA PENALE DHE LIDHSHMËRIA

Vepra penale

Vepra penale është veprë e kundërligjshme, karakteristikat e së cilës janë të përcaktuara me ligj dhe për të cilën kryesit të fajit janë paraparë dënim ose sanksion tjetër penal.

Elemente të krimit janë: kjo është sjellje njerëzore (aktive ose pasive); është e paligjshme; dënohet dhe kryesi është fajtor për veprën e kryer.

Gjykimi i veprës penale dhe i autorit është nën kompetencën e gjykatës penale. Prandaj procedimi penal i nënshtrohen vetëm veprave penale, e jo llojeve të tjera të delikteve (kundërvajtjet dhe kundërvajtjet disiplinore).

Lidhshmëria⁹⁶

Marrëdhënia e ndërsjellë, pra marrëdhënia që ekziston ndërmjet disa personave kur kryejnë të njëjtën veprë penale, si dhe raporti i ndërsjellë që ekziston ndërmjet disa veprave penale të kryera nga një person, quhet lidhshmëri.

Në këto raste zhvillohet një procedurë penale dhe merret një aktgjykim.

Lidhshmëria mund të jetë subjektive dhe objektive.

- **Subjektive** – kur një person akuzohet për disa vepra penale, ku subjekt është ai që i lidh të gjitha veprat penale të kryera në një piring ideal ose real për të cilin zhvillohet një procedurë dhe shqipton një dënim dhe
- **Objektive** – kur disa persona marrin pjesë në kryerjen e së njëjtës veprë penale ose disa veprave penale, ku lidhja realizohet nëpërmjet kryerjes, domethënë kryerja e veprave penale me bashkëkryerje ose bashkëpunim (nxitje dhe ndihmë). Lidhshmëria objektive ekziston edhe kur kryesit në mënyrë të pavarur kanë kryer disa vepra penale, kështu që një krim i kryer është prezumim për kryerjen e të tjerave. Gjykata këtu zhvillon një procedurë unike.

Gjykata mund të zhvillojë një procedurë të vetme edhe kur disa vepra penale kryhen nga disa persona, ndonë qoftë se ndërmjet tyre nuk ka lidhje subjektive a objektive, por do të mjaftojë ekzistenca e një lidhjeje faktike dhe të njëjtat prova, p.sh. krimet propozohen për disa prova krimesh ose kur janë kryer disa vepra gjatë disa manifestimeve (koncerte, gara sportive, demonstrata, mitingje, protesta, parada, etj.).

Pajtueshmëria mundëson efikasitet dhe ekonomi në zbatimin e procedurës penale, si dhe përjashton mundësinë e marrjes së vendimeve gjyqësore kontradiktore kur ekziston procedurë e vetme. Në qoftë se pushojnë shkaqet e ekzistimit të lidhjes, gjykata mund ta ndajë procedurën për vepra të veçanta penale ose kundër të akuzuarve të veçantë deri në përfundim të seancës kryesore.

⁹⁶ Lazhetiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 106-107.

5.3. KËRKESAT PRONËSORE (PROCEDURA E ATEZIONIT) DHE ÇËSHTJE PARAPRAKE

Kërkesat pronësore (procedura e atezionit)

Me kryerjen e veprave penale mund të shkaktohet edhe dëmi pasuror, i cili duhet të kompensohet. Shembull: në rast të lëndimit të rëndë trupor të shkaktuar në një aksident trafiku ku personi ka pësuar thyerje të duarve, këmbëve ose pjesëve të tjera të trupit, personi vendoset në një spital ku janë bërë shpenzimet spitalore për trajtimin e tij, të cilat ai i ka. e drejta për të kërkuar të kompensohet. Kjo kërkesë pasurore si dhe krimi i kryer do të diskutohet në të njëjtën procedurë dhe në të njëjtën kohë. Kjo procedurë quhet procedurë ngjitjeje.

Kërkesat për pasuri të paluajshme mund t'i referohen kompensimit të dëmit, kthimit të sendeve ose anulimit të një çështjeje të caktuar juridike.

- **Kompensimi i dëmit** – mbulon dëmin e pësuar dhe të ardhurat e humbura dhe dëmin jo-material (dhimbje fizike ose mendore)
- **Kthimi i sendeve** – kthehen ato sende që janë sekuestruar nga vepra penale. Në qoftë se sendi i sekuestruar nga vepra penale shkatërrohet, atëherë kthimi i sendit modifikohet në kompensim të dëmit.
- **Anulimi i çështjes së caktuar juridike pasurore** – nënkupton kthimin e marrëdhënieve të caktuara pasurore-juridike në gjendjen në të cilën kanë qenë para kryerjes së veprës penale.

Kërkesa pasurore i paraqitet organit të cilit i është parashtruar ankesa penale ose gjykatës para së cilës zhvillohet procedura deri në përfundimin e seancës kryesore dhe gjykata në aktgjykimin dënues mund të vendosë plotësisht ose pjesërisht për kërkesën pasurore. Me rastin e vendosjes pjesërisht për shumën e mbetur, gjykata mund ta urdhërojë të dëmtuarin të udhëheqë një kontest civil. Personi i pakënaqur do të dërgohet në kontest kur gjykata lëshon pafajësinë ose aktgjykimin me të cilin refuzon akuzën ose kur me vendim e pushon procedurën. Kur gjykata shpall se nuk është kompetente për procedurën penale, do ta udhëzojë të dëmtuarin se mund ta paraqesë kërkesën pasurore në procedurën penale që do ta fillojë ose do ta vazhdojë gjykata kompetente.⁹⁷

⁹⁷ Shih nenet 112 dhe 114 të LPP

Pyetje paragjyquese

Gjatë procedurës penale zbatimi i ligjit penal mund të varet nga zgjidhja e një çështjeje juridike nga një fushë tjetër juridike-civile, administrative, kushtetuese, për zgjidhjen e së cilës në procedurë tjetër është kompetente një gjykatë a autoritet tjetër. Këto pyetje quhen pyetje paragjyquese (të mëparshme). Shembull i ekzistimit të veprës së bigamisë, pyetje paragjyquese është vlefshmëria e martesës së parë, e cila pyetje është në fushën e së drejtës familjare. Këto çështje mund të zgjidhen edhe në procedurë penale që të ketë arsytim që gjykata penale, e cila vendos në çështjen penale, të vendosë edhe për çështjen paragjyquese dhe në këtë mënyrë gjykata penale do të veprojë shpejt për atë rast penal, në vend që procedura të zvarritet në qoftë se çështja vendoset nga një gjykatë a autoritet tjetër në procedurë tjetër. Megjithatë, në qoftë se një gjykatë a autoritet tjetër ka diskutuar dhe ka marrë një vendim për një çështje të tillë, një vendim i tillë nuk e detyron gjykatën penale në vlerësimin në qoftë se një krim është kryer.⁹⁸

5.4. SHPENZIMET NË PROCEDURËN PENALE

Shpenzimet e procedurës penale janë shpenzimet e bëra me rastin e procedurës penale, nga fillimi deri në përfundimin e saj, si dhe shpenzimet për veprimet hetimore të ndërmarra para procedurës hetimore.

Shpenzimet e procedurës penale përfshijnë:⁹⁹

- shpenzimet për dëshmitarët, ekspertët, përkthyesit, interpretuesit dhe ekspertët, shpenzimet për regjistrimin audio-vizual dhe transkriptimin e regjistrimeve, si dhe shpenzimet e inspektimit;
- shpenzimet e transportit të të akuzuarit;
- shpenzimet për arrestimin e të akuzuarit, përkatësisht të personit të privuar nga liria;

⁹⁸ Lazhetiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 109-110.

⁹⁹ Shih nenin 102 i LPP

- shpenzimet e transportit dhe të udhëtimit të zyrtarëve;
- shpenzimet për mjekimin e të akuzuarit derisa është në paraburgim, si dhe shpenzimet për lindjen e fëmijës, përveç shpenzimeve të cilat i ngarkon Fondi i Sigurimeve Shëndetësore;
- shuma e përgjithshme.

(Të gjitha këto shpenzime paguhen paraprakisht nga fondet e organit që zhvillon procedurën penale dhe më vonë mblidhen nga personat të cilët janë të detyruar t'i dëmshpërblejnë.)

- shpërblimin dhe të dhënat e nevojshme të mbrojtësit, shpenzimet e nevojshme të paditësit privat dhe përfaqësuesit të tij ligjor, si dhe shpërblimin dhe të dhënat e nevojshme të avokatit të tij dhe
- shpenzimet e nevojshme të të dëmtuarit dhe përfaqësuesit të tij ligjor, si dhe shpërblimi dhe të dhënat e nevojshme të avokatit të tij.

Kur i akuzuari shpallet fajtor, aktgjykimi do të tregojë edhe shpenzimet që duhet t'i kompensojë, e në qoftë se ka më shumë të akuzuar, gjykata përcakton se cili i akuzuar do të bartë pjesën e shpenzimeve. Në qoftë se i akuzuari është në gjendje të vështirë financiare, gjykata mund ta lirojë atë plotësisht ose pjesërisht nga pagesa e shpenzimeve, në qoftë se pagesa do të vinte në dyshim mbështetjen e tij dhe të familjes. Në qoftë se gjykata nxjerr aktgjykim për lirimin e të akuzuarit ose aktgjykim refuzues të akuzës, atëherë shpenzimet do të mbulohen nga mjetet buxhetore. Për veprat penale të cilat ndiqen me padi private, shpenzimet përballohen nga paditësi privat. Në procedurën penale, shpenzimet mund të përcaktohen se do të përballohen nga secili pjesëmarrës.

PËRMBLEDHJE

Në procedurën penale janë tre subjekte pa të cilat nuk mund të zhvillohet procedura: gjykata, paditësi i autorizuar dhe i padituri. Përveç këtyre subjekteve, në procedurën penale marrin pjesë edhe pjesëmarrës të tjerë, si dëshmitari, eksperti, i dëmtuari, viktimja, interpretuesi, këshilltari teknik dhe policia.

Gjykata është organ procedural që i është besuar funksioni i gjykimit. Gjykatat ushtrojnë autoritetin gjyqësor si organe shtetërore të mëvetësishme dhe të pavarura në bazë të Kushtetutës, ligjeve dhe marrëveshjeve ndërkombëtare. Drejtësia penale në vendin tonë gjykohet nga gjykatat themelore, gjykatat e apelit dhe Gjykata e Lartë.

Termi kompetencë nënkupton të drejtën dhe detyrën e një gjykate për të shqyrtuar një çështje penale specifike. Ka kompetenca faktike ku kompetenca përcaktohet sipas natyrës së veprës penale, kompetencë vendore i cili përcaktohet sipas zonës, domethënë territorin e veprimit dhe kompetencën funksionale kur veprimet e veçanta procedurale shpërndahen ndërmjet gjykatave të ndryshme sipas fazave, organeve dhe shkallëve në varësi të fazës së procedurës. Konflikti i kompetencës është mosmarrëveshje mbi çështjen se cila nga disa gjykata ka të drejtën dhe detyrën të veprojë në një çështje specifike. Konflikti i kompetencës mund të jetë: konflikt pozitiv dhe negativ i kompetencës.

Subjekte të autorizuar për fillimin e procedurës penale janë Prokuroria Publike dhe prokurori private. Prokuroria Publike është organ i pavarur që ndjek penalisht autorët e veprave penale dhe është i vetmi organ i autorizuar për të vendosur për fillimin, përfundimin dhe përfundimin e procedurës hetimore. Paditësi privat vendos me vullnetin e tij në qoftë se do të ngrejë padia private për fillimin e procedimit penal. Viktimja në procedurë është personi të cilit me veprën penale i është cenuar a kërcënuar e drejta personale a pronësore dhe i cili merr pjesë në procedurën për realizimin e të drejtës së tij. I akuzuar është personi ndaj të cilit drejtohet ndjekja penale për një veprë të caktuar dhe i cili ka cilësinë e subjektit procedural dhe pozitën

e palës në procedurën penale. I akuzuari ka të drejtën e avokatit dhe së bashku me avokatin kryejnë funksionin e mbrojtjes. Mbrojtja mund të jetë e detyrueshme, fakultative dhe e varfër.

Pyetje për kontrollin e njohurive:

1. Çfarë funksioni juridik i besohet gjykatës?
2. Cilat gjykata gjykojnë në drejtësinë penale?
3. Çka kuptojmë me termin kompetencë?
4. Cilat lloje të kompetencave ekzistojnë?
5. Çfarë është kompetencave aktuale?
6. Në çfarë përbërje gjykojnë gjykatat themelore?
7. Në cilat raste gjykojnë gjykatat e apelit në përbërje prej pesë gjyqtarësh?
8. Në çfarë përbërje gjykon Gjykata e Lartë?
9. Çfarë është kompetenca vendore?
10. Si mund të jetë kompetenca vendore?
11. Cilat janë kompetenca personale dhe funksionale?
12. Çfarë është konflikti i kompetencës?
13. Cilat lloje të konfliktit të kompetencës ekzistojnë?
14. Kush e zgjidh konfliktin e kompetencës?
15. Kush i zgjedh dhe shkarkon gjyqtarët dhe gjyqtarët porotë?
16. Cilat janë kushtet e përgjithshme për zgjedhjen e gjyqtarit?
17. Në cilat raste mund të pushohet gjyqtari?
18. Në cilat raste mund të shkarkohet gjyqtari?
19. Cila është detyra kryesore e Prokurorisë Publike?
20. Si është e organizuar Prokuroria Publike në RMV?
21. Çka kuptojmë me termin avokim dhe delegim?
22. Kujt i përgjigjet Prokuroria Publike e RMV për punën e saj?
23. Përmendni disa të drejta dhe detyra të Prokurorit Publik?
24. Kush e zgjedh Prokurorin Publik të RMV-së dhe për çfarë kohe?
25. Kush i zgjedh prokurorët e lartë publik?
26. Cilat vepra penale ndiqen me padi private?

27. Cilat janë karakteristikat e padisë private?
28. Kush dëmtohet në procedurën penale?
29. Çfarë të drejtash ka i dëmtuari në procedurën penale?
30. Çka kuptojmë me termin flijim?
31. Kush akuzohet në procedurë penale?
32. Cilat mund të jenë të drejtat që i ka i akuzuari në procedurën penale?
33. Kush mund të jetë avokat mbrojtës në procedurë penale?
34. Sipas LPP-së sonë çfarë lloje të mbrojtjes kemi?
35. Kush nuk mund të jetë avokat mbrojtës në procedurë penale?
36. Çka është termi lidhshmëri dhe çfarë mund të jetë ajo?
37. Cila është procedura e arhezisë?
38. Cilat janë pyetjet paragjyquese në procedurën penale?
39. Cilat janë shpenzimet në procedurën penale?
40. Çka përfshihet në shpenzimet në procedurë penale?

Ushtrime:

1. Përcaktimi i kompetencës vendore dhe reale për një lëndë të caktuar.
2. Hartimi i kërkesës për shkarkimin e gjyqtarit.
3. Simulimi i rolit të gjyqtarit.
4. Simulimi i rolit të Prokurorit Publik.
5. Përgatitja e padisë private.
6. Simulimi i rolit të paditësit privat dhe të dëmtuarit.
7. Simulimi i rolit të të akuzuarit dhe mbrojtësit në procedurë.

Udhëzime:

1. Mësimdhënësi organizon një vizitë në shkollë të një gjyqtari penal.
2. Mësimdhënësi organizon një vizitë në Prokurorinë Themelore Publike.
3. Mësimdhënësi organizon një vizitë avokati në shkollë.
4. Mësimdhënësi paraqet një video nga një proces gjyqësor.

NJËSIA MODULARE 3

PROVA DHE MJETET E PROVAVE

Rezultatet e mësimit:

Nxënësi do të jetë në gjendje:

- Të shpjegojë konceptin dhe llojet e provave;
- Të shpjegojë konceptin dhe rolin e dëshmitarit, ekspertit dhe të akuzuarit në procedurën penale;
- Të bëjë dallimin ndërmjet inspektimit dhe rikonstruksionit dhe provave materiale, incizimit dhe provave elektronike.

Konceptet:

- Provat
- Faktet
- Provat
- Dëshmitari
- Eksperti
- Ekspertiza
- I akuzuari
- Njohja
- Njohuria
- Rikonstruksioni i ngjarjes
- Provat materiale

1. PROVA, KONCEPTI DHE LLOJET E PROVAVE

1.1. KONCEPTI DHE LLOJET E PROVAVE

Prova

Prova nënkupton veprimet e ndërmarra nga gjykata për të krijuar bindjen e saj për ekzistencën ose mosekzistencën e fakteve që mund të ndikojnë në vendimin e saj, si dhe veprimet e ndërmarra nga palët për të paraqitur provat e tyre dhe për të hedhur poshtë provat e palës tjetër.

Gjykata dhe organet shtetërore janë të detyruara të shqyrtojnë dhe përcaktojnë me vëmendje të barabartë si faktet që e rëndojnë të akuzuarin, ashtu edhe ato që i sjellin dobi. Për këtë arsye gjendja faktike duhet të konstatohet drejt nga gjykata në mënyrë që të mund të zbatohet një normë e përshtatshme juridike për gjendjen faktike të përcaktuar në këtë mënyrë. Gjykata do të vendosë vetëm në bazë të provave të paraqitura në seancën kryesore nga palët.

Gjatë çdo prove duhet të vendosen dy kushte:

- gjendja faktike, e cila i referohet elementeve që përbëjnë ngjarjen penale dhe rrethanave që lidhen me personin e të akuzuarit dhe
- gjendja juridike, e cila konsiston në përcaktimin se cili rregullim ligjor duhet të zbatohet për gjendjen e vërtetuar faktike.

Koncepti provash

Prova është çdo bazë ose arsye që flet për vërtetësinë e një fakti të caktuar.

Prova përmban dy elemente:

- ***baza e provës*** është fakt i vërtetuar më parë në bazë të të cilit arrihet në përfundimin për vërtetësinë e një fakti tjetër që është objekt i provës dhe
- ***mjetet provuese*** janë burime nga të cilat mësohen faktet gjatë procedurës penale të cilat shndërrohen në bazë provuese për fakte të tjera të rëndësishme dhe gjykata formon vërtetimin e saj për vërtetësinë e tyre.

Dëshmitarët, ekspertët, inspektimi dhe rikonstruksioni, marrja në pyetje e të akuzuarit, regjistrimet dhe provat elektronike si dhe provat materiale konsiderohen si mjete provuese.

Llojet e provave

Mbizotëron ndarja e trefishtë e provave,¹⁰⁰ e cila merr si kriter për ndarje përcaktimin e drejtpërdrejtë, gjegjësisht të tërthortë të fakteve, sipas burimit nga i cili merret njohuria që ndihmon në përcaktimin e fakteve dhe natyrën e provave të marra nga aspekti se a e mbështesin tezën e prokurorisë a në mbështetje të tezës së mbrojtjes.

a) *Provat direkte dhe indirekte* – kjo ndarje nis nga rëndësia e tyre:

– *prova e direkte* është ajo që vërteton drejtpërdrejt dhe menjëherë faktet juridikisht relevante, për shembull, deklaratat e një dëshmitari okular;

– *prova ose të dhënat indirekte* janë ato prova që fillimisht vërtetojnë disa fakte dytësore (të cilat nuk janë objekt prove) dhe në mënyrë indirekte, pra nëpërmjet deduksionit logjik, ndihmojnë në vërtetimin e së vërtetës së fakteve përkatëse.

Të dhënat mund të ndahen në:

- **direkte** – kur tek i akuzuari gjenden sende me origjinë nga një vepër penale, mallra jo-tregtare, posedimi i të cilave është i dënueshëm, etj.;
- **indirekte** – stampime të vijave papilare të gjetura në vendin e ngjarjes;
- **akuzuese** – të cilat mbështesin tezën e akuzës;
- **shfajësuese** – të cilat shkojnë në favor të mbrojtjes, si p.sh., alibia.

b) *Provat origjinale dhe të prejardhura* – duke u nisur nga burimi nga i cili janë marrë provat që shërbejnë për vërtetimin e fakteve përkatëse:

- **prova origjinale** është ajo e cila merret drejtpërdrejt nga burimi, për shembull, dëshmia e një dëshmitari okular i cili i ka vërejtur drejtpërdrejt faktet me shqisat e tij.

¹⁰⁰ Kallajxhiev, Tupanchevski, Lazhetiq Buzharovska, Brindevska, Markovska, “Op.Cit”, 128 – 129.

- **prova e prejardhur** është ajo që nuk është marrë drejtpërdrejt nga burimi, por ajo tregon ekzistencën e burimit të vërtetë të provës, për shembull, një deklaratë e një dëshmitari që raporton atë që ka dëgjuar nga një tjetër dhe quhet dëshmitar thashethem.

c) Prova akuzuese dhe shfajësuese – niset nga natyra e provës:

- **prova akuzuese** është ajo që vërteton tezën e akuzës, domethënë të gjitha elementet themelore të krimit, mënyra e kryerjes së saj, karakteristikat e të akuzuarit, mënyra e kryerjes së veprës penale, dënimet e mëparshme dhe rrethanat e tjera me rëndues që kanë të bëjnë me caktimin e sanksionit penal etj.
- **provat shfajësuese** janë ato që vërtetojnë tezën e mbrojtjes, pra ato që shkojnë në favor të të akuzuarit, e mohojnë plotësisht ose pjesërisht akuzën ose kanë natyrë lehtësuese në lidhje me zgjedhjen dhe vlerësimin e dënimit.

1.2. OBJEKTI I PROVËS

(**thema probandi**)

Provat mbulojnë të gjitha faktet që gjykata i konsideron të rëndësishme për një gjykim të drejtë. Secila vepër penale ka specifikat e veta sipas të cilave dallon nga veprat e tjera të të njëjtit lloj dhe lënda e provës është specifike dhe e ndryshme si nga rrethanat që kanë të bëjnë me veprën penale, ashtu edhe në lidhje me rrethanat që kanë të bëjnë me personalitetin e autorit të veprës penale.

Ekzistojnë disa fakte që janë të përbashkëta për të gjitha veprat penale dhe të cilat janë gjithmonë subjekt i provës:

- **elementet e përgjithshme të krimit** (veprimi, pasoja, paligjshmëria, parashikimi i tij në ligj, fajësia e kryesit etj.),
- **elementet e veçanta të krimit** (faktet që kanë të bëjnë me veprimin dhe mënyrën se si është kryer krimi),
- **veçoria personale e kryesit** (person zyrtar, ushtarak, nënë, mjek, veteriner, etj. që mund të paraqiten si autorë të veprave të caktuara penale),

- çështje që lidhen me kompetencën e gjykatave, përjashtimin e gjyqtarit ose gjyqtarit-porotë, sigurimin e të drejtës së mbrojtjes, etj.,
- rrethanat lehtësuese dhe rënduese,
- faktet që kanë të bëjnë me personin e të akuzuarit.

Disa fakte nuk i nënshtrohen provës, sepse vërtetimi i tyre konsiderohet i panevojshëm:¹⁰¹

- **fakte të dukshme** – siç janë vërtetimi i moshës madhore për një person, gjinia,
- **fakte famëkeqe** – fakte të njohura përgjithësisht nga e kaluara ose nga e tashmja (data kur ndodhi një ngjarje, manifestim, festë publike, fatkeqësi elementare, etj.)
- **fakte të pamundura** – ato që bien ndesh me teknikën dhe shkencat e natyrës, që rrjedhin nga pretendime absurde dhe janë irracionale,
- **fakte prova e të cilave është e ndaluar** – nuk mund të vërtetohen, sepse ligji e ndalon, fakte për jetën personale ose familjare të një personi që nuk janë të rëndësishme për ekzistencën e krimit të kryer, fakte prova e të cilave do të cenonte konfidencialitetin e mbrojtjes etj.
- **supozime** – ekziston gjendje faktike që nuk është vërtetuar se është e vërtetë (në qoftë se paditësi privat i thirrur në mënyrë të rregullt nuk paraqitet në seancën kryesore, do të konsiderohet se ka hequr dorë nga padia).

¹⁰¹ Lazhëtiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 128.

1.3. BARRA E PROVËS

(onus probandi)

Në procedurën tonë penale, si rregull, obligim për ndjekjen penale, paraqitjen e provave dhe vërtetimin e rrethanave që kanë të bëjnë me veprën dhe kryerësin e tij e ka prokurori i autorizuar si inicues i procedurës penale, prandaj Prokurori Publik paraqet aktakuzë në të cilën thekson. provat dhe paraqet provat materiale, procesverbalet, incizimet e marrjes në pyetje të personave dhe ia bashkëngjit listën e provave që propozon t'i paraqesë në seancën kryesore.

Edhe pse i akuzuari nuk është i detyruar të provojë pafajësinë e tij dhe mund të mbrohet duke heshtur, megjithatë, ka mundësi që mbrojtja të propozojë prova për atë që pretendon a konteston. Sa herë që mbrojtja është e interesuar të marrë pjesë aktive në procesin e provave, ajo ekzistojnë edhe barrën e vërtetimit të së vërtetës së asaj që pretendon.

Në luftën kundër krimit të organizuar, i akuzuari ka obligim që të vërtetojë disa fakte.

1.4. PROCEDURA PËR PROVA

Vërtetimi i fakteve, domethënë procedura e provës është pjesa më e rëndësishme e procedurës penale.

Procedura e provës mund të ndahet në katër faza:

- **gjetja e provave** është faza e parë e cila konsiston në gjetjen e burimeve të njohurive që ndihmojnë në përcaktimin e fakteve juridikisht relevante ku rolin kryesor e ka Prokurori Publik i cili ndihmohet nga policia në gjetjen e autorëve dhe bashkëpunëtorëve të krimit në mënyrë që të mos për t'u fshehur ose për të ikur, për të zbuluar dhe siguruar gjurmët dhe objektet dhe për të mbledhur të gjitha raportet e nevojshme. Në këtë fazë mblidhen provat që inkrimojnë të dyshuarin, si dhe ato prova që shkojnë në favor të tij. Mbrojtja mund të kryejë edhe një hetim të pavarur dhe veprimet mund të ndërmerren nga mbrojtësi, zëvendësi i tij, detektivët privatë etj.
- **paraqitja e provave** është faza e dytë ku palët dhe Prokurori Publik obligohen të paraqesin listën e provave që propozojnë t'i paraqesin në argumentin kryesor. Në ankesë mund

të propozohen prova të cilat nuk janë paraqitura gjatë procedurës provuese për shkak se në atë kohë kanë qenë të panjohura ose të pa disponueshme.

- ***lajmërimi dhe sigurimi i provave*** është faza e tretë e procedurës për prova, ku secila palë paraqet provat që ka propozuar, kurse gjykata i ka pranuar. Fillimisht paraqitet Prokurori Publik, më pas vijon mbrojtja, më pas dëshmitarët, ekspertët, këshilltarët teknikë dhe i akuzuari të cilët merren në pyetje direkt ose të kryqëzuar dhe në fund prodhohen provat materiale (procesverbali i këqyrjes, vërtetimi i sendeve të konfiskuara dhe të kthyer, librat dhe shkrimet që lexohen).
- ***vlerësimi i provave*** është faza e katërt në procedurën e provës, e cila përfshin përcaktimin e vlerës provuese të secilës provë veç e veç dhe më pas të gjitha provave së bashku. Gjykata dhe autoritetet e tjera shtetërore janë të detyruara të shpjegojnë qartë arsyet e vendimit që kanë marrë.

2. KONCEPTI DHE ROLI I DËSHMITARIT, EKSPERTIT DHE TË AKUZUARIT NË PROCEDURËN PENALE

2.1. KONCEPTI I DËSHMITARIT DHE DETYRIMI PËR DËSHMI

Burimet nga të cilat merren bazat dëshmuese quhen mjete dëshmuese. Mjetet dëshmuese janë: marrja në pyetje e të akuzuarit, marrja në pyetje e dëshmitarëve dhe ekspertëve, inspektimi, provat materiale dhe shkresat.

Dëshmitar është personi fizik i cili jep informacion për autorin dhe krimin, si dhe për rrethana të tjera të rëndësishme. Deklarata e dhënë nga dëshmitari për faktet quhet deklaratë e dëshmitarit. Dëshmitari mund të mësojë për faktet edhe në një mënyrë tjetër të rëndësishme për procedurën, në qoftë se dëgjon diçka nga një person që i ka vënë re menjëherë faktet. Një fëmijë mund të jetë dëshmitar, pavarësisht nga mosha e tij, me kusht që të jetë i aftë të perceptojë faktet dhe më pas t'i riprodhojë ato, si dhe një i moshuar në qoftë se nuk ka zhvilluar pleqëri dhe është i aftë të perceptojë dhe riprodhojë fakte. Një shurdh-memece mund të dëgjohej përmes një interpretuesi; i verbëri, nga ana tjetër, mund të dëgjojë rrethanat që ka dëgjuar; pacienti i cili është i palëvizshëm mund të pyetet në lidhje me rrethanat që ai mund të vëzhgonte në një gjendje të tillë. Dëshmitar mund të jetë edhe një i sëmurë mendor, besueshmëria e dëshmisë së tij varet nga lloji dhe shkalla e sëmundjes mendore. Si dëshmitarë mund të merren në pyetje edhe i dëmtuari dhe paditësi privat. Detyra për të dëshmuar vlen si për shtetasit vendas, ashtu edhe për të huajt me banim në territorin e vendit tonë, përveç rasteve kur përjashtohen nga ai detyrim. **Detyra për të dëshmuar përfshin dy detyrime: e para** është çdo person që thirret si dëshmitar për t'iu përgjigjur thirrjes dhe **e dyta** është të japë deklaratë.

Dëshmitarët të cilët për shkak të pleqërisë, sëmundjes ose dobësive fizike nuk mund të lëvizin dhe nuk mund t'i përgjigjen thirrjes, dëgjohej nga gjyqtari në shtëpinë e tyre ose në vendin ku ndodhen. Ligji parashikon edhe sanksione për dëshmitarin që nuk paraqitet në thirrje dhe nuk e arsyeton mosparaqitjen e tij. Një person i tillë mund të silltet me forcë dhe të gjobitet.

Detyrimi i dytë që përbën detyrën e dëshmisë është dhënia e dëshmisë. Dëshmitari është i detyruar të flasë të vërtetën dhe të mos i ndalojë asgjë nga ajo që di për autorin dhe krimin dhe hesht kur nuk i shpreh të gjitha ato që di. Dëshmia e dëshmitarit është e rreme kur nuk është në përputhje me njohuritë e tij për ngjarjen dhe faktet, si dhe kur deklaron se nuk ka parë, dëgjuar etj., por vërtet ka parë dhe dëgjuar. Dëshmitari që i është përgjigjur thirrjes dhe nuk dëshiron të dëshmojë pa arsye ligjore mund të gjobitet.

Ka kategori të caktuara personash që nuk mund të jenë dëshmitarë ose janë të përjashtuar nga detyra e të dëshmuarit.

Nuk mund të jetë dëshmitar:¹⁰²

- personi i cili me deklaratën e tij do të shkelte detyrën e ruajtjes së sekretit shtetëror ose ushtarak, derisa organi kompetent ta lirojë nga ajo detyrë;
- mbrojtësi i të akuzuarit për atë që i akuzuari ia ka besuar si mbrojtës të tij, përveç në qoftë se e kërkon vetë i akuzuari;
- personi i cili me deklaratën e tij do të shkelte detyrën e mbajtjes së sekretit afarist në lidhje me atë që ka marrë vesh gjatë ushtrimit të profesionit të tij (rrëfimtar fetar, avokat dhe mjek), me përjashtim të rastit kur lirohet nga kjo detyrë me një të veçantë. rregullore ose me shkrim, domethënë me deklaratë të dhënë në procesverbal të personit në favor të të cilit është vendosur mbajtja e sekretit, domethënë me deklaratë të tillë të pasardhësit të tij ligjor;
- i mituri i cili, duke pasur parasysh moshën dhe zhvillimin e tij mendor, nuk është në gjendje të kuptojë kuptimin e së drejtës së tij për të mos dëshmuar, përveç në qoftë se e kërkon vetë i akuzuari dhe
- personi i cili për shkak të sëmundjes së tij mendore ose fizike, pra moshës së tij, nuk është në gjendje të dëshmojë fare.

¹⁰² Shih nenin 213 i LPP

Personat e liruar nga detyra për të dëshmuar janë:¹⁰³

- bashkëshorti dhe partneri i zakonshëm i të akuzuarit;
- të afërmit e të akuzuarit me gjak në vijë të drejtë, të afërmit në vijën anësore deri në shkallën e tretë, si dhe të afërmit me mblesëri deri në shkallën e dytë dhe
- prindi adoptues dhe prindi adoptues i të akuzuarit.

2.2. PROCEDURA PËR HETIMIN E DËSHMITARIT DHE VLERËSIMI I DEKLARATËS SË TIJ

A) PROCEDURA PËR HETIMIN E DËSHMITARIT

Dëshmitari, si mjet provues, lajmëron fakte të rëndësishme që i ka vëzhguar me shqisa. Këtu vijnë aftësitë e tij:

- aftësia për të vërejtur fakte, domethënë për të vërejtur objekte dhe dukuri,
- aftësia për të kujtuar atë që ka vënë re dhe
- aftësia për të shprehur atë që ka vënë re dhe ka kujtuar.

Këto aftësi varen nga rrethanat subjektive të personit, të cilat i referohen vetive të tij fizike, kryesisht shqisave dhe sistemit nervor, si dhe nga rrethanat objektive që ekzistojnë në momentin e vëzhgimit të tij (distanca nga vendi i ngjarjes, moti, kushte siç janë dita, nata, vranësitë, prania e mjegullës, shiu i dendur, pastaj sa kohë ka kaluar nga momenti i vërejtjes së fakteve deri në riprodhimin e tyre, sepse me kalimin e kohës dobësohet kujtesa për faktet e rëndësishme.

Dëshmitarët ndahen në:

- dëshmitarë të prokurorisë dhe dëshmitarë të mbrojtjes
- dëshmitarë të dëgjuar dhe dëshmitarë okularë

¹⁰³ Shih nenin 214, paragrafi 1 i LPP

Fëmijët dhe të moshuarit mund të thirren edhe si dëshmitarë. Me fëmijët duhet pasur parasysh moshën e tyre, si dhe fakti që fëmijët nuk bëjnë dallimin sa duhet mes të vërtetës dhe gënjeshtres, mes fantazisë dhe realitetit. Te njerëzit e moshuar, me vetë procesin e plakjes, shfaqen mangësi në vërejtjen për shkak të shikimit dhe dëgjimit, dobësohet kujtesa dhe sigurisht kjo duhet të merret parasysh kur vlerësohet deklaratat e tyre.

Marrja e deklaratës nga një dëshmitar

Dëshmitarët pyeten veçmas. Si rregull, dëshmitari përgjigjet i jep gojarisht. Në qoftë se dëshmitari është i shurdhër, pyetjet i bëhen me shkrim dhe ai përgjigjet me gojë, e në qoftë se dëshmitari është memec, pyetjet do t'i bëhen me gojë dhe ai do të përgjigjet me shkrim.

Dëshmitari fillimisht do të paralajmërohet se është i detyruar të thotë të vërtetën dhe se nuk guxon të heshtë, e më pas do të paralajmërohet se deklarimi i rrejshëm është krim. Dëshmitari gjithashtu do të paralajmërohet se nuk është i detyruar t'u përgjigjet pyetjeve që do ta ekspozonin veten ose të afërmin e tij në siklet të rëndë, dëm të konsiderueshëm material ose ndjekje penale. Pastaj dëshmitari do të pyetet për emrin dhe mbiemrin e tij, emrin e babait, profesionin, vendbanimin, gjegjësisht vendbanimin, vendlindjen, moshën dhe për marrëdhëniet e tij me të akuzuarin dhe të dëmtuarin. Dëshmitari do të paralajmërohet se organi që e zhvillon procedurën është i detyruar ta njoftojë për ndryshimin e adresës ose vendbanimit, përkatësisht vendbanimit.¹⁰⁴

Gjykata mund të vendosë largimin e dëshmitarëve të pyetur nga salla e gjyqit dhe ata mund të thirren përsëri dhe të pyeten në prani ose në mungesë të dëshmitarëve të tjerë.

Pas parashtrimit të pyetjeve të përgjithshme, dëshmitari ftohet të paraqesë gjithçka që di për vetë temën dhe e paraqet lirisht pa e ndërprerë prezantimin. Dëshmia e dëshmitarit duhet të jetë në formën e transmetimit, sepse vetëm atëherë ajo do të jetë një shprehje besnike e asaj që dëshmitari di për çështjen. Në të njëjtën kohë, dëshmitari nuk duhet të paraqesë mendimin e tij për ngjarjen kontestuese. Pastaj, në qoftë se ka boshllëqe dhe paqartësi në deklaratën e tij, bëhen pyetje për verifikim, për plotësim dhe për sqarim. Nga dispozitat e ligjit rezulton se dëshmitarit mund t'i bëhen tre lloje pyetjesh:

¹⁰⁴ Shih nenin 219 i LPP

1. Pyetje kontrolli – dëshmitari gjithmonë do të pyetet se si e di se për çfarë dëshmon

2. Pyetje plotësuese – bëhen me qëllim të plotësimit të zbrazëtirave që ekzistojnë në dëshminë e dëshmitarit.

3. Pyetje sqaruese – bëhen në qoftë se prezantimi i tij është i paqartë, pa lidhje, me kundërthënie dhe me paqartësi, me qëllim që t'i heqin.

Ndalohet t'i bëhen pyetje viktimës dhe dëshmitarit në lidhje me jetën e tyre seksuale dhe prirjet seksuale, përkatësinë politike dhe ideologjike, origjinën racore, kombëtare dhe etnike, kriteret morale dhe rrethana të tjera veçanërisht personale dhe familjare, me përjashtim të rasteve të jashtëzakonshme, në qoftë se përgjigjet pyetjeve të tilla lidhen drejtpërdrejt dhe dukshëm me sqarimet e nevojshme të veçorive thelbësore të veprës penale që është objekt i procedurës.¹⁰⁵

Dëshmitari duhet të merret në pyetje personalisht në seancën kryesore, por mund të jetë përjashtim dhe të lexohet procesverbali i deklaratave të dhëna para Prokurorit Publik, në qoftë se personi që ka dhënë deklaratën ka vdekur, është sëmurë mendërisht ose personi është bërë i padisponueshëm. Procesverbalet e deklaratave të dhëna në seancën provuese mund të lexohen si provë, kurse deklaratat e dhëna në procedurë hetimore mund të përdoren vetëm gjatë marrjes në pyetje të tërthortë ose në rast të përgënjeshtimit të pretendimeve të paraqitura ose në përgjigje të përgënjeshtimit.

Njohja e personave dhe sendeve

Se a është e nevojshme të përcaktohet në qoftë se dëshmitari njih një person a objekt të caktuar, fillimisht do t'i kërkohet t'i përshkruajë dhe të tregojë shenjat me të cilat ato ndryshojnë dhe vetëm atëherë do t'i tregohet personi së bashku me të huajt e tjerë, të cilët si rregull duhet të jetë midis pesë dhe tetë, karakteristikat themelore të të cilave janë të ngjashme me ato që i ka përshkruar, domethënë me atë objekt, së bashku me objekte të llojit të njëjtë ose të ngjashëm, pas së cilës do t'i kërkohet të deklarojë në qoftë se personi ose objekti mund të njihet me siguri ose me një shkallë të caktuar probabiliteti dhe në rastin e një përgjigje pohuese për të treguar personin e njohur, domethënë objektin. Personat të cilët i nënshtrohen identifikimit do

¹⁰⁵ Shih nenin 217 i LPP

të udhëzohen për të drejtën e thirrjes së një mbrojtësi sipas zgjedhjes së tyre, pra do të pajisen me një mbrojtës dhe identifikimi do të shtyhet deri në ardhjen e mbrojtësit, por jo më vonë se brenda dy orë nga koha kur është njoftuar avokati mbrojtës. Para dhënies së urdhrit për kryerjen e procedurës hetimore, njohja kryhet në prani të Prokurorit Publik, në atë mënyrë që personi i cili është subjekt i njohjes nuk mund ta shohë dëshmitarin dhe as dëshmitari nuk mund ta shohë atë person para se të vazhdojë njohjen.¹⁰⁶

Zbatohen metodat e mëposhtme të njohjes:

- me rivistë,
- me identifikim në grup,
- me video film dhe
- duke u përballur.

Betimi

Dëshmitarit mund t'i kërkohej të bëjë betim. Para seancës kryesore dëshmitari mund të bëjë betimin vetëm në qoftë se ekziston frika se për shkak të sëmundjes ose për arsye të tjera nuk do të mund të vijë në seancën kryesore. Arsyeja e betimit do të shënohet në procesverbal. Betimi thotë: *“Beto hem për nderin tim se do të them të vërtetën për gjithçka që më kërkohet dhe se nuk do të hesht për asgjë që kam parë dhe dëgjuar”*. Personat të cilët nuk lejohen të bëjnë betim janë personat të cilët në kohën e hetimit nuk kanë mbushur moshën 18 vjeç dhe personat të cilët për shkak të gjendjes së tyre mendore nuk mund ta kuptojnë rëndësinë e betimit.¹⁰⁷

B) VLERËSIMI I DEKLARATËS SË DËSHMITARIT

Vetë dëshmitari vlerëson se sa përputhet deklarata e dëshmitarit me vetë faktet. Mospërputhja mund të jetë rezultat i shkaqeve jashtë kontrollit të dëshmitarit dhe atëherë deklarata do të jetë e gabuar ose mund të jetë rezultat i arsyeve që varen nga vullneti i dëshmitarit dhe atëherë deklarata do të jetë e rreme. Para së gjithash, është e nevojshme të vërtetohet se çfarë ka vërejtur vetë dëshmitari me shqisat e tij nga ajo që rrjedh prej tij imagjinata, për shembull, në qoftë se dëshmitari

¹⁰⁶ Shih nenin 220 i LPP

¹⁰⁷ Shih nenin 222, 223 të LPP

është fëmijë. Gjyqtari duhet të përcaktojë në qoftë se dëshmitari thotë të vërtetën a jep deklaram të rremë për shkak të ekzistimit të disa motiveve si interesi personal, ekzistenca e frikës, kërcënimet, lidhjet familjare etj. Gabimet mund të ndodhin gjithashtu në varësi të aftësisë së dëshmitarit për të vërejtur faktet dhe aftësinë për t'i riprodhuar ato. Gjyqtari sigurisht i merr parasysh edhe ndryshimet fizike të dëshmitarit gjatë riprodhimit të fakteve si: djersitja, pasiguria, belbëzimi, frika e tij, konfuzioni etj., sipas të cilave nuk do të thotë se dëshmitari jep deklaratë të rreme.

2.3. MBROJTJA E DËSHMITARËVE

Në qoftë se ekziston mundësia që duke dhënë një deklaratë ose duke iu përgjigjur një pyetjeje të caktuar, dëshmitari, bashkëpunëtori i drejtësisë ose viktimja, domethënë i dëmtuari do ta ekspozonte veten ose një person të afërt të tij në një rrezik serioz për jetën, shëndetin ose integritetin fizik, dëshmitari i kërcënuar mund ta shkurtojë deklaratën ose paraqitjen e të dhënave derisa të sigurohen kushtet për mbrojtjen e tij. Mbrojtja e dëshmitarit të kërcënuar konsiston në mënyrë të veçantë marrje në pyetje dhe pjesëmarrje në procedurë me zbatimin e masave mbrojtëse në procedurë.

Në qoftë se Prokurori Publik konsideron se frika nga rreziku është e bazuar, do ta ndërpresë hetimin dhe do të ndërmarrë veprime të menjëhershme në pajtim me dispozitat për mbrojtjen e dëshmitarëve, bashkëpunëtorëve të drejtësisë dhe viktimave. Në qoftë se gjatë procedurës dëshmitari i rrezikuar deklaron se nuk dëshiron mënyrë të veçantë të pjesëmarrjes dhe marrjes në pyetje, ai do të merret në pyetje sipas rregullave të përgjithshme për marrjen në pyetje të dëshmitarëve. Deklarata e mëparshme e dhënë sipas rregullave për mënyrën e veçantë të marrjes në pyetje të dëshmitarit të kërcënuar mund të përdoret gjatë marrjes në pyetje, e më pas do të veçohet nga dosjet dhe do t'i dorëzohet gjyqtarit të procedurës paraprake për ruajtje në zarf të mbyllur. Thirrja e dëshmitarit të kërcënuar në procedurën paraprake ose në seancën kryesore bëhet përmes Departamentit për mbrojtjen e dëshmitarëve në Ministrinë e Punëve të Brendshme.¹⁰⁸

Mbrojtja e dëshmitarit të rrezikuar në procedurë paraprake

Prokurori Publik do të vendosë pseudonimin e dëshmitarit të kërcënuar, si dhe mënyrën e veçantë të pjesëmarrjes në procedurë dhe marrje në pyetje. Ata nuk marrin pjesë në pyetjen e dëshmitarit të kërcënuar në procedurën e mëparshme të të akuzuari dhe mbrojtësit të tij, as të

¹⁰⁸ Shih nenin 226 i LPP

dëmtuarit dhe përfaqësuesit të tij ligjor. Prokurori Publik të dhënat për dëshmitarin e kërcënuar do ta vulosë në zarf të veçantë dhe do ta shënojë në dosje duke përdorur pseudonimin e dëshmitarit të kërcënuar. Zarfën e mbyllur me të dhënat e dëshmitarit të kërcënuar mund ta kërkojë dhe ta hapë vetëm gjykata e shkallës së dytë me rastin e vendosjes për ankesë. Zarfë do të shënohet si i hapur dhe do të tregohen emrat e anëtarëve të këshillit që do të jenë të njohur me përmbajtjen e tij. Pasi anëtarët e këshillit të jenë njohur me përmbajtjen e tij, zarfi do të rivulohet dhe do t'i kthehet Prokurorit të Përgjithshëm. Dëshmitarit të kërcënuar nuk duhet t'i bëhen pyetje që do të zbulonin drejtpërdrejt ose tërthorazi identitetin e tij, vendbanimin, punësimin dhe anëtarët e familjes së tij. Personat të cilët në çfarëdo cilësie mësojnë të dhënat për dëshmitarin e kërcënuar janë të detyruar t'i ruajnë ato si informacion të klasifikuar.¹⁰⁹

Mbrojtja e dëshmitarit të rrezikuar në seancën kryesore

Propozimin me shkrim për mënyrën e veçantë të marrjes në pyetje të dëshmitarit të kërcënuar, Prokurori Publik në zarf të mbyllur ia dorëzon gjyqtarit, përkatësisht këshillit për vlerësimin e aktakuzës me rastin e paraqitjes së aktakuzës. Gjykata vendos me propozimin e Prokurorit Publik me vendim i cili është i detyruar ta sjellë më së voni brenda 48 orëve nga marrja e propozimit. Në qoftë se gjykata e pranon propozimin e Prokurorit Publik, me vendim do ta caktojë pseudonimin e dëshmitarit të kërcënuar, në qoftë se deri atëherë nuk është përcaktuar, si dhe mënyrën e veçantë të pjesëmarrjes në procedurë dhe marrje në pyetje. Kundër vendimit të gjykatës nuk lejohet ankim. Mënyra e veçantë e marrjes në pyetje mund të konsistojë në fshehjen e identitetit dhe në raste të caktuara edhe paraqitjen e dëshmitarit të kërcënuar. Në qoftë se mënyra e veçantë e marrjes në pyetje të dëshmitarit ka të bëjë vetëm me fshehjen e të dhënave personale, marrja në pyetje do të bëhet me pseudonim. Në pjesën tjetër, marrja në pyetje do të bëhet sipas dispozitave të përgjithshme për marrjen në pyetje të dëshmitarëve. Pas marrjes në pyetje, dëshmitari i kërcënuar e nënshkruan procesverbalin me pseudonim. Personat të cilët në çdo cilësi mësojnë të dhënat për dëshmitarin e kërcënuar janë të detyruar t'i ruajnë ato si informacion të klasifikuar.¹¹⁰

¹⁰⁹ Shih nenin 227 i LPP

¹¹⁰ Shih nenin 228, 229 të LPP

Marrja në pyetje e viktimave dhe dëshmitarëve veçanërisht të cenueshëm

I dëmtuari dhe dëshmitari për të cilin organi që e zhvillon procedurën konstaton se, duke pasur parasysh moshën, gjendjen shëndetësore, natyrën ose pasojat e veprës penale, gjegjësisht për shkak të rrethanave të tjera të rastit, janë veçanërisht të cenueshëm, i mitur, viktimë e trafikimi i qenieve njerëzore, dhuna ose abuzimi seksual dhe në qoftë se marrja në pyetje në ambientet e organit që drejton procedurën ka pasoja të dëmshme për shëndetin e tyre mendor ose fizik, ata do të kontrollohen në mënyrë të veçantë. Pyetjet e të dëmtuarit dhe dëshmitarit mund t'i bëhen vetëm nëpërmjet organit që udhëheq procedurën, i cili personin e tillë duhet ta trajtojë me kujdes të veçantë për të shmangur pasojat e dëmshme të procedurës penale në personin e tij, shëndetin fizik dhe mendor. Marrja në pyetje mund të kryhet me ndihmën e një psikologu, punonjësi social ose eksperti tjetër, kurse autoriteti që udhëheq procedurën mund të vendosë të marrë në pyetje personin duke përdorur mjete teknike për transmetimin e imazhit dhe zërit, pa praninë e palëve dhe pjesëmarrësve të tjerë në procedura në dhomën ku ndodhet viktimja ose dëshmitari, në mënyrë që palët, avokati mbrojtës dhe personat të cilët kanë të drejtë t'i bëjnë pyetje, ta bëjnë këtë nëpërmjet organit që udhëheq procedurën, psikologut, pedagogut, punonjësit social ose ekspert tjetër. Këtu gjykata mund të përjashtojë publikun. I dëmtuari a dëshmitari nuk mund të ballafaqohet me të akuzuarin, e dëshmitarët e tjerë vetëm me kërkesën e tyre.¹¹¹

Masat mbrojtëse janë:¹¹²

- **Mbajtja e fshehtë e identitetit:** Masa mbrojtëse për mbajtjen e fshehtë të identitetit përfshin prodhimin dhe përdorimin e dokumenteve personale në të cilat janë ndryshuar përkohësisht të dhënat personale të personit të mbrojtur, si dhe prodhimin dhe përdorimin e dokumenteve për pronësinë e disa pronë e personit të mbrojtur.
- **Sigurimi i mbrojtjes personale:** Masa mbrojtëse e sigurimit të mbrojtjes personale caktohet me qëllim të parandalimit të rrezikimit të jetës, shëndetit, lirisë, integritetit fizik ose pasurisë së tij në një shkallë më të madhe.
- **Ndryshimi i vendbanimit, përkatësisht vendbanimit:** Masa mbrojtëse për ndryshimin e vendbanimit, domethënë vendbanimi i personit të mbrojtur realizohet nëpërmjet

¹¹¹ Shih nenin 232 i LPP

¹¹² Shih nenin 28, 29, 30, 31 të Ligjit për mbrojtjen e dëshmitarëve, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë, Nr. 07-1892/1 të datës 19 maj 2005

ndryshimit të përkohshëm ose të përhershëm të vendbanimit të tij, përkatësisht vendbanimit me një vendbanim tjetër, përkatësisht vendbanimin, të cilin do ta caktojë Departamenti për Mbrojtjen e Dëshmitarëve në Ministrinë e Punëve të Brendshme. Kjo masë mund të zbatohet në territorin e Republikës së Maqedonisë së Veriut ose jashtë territorit të saj në përputhje me marrëveshjet të ratifikuara ndërkombëtare.

- **Ndryshimi i identitetit:** Masa për mbrojtjen dhe ndryshimin e identitetit konsiston në modifikimin e pjesshëm ose të plotë të të dhënave personale të personit të mbrojtur. Të dhënat personale të futura në dokumentet e reja nuk duhet të jenë identike me të dhënat e një personi tjetër. Personi i mbrojtur nuk mund të rivendosë identitetin e tij origjinal në qoftë se ndryshimi i identitetit ka ndikuar ndjeshëm në statusin e një personi të tretë (martesa, atësia, amësia, etj.). Dokumentet origjinale të identitetit të personit të mbrojtur ruhen në departament.

2.4. KONCEPTI, PËRKUFIZIMI DHE PËRJASHTIMI I EKSPERTIT

Koncepti

Ekspertiza përcaktohet kur për të përcaktuar ose vlerësuar një fakt të rëndësishëm duhet të merret një konstatim ose mendim nga një person që ka njohuri të nevojshme profesionale. *Ekspertët janë mjet i pavarur provues, persona të paimterësuar nga ana procedurale, të cilët thirrren nga organi që drejton procedurën, të cilët në bazë të përgatitjes së tyre profesionale shënojnë fakte, rrethana dhe dukuri dhe duhet të japin mendimin e tyre për to në fushën teknike, mjekësore, shkencat natyrore dhe shoqërore dhe kështu dallohen nga mjetet e tjera të provës.*

Ashtu si dëshmitari, edhe eksperti jep një deklaratë që shërben si bazë për përcaktimin e fakteve, por ka dallime të rëndësishme në deklaratat e tyre.

Dallimi kryesor ndërmjet dëshmitarit dhe ekspertit qëndron në faktin se dëshmitari paraqet vëzhgimet e tij shqisore nga e kaluara dhe nuk jep konstatim a mendim, kurse eksperti me dashje i ruan faktet gjatë procedurës, duke e ditur se do të duhet të japë konstatimet dhe mendimin e tij. *Veprimi procedural me të cilin ekspertët në bazë të formimit të veçantë profesional*

që posedojnë, njohurive dhe aftësive, shënojnë faktet dhe paraqesin mendimin e tyre, quhet ekspertizë. Mendimi i ekspertit përbëhet nga një konstatim dhe një mendim.

- **Konstatimi** është vëzhgim i drejtpërdrejtë perceptues i fakteve nga eksperti, pra gjithçka që ai ka konstatuar gjatë shqyrtimit të lëndës së ekspertimit.
- **Mendimi** është përfundim që rezulton nga ajo që është konstatuar, e konstatuar për lëndën e ekspertimit.

Më shpesh në praktikë, ekspertit i kërkohet të japë gjetjet dhe mendimin e tij. Por në kushte të caktuara, ai mund të japë ose vetëm konstatimin ose vetëm mendimin, por më shpesh vetëm mendimin e bazuar në fakte tashmë të vërtetuara dhe të njohura.

Përcaktimi dhe përjashtimi i ekspertit

Ekspertiza përcaktohet kur për të vërtetuar ose vlerësuar një fakt të rëndësishëm duhet të jepet konstatimi dhe mendimi i personit që ka njohuritë e nevojshme profesionale. Ekspertiza, si rregull, kryhet nga ekspertë të regjistruar në regjistrin e ekspertëve dhe të cilët kanë licencë për ekspert nga fusha përkatëse. Ekspertiza përcaktohet me urdhër me shkrim dhe në të thuhet se për cilat fakte kryhet ekspertiza, kush do ta bëjë ekspertizën, afati në të cilin duhet të plotësohet ekspertiza dhe të dorëzohen konstatimet dhe mendimi. Gjatë procedurës paraprake, urdhrin e nxjerr Prokurori Publik, të cilin gjykata e sjell në seancën kryesore. Në qoftë se një institucion i arsimit të lartë, një institucion shkencor ose një institucion profesional ekziston për një lloj ekspertimi të caktuar ose ekspertimi mund të kryhet në kuadër të një organi të administratës shtetërore, ekspertiza të tilla dhe veçanërisht ato më komplekse do të t'i besohet sipas rregullit të një institucioni të tillë, pra autoritetit. Në qoftë se Prokurori Publik si provë ia bashkangjit konstatimin e ekspertizës dhe mendimin e organit të administratës shtetërore dhe mbrojtja e kundërshton atë, ai mund t'i propozojë gjykatës që të urdhërojë ekspertimin, të cilin do ta bëjë institucioni ose organ tjetër. Si rregull, për mendimin e ekspertit do të caktohet një ekspert dhe në qoftë se ekspertiza është komplekse, atëherë mund të caktohen dy ose më shumë ekspertë. Ekspert mund të caktohet vetëm si përjashtim personi që ka vendbanim jashtë vendit ose institucion profesional i huaj, i cili sipas ligjeve të vendit të origjinës i plotëson kushtet për kryerjen e ekspertizës, në qoftë se nuk ka institucione të arsimit të lartë, institucion shkencor ose institucion profesional, tregtar

individual-ekspert ose shoqatë tregtare e regjistruar për kryerjen e ekspertizës, për një lloj të caktuar të ekspertizës.¹¹³

Ekspertiza mund të kryhet nga:¹¹⁴

A) Institucioni i arsimit të lartë, institucioni shkencor dhe institucioni profesional, në bazë të autorizimeve të përcaktuara me ligj, në qoftë se kanë të punësuar të paktën dy persona me licencë eksperti.

B) Tregtari individual – ekspert i themeluar në përputhje me Ligjin për shoqëritë tregtare, i cili plotëson kërkesat e këtij ligji dhe ka të punësuar së paku një person me licencë eksperti.

C) Shoqata tregtare e cila është e regjistruar në përputhje me Ligjin për shoqëritë tregtare dhe kryen ekspertizë në përputhje me këtë ligj dhe ka të punësuar së paku dy persona me licencë për ekspertizë.

Institucionet dhe shoqata (nën A dhe C) mund të kryejnë superekspertizim edhe në qoftë se kanë të punësuar së paku tre persona me licencë eksperti dhe për disa çështje të përcaktuara me ligj ekspertimin mund ta bëjë organi i administratës shtetërore, i cili ka të punësuar së paku dy persona me licencë eksperti dhe supereksperti mund të punojë në qoftë se ka të punësuar së paku tre persona me licencë eksperti.

Superekspertiza përcaktohet kur ka dy mendime të kundërta të ekspertëve. Supereksperti caktohet nga kryetari i këshillit ose një gjyqtar individual në mënyrë elektronike duke zbatuar rregullin e përzgjedhjes rastësore nga Zyra e Regjistrimit në prani të të dyja palëve, përkatësisht të përfaqësuesve të tyre.

Gjykata mund të urdhërojë ekspertizë me propozim të mbrojtjes edhe kur ka konstatim dhe mendim të përgatitur nga organi i administratës shtetërore, të paraqitur nga Prokurori Publik, por që mbrojtja e konteston.

¹¹³ Shih nenin 236 të LPP

¹¹⁴ Shih nenin 5 të Ligjit për ekspertizë (teksti i rafinuar), (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr. 15/10, 12/14. 43/14, 148/15 dhe 64/18)

Personat, të cilët nuk mund të jenë ekspertë, janë:

- personi i cili nuk mund të dëgjohet si dëshmitar,
- personi i cili është i përjashtuar nga detyra për të dëshmuar,
- personi ndaj të cilit është kryer krimi,
- personi i cili është marrë në pyetje si dëshmitar,
- personi i cili së bashku me të akuzuarin ose të dëmtuarin është i punësuar në të njëjtin autoritet ose person tjetër juridik, si dhe në raport me personin që është i punësuar nga i dëmtuari ose i akuzuari.

Kur ka dyshime për objektivitetin dhe paanshmërinë e ekspertit, palët kanë të drejtë të kërkojnë përjashtimin e tij për të njëjtat arsye për të cilat mund të kërkohej përjashtimi i gjyqtarit, gjyqtarit-porotë.

Personi që thirret si ekspert është i detyruar t'i përgjigjet thirrjes dhe të japë konstatimet dhe mendimin e tij brenda afatit të caktuar në urdhër. Afati i specifikuar në urdhër mund të zgjatet për arsye të arsyetuara. Eksperti është i detyruar pranë autoritetit që ka urdhëruar ekspertizën, të paraqesë një raport, i cili përmban: provat që ka marrë në pyetje, analizat e kryera, konstatimin dhe mendimin që ka arritur dhe të gjitha të dhënat e tjera relevante që eksperti i konsideron të nevojshme për një analizë të drejtë dhe objektive. Eksperti do të shpjegojë se si ai erdhi në një mendim të caktuar. Në qoftë se eksperti i thirrur rregullisht nuk vjen dhe nuk e arsyeton mungesën e tij ose në qoftë se refuzon të jetë ekspert ose nuk vepron brenda afatit të caktuar në urdhër, mund të gjobitet.¹¹⁵

¹¹⁵ Shih nenin 237 i LPP

2.5. PROCEDURA GJATË EKSPERTISËS, MARRJES NË PYETJE DHE LERËSIMIT TË DËSHMISË SË EKSPERTIT

Ekspertiza menaxhohet nga organi që ka urdhëruar ekspertizën. Përpara se të fillojë ekspertimi, eksperti do të thirret që të shqyrtojë me kujdes lëndën e ekspertimit, të deklarojë saktësisht gjithçka që vëzhgon dhe konstaton dhe të paraqesë mendimin e tij në mënyrë të paanshme dhe në përputhje me rregullat e shkencës ose aftësisë. Ai do të paralajmërohet konkretisht se dhënia e deklaratës të rreme është krim. Fillimisht, autoriteti përballë të cilit zhvillohet procedura, i tregon ekspertit objektet që do të shqyrtojë, i bën pyetje dhe se a është e nevojshme, kërkon shpjegim në lidhje me konstatimin dhe mendimin e dhënë. Ekspertit mund t'i jepen sqarime, kurse ai gjithashtu mund të lejohet të shikojë dosjet. Eksperti mund të propozojë marrjen e provave, sendeve dhe të dhënave që janë të rëndësishme për dhënien e konstatimit dhe mendimit. Në qoftë se ai merr pjesë në një inspektion, rikonstrukcion ose një veprim tjetër hetimor, eksperti mund të propozojë sqarimin e rrethanave të caktuara ose t'i bëjë pyetje të caktuara personit që merret në pyetje. Eksperti shqyrton çështjen e ekspertimit në prani të organit që drejton procedurën dhe në prani të procesverbalistët, përveç rasteve kur ekspertiza kërkon marrje në pyetje afatgjata ose në qoftë se marrje në pyetje kryhet në institucione ose në një organ të administratës shtetërore ose për arsye të moralit. Në qoftë se për qëllime të ekspertizës është e nevojshme të kryhet një analizë e një materiali, ekspertit do t'i vihet në dispozicion vetëm një pjesë e atij materiali, në qoftë se kjo është e mundur edhe pjesa tjetër do të sigurohet në sasinë e nevojshme në rast të analizave shpesh. ¹¹⁶ Gjetjet dhe mendimi që eksperti do të japë, duhet të jenë të qarta, e kuptueshme dhe e logjikshme. Në qoftë se konstatimi ose opinionimi është i paqartë, i paplotë ose reciprokisht kontradiktore, raporti i ekspertit mund t'u kthehet të njëjtëve ekspertë për të korrigjuar mangësitë e tilla.

Pasi eksperti t'i përgjigjet ftesës për t'u marrë në shqyrtim në seancën kryesore, ai mund të merret në pyetje drejtpërdrejt, të kryqëzohet ose shpesh. Para se të merret në pyetje, ai mund të bëjë edhe betimin. Dëshmia e ekspertit vlerësohet si çdo mjet tjetër prove – sipas gjykimit të gjyqtarit. Gjykata do të pranojë konstatimin dhe mendimin e tij vetëm në qoftë se ai është i bindur për saktësinë e tij dhe në qoftë se bashkëpunon me mjete të tjera të provës. Gjykata mund të

¹¹⁶ Shih nenin 239, 240 i LPP

pranojë ose të mos pranojë mendimin e ekspertit, por nuk mund ta zëvendësojë atë me mendimin e saj. Në qoftë se gjykata nuk e pranon plotësisht ose pjesërisht mendimin e ekspertit, do të duhet t'i shpjegojë arsyet për këtë në aktgjykim.

2.6. LLOJET E EKSPERTIZAVE

Ekzistojnë disa lloje të dëshmive të ekspertit gjatë procedurës penale:¹¹⁷

A) Ekzaminimi, autopsia dhe identifikimi i kufomës

Ekzaminimi dhe autopsia e një kufome do të bëhet kur dyshohet se vdekja është shkaktuar nga një krim. Në qoftë se kufoma tashmë është varrosur, do të urdhërohet zhvarrosja për ekzaminim dhe autopsi. Gjatë obduksionit ndërmerren masat e nevojshme për konstatimin e identitetit të kufomës dhe për këtë do të përshkruhen veçmas të dhënat për karakteristikat fizike të jashtme dhe të brendshme të kufomës. Kur është e nevojshme, do të zbatohen metoda profesionale dhe shkencore të identifikimit: marrja dhe krahasimi i gjurmëve të gishtave në kufomë, analizimi i mostrës së ADN-së dhe krahasimi i profilit të ADN-së së marrë me profilin e ADN-së së një personi të zhdukur ose të një personi tjetër, të afërmve të gjakut të personit për të cilin ata. supozohet se mund të identifikohet, e në qoftë se është e nevojshme edhe ndërmarrje të analizave të tjera dhe zbatimin e metodave të tjera profesionale dhe shkencore me qëllim të përcaktimit të identitetit të kufomës. Ekzaminimi dhe autopsia e kufomës në një institucion profesional bëhet nga të paktën dy mjekë, nga të cilët së paku njëri është specialist i mjekësisë ligjore. Kur ekspertimi nuk kryhet në institucion profesional, ekzaminimin dhe autopsinë e kufomës e kryejnë një, e se a është e nevojshme dy ose më shumë mjekë të profesionit të mjekësisë ligjore. Ky lloj ekspertimi menaxhohet nga Prokurori Publik dhe konstatimet dhe mendimi i ekspertit i shënon në procesverbal. Ecuria e çdo ekzaminimi dhe autopsi të kufomës duhet të regjistrohet vizualisht dhe audio-vizualisht, kurse ndaj procesverbalit dorëzohet një mostër e incizimit të zërit. Mjeku që ka trajtuar të ndjerin nuk mund të caktohet ekspert. Gjatë autopsisë së kufomës, për të sqaruar rrjedhën dhe rrethanat e sëmundjes, në cilësinë e dëshmitarit mund të merret në pyetje mjeku që e ka trajtuar të ndjerin.

¹¹⁷ Shih nenet 246, 247, 248, 249 të LPP.

B) Ekspertiza psikiatrike

Në qoftë se ekziston dyshimi se është i përjashtuar ose i reduktuar, llogaritshmëria e të akuzuarit, për shkak të sëmundjes së përhershme ose të përkohshme mendore, çrregullimit të përkohshëm mendor ose zhvillimit të vonuar mendor, do të përcaktohet marrja në pyetje psikiatrike e të akuzuarit. Në qoftë se sipas mendimit të ekspertit nevojitet një vëzhgim më i gjatë, i akuzuari do të dërgohet për vëzhgim në objektin përkatës shëndetësor. Gjykata merr një vendim për këtë. Vëzhgimi mund të zgjasë një muaj dhe vetëm pas propozimit të arsyetuar të drejtuesit të institucionit shëndetësor pas mendimit të marrë paraprakisht nga ekspertët, mund të zgjasë deri në dy muaj. Në qoftë se ekspertët konstatojnë se gjendja shpirtërore e të akuzuarit është e shqetësuar, ata do të përcaktojnë natyrën, llojin, shkallën dhe kohëzgjatjen e shqetësimit dhe japin mendimin e tyre se çfarë ndikimi ka pasur dhe ka ende kjo gjendje shpirtërore në mirëkuptimin dhe veprimet e të akuzuarit, si dhe në qoftë se dhe në çfarë mase ka pasur çrregullim mendor në kohën e krimit. Në qoftë se i akuzuari i cili ndodhet në paraburgim dërgohet në objektin shëndetësor, gjyqtari i procedurës paraprake do ta njoftojë objektin për arsyet për të cilat është caktuar paraburgimi, me qëllim që të merren masat e nevojshme për sigurimin e qëllimit të paraburgimit. Koha e kaluar në objektin shëndetësor do t'i llogaritet të akuzuarit në paraburgim, përkatësisht në dënim, në qoftë se i shqiptohet.

C) Ekzaminimi fizik, marrja e mostrave të gjakut dhe procedura të tjera mjekësore

Ekzaminimi fizik i të akuzuarit ose personave të tjerë do të ndërmerret edhe pa pëlqimin e tyre se a është e nevojshme të vërtetohen faktet e rëndësishme për procedurën penale. Marrja e gjakut dhe veprimet e tjera mjekësore, të cilat sipas rregullave të shkencës mjekësore ndërmerren me qëllim të analizës, identifikimit të personave dhe përcaktimit të fakteve të tjera të rëndësishme për procedurën penale, mund të ndërmerren edhe pa pëlqimin e personit që merret në pyetje. Në qoftë se kjo nuk sjell ndonjë dëmtim të shëndetit të tij. Mostrat për kryerjen e analizave të ADN-së mund të merren kur është e nevojshme për identifikimin e personave ose për qëllim krahasimi me gjurmët e tjera biologjike dhe profilet e tjera të ADN-së dhe për këtë nuk kërkohet pëlqimi i personit. Nuk lejohet kryerja e ndërhyrjeve mjekësore ndaj të akuzuarit a dëshmitarit a dhënia e mjeteve të tilla që do të ndikonin në vetëdijen dhe vullnetin e tyre gjatë dhënies së deklaratës. Në

qoftë se nuk fillon procedimi, mostrat e marra sipas këtij neni mund të mbahen deri në skadimin e ndjekjes penale sipas dispozitave të Kodit Penal.

2.7. MARRJA NË PYETJE E TË AKUZUARIT

Dëshmia e të akuzuarit është çdo deklaratë që i akuzuari jep në atë cilësi për veprën penale që i ngarkohet dhe për çështje të tjera të çështjes penale që është objekt i gjykimit.

Deklarata e të akuzuarit përdoret si mjet provues, jo vetëm kur nuk ka prova të tjera, por edhe, sepse mund të shërbejë në mënyrë të dobishme për të kontrolluar besueshmërinë dhe vërtetësinë e provave të tjera. Për të shmangur abuzimin dhe detyrimin e njohjes, jepen disa garanci të cilat përbëhen nga sa vijon:

- **E drejta për të heshtur** – i akuzuari nuk është i detyruar të paraqesë mbrojtjen e tij ose t’u përgjigjet pyetjeve;
- gjatë marrjes në pyetje personi i të akuzuarit duhet të respektohet dhe ndaj tij të mos përdoret forca, kërcënimet dhe mjete të ngjashme për të marrë deklaratën a rrëfimin e tij. Të akuzuarit i ndalohet t’i paraqesë ato **pyetjet mashtruese** (ku supozohet se i akuzuari ka pranuar diçka që nuk e ka pranuar) dhe **pyetje sugjestive** (pyetje që tashmë përmbajnë se si duhet t’u përgjigjet).
- i akuzuari **nuk mund t’i nënshtrohet ndërhyrjeve dhe mjeteve mjekësore që do të ndikonin në vetëdijen dhe vullnetin e tij gjatë dhënies së deklaratës.**

Procedura e marrjes në pyetje të të akuzuarit¹¹⁸

Kur i akuzuari merret në pyetje për herë të parë, ai do të pyetet se a e kupton gjuhën në të cilën zhvillohet procedura, emrin dhe mbiemrin, pseudonimin në qoftë se ka, emrin dhe mbiemrin e prindërve, mbiemrin e vajzërisë së nënës, vendlindja, vendbanimi, dita, muaji dhe viti i lindjes, numri unik i identitetit, për përkatësinë e komunitetit, shtetësinë, profesionin, statusin familjar, arsimin, gjendjen pasurore, nëse, kur dhe pse është dënuar, në qoftë se dhe kur e ka vuajtur

¹¹⁸ Shih nenet 205, 206, 207, 209, 210 dhe 211 të LPP.

dënimin, në qoftë se kundër tij zhvillohet procedura për ndonjë vepër tjetër penale dhe se a është i mitur, kush është përfaqësuesi i tij ligjor. I akuzuari do të udhëzohet se është i detyruar t'i përgjigjet thirrjes dhe menjëherë të njoftojë çdo ndryshim të adresës ose qëllimin për të ndryshuar vendbanimin, përkatësisht vendbanimin dhe do të paralajmërohet për pasojat në qoftë se nuk vepron në përputhje me rrethanat. Në qoftë se i akuzuari nuk ka vendqëndrim të përhershëm, përkatësisht vendqëndrim në vendin tonë ose është i huaj, do të mësohet se është i obliguar që brenda tetë ditëve të caktojë adresën ose personin për dhënien e vendimit me shkrim dhe do të paralajmërohet se në qoftë se nuk e cakton adresën ose personin për marrjen e vendimit me shkrim, organi që e thërret do ta theksojë letrën në tabela të njoftimeve në gjykatë dhe me kalimin e tetë ditëve nga dita e evidentimit, dorëzimi konsiderohet i kryer.

Para çdo marrje në pyetje, i akuzuari do të informohet dhe do të mësohet:

- pse akuzohet dhe cilat janë bazat e dyshimit ndaj tij;
- se nuk është i detyruar të paraqesë mbrojtjen e tij, as t'u përgjigjet pyetjeve, por në qoftë se jep deklaratë mund të përdoret në procedurën kundër tij;
- se mund të marrë një avokat sipas zgjedhjes së tij, me të cilin mund të konsultohet privatisht dhe që mund të marrë pjesë në ekzaminim;
- se ai mund të deklarohet për krimin për të cilin akuzohet dhe të paraqesë të gjitha faktet dhe provat në favor të tij;
- se ka të drejtë të kontrollojë dosjet dhe të shqyrtojë sendet e konfiskuara;
- se ka të drejtën e ndihmës falas të një interpretuesi, pra të një interpretuesi, në qoftë se nuk kupton ose nuk flet gjuhën e përdorur gjatë hetimit dhe
- se ka të drejtën e marrjes në pyetje nga mjeku në rast nevojë për trajtim mjekësor.

I akuzuari mund të heqë dorë vullnetarisht nga ndonjë nga këto të drejta, por nuk mund të heqë dorë nga e drejta për mbrojtës në qoftë se mbrojtja është e detyrueshme. Në qoftë se nuk ka avokatin e tij ose nuk mund të kontaktojë me të, i akuzuari do të pajiset me listën e avokatëve në detyrë të përgatitur nga Oda e Avokatëve. Në qoftë se i akuzuari në fillim nuk ka dashur avokat, por më vonë ka shprehur dëshirën për të marrë avokat, marrja në pyetje do të ndërpritet dhe

do të rifillojë kur i akuzuari të marrë një avokat, me të cilin mund të konsultohet. Para fillimit të marrjes në pyetje të parë, i akuzuari do të njoftohet për të drejtën e marrëveshjes për pranimin e fajësisë me Prokurorin Publik.

Pas udhëzimit për të drejtat, i akuzuari do të pyetet se çfarë duhet të deklarojë në mbrojtje të tij. Të akuzuarit gjatë marrjes në pyetje duhet t'i jepet mundësia të dëshmojë në mënyrë të papenguar për të gjitha rrethanat që e rëndojnë dhe të paraqesë të gjitha faktet që shërbejnë për mbrojtjen e tij. I akuzuari merret në pyetje me gojë. Gjatë marrjes në pyetje të akuzuarit mund t'i lejohet të përdorë vërejtjet e tij. Kur i akuzuari të ketë përfunduar deklaratën e tij, atij do t'i bëhen pyetje sipas nevojës për të plotësuar boshllëqet dhe për të hequr kundërthëniet ose pakuptueshmërinë në deklaratën e tij. Marrja në pyetje duhet të bëhet në atë mënyrë që të respektohet personaliteti i të akuzuarit. Në qoftë se i akuzuari është i shurdhër, do t'i bëhen pyetje me shkrim, e në qoftë se është memec, do të thirret të përgjigjet me shkrim. Në qoftë se marrja në pyetje nuk mund të kryhet në këtë mënyrë, do të thirret si interpretues një person që mund ta kuptojë të akuzuarin.

Kundër të akuzuarit nuk mund të përdoret forca, kanosje a mjete të tjera të ngjashme vetëm për të marrë deklaratën ose rrëfimin e tij. Objektet që lidhen me krimin ose që shërbejnë si provë do t'i tregohen të akuzuarit për qëllime identifikimi, pasi ai t'i ketë përshkruar më parë. Në qoftë se këto sende nuk mund të sillen, i akuzuari mund të dërgohet në vendin ku ndodhen. Marrja në pyetje e të akuzuarit nga Prokurori Publik ose në prani të tij mund të incizohet me aparat vizual-regjistruar të zërit. I akuzuari do të udhëzohet në mënyrë specifike për regjistrimin dhe do t'i kujtohet se deklaratat e regjistruara mund të përdoren në procedurë.

2.8. PRANIMI DHE VLERËSIMI I PRANIMIT

Pranimi është deklaratë që i jepet vullnetarisht të akuzuarit se është i vërtetë ndonjë fakt i cili është i dëmshëm për të, domethënë vërteton se ai e ka kryer krimin. Pranimi duhet t'i nënshtrohet vlerësimit kritik, si çdo mjet tjetër provues, sepse nuk do të thotë se duhet të jetë e vërtetë. Pranimi, edhe kur jepet vullnetarisht, mund të jetë i rremë për një sërë arsyesh.

Kur vlerësohet vlera provuese e një pranimi, duhet të shqyrtohet mënyra në të cilën është marrë pranimi. Në qoftë se i akuzuari në seancën kryesore nuk dëshiron të japë deklaratë ose jep një deklaratë të ndryshme nga deklarata e dhënë më parë, Prokurori Publik mund të kërkojë që të lexohet deklarata e tij e dhënë më parë ose që deklarata e incizuar me aparat për regjistrim vizual-audio. të luhet, në qoftë se për këtë ka udhëzuar dhe ka njoftuar të akuzuarin se ato incizime mund të përdoren më vonë gjatë procedurës. Paraprakisht, gjykata, përkundër pranimi të dhënë nga i akuzuari, duhet të mblidhte prova të tjera, sepse nuk mund të merrte aktgjykim vetëm në bazë të pranimi, sepse pranimi mund të detyrohet ose i akuzuari mund ta jepte nën kërcënim dhe frikë ose ta jepte me qëllim që të mbulonte autorin e vërtetë të krimit dhe kështu ai vetë e ka marrë fajin për krimin e kryer. Sot njohja merr një kuptim tjetër. Kështu, i akuzuari edhe në fazën e vlerësimit të akuzës, ku ka dhënë pranimin, mund të zbatojë procedurë pajtimi me Prokurorin Publik. Mirënjohja mund të jepet me shkrim ose me gojë. Në bazë të një pranimi të dhënë, gjykata vlerëson në qoftë se ai është dhënë vullnetarisht dhe në qoftë se i akuzuari ka dijeni për pasojat që rrjedhin prej tij, si dhe në qoftë se ka prova të mjaftueshme për të vërtetuar fajësinë e tij. Për të arritur marrëveshje me Prokurorin Publik, është e nevojshme që gjykata të japë një vlerësim të aktakuzës për pranueshmërinë e deklaratës të tillë. Në qoftë se gjykata nuk e pranon fajin, nuk mund të përdoret më si provë në procedurë, i akuzuari mund të pranojë vetë në seancën kryesore, por edhe këtu gjykata do të vlerësojë në qoftë se pranimi është dhënë vullnetarisht dhe në qoftë se i akuzuari është i vetëdijshëm për pasojat e pranimi të tij, por nuk do të kontrollojë për prova të fajit. Në rast se pranon pranimin, atëherë do të paraqiten vetëm ato prova që janë të rëndësishme për caktimin e sanksionit penal.

3. INSPEKTIMI, RIKONSTRUKSIONI I NGJARJES, PROVA MATERIALE, DËSHMI VIDEO DHE ELEKTRONIKE

3.1. INSPEKTIMI DHE RIKONSTRUKSION I NGJARJES

Inspektimi është mjete më i fortë provues me të cilin sigurohen provat përmes perceptimit të menjëhershëm me shqisat e dëgjimit, shikimit, nuhatjes, prekjës dhe shijes.

Inspektimi mund të kryhet në vendin ku është kryer krimi, por edhe në vende të tjera të rëndësishme, që do të thotë se mund të kryhet në hapësirë të mbyllur ose të hapur, sqarimi i disa fakteve të rëndësishme në procedurë kërkon vëmendje të menjëhershme. I dyshuari, mbrojtësi dhe i dëmtuari mund të jenë të pranishëm gjatë këqyrjes dhe mungesa e tyre nuk e vonon marrjen e këqyrjes. Inspektimi mundëson daljen e menjëhershme në vendngjarje. Inspektimi duhet të ndërmerret me kujdes dhe në detaje, sepse në qoftë se bëhen lëshime nuk mund të kompensohen gjatë procedurës. Për inspektimin e ndërmarrë, hartohet një procesverbal në të cilin përshkruhen objektet individuale me madhësinë dhe specifikat e tyre, përshkruhen gjurmët, etj. Nga inspektimi e kryer mund të bëhen skica, vizatime, fotografi, si dhe shënime elektronike, të cilat i shihen procesverbalit. Procesverbali përmban të dhëna për autoritetin shtetëror para të cilit kryhet veprimi, vendin ku është kryer veprimi, ditën dhe orën kur ka filluar dhe ka përfunduar veprimi, emrat dhe mbiemrat e personave të pranishëm dhe përcaktimin e kriminelit përkatës. rasti dhe në fund nënshkrimi i personit që ka kryer kontrollin dhe nënshkrimi i procesverbalistët, në qoftë se ka pasur të tillë.¹¹⁹

Rikonstrukcioni është përsëritja e një ngjarjeje ose situatë në afërsisht të njëjtat kushte në të cilat ka ndodhur ngjarja.

Me qëllim të verifikimit të provave të marra ose përcaktimit të fakteve të rëndësishme për sqarimin e çështjeve, organi që drejton procedurën mund të përcaktojë rikonstrukcionin e ngjarjes, e cila kryhet duke përsëritur veprimet ose situatat në kushtet në të cilat, sipas provave e marra ka ndodhur ngjarja. Në qoftë se në deklaratat e dëshmitarëve ose të dyshuarve individualë,

¹¹⁹ Lazhëtiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, „Op.Cit“, 157.

pra të akuzuarve, veprimet ose situatat tregohen ndryshe, rikonstruksioni i ngjarjes, si rregull, do të kryhet veçmas me secilin prej tyre. Rikonstruksioni mund të kryhet plotësisht ose pjesërisht duke përdorur simulime kompjuterike. Rikonstruksioni nuk duhet të kryhet në një mënyrë që cenon rendin dhe moralin publik ose rrezikon jetën ose shëndetin e njerëzve. Gjatë rikonstruksionit, se a është e nevojshme, mund të paraqiten sërish prova të veçanta.¹²⁰

3.2. KONCEPTI PËR PROVAT MATERIALE, REGJISTRIMI DHE ELEKTRONIKE DËSHMI

Gjatë procedurës penale përdoren lloje të ndryshme të provave të cilat përcaktojnë faktet juridikisht relevante për objektin e procedurës si p.sh.:¹²¹

Prova materiale

Provë materiale është çdo objekt që ka rëndësi për vërtetimin e fakteve në procedurën penale, objektet e të cilit mund të jenë nga natyra ose sendet e krijuara nga njeriu dhe janë të rëndësishme për zgjidhjen e çështjes penale.

Si provë materiale konsiderohen sendet që janë përdorur ose kanë pasur për qëllim kryerjen e krimit dhe sendet që kanë dalë nga vepra penale i kryer i quajtur korpus delicti, si dhe sendet që mund të shërbejnë si burim të dhënash për vërtetimin e fakteve përkatëse. Provat materiale janë të papërsëritshme dhe si të tilla janë futur në procesverbalin e seancës kryesore. Është e dëshirueshme që ato të dorëzohen në origjinal, por në situata të caktuara si provë mund t'i bashkëngjiten edhe kopje të vërtetuara dhe transkripta të vërtetuara, si dhe provat materiale mund të përdoren për rikonstruksionin e ngjarjes. Paraqitja e provave materiale mund të bëhet duke lexuar me zë të lartë përmbajtjen e tyre, në mënyrë që të pranishmit të njihen me përmbajtjen e tyre.

¹²⁰ Shih nenin 234 i LPP

¹²¹ Lazhetaq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, „Op.Cit“, 158-159.

Incizimi

Nën incizim nënkuptohen fotografitë, filmat ose incizime të tjera audio-vizuale të marra me mjete teknike.

Incizimi si provë bëhet nga persona profesionistë dhe të trajnuar për të parandaluar dëmtimin ose shkatërrimin e tij në mënyrë që të ruhet përmbajtja e tij. Gjithashtu mund të bëhet kopje e tij.

Dëshmia elektronike

Dëshmitë elektronike janë të dhëna të ruajtura në një kompjuter ose pajisje të ngjashme për përpunimin automatik ose elektronik të të dhënave që vërtetojnë fakte të rëndësishme ligjore.

Dëshmi elektronike janë të dhënat kompjuterike, programet, fjalëkalimet, komunikimi kompjuterik, pajisja për mirëmbajtjen e sistemit informativ, viruset kompjuterike, nënshkrimi i falsifikuar elektronik, pajisjet për mbledhjen dhe transmetimin e të dhënave, bartësit e të dhënave dhe informacionet e parapaguesve etj. Një sistem kompjuterik është pajisje ose një grup pajisjesh të ndërlidhura, një ose më shumë prej të cilave kryejnë përpunim automatik të të dhënave sipas një programi specifik. Të dhënat kompjuterike janë faktet, informacionet e paraqitura, të përshtatshme për përpunim përmes një sistemi kompjuterik, duke përfshirë një program të përshtatshëm të përshtatshëm për të vënë në funksion sistemin kompjuterik.

Si provë në procedurë mund të përdoren letrat, telegramet, paketat e dërguara nga dhe tek i akuzuari dhe që gjenden në komunikacionin postar, telegrafik dhe komunikacioni tjetër. Kjo nuk vlen për letrat, telegramet dhe korrespondencën tjetër që i akuzuari shkëmben me avokatin e tij.

PËRMBLEDHJE

Me termin provë nënkuptohen veprimet e ndërmarra nga gjykata për të krijuar bindjen e saj për ekzistencën ose mosekzistencën e fakteve që mund të ndikojnë në vendimin e saj, si dhe veprimet e ndërmarra nga palët me qëllim paraqitjen e provave dhe rrëzimin e provave. të anës tjetër.

Dëshmi është çdo bazë ose arsye që flet për vërtetësinë e një fakti të caktuar.

Evidenca mund të jetë: e drejtpërdrejtë dhe e tërthortë; dëshmi origjinale dhe e prejardhur; prova inkriminuese dhe shfajësuese.

Barra e provës në procedurën penale më së shumti bie mbi paditësin e autorizuar si iniciues i procedurës penale. I akuzuari nuk është i detyruar të provojë pafajësinë e tij, kështu që mund të propozojë prova në mbrojtje të tij, por mund të mbrohet edhe duke heshtur.

Procedura e provës zhvillohet në disa faza: gjetja e provave; ofrimi i provave; prodhimin dhe sigurimin e provave dhe vlerësimin e provave.

Mjetet e provës në procedurën penale janë: marrja në pyetje e të akuzuarit, marrja në pyetje e dëshmitarëve dhe ekspertëve, inspektimi, provat materiale dhe shkresat.

Pyetje për kontrollin e njohurive:

- 1. Çfarë kuptojmë me termin provë?**
- 2. Çfarë është prova?**
- 3. Cilat lloje të provave ekzistojnë?**
- 4. Cilat fakte janë gjithmonë subjekt i provës dhe cilat nuk i nënshtrohen provës?**
- 5. Kush e mban barrën e provës?**
- 6. Cilat janë fazat në procedurën e vërtetimit?**
- 7. Cilat janë mjetet dëshmuese dhe cilat mjete dëshmuese ekzistojnë në procedurën penale?**

8. Kush mund të jetë dëshmitar në procedurë penale?
9. Cilët persona nuk mund të jenë dëshmitarë?
10. Cilët persona përjashtohen nga dhënia e dëshmisë?
11. Si i ndajmë dëshmitarët?
12. Çfarë pyetjesh mund t'u bëhen dëshmitarëve?
13. Cilat metoda identifikuese përdoren në procedurën penale?
14. Çka është eksperti?
15. Nga se përbëhet dëshmia e ekspertit?
16. Në cilat raste mund të caktohet ekspert në procedurë penale?
17. Cilët persona nuk mund të jenë ekspertë?
18. Cilat lloje të ekspertizës ekzistojnë në procedurën penale?
19. Kur kryhet superekspertiza?
20. Çka nënkuptohet me deklaratën e të akuzuarit?
21. Cilat pyetje janë të ndaluara t'i bëhen të akuzuarit?
22. Çfarë është inspektimi?
23. Kush e ndërmerr inspektimin dhe ku kryhet ai?
24. Çfarë është rikonstrukcioni i një ngjarjeje dhe kur zbatohet?
25. Çka është prova materiale?

Ushtrime:

1. Përgatitja e listës së fakteve që nuk janë objekt prove.
2. Simulimi i rolit të dëshmitarit, ekspertit dhe të akuzuarit në procedurën penale.

Udhëzime për mësimdhënësin:

Organizimi i ndjekjes së nxënësve në një proces gjyqësor në Gjykatën Penale.

NJËSIA MODULARE 4

MASAT PËR SIGURIMIN E PRANISË SË PERSONAVE DHE SENDEVE NË PROCEDURËN PENALE

Rezultatet e mësimit:

Nxënësi do të jetë në gjendje:

- Të kategorizojë dhe shpjegojë masat për sigurimin e personave;
- Të kategorizojë masat për sigurimin e subjekteve.

Konceptet:

- Ftesa
- Arrestimi
- Mbajtja
- Garancia
- Paraburgimi
- Kërkimi
- Masat hetimore

1. MASAT PËR SIGURIMIN E PRANISËS SË PERSONAVE

Për zhvillimin e procedurës penale, gjykata duhet të sigurojë personat si të akuzuarit, dëshmitarët dhe ekspertët, si dhe duhet të sigurojë sendet që mund të shërbejnë si provë në procedurën penale, në mënyrë që të sigurohet prania e personave është e nevojshme që ata t'i përgjigjen thirrjes së gjykatës dhe kur bëhet fjalë për sigurimin e sendeve është e nevojshme që poseduesit e të njëjtave sende t'i dorëzojnë ato me kërkesë të gjykatës. Në qoftë se personat dhe sendet nuk sigurohen vullnetarisht, atëherë gjykata procedon me marrjen e masave shtrënguese.

Masat që mund të merren ndaj të akuzuarit për të siguruar praninë e tij dhe për mbarëvajtjen e procedurës penale janë:

- ftesa,
- masat paraprake,
- garancia,
- ndalimi, privimi nga liria,
- mbajtja,
- ndalimi afatshkurtër,
- arresti shtëpiak dhe
- kujdestaria.

Me rastin e vendosjes se cila nga masat e numëruara do të zbatohet, organi kompetent do të kujdeset që të mos zbatohet një masë më e rëndë në qoftë se i njëjti qëllim mund të arrihet me një masë më të butë. Gjykata mund të caktojë njëkohësisht më shumë se masat e përcaktuara ndaj të akuzuarit, përveç kur cakton masën e paraburgimit. Këto masa do të shfuqizohen sipas detyrës zyrtare kur të pushojnë kushtet ligjore për përcaktimin e masave ose do të zëvendësohen me një masë tjetër kur të krijohen kushtet për të. Në qoftë se i akuzuari nuk respekton masën e caktuar për sigurimin e pranisë, gjykata mund të caktojë një masë

tjetër. I akuzuari ka të drejtë të njoftojë familjen ose një person tjetër të afërt për arrestimin, heqjen e lirisë dhe ndalimin.¹²²

1.1. FTESA

I akuzuari dhe personat e tjerë pjesëmarrës në procedurën penale thirren me ftesë. Ftesa dërgohet nga organi që udhëheq procedurën.

Ftesa është akt me shkrim, urdhër i dërguar nga gjykata, Prokuroria Publike ose policia gjyqësore e të akuzuarit, me të cilin urdhërohet i akuzuari ose personi tjetër të vijë në kohën dhe vendin e caktuar, me paralajmërim se në rast të mosparaqitjes, mund të silllet edhe me dhunë.

Në qoftë se personi është para gjykatës, ftesa mund të dërgohet gojarisht dhe personi do të paralajmërohet për pasojat e mosparaqitjes. Personi nënshkruan procesverbalin në të cilin shënohet se thirrja është bërë dhe kështu ftesa do të konsiderohet e dorëzuar.

Pra thirrja bëhet duke dorëzuar një fletëthirrje të mbyllur me shkrim që përmban emrin e organit thirrës, emrin dhe mbiemrin e personit të thirrur, emrin e krimit të akuzuar, vendin ku duhet të vijë i thirruri, ditën dhe orën. Kur duhet të vijë, përcaktimi në çfarë cilësie është thirrur dhe paralajmërim se në rast mosparaqitje mund të ndalohej, vula zyrtare dhe nënshkrimi i personit përgjegjës që e thërret. Kur i akuzuari thirret për herë të parë, ai udhëzohet për thirrjen për të drejtën e mbrojtësit dhe ai mbrojtës mund të marrë pjesë në marrje në pyetje. Personi i thirrur është i detyruar të njoftojë menjëherë organin që e ka thirrur për ndryshimin e adresës, si dhe për qëllimin për të ndryshuar vendbanimin ose vendqëndrimin. I thirruri për këtë udhëzohet gjatë shqyrtimit të parë, gjegjësisht gjatë paraqitjes së aktakuzës ose padisë private, duke paralajmëruar për shfaqjen e pasojave të caktuara, ai mund të merret në pyetje në vendin ku ndodhet ose transporti në selinë e autoritetit thirrës ose në një vend tjetër ku kryhet veprimi. Se a është e nevojshme,

¹²² Shih nenin 144 të LPP

gjykata mund të urdhërojë ekzaminim fizik ose ekspertim, në qoftë se i akuzuari i referohet ekzistimit të sëmundjes ose pengesës tjetër të pazgjidhshme.¹²³

Ftesa i dërgohet edhe paditësit, dëshmitarëve dhe ekspertëve.

1.2 MASAT PARANDALUESE

Krahas ftesës për sigurimin e pranisë së të akuzuarit në procedurë mund të caktohet edhe njëra nga këto masa paraprake:¹²⁴

- ndalimi i daljes nga vendbanimi, pra nga vendbanimi;
- detyrimi i të akuzuarit për të raportuar herë pas here te një zyrtar i caktuar ose te një autoritet shtetëror kompetent;
- konfiskimi i përkohshëm të një dokumenti udhëtimi ose dokumenti tjetër për kalimin e kufirit shtetëror, përkatësisht ndalimin e lëshimit të tij;
- heqja e përkohshme e patentës së shoferit, pra ndalimi i dhënies së saj;
- ndalimi i vizitës në një vend a territor të caktuar;
- ndalimi i afrimit ose krijimit, pra mbajtjes së kontakteve ose marrëdhënieve me persona të caktuar dhe
- ndalimi i ndërmarrjes së disa aktiviteteve të punës që kanë të bëjnë me veprën penale.

Masat e sigurimit mund të zgjasin për aq kohë sa ka nevojë, e më së voni deri në plotfuqishmërinë e aktgjykimit. Gjykata sipas detyrës zyrtare çdo dy muaj shqyrton se a ka nevojë për kohëzgjatjen e masës së sigurimit dhe ajo mund të anulohet në qoftë se ka pushuar nevoja për zbatimin e saj. Këto masa nuk kufizojnë të drejtën e të akuzuarit për të komunikuar me avokatin e tij.

Masat e sigurimit me propozim të Prokurorit Publik gjatë procedurës hetimore i cakton gjyqtari i procedurës së mëparshme, ndërsa pas hyrjes në fuqi të aktakuzës ose pas paraqitjes së aktakuzës deri në përfundimin e aktgjykimit, gjykata para së cilës kryhet procedura.

¹²³ Shih nenin 145 të LPP

¹²⁴ Shih nenet 146, 148 dhe 149 të LPP

Masat paraprake ndërmerren nga policia.

Gjykata në çdo kohë mund të urdhërojë kontrollin e ekzekutimit të masës së sigurimit dhe të kërkojë kallëzim nga policia ose një organ tjetër kompetent shtetëror që zbaton masat. Raporti menjëherë i dorëzohet gjykatës që ka caktuar masën e sigurimit. Organi kompetent shtetëror që kryen ekzekutimin e masave njofton menjëherë gjykatën për veprimet e të akuzuarit në kundërshtim me ndalimet ose mospërmbushjen e detyrimeve të përcaktuara me masat e sigurimit.

1.2. ARRESTIMI DHE HIQJA E LIRISË (arrestimi pa urdhër)

Arrestimi nënkupton heqjen e lirisë së personit dhe ndalimin e tij për t'u përgjigjur vepër të kryer penale dhe në këtë mënyrë i kufizohet liria e lëvizjes. Arrestimi bëhet nga zyrtari i autorizuar dhe si përjashtim mund ta bëjnë edhe qytetarët. Personit mund t'i hiqet liria, në qoftë se ekziston dyshimi i arsyeshëm se ai person ka kryer vepër penale.¹²⁵

Personi i kapur në kryerjen e veprës penale për të cilin ndiqet sipas detyrës zyrtare, mund t'i hiqet liria në qoftë se ekziston rreziku i arratisjes, gjë që lajmërohet menjëherë në polici. Personi i privuar nga liria ndalohet deri në mbërritjen e policisë, e cila duhet të njoftohet menjëherë.

Personi i kapur në kryerjen e veprës penale është personi i cili është vëzhguar gjatë kryerjes së veprës penale, domethënë personi i cili menjëherë pas kryerjes së veprës penale është kapur në rrethana që tregojnë se ka kryer vepër penale.

Policia gjyqësore pa vendim gjykate mund të privojë nga liria personin për të cilin ka baza të dyshimit se ka kryer vepër penale për të cilën ndiqet sipas detyrës zyrtare vetëm në qoftë se ekziston rreziku i vonesës, në qoftë se ekziston e tillë për shkaqe për të cilat i është shqiptuar masa e paraburgimit, por është i detyruar që menjëherë, e më së voni në afat prej gjashtë orëve nga privimi nga liria, ta sjellë personin te gjyqtari kompetent i procedurës paraprake dhe për

¹²⁵ Shih nenin 158 dhe nenin 193 të LPP

këtë ta njoftojë Prokurorin Publik. Për arsyet dhe për kohën për privimin nga policia gjyqësore e njofton gjyqtarin për procedurën paraprake. Gjatë privimit nga liria, personi do të njoftohet menjëherë për arsyet e privimit nga liria dhe do të udhëzohet për të drejtat e tij.

Një shtëpi mund të futet pa një urdhër kontrolli nëse

- pronari i shtëpisë pajtohet me të,
- ka person që me urdhër të gjykatës duhet të ndalohet ose të sillet me forcë,
- për shkak të privimit nga liria të një autori të kapur në flagrancë për kryerjen e një vepre penale që ndiqet sipas detyrës zyrtare ose
- në vendin ku është kryer krimi me qëllim kryerjen e një hetimi.

Në qoftë se kontrollohet edhe në banesë, atëherë do të përpilohet procesverbal që duhet të përmbajë arsyet e bastisjes pa urdhër dhe për këtë menjëherë do të njoftohet Prokurori Publik. Policia mund të autorizohet dhe pa urdhër të kontrollojë një person që duhet të merret në paraburgim ose t'i hiqet liria, me qëllim të gjetjes së një arme me të cilën një person mund t'i rezistojë policisë ose të arratiset, si dhe të konfiskojë, prova për të parandaluar fshehjen ose shkatërrimin e tyre.

1.3. PARABURGIMI, INTERVISTIMI DHE KAPJA (arresti me urdhër)

A) Mbajtja¹²⁶

Policia gjyqësore, me përjashtim, mund ta ndalojë personin e privuar nga liria, në qoftë se ndalimi është i nevojshëm për përcaktimin e identitetit, kontrollimin e alibisë ose për arsye të tjera është e nevojshme të mblidhen të dhënat e nevojshme për zhvillimin e procedurës kundër atij personi. Personi i privuar nga liria, i cili është i ndaluar, duhet të njoftohet për arsyet e privimit nga liria dhe ndalimit, si dhe për veprën për të cilën akuzohet, do të udhëzohet për të drejtën e heshtjes, të drejtën për të informuar familja ose një person tjetër sipas zgjedhjes së tij, të drejtën për një avokat dhe për një ekzaminim mjekësor. Personi mund t'i kërkojë këto të drejta menjëherë ose në çdo kohë gjatë ndalimit.

Personi i privuar nga liria duhet të sillet para oficerit të pritjes në komisariatet e caktuara posaçërisht brenda maksimumit gjashtë orësh, i cili me vendim të veçantë me shkrim dhe të arsyetuar vendos në qoftë se personi do të mbahet a do të lirohet dhe do ta njoftojë për për këtë Prokurori Publik do të përpilojë raport. Në procesverbal do të shënohen edhe sendet e sekuestruara. Në qoftë se personi ankohet për lëndim, dhimbje ose sëmundje, do të urdhërohet një ekzaminim mjekësor dhe do të pyetet në qoftë se vuan nga ndonjë sëmundje dhe në qoftë se marrin ndonjë trajtim mjekësor me terapinë e duhur.

Një person i privuar nga liria mund të konsultohet me një avokat privatisht në çdo kohë, ditë a natë. Në qoftë se nuk ka avokatin e tij ose nuk mund të kontaktojë me të, personi i privuar nga liria mund të kërkojë të shohë listën e avokatëve në detyrë. Avokati mund ta vizitojë atë në komisariat në çdo kohë. Nga ora 20:00 deri në orën 8:00 personi ka të drejtë të marrë një avokat nga lista e avokatëve kujdestar dhe shpenzimet për avokatin kujdestar përballohen nga Buxheti. Një person që është shtetas i huaj ka të drejtë të kontaktojë përfaqësinë diplomatike konsullore të vendit të tij. Personi i privuar nga liria duhet të sillet para gjykatës, e cila do

¹²⁶ Shih nenin 159, 160, 161 të LPP

të vendosë për ligjshmërinë e privimit nga liria, jo më vonë se 8 orë nga momenti i heqjes së lirisë; menjëherë duhet, e më së voni në afat prej 12 orëve nga momenti i privimit nga liria, të paraqitet para Prokurorit Publik, i cili pa vonesë do të vendosë për ligjshmërinë e privimit nga liria dhe paraburgimit nuk mund të zgjasë më shumë se 24 orë nga momenti i privimi nga liria dhe në këtë afat personi duhet të paraqitet para gjyqtarit kompetent. Pas skadimit të këtij afati, personi i ndaluar duhet të lirohet. Për çdo person të ndaluar, nëpunësi i pranimit përpilon procesverbal të veçantë.¹²⁷

B) Biseda informative¹²⁸

Policia gjyqësore mund të thërrasë qytetarët me qëllim të mbledhjes së raporteve për krimin dhe autorin ose për rrethana të tjera të rëndësishme që lidhen me veprën penale. Thirrja bëhet me ftesë me shkrim, ku duhet të tregohen arsyet e thirrjes. Në qoftë se personi që i përgjigjet thirrjes refuzon të njoftojë, nuk mund të thirret sërish për të njëjtën arsye. Mbledhja e njoftimeve nga i njëjti person mund të zgjasë për aq kohë sa është e nevojshme për të marrë njoftimin e nevojshëm, por jo më shumë se katër orë. Policia gjyqësore nuk mund të marrë në pyetje shtetasin e thirrur si të akuzuar, dëshmitar a ekspert. Në rast se policia e drejtësisë vlerëson se shtetasi i thirrur mund të paraqitet si i dyshuar, menjëherë njofton Prokurorin Publik.

C) Kapja (arresti me urdhër)¹²⁹

Urdhri për ndalimin e të akuzuarit mund të lëshohet nga gjykata në rastet e mëposhtme:

- në qoftë se ka arsye për ndalim
- në qoftë se tashmë është marrë një vendim për ndalimin,
- në qoftë se i akuzuari i thirrur rregullisht nuk vjen dhe nuk e arsyeton mungesën e tij,
- në qoftë se nuk ka qenë e mundur dërgimi i ftesës në mënyrën e duhur dhe nga rrethanat është e qartë se i akuzuari i shmanget marrjes së thirrjes.

¹²⁷ Shih, LPP (Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë nr. 150/2010; nr. 100/12 dhe nr. 198/18)

¹²⁸ Shih nenin 279 i LPP

¹²⁹ Shih nenin 157 i LPP

Urdhri i arrestit jepet me shkrim dhe ekzekutohet nga policia. Urdhri përmban emrin dhe mbiemrin e të akuzuarit që do të ndalohet, titullin e veprës penale për të cilën akuzohet ka deklaruar dispozitën e ligjit, bazën për caktimin e paraburgimit, vulën zyrtare dhe nënshkrimin e gjyqtarit që urdhëron paraburgimin. Personi të cilit i është besuar ekzekutimi i urdhrit i dorëzon të akuzuarit urdhrin dhe e fton të shkojë vullnetarisht me të. Në qoftë se i akuzuari refuzon të vijë vullnetarisht, ai do të ndalohet me forcë. Përjashtimisht, kur pritet rezistencë aktive, arrestimi do të kryhet pa dorëzim paraprak të urdhrit.

1.4. RËNDËSIA E GARANCISË NË PROCEDURËN PENALE

Meqesë se masa e paraburgimit prek rëndë të akuzuarin dhe në rast se mund të shmanget paraburgimi, gjykata do të caktojë masën e garancisë si masë të pavarur.¹³⁰

Gjykata, me kërkesë të palëve, mund të caktojë garanci ndaj personit për të cilin dyshohet në mënyrë të arsyeshme për kryerjen e veprës penale në qoftë se ekzistojnë rrethanat e mëposhtme:

- rrezik ikje ose
- ekzistimi i frikës se i akuzuari do ta përsërisë ose përfundon veprën penale ose do të kryejë veprën penale me të cilën kërcënohet.

Garancia për nga natyra e saj është personale dhe reale dhe është në një shumë monetare.

Garanci mund të jepet nga i akuzuari personalisht për veten e tij ose garanci për të akuzuarin mund të jepet nga ndonjë person tjetër. Shuma e garancisë caktohet nga gjykata sipas detyrës zyrtare dhe gjithmonë është në një shumë monetare që përcaktohet duke marrë parasysh peshën e krimit, rrethanat personale e familjare dhe gjendjen pasurore të të akuzuarit. Garancia, si rregull, konsiston në depozitim të parave të gatshme, letrave me vlerë, sendeve me vlerë ose sendeve të tjera të luajtshme me vlerë më të madhe, që mund të shndërrohen lehtësisht në para dhe të mbahen ose në një detyrim personal të një ose më shumë shtetasve që në raste ikjeje, përsëritjeje, përfundimi ose kryerje e krimit të kërcënuar nga i akuzuari do të paguajë shumën e përcaktuar të garancisë. Si përjashtim, garancia mund të konsistojë edhe në vendosjen e një hipoteke

¹³⁰ Shih nenin 150, 151, 152, 153 të LPP

mbi pasurinë e paluajtshme të personit që jep garancinë, e cila mund të konvertohet lehtësisht në para. Garancia në para depozitohet në një llogari të veçantë gjyqësore. Shuma tashmë e përcaktuar e garancisë mund të ndryshohet në rast të zgjerimit të procedurës hetimore, si dhe në qoftë se gjatë procedurës konstatohen rrethana shtesë lidhur me gjendjen pasurore të të akuzuarit, të cilat ndikojnë në përcaktimin e shumës së garancisë.

Garancia i kthehet personit që e ka postuar se a është sjellë:

- aktgjykimi lirues,
- në qoftë se tarifa refuzohet ose
- në qoftë se procedura ndërpritet.

Në qoftë se aktgjykimi parashikon dënim me burg, garancia anulohet vetëm kur i dënuari fillon të vuajë dënimin.

Garancia e vendosur do të dështojë dhe i akuzuari do të urdhërohet të ndalohet, nëse:

- nuk ka ardhur në ftesën e dorëzuar si duhet dhe nuk ka arsyetuar mungesën për këtë arsye;
- iku dhe
- ka përsëritur ose përfunduar veprën penale ose ka kryer veprën penale të kërcënuar.

Vlera e dhënë si garanci hyn si e ardhur në Buxhetin e Shtetit.

1.5. KONCEPTI, LLOJET, KOHËZGJATJA, PËRCAKTIMI DHE HEQJA E PARABURGIMIT

Paraburgimi nuk është dënim, por masë që siguron praninë e të akuzuarit në procedurën penale. Në vendin tonë paraburgimi është fakultativ. Paraburgimi do të caktohet në qoftë se ekziston dyshimi i arsyeshëm se një person i caktuar ka kryer veprë penale. Ndaj atij personi mund të caktohet paraburgimi nëse:¹³¹

- fshihet, në qoftë se identiteti i tij nuk mund të përcaktohet ose në qoftë se ka rrethana të tjera që tregojnë rrezik arratisjeje dhe ndalimi zgjat derisa të përcaktohet ky identitet.
- ekziston frika e bazuar se do të fshehë, falsifikojë ose shkatërrojë gjurmët e krimit ose në qoftë se rrethanat e veçanta tregojnë se do të pengojë procedurën penale duke ndikuar në dëshmitarë, ekspertë, bashkëpunëtorë ose fshehës dhe ndalimi do të hiqet sa më shpejt. pasi që ofrohen provat caktohet paraburgimi. Paraburgimi nuk do të caktohet në qoftë se i akuzuari ka dhënë deklaratë në të cilën e ka pranuar fajësinë.
- rrethanat e veçanta arsyetojnë frikën se ai do të përsërisë krimin ose do të përfundojë krimin në tentativë ose se ai do të kryejë një krim që kërcënon ta kryejë ose
- i akuzuari i thirrur me rregull, padyshim që i shmanget ardhjes në seancën kryesore ose në qoftë se gjykata ka bërë dy përpjekje për ta thirrur në mënyrë të rregullt të akuzuarin, kurse të gjitha rrethanat tregojnë se i akuzuari në mënyrë të qartë i shmanget marrjes së thirrjes dhe paraburgimi zgjat deri në shpalljen e aktgjykimit, kurse më së shumti 30 ditë.

Paraburgimin në procedurë paraprake gjykata e cakton pas propozimit me shkrim dhe të arsyetuar të paditësit të autorizuar për arsyet e cekura në kërkesë, si dhe me propozimin e palëve deri në përfundim të seancës kryesore.

Paraburgimi caktohet me vendim me shkrim që përmban:

- emri dhe mbiemri i personit të privuar nga liria;
- krimin për të cilin akuzohet;
- të dhëna për urdhrin për zhvillimin e procedurës hetimore;
- bazën ligjore për caktimin e paraburgimit;

¹³¹ Shih, nga art. 164 të Artit. 174 i LPP

- afati për të cilin është caktuar paraburgimi në procedurën hetimore;
- Dispozita për llogaritjen e kohës për të cilën personi i ndaluar është privuar nga liria para marrjes së vendimit për paraburgim;
- emrin e institucionit ku kryhet masa e paraburgimit dhe
- udhëzim për të drejtën e ankimit të vendimit të paraburgimit.

Në shpjegimin e vendimit të paraburgimit, të gjitha faktet dhe provat nga të cilat lind dyshimi i arsyeshëm se i akuzuari ka kryer veprën penale, arsyet që arsyetojnë secilën bazë të veçantë mbi të cilën është caktuar paraburgimi dhe arsyet pse gjykata çmon se qëllimi i paraburgimit nuk mund të arrihet me ndonjë masë tjetër për të siguruar praninë.

Vendimi vërtetohet me vulën zyrtare dhe nënshkrimin e gjyqtarit që cakton paraburgimin. Në qoftë se i akuzuari nuk ka caktuar mbrojtës brenda 12 orëve, bashkë me vendimin, caktohet edhe mbrojtës sipas detyrës zyrtare kur bëhet fjalë për mbrojtje të detyrueshme. Në qoftë se personi i privuar nga liria deklaron se nuk dëshiron të angazhojë avokat, gjyqtari i procedurës paraprake është i detyruar ta dëgjojë pa vonesë. Menjëherë pas seancës, gjyqtari i procedurës paraprake do të vendosë në qoftë se personi i privuar nga liria do të ndalohet a lirohet. Vendimi i paraburgimit i dorëzohet personit të cilit i referohet menjëherë, por jo më vonë se gjashtë orë pas paraqitjes së tij te gjyqtari i procedurës paraprake. Kundër vendimit për caktimin e paraburgimit, i paraburgosuri mund të ankohet në këshill brenda 24 orëve nga data e dorëzimit të vendimit. Ankimi nuk e vonon ekzekutimin e vendimit.

Paraburgimi afatshkurtër. Gjyqtari i procedurës paraprake me propozim të Prokurorit Publik mund t'i caktojë paraburgim afatshkurtër personit të privuar nga liria deri në 48 orë pas sjelljes së personit të privuar nga liria para gjyqtarit të procedurës paraprake, në rast se konstaton se:

- ekziston dyshimi i bazuar se personi është kryerës i veprës penale që i ngarkohet dhe se ekzistojnë baza për caktimin e masës së paraburgimit
- në qoftë se Prokurori Publik ende nuk ka lëshuar urdhër për zhvillimin e procedurës hetimore kundër personit.

Në qoftë se Prokurori Publik nuk paraqet propozim për caktimin e masës së paraburgimit pas skadimit të afatit prej 48 orësh, i akuzuari do të lirohet, por në qoftë se ka numër të madh të akuzuarish a lëndë të ndërlikuara, me kërkesë të publikut, prokurori, gjyqtari i procedurës paraprake mund ta zgjasë atë më së shumti për 48 orë të tjera. Kundër këtij vendimi i lejohet ankesa këshillit në afat prej pesë orëve, i cili është i detyruar të vendosë për ankesën brenda tri orëve.

Kohëzgjatja e paraburgimit në procedurën hetimore. Paraburgimi i caktuar me vendim të gjyqtarit të procedurës së mëparshme ose paraburgimi që është caktuar për herë të parë gjatë procedurës hetimore me vendim të këshillit mund të zgjasë **më së shumti 30 ditë** nga dita e privimit nga liria dhe mund të zgjatet edhe për maksimum **60 ditë të tjera**.

Në qoftë se procedura hetimore zhvillohet për një vepër penale për të cilën sipas ligjit mund të shqiptohet dënim me burg prej së paku katër vjet, paraburgimi **mund të vazhdohet deri në 90 ditë**.

Kohëzgjatja e përgjithshme e paraburgimit në procedurën hetimore nuk mund të jetë më e gjatë se 180 ditë dhe me skadimin e atij afati i paraburgosuri do të lirohet menjëherë.

Para ngritjes së aktakuzës në procedurë të shkurtuar, paraburgimi mund të zgjasë jo më shumë se tetë ditë.

Kohëzgjatja e paraburgimit pas miratimit të aktakuzës. Pas vlefshmërisë së akuzës, paraburgimi mund të zgjasë deri në:

- një vjet për vepra penale të dënueshme deri në 15 vjet burg dhe
- dy vjet për krime të dënueshme me burgim të përjetshëm.

Në qoftë se i akuzuari arratiset nga paraburgimi, afatet e paraburgimit do të fillojnë të rifillojnë.

Heqja e paraburgimit. Paraburgimi anulohet me vendim dhe i akuzuari lirohet kur gjykata të gjykojë se është plotësuar një nga kushtet e mëposhtme:

- kur pushojnë arsyet për të cilat është caktuar paraburgimi, gjegjësisht i zgjatur;
- në qoftë se ndalimi i mëtejshëm nuk do të ishte në proporcion me peshën e krimit të kryer;
- kur i njëjti qëllim për të cilin është caktuar paraburgimi mund të arrihet me ndonjë masë tjetër;
- kur Prokurori Publik ka propozuar heqjen e paraburgimit para ngritjes së aktakuzës;
- në qoftë se i akuzuari lirohet nga akuza ose shpallet fajtor dhe lirohet nga dënimi ose dënohet vetëm me gjobë ose i është shqiptuar vërejtja ose dënimi me kusht ose tashmë e ka vuajtur dënimin për shkak të paraburgimit ose në qoftë se akuza është refuzuar, me përjashtim të rasteve kur ajo është refuzuar për shkak të mungesës së kompetencës së gjykatës;
- kur skadon afati i paraburgimit ose
- kur i akuzuari ka dhënë deklaratë për pranimin e fajit.

Ankesa mund të paraqitet brenda 24 orëve në këshill, i cili duhet të vendosë për ankesën brenda 48 orëve.

Kur i akuzuari dënohet me burg, mund të caktohet paraburgimi në qoftë se i akuzuari nuk është tashmë në paraburgim.

Me rastin e vendosjes së paraburgimit, merret parasysh veçanërisht dëmshmëria e pasojave të veprës penale dhe fuqia e kërcënimit ose cenimit të pasurisë së mbrojtur. Paraburgimi mund të zgjasë deri në fillimin e vuajtjes së dënimit, përkatësisht deri në plotfuqishmërinë e aktgjyqimit, por më së voni deri në skadimin e afatit të dënimit të shqiptuar me burgim. Kur gjykata cakton dënimin me burg, i akuzuari që ndodhet në paraburgim mund të dërgohet në burg për vuajtje të dënimit edhe para përfundimit të dënimit, në qoftë se ai e kërkon këtë.

1.6. PARARGIMI SHTËPIAK

Në qoftë se ekziston dyshimi i bazuar se personi i caktuar ka kryer vepër penale dhe ka kushte për caktimin e paraburgimit, gjykata mund të caktojë masën e arrestit shtëpiak dhe të urdhërojë që ai person të mos largohet nga shtëpia për një kohë të caktuar.¹³² Me përjashtim, këtij personi mund t'i lejohej të largohet nga banesa ose hapësira tjetër për një periudhë të caktuar kohore, nëse:¹³³

- është e nevojshme për mjekim ose
- kërkohet nga rrethanat e veçanta për shkak të të cilave mund të ndodhin pasoja të dëmshme për jetën, shëndetin ose pronën e personit ose të afërmeve të tij.

Në vendimin për caktimin e arrestit shtëpiak, përveç ndalimit të largimit nga shtëpia ose hapësira tjetër, gjykata mund të caktojë edhe ndalimin e komunikimit me persona ose ndalimin e përdorimit të mjeteve të komunikimit, përkatësisht detyrimin për respektimin e masat e mbikëqyrjes video dhe elektronike ose të urdhërojë zbatimin e masave të tjera. Në qoftë se personi i shkel këto ndalime, atëherë ai do të ndalohej. Personi për këtë do të paralajmërohet me vendimin e arrestit shtëpiak.

Gjykata mbikëqyr arrestin shtëpiak dhe mbikëqyrjen mund t'ia besojë policisë, duke përcaktuar mënyrën e ekzekutimit të tij.

¹³² Shih nenin 163, paragrafi 1 i LPP

¹³³ Shih nenin 163, paragrafi 2 i LPP

2. MASAT PËR SIGURIN E SENDEVE

Me këto masa mundësohet kapja e autorit të veprës penale ose arritja deri te sendet e caktuara të rëndësishme për procedurën penale. Në një farë mënyre, këto masa kufizojnë të drejtat e garantuara me kushtetutë të qytetarëve, paprekshmërinë e banesës, fshehtësinë e letrave, si dhe kufizojnë të drejtën e përdorimit dhe disponimit pa pagesë të pronës. Në vijim vijojnë masat për sigurimin e personave dhe sendeve.

2.1. GJENDJA E KËRKIMIT

Bastisja është hulumtim i detajuar i personit, kontrolli i kompjuterit, mjeteve të transportit, bagazheve, shtëpisë dhe objekteve të tjera. Kontrolli i banesës dhe kompjuterit bëhet me urdhër të Prokurorit Publik dhe me përjashtim, me kërkesë të policisë gjyqësore, e cila mund të jepet me gojë ose me shkrim.

Në qoftë se kërkesa për lëshimin e një urdhri kontrolli bëhet me shkrim, ajo duhet të përmbajë:

- emrin e gjykatës, si dhe emrin dhe funksionin e kërkuesit,
- fakte që tregojnë probabilitetin që personi, pra sendet, të gjenden në vendin e shënuar ose të përshkruar ose me një person të caktuar dhe
- të kërkojë që gjykata të lëshojë urdhër bastisjeje për gjetjen e një personi ose konfiskimin e sendeve.

Në qoftë se ekziston rreziku i vonesës, kërkesa për lëshimin e urdhrit të bastisjes te gjyqtari i procedurës paraprake mund të bëhet gojarisht drejtpërdrejt ose me telefon ose me mjete të tjera të komunikimit elektronik dhe kjo bisedë do të regjistrohet.

2.2. BASTISJA E SHTËPIVE DHE PERSONAVE

Bastisja e shtëpisë së të akuzuarit dhe personave të tjerë mund të ndërmerret kur ka gjasa që i akuzuari që kërkohet për kapje të gjendet ose të gjenden gjurmë të krimit ose sende të rëndësishme për procedurën penale.¹³⁴

¹³⁴ Shih, nga neni 182 deri në nenin 192 të LPP

A) Bastisja e shtëpisë

Bastisja e zyrës së avokatit mund të bëhet vetëm në një procedim kundër avokatit dhe atë në lidhje me një subjekt, dosje ose dokument të specifikuar në mënyrë specifike në urdhrin e kontrollit.

Bastisja e një personi mund të ndërmerret kur ka gjasa që tek ai të gjenden gjurmë ose sende të rëndësishme për procedurën penale.

Gjatë bastisjes së një shtëpie, kontrollohen një ose më shumë dhoma që personi i përdor si shtëpi dhe dhoma hapësinore që janë të lidhura me shtëpinë dhe kanë të njëjtin qëllim përdorimi. Bastisja e shtëpisë përfshin edhe bastisjen e sendeve të luajtshme të personit të gjetura në shtëpi dhe në ambiente të tjera, kur kjo është e përcaktuar në urdhër bastisjeje ose kur në lidhje me personin e gjetur ka kushte për kontroll pa urdhër.

B) Kërkimi në sistemin kompjuterik dhe të dhënave kompjuterike

Meqenëse sistemet kompjuterike përmbajnë një sërë të dhënash, disa nga ato të dhëna mund të kenë një rëndësi të madhe në hetim dhe mund të përdoren si prova në procedurat penale. Prandaj, me kërkesën e ekzekutuesit të urdhrit, personi që e përdor kompjuterin ose ka qasje në të ose në një pajisje tjetër ose bartës të të dhënave, është i detyruar të mundësojë qasjen në to dhe të japë njoftime të nevojshme për realizim pa probleme të qëllimit e bastisjes, si dhe është i detyruar që menjëherë të ndërmarrë masa për të parandaluar shkatërrimin ose ndryshimin e tyre. Në qoftë se personi nuk vepron në këtë mënyrë, gjyqtari i procedurës së mëparshme do ta dënojë atë.

C) Bastisja e personit

Bastisja e personit përfshin kontrollin e rrobave, këpucëve, sipërfaqes së trupit, sendeve të luajtshme që personi i mban ose në posedim të tij, hapësirën në të cilën është hasur personi në momentin e bastisjes dhe mjetet e transportit të përdorura në momentin e bastisjes. Bastisja kryhet nga një person i së njëjtës gjini, në qoftë se kjo nuk është e mundur, bastisja mund të bëhet edhe nga një person i gjinisë tjetër dhe kjo do të shënohet në procesverbal. Bastisja që përfshin heqjen e pjesëve të veshjeve kryhet gjithmonë nga një person i të njëjtës gjini. Për kërkimin e pjesëve

intime të trupit ose hapjeve trupore është i nevojshëm miratimi i shprehur i gjykatës. Kontrollat intime kryhen nga një person mjekësor.

Pas kërkesës për lëshimin e urdhrit për bastisje, gjyqtari i procedurës së mëparshme vendos menjëherë, e më së voni në afat prej 12 orëve nga pranimi i kërkesës.

Urdhri për bastisje përmban:

- emrin e gjykatës që ka dhënë urdhrin,
- në qoftë se urdhri për bastisje është lëshuar në bazë të kërkesës gPTHPre, ai duhet të shënohet së bashku me emrin e gjyqtarit të procedurës paraprake që e ka lëshuar urdhrin dhe kohën dhe vendin e lëshimit,
- autoritetin të cilit i referohet urdhri,
- qëllimin e bastisjes,
- emrin dhe mbiemrin, e në qoftë se është e nevojshme, përshkrimin e personit që do të gjendet ose përshkrimin e objekteve që do të gjenden gjatë kontrollit,
- përcaktimin ose përshkrimin e vendit që do të bastiset ose i personit që do të gjendet, duke specifikuar adresën, informacionin për pronarin, domethënë pronarin e objektit ose të shtëpisë dhe lokale të tjera dhe të dhëna të tjera të rëndësishme për përcaktimin e identitetit,
- udhëzimin që urdhri duhet të zbatohet ndërmjet orës 5 të mëngjesit dhe orës 21 ose autorizimin që urdhri mund të zbatohet në çdo kohë në qoftë se gjykata e urdhëron shprehimisht,
- autorizimin e ekzekutuesit të urdhrit që ai mund të hyjë në ambientet për bastisje pa dorëzuar urdhrin në qoftë se gjykata e urdhëron shprehimisht e përcakton,
- udhëzimin që urdhri dhe sendet e konfiskuara të dërgohen në gjykatë pa vonesë,
- udhëzim se i akuzuari ka të drejtë të njoftojë mbrojtësin dhe se bastisja mund të bëhet pa praninë e mbrojtësit në qoftë se e kërkojnë rrethanat e jashtëzakonshme dhe
- nënshkrimin e gjyqtarit të procedurës paraprake që e lëshon urdhrin dhe vulën zyrtare të gjykatës.

Urdhri për bastisje duhet të ekzekutohet brenda 15 ditëve nga dita e dhënies së tij dhe pas skadimit të afatit i kthehet autoritetit që ka dhënë urdhrin për anulimin e tij. Një urdher kërkimi mund të ekzekutohet në çdo ditë të javës gjatë ditës, por mund të vazhdojë edhe natën se a është nisur gjatë ditës dhe nuk ka përfunduar. Si përjashtim, bastisja mund të kryhet gjatë natës në qoftë se ekziston rreziku i vonesës.

Përpara fillimit të kontrollit ekzekutuesi i urdhrin duhet të identifikohet dhe t'ia dorëzojë urdhrin e bastisjes personit tek i cili ose ndaj të cilit do të kryhet bastisja. Para bastisjes, personit të cilit i referohet urdhrin për bastisje, do t'i kërkohet të dorëzojë vullnetarisht personin, përkatësisht sendet që kërkohen. Personi do të udhëzohet se ka të drejtë të ketë avokat, i cili mund të marrë pjesë në kontroll. Kur personi të cilit i referohet urdhrin për bastisje kërkon praninë e mbrojtësit, fillimi i bastisjes shtyhet deri në mbërritjen e tij, por jo më shumë se dy orë. Në qoftë se ka mundësi që mbrojtësi i zgjedhur nuk mund të vijë brenda kësaj periudhe, personi do të lejohet të marrë avokat nga lista e avokatëve të detyrës. Në qoftë se personi nuk merr avokat ose avokati i thirrur nuk vjen brenda atij afati, kontrolli mund të kryhet pa praninë e avokatit.

Gjatë ekzekutimit të një urdhrin kontrolli që specifikon kontrollin e një shtëpie e cila në dukje është e braktisur, personi që ekzekuton urdhrin mund të hyjë menjëherë në shtëpi ose në ambiente të tjera në qoftë se ato janë të zbrazëta ose në mënyrë të arsyeshme besohet se janë të lira ose në qoftë se urdhëri është i autorizuar shprehimisht të hyri pa paralajmërim.

Kontrolli mund të kryhet edhe pa dorëzimin paraprak të urdhrin, pa ftesë paraprake për paraqitjen e personit ose sendeve dhe pa udhëzim për të drejtën e mbrojtësit:

- në qoftë se supozohet rezistencë e armatosur ose fizike,
- në qoftë se një krim i rëndë është kryer nga një grup ose organizatë ose shoqatë kriminale,
- në qoftë se pastisja do të kryhet në ambiente publike dhe
- në qoftë se ekziston frika e asgjësimit ose fshehjes së gjurmëve të veprës penale ose objekteve të rëndësishme për procedurën penale.

Ai që mban shtëpinë ose ambientet e tjera do të thirret të jetë i pranishëm gjatë kontrollit dhe në qoftë se ai mungon do të thirret përfaqësuesi i tij ose një nga anëtarët madhorë të familjes ose fqinjët. Në qoftë se personi ndaj të cilit do të bëhet bastisja nuk është i pranishëm, urdhri lihet në dhomën ku kryhet bastisja, kurse bastisja do të kryhet edhe pa praninë e tij.

Kur bastisja kryhet në ambientet e autoriteteve shtetërore, institucioneve që ushtrojnë kompetenca publike ose personave juridikë, në kontroll thirret i moshuari i tyre dhe në qoftë se ai kryhet në objektin ushtarak, caktohet një person ushtarak që të jetë i pranishëm gjatë kontrollit. Kur kontrollon në zyrën e avokatit në mungesë të avokatit të cilit i përket, thirret përfaqësuesi i Odës së Avokatëve dhe në qoftë se kjo nuk është e mundur thirret një avokat tjetër. Në qoftë se avokati i thirrur nuk vjen brenda tri orëve nga thirrja, bastisja mund të bëhet pa praninë e tij.

Dhomat e mbyllura, mobiljet a objektet e tjera do të hapen me forcë vetëm në qoftë se mbajtësi i tyre nuk është i pranishëm ose nuk dëshiron t'i hapë vullnetarisht, por do të bëhet kujdes që të mos dëmtohen. Gjatë bastisjes do të sekuestrohen përkohësisht vetëm ato sende dhe dokumente që kanë të bëjnë me qëllimin e bastisjes në rastin e caktuar. Në qoftë se gjatë bastisjes gjenden sende që nuk kanë lidhje me veprën për të cilën është urdhëruar bastisja, por që tregojnë për një vepër tjetër që ndiqet sipas detyrës zyrtare, ato do të konfiskohen përkohësisht dhe menjëherë do të merret vërtetimi i konfiskimit që ka lëshuar dhe ka raportuar menjëherë Prokurorin Publik me qëllim të fillimit të procedurës penale. Në qoftë se Prokurori Publik konstaton se nuk ka bazë për procedurë penale dhe nuk ka bazë tjetër ligjore sipas së cilës sendet duhet të konfiskohen, ato menjëherë do të kthehen.

Për çdo kërkim hartohet procesverbal. Procesverbali nënshkruhet nga ekzekutuesi i urdhrit që kryen bastisjen, personi me të cilin ose mbi të cilin bëhet kontrolli dhe personat, prania e të cilëve është e detyrueshme. Vendi i bastisjes dhe pjesët e veçanta të tij, si dhe personat dhe sendet e gjetura gjatë bastisjes mund të fotografohen, kurse ecuria dhe mënyra e kryerjes së bastisjes mund të regjistrohet me aparat audio-vizual. Për sendet e konfiskuara personit i lëshohet vërtetim.

2.3 SIGURIA E PËRKOHSHME DHE KONFISKIMI I SENDEVE OSE PASURISË

Në qoftë se disa sende ose pasuri konsiderohen si provë gjatë procedurës, ato mund të sigurohen ose konfiskohen përkohësisht.¹³⁵

A) Konfiskimi i përkohshëm i sendeve

Sendet që duhet të konfiskohen ose që mund të shërbejnë si provë në procedurë penale do të konfiskohen përkohësisht dhe do t'i dorëzohen Prokurorit Publik ose organit të caktuar me ligj të veçantë ose ruajtja e tyre do të sigurohet në mënyrë tjetër. Urdhrin për konfiskimin e përkohshëm të sendeve e nxjerr gjykata me propozimin e policisë gjyqësore ose të Prokurorit Publik.

Kushdo që mban sende është i detyruar t'i dorëzojë ato dhe në qoftë se refuzon t'i dorëzojë do të dënohet. Në të njëjtën mënyrë do të trajtohet edhe personi zyrtar ose përgjegjës në një autoritet shtetëror, në një institucion që ushtron kompetenca publike ose në një person juridik.

Me rastin e konfiskimit të sendeve do të specifikohet se ku janë gjetur dhe përshkruar dhe për to do të lëshohet vërtetimi i konfiskimit. Drogat narkotike, substancat psikotrope, prekursorët dhe sendet e tjera të konfiskuara, qarkullimi i të cilave është i ndaluar ose i kufizuar me vendim të gjykatës kompetente, mund të asgjësohen edhe para plotfuqishmërisë së aktgjykimit. Sendet mund të sekuestrohen përkohësisht pa vendim gjykate në qoftë se ekziston rreziku i vonesës dhe për të cilat ekziston dyshimi se janë sende të veprës penale.

Sendet që nuk mund të konfiskohen janë:

- dokumente dhe dokumente të tjera të autoriteteve shtetërore, publikimi i të cilave do të cenonte ruajtjen e sekretit shtetëror ose ushtarak,
- adresat me shkrim të të akuzuarit drejtuar mbrojtësit, përveç në qoftë se i akuzuari i dorëzon ato vullnetarisht;
- regjistrimet teknike që gjenden tek personat për të cilët janë të përjashtuar nga detyra për të dëshmuar;
- shënime, ekstrakte nga regjistri dhe dokumente të ngjashme që gjenden tek

¹³⁵ Shih, nga neni 194 në përfundim me nenin 199 të LPP

- regjistrimet e fakteve të bëra nga gazetarët dhe redaktorët e tyre në mjetet e informimit publik nga burimi raportues dhe të dhënat që ata mësuan gjatë ushtrimit të profesionit të tyre.

Përfundim ka kur sendet mund të konfiskohen në qoftë se ekziston dyshimi i arsyeshëm se avokati mbrojtës ose personi i përjashtuar nga detyra për të dëshmuar se ka ndihmuar të akuzuarin në kryerjen e veprës penale ose i ka dhënë ndihmë pas kryerjes së veprës penale, si dhe kur bëhet fjalë për veprat penale të kryera për dëmtimin e fëmijëve dhe të miturve.

B) Konfiskimi i përkohshëm i të dhënave kompjuterike

Të dhënat e ruajtura në një kompjuter dhe pajisje të ngjashme për përpunimin automatik, domethënë elektronik të të dhënave, pajisjet që shërbejnë për mbledhjen dhe transferimin e të dhënave, transportuesit e të dhënave dhe informacionet e pajtimtarëve në dispozicion të ofruesit të shërbimit konfiskohen përkohësisht. Me kërkesë me shkrim të Prokurorit Publik, këto të dhëna duhet t'i dorëzohen Prokurorit Publik. Gjyqtari i procedurës paraprake, me propozim të Prokurorit Publik, me vendim mund të caktojë mbrojtjen dhe ruajtjen e të dhënave kompjuterike më së shumti gjashtë muaj. Pas skadimit të këtij afati, të dhënat do të kthehen, përveç rasteve kur janë të përfshirë në kryerjen e veprës penale. Kundër vendimit të gjyqtarit të procedurës së mëparshme me të cilin janë caktuar masat, personi që përdor kompjuterin dhe ai që është ofrues i shërbimit kanë të drejtë ankimi në afat prej 24 orësh, por ankimi nuk e vonon ekzekutimin e vendimit..

C) Konfiskimi i përkohshëm i letrave, telegrameve dhe dërgesave të tjera

Me urdhër të gjyqtarit të procedurës paraprake, me propozim të Prokurorit Publik, letra, telegrame dhe paketa të tjera drejtuar të akuzuarit ose atyre të dërguara prej tij, të cilat janë në posedim të personave juridikë nga lëmia postare, telegrafike e të tjera trafiku, mund të konfiskohen përkohësisht, në qoftë se ka rrethana për të cilat në mënyrë të arsyeshme mund të pritet që të shërbejnë si provë në procedurë.

Porosia përmban:

- të dhëna për personin të cilit i referohet urdhri,
- mënyra e ekzekutimit të urdhrin dhe kohëzgjatja e masës dhe
- personi juridik që duhet të ekzekutojë urdhrin.

Masat e marra mund të zgjasin maksimumi tre muaj, por mund të zgjaten edhe për tre muaj të tjerë. Parcelat e dorëzuara hapen nga Prokurori Publik në prani të dy dëshmitarëve. Gjatë hapjes, duhet pasur kujdes që të mos dëmtohen vulat dhe zarfet dhe adresa do të ruhen. Për hapjen përpilohet procesverbal.

Në qoftë se interesat e procedurës lejojnë, përmbajtja e dërgesës në tërësi ose pjesërisht mund t'i komunikohet personit të cilit i drejtohet, si dhe dërgesa ose një pjesë e saj mund t'i dorëzohet gjithashtu atij. Në qoftë se personi mungon, dërgesa do t'i komunikohet ose do t'i dorëzohet njërit prej të afërmeve të tyre, e në qoftë se nuk ka të afërm, do t'i dorëzohet dërguesit, në qoftë se kjo nuk është në kundërshtim me interesat e procedurës.

2.4. MASAT E VEÇANTA HETIMORE

Kur ka mundësi të ofrohen të dhëna dhe prova të nevojshme për zhvillimin e suksesshëm të procedimit penal, të cilat nuk mund të mblidhen ndryshe, mund të merren masat e posaçme hetimore të mëposhtme:¹³⁶

- monitorimi dhe regjistrimi i komunikimeve telefonike e të tjera elektronike;
- monitorimi dhe regjistrimi në një shtëpi, zonë të mbyllur ose të rrethuar që i përket asaj shtëpie ose biznesi të shënuar si private ose në një automjet;
- monitorimi dhe regjistrimi sekret i personave dhe sendeve jashtë shtëpisë ose hapësirës së biznesit të shënuar si private;
- inspektimi dhe kërkimi sekret në një sistem kompjuterik;
- kërkimi dhe krahasimi automatik ose tjetër i të dhënave personale;
- njohuri për komunikimet e realizuara telefonike e të tjera elektronike,
- blerja e simuluar e artikujve;
- dhënia e simuluar dhe marrja e ryshfetit;
- dorëzimi dhe transporti i kontrolluar i personave dhe sendeve;
- përdorimi i personave me identitet të fshehur për të monitoruar dhe mbledhur informacion ose të dhëna;
- hapja e një llogarie të simuluar bankare dhe

¹³⁶ Shih, nga neni 252 i përfunduar me nenin 271 të LPP

- regjistrimi i simuluar i personave juridikë ose përdorimi i personave juridikë ekzistues për mbledhjen e të dhënave.

Në qoftë se nuk dihet identiteti i autorit të krimit, mund të caktohen masa të posaçme hetimore sipas objektit të veprës.

Masat e posaçme hetimore mund të caktohen për rastet e mëposhtme të veprave penale:

- ❖ për veprat penale për të cilat është paraparë dënim me burg prej së paku katër vjet dhe që janë duke u përgatitur, janë në zhvillim e sipër ose janë kryer nga një grup i organizuar, bandë a shoqatë tjetër kriminale, ose
- ❖ për veprat penale të vrasjes; rrëmbim; ndërmjetësimi në prostitucion duke treguar materiale pornografike për një të mitur; prodhimi dhe shpërndarja e pornografisë për fëmijë; joshja e tradhtisë bashkëshortore ose aktit tjetër seksual të të miturit, i cili nuk ka mbushur moshën 14 vjeç nga anëtari; prodhimi dhe tregtimi i paautorizuar i drogave narkotike, substancave psikotrope dhe prekursorëve; dëmtimi dhe aksesimi i paautorizuar në një sistem kompjuterik; zhvatje; shantazh; përvetësimi i mallrave nën mbrojtje të përkohshme ose trashëgimi kulturore ose gjë e rrallë natyrore ose eksportimi i tyre jashtë vendit; tjetërsimi i trashëgimisë kulturore; Pastrim parash; kontrabandë; mashtrim doganor; keqpërdorimi i pozitës dhe autoritetit zyrtar; përvetësim, mashtrim dhe shërbim në shërbim; marrja e ryshfetit; dhënia e ryshfetit; ndërmjetësimi i paligjshëm; ndikimi i paligjshëm mbi dëshmitarët; shoqata kriminale; terrorizmi dhe financimi i terrorizmit;
- ❖ për vepra penale kundër shtetit, vepra penale kundër njerëzimit dhe të drejtës ndërkombëtare.

Ndaj personave mund të përcaktohen masa të posaçme hetimore në qoftë se kanë kryer ose kanë ndërmarrë veprime për kryerjen e këtyre veprave penale ose janë përgatitur për kryerjen e tyre.

Urdhri për caktimin e një ose më shumë masave të veçanta hetimore përmban:

- emrin ligjor i krimit,
- personin ose objektet mbi të cilat do të zbatohen masat,
- mjetet teknike që do të aplikohen,
- fushëveprimin dhe vendin e zbatimit të masave,
- njohuritë dhe provat mbi të cilat bazohet dyshimi dhe arsyetimi për arsyet pse të dhënat ose provat nuk mund të mblidhen në një mënyrë tjetër,
- autoritetin që duhet të zbatojë urdhrin dhe
- kohëzgjatjen e masës.

Urdhri për monitorimin dhe regjistrimin e komunikimeve duhet të përmbajë edhe llojin e sistemit të telekomunikacionit, numrin e telefonit ose të dhëna të tjera identifikuese të lidhjes telekomunikuese.

Masat zbatohen nga Prokurori Publik ose policia gjyqësore nën kontrollin e Prokurorit Publik. Pas zbatimit të masave, policia gjyqësore përgatit një raport të posaçëm ku shprehet: koha e fillimit dhe përfundimit të masës, numri dhe identiteti i personave të përfshirë nga masa dhe një përshkrim i shkurtër i rrjedhës dhe rezultateve të masave. zbatimin e masës dhe ky raport i dorëzohet Prokurorit Publik, ndërsa Prokurori Publik raportin e posaçëm dhe tërë dokumentacionin ia dorëzon gjyqtarit të procedurës paraprake.

Masat e posaçme hetimore mund të zgjasin maksimumi katër muaj, por mund të zgjaten edhe për katër muaj, si dhe për veprat penale për të cilat është paraparë dënim me burg prej së paku katër vjet, për të cilat dyshohet se janë kryer nga një grup i organizuar, bandës a shoqatës tjetër kriminale, gjyqtari i procedurës paraprake mund ta zgjasë afatin maksimumi për gjashtë muaj.

Kur arrihen qëllimet për të cilat janë përcaktuar masat e posaçme hetimore ose pushojnë arsyet për të cilat janë miratuar, organi që ka dhënë ose ka vazhduar urdhrin është i detyruar të urdhërojë menjëherë pushimin e masave. Në qoftë se Prokurori Publik heq dorë nga ndjekja penale ose në qoftë se të dhënat e mbledhura me masat e posaçme hetimore nuk kanë rëndësi për

zhvillimin e procedurës, ato do të asgjësohen nën mbikëqyrjen e gjyqtarit dhe Prokurori Publik për këtë do të përgatisë procesverbal.

Personi, i cili në çfarëdo mënyre mëson të dhëna që kanë të bëjnë ose që rrjedhin nga zbatimi i masave të posaçme hetimore, është i detyruar t'i mbajë ato si sekret zyrtar.

Prokurori Publik i Republikës së Maqedonisë së Veriut një herë në vit i dorëzon Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut raport për masat e posaçme hetimore, i cili përmban të dhëna për numrin e procedurave në të cilat janë urdhëruar masat e posaçme hetimore, për cilat krime, në qoftë se procedura lidhet me ndjekjen penale të një krimi të organizuar, numrin e objekteve dhe personave të vëzhguar për secilën procedurë sipas personave të akuzuar dhe të pa akuzuar, kohëzgjatjen e masës së posaçme hetimore, në qoftë se monitorimi ka rezultuar me rezultate të rëndësishme për procedurën; në qoftë se monitorimi nuk ka rezultuar me rezultate përkatëse, cilat janë arsyet për këtë dhe kostot që rrjedhin nga zbatimi i masës së posaçme hetimore.

PËRMBLEDHJE

Për nevojat e zhvillimit të procedurës penale, gjykata duhet të sigurojë personat si të akuzuarit, dëshmitarët dhe ekspertët, si dhe duhet të sigurojë sendet që mund të shërbejnë si provë në procedurën penale.

Masat që mund të ndërmerren ndaj të akuzuarit për të siguruar praninë e tij dhe mbarëvajtjen e procedurës penale janë: thirrja, masat paraprake, garancia, paraburgimi, privimi nga liria, paraburgimi, paraburgimi afatshkurtër, arresti shtëpiak dhe paraburgimi.

Ftesa është akt me shkrim, urdhër i dërguar nga gjykata, Prokuroria Publike ose policia gjyqësore e të akuzuarit, me të cilin urdhërohet i akuzuari ose një person tjetër të vijë në kohën dhe vendin e caktuar, me paralajmërim se në rast të mosparaqitjes mund të bëhet edhe paraburgimi me forcë.

Masat për sigurimin e prezencës së të akuzuarit në procedurë mund të caktohet një nga këto masa paraprake: ndalimi i daljes nga vendbanimi, përkatësisht vendqëndrimi; obligimi i të akuzuarit që herë pas here t'i raportojë zyrtarit të caktuar ose organit kompetent shtetëror; konfiskimi i përkohshëm i një dokumenti udhëtimi ose dokumenti tjetër për kalimin e kufirit shtetëror, përkatësisht ndalimi i lëshimit të tij; heqja e përkohshme e patentës së shoferit, përkatësisht ndalimi i dhënies së saj; ndalimi i vizitës në një vend ose zonë të caktuar; ndalimi i afrimit ose krijimit, përkatësisht mbajtjes së kontakteve ose marrëdhënieve me persona të caktuar dhe ndalimi i ndërmarrjes së disa aktiviteteve të punës që kanë të bëjnë me veprën penale.

Arrestimi dhe ndalimi i të akuzuarit mund të bëhet pa urdhër ose me urdhër të gjykatës.

Policia gjyqësore, me përjashtim, mund ta ndalojë personin e privuar nga liria, në qoftë se ndalimi është i nevojshëm për përcaktimin e identitetit, kontrollimit të alibisë ose për arsye të tjera është e nevojshme të mblidhen të dhënat e nevojshme për zhvillimin e procedurës kundër atij personi. Personi i privuar nga liria duhet të sillet para zyrtarit të pritjes në stacionet e posaçme policore brenda maksimum gjashtë orë, i cili me vendim të veçantë me shkrim dhe të arsyetuar vendos në qoftë se personi do të ndalohej a

lirohet dhe për këtë do ta informojë Prokurorin Publik dhe do të përpilojë procesverbal.

Urdhër për ndalimin e të akuzuarit mund të lëshohet nga gjykata në rastet e mëposhtme: në qoftë se ka arsye për paraburgim; në qoftë se tashmë është marrë një vendim për paraburgim; në qoftë se i akuzuari i thirrur rregullisht nuk vjen dhe nuk e arsyeton mungesën e tij; në qoftë se dorëzimi i rregullt i thirrjes nuk ka mundur të kryhet dhe nga rrethanat del qartë se i akuzuari i shmanget pranimit të thirrjes.

Gjykata, me propozimin e palëve, mund të caktojë garanci ndaj personit për të cilin dyshohet se ka kryer veprë penale në qoftë se ekzistojnë rrethanat në vijim: rreziku i arratisjes ose ekzistenca e frikës se i akuzuari do ta përsërisë ose do ta përfundojë veprën penale ose të kryejë veprën penale me të cilën kërcënon. Garancia arrin në shumë moneta, shuma e së cilës përcaktohet nga gjykata.

Paraburgimi nuk është dënim, por masë që siguron praninë e të akuzuarit në procedurën penale. Ndaj atij personi mund të caktohet paraburgimi nëse: ai fshihet, në qoftë se identiteti i tij nuk mund të përcaktohet ose në qoftë se ekzistojnë rrethana të tjera që tregojnë rrezik arratisjeje dhe ndalimi zgjat derisa të përcaktohet ky identitet; ekziston frika e bazuar se ai do të fshehë, falsifikojë ose shkatërrojë gjurmët e krimit ose në qoftë se rrethanat e veçanta tregojnë se do të pengojë procedimin penal duke ndikuar në dëshmitarë, ekspertë, bashkëpunëtorë ose fshehës dhe ndalimi do të hiqet sa provat për të cilat është caktuar paraburgimi. Paraburgimi nuk do të caktohet në qoftë se i akuzuari ka dhënë deklaratë duke pranuar fajësinë; rrethanat e veçanta arsyetojnë frikën se do ta përsërisë veprën ose do ta përfundojë veprën e tentuar ose se do të kryejë veprë me të cilën kërcënohet ose i akuzuari i thirrur me rregull, padyshim që i shmanget ardhjes në seancën kryesore ose në qoftë se gjykata ka bërë dy tentimet për t'i thirrur në mënyrë të rregullt të akuzuarit, kurse të gjitha rrethanat tregojnë se i akuzuari dukshëm i shmanget marrjes së ftesës dhe paraburgimi zgjat deri në shpalljen e aktgjyqimit, e më së shumti 30 ditë. Kohëzgjatja e përgjithshme e paraburgimit në procedurën hetimore nuk mund të jetë më e gjatë se 180 ditë dhe me skadimin e atij afati i arrestuari do të lirohet menjëherë.

Gjykata mund të caktojë masën e arrestit shtëpiak në këto raste: është i nevojshëm për mjekim ose kërkohet nga rrethanat e veçanta nga të cilat mund të shkaktohen pasoja të dëmshme për jetën, shëndetin ose pronën e personit ose të të afërmeve të tij.

Masat për sigurimin e objekteve janë: kontrolli në shtëpi; kërkimet e të dhënave të sistemit kompjuterik dhe kompjuterit; kërkimi i fytyrës.

Masat e veçanta hetimore janë: monitorimi dhe regjistrimi i komunikimeve telefonike e të tjera elektronike; gjurmimi dhe regjistrimi në një shtëpi, një zonë të mbyllur ose të rrethuar që i përket asaj shtëpie ose biznesi të shënuar si private ose në një automjet; përcjellja dhe incizimi i fshehtë i personave dhe sendeve jashtë shtëpisë a lokalit afarist të shënuar si privat e të tjera.

Pyetje për kontrollin e njohurive:

- 1. Tregoni masat e marra ndaj të akuzuarit për të siguruar praninë e tij.**
- 2. Çfarë është ftesa?**
- 3. Çfarë duhet të përmbajë ftesa me shkrim?**
- 4. Tregoni masat paraprake.**
- 5. Sa zgjasin masat paraprake?**
- 6. Kush i përcakton masat e sigurimit dhe kush i ekzekuton ato?**
- 7. Çfarë është arrestimi dhe kush e kryen atë?**
- 8. Në cilat situata mund të bëhet arrestimi pa urdhër?**
- 9. Kur mund të hyni në shtëpinë e dikujt pa urdhër?**
- 10. Çfarë është ndalimi dhe për çfarë duhet të njoftohet personi i ndaluar?**
- 11. Në cilat situata mund të lëshohet urdhër për arrestimin e të akuzuarit?**
- 12. Kush e lëshon urdhrin e paraburgimit dhe kush e ekzekuton atë?**
- 13. Në cilat situata gjykata mund të përcaktojë garanci?**
- 14. Cila është garancia?**
- 15. Në cilat situata i kthehet garancia personit?**
- 16. Tregoni rastet kur garancia e bashkangjitur do të dështojë për personin?**
- 17. Çka është paraburgimi dhe kur mund të përcaktohet?**
- 18. Çfarë përmban vendimi për paraburgim?**

19. Në cilat situata mund të caktohet paraburgimi afatshkurtër dhe sa mund të zgjasë ai?
20. Sa është kohëzgjatja minimale dhe maksimale e paraburgimit?
21. Në cilat situata hiqet paraburgimi?
22. Kur gjykata mund të caktojë arrestin shtëpiak?
23. Çfarë është kërkimi?
24. Në cilat situata përcaktohet kontrolli në shtëpi?
25. Çfarë përfshin kontrolli i personit?
26. Çfarë duhet të përmbajë urdhri për bastisje?
27. Në cilat situata mund të konfiskohen sendet përkohësisht?
28. Tregoni sendet që nuk mund të hiqen.
29. Tregoni masat e posaçme hetimore.
30. Për cilat vepra penale mund të caktohen masa të veçanta hetimore?

Ushtrime:

1. Bërja e ftesës.
2. Përgatitja e propozimit për përcaktimin e masave paraprake.
3. Përgatitja e urdhërit për kryerjen e kontrolleve të drejtuar nga Prokuroria Themelore Publike në Ministrinë e Punëve të Brendshme.
4. Përgatitja e propozimit për caktimin e masës së paraburgimit.
5. Hartimi i një urdhri kontrolli.

Udhëzime për mësimdhënësin:

1. Organizimi i vizitës të nxënësve në organet e punëve të brendshme.
2. Vizitë në klasë nga një përfaqësues i autoriteteve të punëve të brendshme.

NJËSIA MODULARE 5

FAZAT E PROCEDURËS

PENALE

Rezultatet e mësimit:

Nxënësi do të jetë në gjendje:

- Të shpjegojë fillimin dhe fazat e procedurës parahetimore;
- Të shpjegojë karakteristikat themelore të procedurës hetimore;
- Të shpjegojë konceptin dhe përmbajtjen e aktakuzës, propozim-padisë dhe padisë private;
- Të shpjegojë supozimet për mbajtjen e shqyrtimit gjyqësor dhe veprimet e ndërmarra në shqyrtimin gjyqësor;
- Të kategorizojë llojet e vendimeve dhe mënyrën e marrjes së tyre;
- Të shpjegojë llojet e aktgjykimeve dhe procedurën e publikimit, përgatitjes dhe dorëzimit të tyre.

Konceptet:

• Procedura paraprake	• Seanca kryesore
• Procedura parahetimore	• Veprimet procedurale
• Kallëzim penal	• Seanca
• Patrullat e policisë	• Fjalimet hyrëse
• Dyshim i arsyeshëm	• Fjalët përfundimtare
• Procedura hetimore	• Vendimet
• Seanca provuese	• Aktgjykimi
• Aktakuza	• Vendimi
• Aktakuza	• Urdhëri
• Veprimi privat	• Vlefshmëria

FAZAT E PROCEDURËS PENALE

Procedura penale përbëhet nga katër faza:

- ❖ Procedura paraprake (procedura parahetimore dhe hetimore).
- ❖ Akuza.
- ❖ Diskutimi kryesor.
- ❖ Procedura për mjete juridike.

E drejta jonë procedurale penale njih tri forma themelore të procedurës penale, duke filluar nga momenti i fillimit të saj e deri në marrjen e aktgjykimit, përkatësisht: procedurën e rregullt, procedurën e përshpejtuar dhe procedurën e veçantë.

Procedura penale fillon me:¹³⁷

- nxjerrjen e urdhrin për kryerjen e procedurës hetimore,
- ose me veprimin e parë hetimor të ndërmarrë para se të jepet urdhri për kryerjen e procedurës hetimore,
- me caktimin e seancës kryesore pas propozimit të aktakuzës ose padisë private,
- me propozimin për nxjerrjen e urdhrin penal,
- ose me propozimin për caktimin e masës së sigurimit.

1. FILLIMI DHE FAZAT E PROCEURËS PARAPRAKE (PROCEDURËS SË MËPARSHME)

Qëllimi i procedurës paraprake është mbledhja e provave për ekzistimin e veprës penale dhe e provave të kryerësit të veprës penale, pra fillon me hetimet policore që i kryen policia me iniciativën e saj a me kërkesën e Prokurorit Publik, më pas vijon mbledhja e njoftimeve nga Prokurori Publik. Në rast se dyshimet vërtetohen, procedura paraprake do të përfundojë me procedurë hetimore të zhvilluar nga Prokurori Publik.

¹³⁷ Doracak i Procedurës Penale, Ministria e Punëve të Brendshme – Byroja për Siguri Publike – Qendra për trajnim, janar, 2012, Shkup, faqe 15

1.1. ROLI I PROCEDURËS PARAHETIMORE DHE ARSYET PËR FILLIMIN E PROCEDURËS PENALE

Procedura para hetimore si faza e parë e procedurës paraprake përfshin të gjitha veprimet e policisë gjyqësore dhe Prokurorisë Publike, kur mbliidhen provat përkatëse kur ekziston dyshimi i arsyeshëm për kryerjen e një veprë penale që ndiqet sipas detyrës zyrtare. për objektet, autorët dhe mjetet me të cilat është kryer krimi.¹³⁸ Prokuroria Publike gjatë mbledhjes së provave përkatëse asistohet nga autoritete të tjera si: Administrata e të Ardhurave Publike, Drejtoria për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit, inspektoriatet etj. organet.

Prokurori Publik dhe policia gjyqësore mësojnë për veprën e kryer nga këto burime si: vëzhgimi i menjëhershëm, pas dëgjimit të një zëri ose pas kallëzimit penal pranë tyre dhe këto burime quhen **arsyet për fillimin e procedurës penale**.

- **Zëri** – si rast ekziston kur një rreth i caktuar njerëzish flet për një krim që kryhet ose me diat shkruajnë ose publikojnë për të.
- **Zbulimi i menjëhershëm** – nga Prokurori Publik është bazë për ndërmarrjen e veprimeve nga ana e tij për zbulimin e veprës penale dhe kryerësit të saj.

Është detyrë e të gjitha organeve shtetërore, institucioneve dhe personave juridikë që të denoncojnë veprat penale për të cilat ndiqen sipas detyrës zyrtare.

¹³⁸ Lazhetaq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 195-196.

1.2. MËNYRAT E PARAQITJES SË ANKESAVE PENALE DHE VENDIMI PËR TË

Kallëzimi penal mund të dorëzohet gojarisht, me shkrim, në mënyrë elektronike ose me mjete të tjera teknike.¹³⁹ Kur kallëzimi paraqitet gojarisht, ai duhet të jepet menjëherë nga kallëzuesi, por Prokurori Publik do ta paralajmërojë kallëzuesin se kallëzimi i rremë është krim. Për kallëzimin verbal përpilohet procesverbal, i cili shënohet në regjistër si kallëzim penal. Për ankesën e bërë përmes telefonit, Prokurori Publik harton një shënim zyrtar, i cili gjithashtu shënohet në regjistër si kallëzim penal. Në qoftë se raporti dorëzohet përmes pajisjes elektronike, duhet të ketë edhe procesverbal elektronik dhe Prokurori Publik do të përpilojë shënim të veçantë zyrtar.

Në rast se raporti i dorëzohet Prokurorit Publik jokompetent, policisë a gjykatës, ata do ta marrin raportin dhe do t'ia dorëzojnë Prokurorit Publik kompetent.

Në qoftë se Prokurori Publik nuk merr vendim lidhur me ankesën brenda tre muajve nga dita e pranimit të kallëzimit penal, ai është i detyruar që menjëherë të njoftojë me shkrim parashtruesin e kallëzimit penal dhe prokurorin e lartë publik dhe është i detyruar të deklarojë se shkaqet e mosmarrjes së vendimit për kallëzimin penal.

Pas pranimit të kallëzimit penal, Prokurori Publik mund të marrë këto vendime:

- Vendim për rrëzimin e kallëzimit penal,
- Urdhër për hetim ose
- Propozim aktakuzë në procedurë të shkurtuar për veprat penale për të cilat është paraparë gjobë ose burgim deri në 5 vjet.

¹³⁹ Lazhetiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 196-197.

1.3. HETIMET E POLICISË SI FAZË E PROCEDURËS PARAHETIMORE

Pas marrjes së kallëzimit penal ose marrjes së dijës për një veprë të kryer penale për të cilën ndiqet sipas detyrës zyrtare, policia është e detyruar të marrë masat e nevojshme për gjetjen e autorit të veprës penale me qëllim që autori ose bashkëpunëtori të mos fshihet ose ikin, zbulohen dhe sigurohen gjurmët e veprës penale dhe sendet që mund të shërbejnë si provë, si dhe mbledhja e të gjitha kallëzimeve që mund të jenë të dobishme për zhvillimin e suksesshëm të procedurës penale. Për ta arritur këtë, policia mund:¹⁴⁰

- të kërkojë njoftimet e nevojshme nga qytetarët;
- të ndalojë, legjitimojë dhe të kryejë ekzaminimin e nevojshëm të personave, mjeteve të transportit dhe bagazheve në qoftë se ka bazë dyshimi se në to do të gjenden gjurmë të kriminit ose sende që mund të shërbejnë si provë. Koha e mbajtjes së tyre nuk mund të jetë më e gjatë se gjashtë orë. Policia mund të përdorë forcën në një masë të arsyeshme vetëm si mjet i fundit se a është e nevojshme të kryhet një ekzaminim i personit, automjetit ose bagazhit;
- të devijojë ose kufizojë lëvizjen e personave dhe mjeteve të transportit në një zonë të caktuar për kohën e nevojshme, por jo më shumë se gjashtë orë;
- të marrë masat e nevojshme për përcaktimin e identitetit të personave dhe sendeve;
- të bëjë kontroll, të lëshojë fletëthirrjen për personin dhe shpalljen për përfitimin pasuror e pasuror ose për sendet që kërkohen;
- në prani të një personi zyrtar ose përgjegjës të inspektojë objekte dhe ambiente të caktuara të autoriteteve shtetërore, institucioneve që ushtrojnë pushtetin publik dhe personave të tjerë juridikë dhe të kontrollojë dokumentacionin e tyre dhe
- të ndërmarrë masa dhe veprime të tjera të nevojshme.

Me rastin e veprimeve të veçanta, si dhe për sendet që janë gjetur a sekuestruar, bëhet procesverbal. Prokurori Publik ka të drejtën dhe detyrën e kontrollit të vazhdueshëm mbi policinë gjatë zbatimit të këtyre veprimeve, por këto masa mund t'i zbatojë edhe vetë Prokurori Publik.

¹⁴⁰ Shih, nga art. 276 të Artit. 282 i LPP

Gjurmet e gishtërinjve, mostra për analizën e ADN-së dhe fotografimin

Kur është e nevojshme të përcaktohet identiteti i personave dhe sendeve ose në raste të tjera, policia gjyqësore mund të fotografojë të dyshuarin, të marrë një stampim të vijave papilare nga gishtat dhe pëllëmbët, të marrë material biologjik për analizën e ADN-së dhe pas miratimit paraprak të Prokurorit Publik që ta publikojë ehe fotografinë e tij. Se a është e nevojshme të përcaktohet origjina e gjurmëve të mbetura në objekte të caktuara, policia mund të marrë një përshkrim të vijave papilare të gishtërinjve dhe pëllëmbëve, si dhe materiale biologjike për analizën e ADN-së nga njerëzit që ka të ngjarë të kenë rënë në kontakt me ato objekte.

Njohja

Në rastin e një të dyshuari, identiteti i të cilit është i njohur për policinë gjyqësore dhe që është në dispozicion të saj, mund të zbatohen metodat e mëposhtme të identifikimit:

- me respekt;
- me identifikim në grup;
- me video film dhe
- duke u përballur.

Zbatimi i këtyre llojeve të njohjeve bëhet në prani të Prokurorit Publik dhe mund të jetë i pranishëm edhe mbrojtësi i të akuzuarit. Para se të vazhdohet me identifikimin, dëshmitari do të përshkruajë personin që dyshohet dhe do të hartohet procesverbal. Kontrolli nuk do të kryhet nëse, për shkak të pamjes së pazakontë të të dyshuarit ose për ndonjë arsye tjetër, nuk është praktike të mblidhen mjaft njerëz që duken si ai për ta bërë procesin të drejtë. Regjistrohet një video ose merret një foto nga çdo pamje.

Thirrja e qytetarëve nga policia e drejtësisë me qëllim të mbledhjes së raporteve

Policia gjyqësore mund të thërrasë qytetarët me qëllim të mbledhjes së raporteve për krimin dhe autorin ose për rrethana të tjera të rëndësishme që lidhen me veprën penale. Thirrja bëhet me thirrje me shkrim, në të cilën duhet të shënohen arsyet e thirrjes dhe udhëzimi për të drejtat e personit të thirrur, të ndaluar ose të privuar nga liria. Në qoftë se personi që i përgjigjet ftesës refuzon të japë njoftim, nuk mund të thirret sërish për të njëjtën arsye. Mbledhja

e njoftimeve nga i njëjti person mund të zgjasë deri në katër orë. Njoftimet nga qytetarët nuk guxojnë të mblidhen me forcë, me mashtrim a ngacmim dhe policia është e detyruar të respektojë personin dhe dinjitetin e qytetarit. Qytetari mund të thirret sërish me qëllim të mbledhjes së kallëzimeve për një vepër tjetër penale ose kryerës, ndërsa për mbledhjen e kallëzimeve për të njëjtën vepër penale mund të thirret vetëm edhe një herë për shkaqe të rëndësishme. Policia gjyqësore nuk mund të marrë në pyetje shtetasin e thirrur si të akuzuar, dëshmitar a ekspert. Në rast se policia e drejtësisë vlerëson se shtetasi i thirrur mund të paraqitet si i dyshuar, menjëherë njofton Prokurorin Publik.

Kallëzim penal pas hetimeve të policisë

Në bazë të informacioneve të mbledhura, policia gjyqësore për veprimet e kryera përgatit një kallëzim penal, në të cilin rendit edhe provat që ka mësuar. Me aplikim dorëzohen objekte, skica, fotografi, procesverbal për veprimet e kryera, shënime zyrtare, deklarata dhe materiale të tjera që mund të jenë të dobishme për mbarëvajtjen e procedurës. Në qoftë se policia gjyqësore mëson më tej për rrethana të reja, prova a gjurmë të veprës penale, është e obliguar të mbledhë raportet e nevojshme dhe menjëherë ta njoftojë Prokurorin Publik.

Ndalimi i personave të gjetur në vendin e krimit

Policia ka të drejtë t'i referojë personat e gjetur në vendin e krimit te Prokurori Publik ose t'i ndalojë deri në ardhjen e tij, në qoftë se ata persona mund të japin informacione të rëndësishme për procedurën penale, e në qoftë se ka të ngjarë që marrja në pyetje i tyre nuk mund të kryhet më pas ose do të përfshinte vonesa të konsiderueshme ose vështirësi të tjera. Personi i ndaluar njoftohet për arsyet e ndalimit. Ndalimi i këtyre personave në vendin e krimit nuk mund të zgjasë më shumë se gjashtë orë.

1.4. MBLEDHJA E NJOFTIMEVE TË NEVOJSHME PËR PROKURORIN PUBLIK SI FAZË E PROCEDURËS PARAHETIMORE

Pas pranimit të kallëzimit penal ose njohjes së ekzistimit të bazave të dyshimit se është kryer veprë penale, për të cilën ndiqet sipas detyrës zyrtare, policia pa vonesë e njofton me shkrim Prokurorin Publik. Në rast dyshimi për një krim për të cilin është paraparë dënim me burg prej së paku katër vjet ose ka arsye për urgjencë, policia e drejtësisë do t'ia njoftojë Prokurorit Publik menjëherë gojarisht dhe më pas pa vonesë pason njoftim me shkrim. Policia gjyqësore është e obliguar të veprojë sipas urdhrave dhe udhëzimeve të Prokurorit Publik. Për masat e marra me urdhër ose sipas udhëzimeve të Prokurorit Publik, policia dhe organet tjera janë të obliguara të lajmërojnë brenda 30 ditëve nga marrja e urdhri më së voni. Në urdhër publiku prokurori mund të përcaktojë më nga afër veprimet e nevojshme dhe të urdhërojë policinë që ta njoftojë pa vonesë për masat e marra. Kur kryhen këto veprime mund të jetë i pranishëm edhe Prokurori Publik. Vetëm në rastet jashtëzakonisht të ndërlikuara për krime të rënda të kryera nga disa persona ose nga një grup i organizuar kriminal, policia gjyqësore mund të kërkojë miratim nga Prokurori Publik për shtyrjen e afatit 30 ditor edhe për 30 ditë të tjera. Krahas njoftimeve ndërmerren edhe veprime të tjera:¹⁴¹

Autoriteti i Prokurorit Publik për të thirrur persona

Për të mbledhur njoftimet e nevojshme, Prokurori Publik mund të thërrasë parashtruesin e kallëzimit penal, si dhe persona të tjerë, njohuritë e të cilëve ai beson se mund të kontribuojnë në vlerësimin e besueshmërisë së pretendimeve në ankesë ose që ai beson se mund të jenë dëshmitarë. në procedurë, me çka i informon për arsyet e thirrjes, por mund ta thërrasë edhe të dyshuarin. Për njoftimet e marra Prokurori Publik përpilon procesverbal. Me vendim të gjykatës mund të silllet me forcë vetëm personi që nuk i është përgjigjur ftesës së dorëzuar në mënyrën e duhur ose personi i cili në mënyrë të dukshme i shmanget marrjes së thirrjes, në qoftë se prania e tij është e nevojshme për sqarimin e rrethanave të rëndësishme për vendimin në qoftë se do të fillohet procedurë hetimore për veprën penale për të cilën ndiqet sipas detyrës zyrtare dhe për të cilën është paraparë dënim me burg mbi pesë vjet.

¹⁴¹ Shih, nga art. 282 të Artit. 290 i LPP

Prokurori Publik ose policia, me miratimin e gjykatës, mund të mbledhë raporte nga personat në paraburgim, në qoftë se kjo është e nevojshme për sqarimin e veprave të tjera penale dhe kryesve.

Obligimi për dorëzimin e të dhënave të kërkuara te Prokurori Publik

Me kërkesë të Prokurorit Publik, organet shtetërore, organet e njësisive të vetëqeverisjes lokale, organizatat, personat juridikë dhe fizikë që ushtrojnë kompetenca publike ose personat e tjerë juridikë, Prokurorit Publik ia paraqesin të dhënat e nevojshme. Prokurori Publik mund të kërkojë kontroll nga këto subjekte në veprimtarinë e një personi juridik dhe fizik dhe konfiskim të përkohshëm deri në marrjen e vendimit përfundimtar të parave, letrave me vlerë, sendeve dhe dokumenteve që mund të shërbejnë si provë, për të kërkuar kryerjen e kontrollit tatimor dhe për t'u pajisur me të dhëna. që mund të shërbejë si provë vepër të kryer penale ose pasuri e fituar nëpërmjet kryerjes së një krimi, duke kryer kontroll inspektues dhe për të kërkuar njoftime të të dhënave që lidhen me transaksione monetare të pazakonta dhe të dyshimta. Të gjitha këto subjekte janë të obliguara që Prokurorit Publik t'i sigurojnë të dhënat, njoftimet, dokumentet, objektet, llogaritë bankare ose dokumentet që i nevojiten gjatë procedurës në afat prej 30 ditësh dhe në qoftë se nuk i sigurojnë ato në afatin e caktuar, Prokurori Publik mund të propozojë në gjykatë për të shqiptuar gjobë ndaj tyre.

Me kërkesë të Prokurorit Publik, operatorët e rrjeteve publike të komunikimit dhe ofruesit e shërbimeve publike të komunikimit janë të detyruar të dorëzojnë të dhëna për kontaktet e realizuara në trafikun e komunikimit.

Refuzimi i kallëzimit penal

Prokurori Publik me vendim do ta refuzojë kallëzimin penal në qoftë se nga vetë kallëzimi del se vepra e raportuar nuk është vepër penale për të cilën ai ndiqet sipas detyrës zyrtare, në qoftë se ka ndodhur parashkrimi ose vepra penale është përfshirë me amnisti ose falje, në qoftë se ekzistojnë rrethana të tjera që përjashtojnë ndjekjen penale ose në qoftë se nuk ekziston dyshimi i arsyeshëm se i akuzuari ka kryer veprën penale. Vendimi për hedhjen e kallëzimit penal i dërgohet të dëmtuarit me udhëzim se në afat prej tetë ditësh mund të paraqesë ankesë te Prokurori Publik menjëherë më i lartë, ndërsa parashtruesi i ankesës njoftohet për arsyet e refuzimit. Publiku më i lartë është i detyruar të vendosë për ankesën e të dëmtuarit në afat prej 30 ditësh pas

pranimin të saj. Prokurori më i lartë publik, duke vepruar sipas ankesës, mund ta konfirmojë vendimin për refuzimin e ankesës penale ose pranimin e ankesës dhe ta obligojë prokurorin më të ulët publik që ta vazhdojë procedurën.

Të gjitha veprimet e ndërmarra në procedurë para hetimore nga Prokurori Publik a policia konsiderohen sekrete.

2. KARAKTERISTIKAT THEMELORE TË PROCEDURËS SË HETIMIT

2.1. KONCEPTI, FILLIMI, QËLLIMI I PROCEDURËS HETIMORE DHE MBAJTJA E SEANCËS PËR PROVA¹⁴²

Koncepti. Procedura hetimore është faza e dytë e procedurës së mëparshme dhe me të drejton Prokurori Publik. Në procedurën hetimore ai mbledh prova që shkojnë kundër të akuzuarit, por edhe prova që shkojnë në favor të tij. Kuptohet se qëllimi i procedurës hetimore është mbledhja e provave të mjaftueshme për të vërtetuar përgjegjësinë penale të të akuzuarit në seancën kryesore. Duhet theksuar se tashmë gjykata jo vetëm që nuk do të mbajë pjesë të barrës së provës, por ekzistojnë edhe një pengesë të paraqitjes së provave. Domethënë, në vetë gjykimin, provat e reja mund të propozohen vetëm në mënyrë të jashtëzakonshme.¹⁴³

Koncepti i ri i procedurës hetimore vendosi dilema të caktuara, në pjesën e rregullimit ligjor të mjeteve dëshmuese, kurse atë, para së gjithash, në lidhje me dëgjimin e dëshmitarëve dhe në pjesën që ka të bëjë me marrjen në pyetje të të dyshuarit. Kjo nuk është thjesht një çështje nomo-teknike, por është koncept krejtësisht i ndryshëm nga ai aktual, me renditjen e veprimeve provuese në një kapitull të veçantë, jo në hetim.¹⁴⁴

Procedura hetimore fillon me dhënien e urdhrit për zbatimin e procedurës hetimore nga Prokurori Publik kur ekziston dyshimi se i dyshuari ka kryer vepër penale. Urdhri për

¹⁴² Shih, nga art. 291 të Artit. 300 dhe nga Art. 312 të Artit. 319 i LPP

¹⁴³ Trombeva M., Jankulovska P. dhe Denkovska M. (2013). Procedura hetimore – manual. Shkup: OSBE, Akademia për gjyqtarë dhe prokurorë publikë, fq.9.

¹⁴⁴ Buzharovska G., Re D. dhe Karnasas M. G. (2010). Hulumtimi në veprim: doracak i një praktikuesi. Shkup: OSBE, fq.27

zhvillimin e procedurës hetimore përmban të dhëna personale të të dyshuarit, përshkrimin dhe kualifikimin ligjor të krimit. Në urdhër për zbatimin e procedurës hetimore, Prokurori Publik përcakton se duhet të hetohen rrethana të caktuara, të ndërmerren veprime të caktuara hetimore dhe të merren në pyetje persona të caktuar për çështje të caktuara. Para dhënies së urdhrit për zhvillimin e procedurës hetimore, Prokurori Publik mund të marrë në pyetje personin ndaj të cilit kërkohet procedura hetimore. Urdhri nuk i është dorëzuar askujt, por është regjistruar vetëm në procesverbalet e Prokurorisë Publike. Me urdhër zyrtarisht fillon procedura penale.

Në procedurën hetimore mblidhen provat dhe të dhënat që i nevojiten Prokurorit Publik për të vendosur në qoftë se do të ngrejë aktakuzë a do të heqë dorë nga ndjekja penale dhe paraqiten provat se ekziston rreziku që të mos mund të të paraqitura në seancën kryesore ose nxjerrja e tyre do të ishte e mbushur me vështirësi.

Pas dhënies së urdhrit për zbatimin e procedurës hetimore gjyqtarit të procedurës së mëparshme, Prokurori Publik mund të bëjë propozim të arsyetuar për caktimin e masës së paraburgimit ose masave të tjera për të siguruar praninë e të akuzuarit. Me propozim të Prokurorit Publik, gjyqtari i procedurës paraprake gjatë procedurës hetimore lëshon urdhër për bastisjen e shtëpisë, lokaleve dhe personave të tjerë, si dhe urdhër për zbatimin e masave të veçanta hetimore. Në qoftë se ekziston dyshimi i bazuar se me veprën e kryer është arritur përfitim pasuror, Prokurori Publik mund t'i propozojë gjyqtarit të procedurës paraprake që pasuria ose mjetet të vihen nën mbikëqyrjen e gjykatës dhe të nxjerrë një nga masat për sigurimin e përkohshëm të pasurisë ose të fondeve që kanë lidhje me krimin. Me kërkesë të Prokurorit Publik ose të dyshuarit, seancën provuese mund ta mbajë edhe gjyqtari i procedurës paraprake.

Gjatë procedurës hetimore ose para fillimit të procedurës hetimore në qoftë se ekziston rreziku i vonësës, Prokurori Publik mund të ndërmarrë këto veprime hetimore:

- **Bastisja.** Bastisja është veprimtari e rëndësishme penalo-procedurale e cila zakonisht kryhet gjatë procedurës hetimore ose si punë hetimore e ndërmarrë në procedurën e

parandëshkimit (policore).¹⁴⁵ Bastisja është veprim i hetimit të objekteve, personave dhe sendeve në kushte dhe në mënyrën e përcaktuar me ligj. Ligji parashikon disa lloje kontrolli: bastisje banesash dhe lokalesh të tjera; kërkimi i mjeteve të transportit, sendeve ose mjeteve helmuese, lehtësisht të ndezshme dhe të ngjashme; kërkimi në sistemin kompjuterik; kontrolli i sendeve të luajtshme dhe kontrolli i personit, ndërsa ligji përcakton kushtet në të cilat kryhet vetë kontrolli;

- **Sigurimi dhe konfiskimi i përkohshëm i sendeve ose pasurisë.** Këto veprime përbajnë masë shtrëngimi procedural që realizon disa qëllime: sigurimin e provave të nevojshme për zhvillimin e procedurës penale; siguria e njerëzve garantohet në rastet kur konfiskohen objekte të rrezikshme që mund të përdoren për të kryer krime; sigurohet efikasitet më i madh në zbatimin e procedurës penale dhe parandalimin e krimit;¹⁴⁶
- **Marrja në pyetje e të dyshuarit.** Para çdo marrjes në pyetje, i akuzuari duhet të informohet dhe udhëzohet për sa vijon: pse akuzohet dhe cilat janë bazat e dyshimit ndaj tij; se nuk është i detyruar të paraqesë mbrojtjen e tij, as t'u përgjigjet pyetjeve, por në qoftë se ai bën një deklaratë mund të përdoret në procedurën kundër tij; që ai të mund të marrë një këshillë sipas zgjedhjes së tij me kë mund të konsultohet privatisht dhe kush mund të marrë pjesë në hetim; se ai mund të deklarohet për krimin për të cilin akuzohet dhe të paraqesë të gjitha faktet dhe provat në favor të tij; se ka të drejtë të kontrollojë dosjet dhe të shqyrtojë sendet e konfiskuara; se ai ka të drejtën e ndihmës falas të një interpretuesi, pra të një interpretuesi në qoftë se nuk kupton ose nuk flet gjuhën e përdorur gjatë ekzaminimit dhe se ka të drejtën e një marrje në pyetje nga një mjek se a është e nevojshme për trajtim mjekësor ose për qëllimi i përcaktimit të shkeljeve të mundshme policore;¹⁴⁷
- **Marrja në pyetje e dëshmitarëve.** Dëshmitar është çdo person fizik, i cili thirret në një procedurë penale ose administrative nga organi kompetent dhe është i detyruar t'i përgjigjet thirrjes dhe të shprehë njohuritë e tij shqisore për të gjitha faktet që janë objekt i provës dhe që janë të rëndësishme për veprën penale. për veprën penale dhe për

¹⁴⁵ Budzakoski S. (2012). E drejta procedurale penale (ligjërata të autorizuara). Shkup, fq.139

¹⁴⁶ Trombeva, Jankulovska, Denkovska, "Op.Cit", 26.

¹⁴⁷ Ilija Jovanov, Konsistenca juridike në ndërmarrjen e veprimeve hetuese si parakusht për kryerjen e suksesshme të procedurës penale 1.04 Neni profesional UDC: 347.96:077]:343.132(497.7), f.5

përmbarduesin¹⁴⁸ Ligji i ri i procedurës penale përcakton se vendimi i gjykatës bazohet vetëm në provat e paraqitura në shqyrtimin gjyqësor, kështu që deklaratat e dëshmitarëve të pyetur të dhëna gjatë procedurës paraprake mund të përdoren vetëm për paraqitje gjatë seancës kryesore, në qoftë se këta persona nuk dëshmojnë a ndryshojnë dëshminë e tyre. Përjashtim nga kjo parashihet vetëm për provat e ofruara në seancën provuese, ku si dëshmitarë do të dëgjohen ata persona të cilët nuk mund të dëgjohen gjatë shqyrtimit gjyqësor. Nga sa u tha më sipër, është e qartë se vlera provuese e deklaratave të dëshmitarëve të dëgjuar në procedurën e mëparshme nuk është e njëjtë me vlerën provuese të deklaratave të dhëna në shqyrtimin gjyqësor a në seancën provuese. Një tjetër është fati i deklaratave, pra rrëfimi i të dyshuarit, i cili mund të përdoret sa herë që jepën vullnetarisht, duke respektuar të drejtat e të akuzuarit (e drejta për avokat, e drejta për të heshtur, etj.).¹⁴⁹

- **Përcaktimi i ekspertizës.** Veprimi i procesit në të cilin ekspertët shënojnë faktet përmes shqyrtimit të objekteve dhe në bazë të formimit ose njohurive të tyre profesionale japin mendimin e tyre quhet mendim eksperti (*peritia*).¹⁵⁰ Në mënyrë që eksperti të veprojë me sukses, ai duhet të jetë plotësisht i informuar për të gjithë materialin dëshmuar. Ai është bashkëpunëtor në procedurë i cili përdor metoda shkencore në punën e tij dhe është në gjendje të ofrojë ekspertizën e duhur vetëm në qoftë se i njeh rrethanat në lidhje.¹⁵¹ Ekspertiza përbëhet nga dy pjesë: konstatimi (*visum repertum*) dhe mendimi (*parere*). Konstatimi është vëzhgimi i menjëhershëm perceptues i fakteve, pra i gjithçkaje që është gjetur dhe konstatuar në temën e ekspertimit nga eksperti. Mendimi i ekspertit, nga ana tjetër, është përfundimi i konstatimit të miratuar në bazë të rregullave të një disipline të caktuar shkencore.¹⁵² Parimi i "barazisë së armëve", në këtë rast në mbrojtje, kompensohet me

¹⁴⁸ Budzakoski "Op.Cit", 6.

¹⁴⁹ Buzharovska G., Re D. dhe Karnasas M. G. (2010). Hulumtimi në veprim: doracak i një praktikuesi. Shkup: OSBE, fq.27.

¹⁵⁰ Marina P. (1979). Procedura penale e RSFJ-së, Shkup: Kultura, f.247.

¹⁵¹ Vodinelić V. (1978). Kriminalistika (botimi i katërt). Beograd: Savremena administracija, rr.206

¹⁵² Sulejmanov Z. dhe Suleimanov D. (2012). E drejta e procedurës penale (Botimi i tretë i rishikuar i pa shtypur). Shkup, fq 267

mundësinë ajo duhet të përdorë ekspertët e saj si këshilltarë teknikë¹⁵³ Mbrojtja mund të paraqesë një ekspertizë alternative në formën e një ekspertimi të hartuar nga një ekspert i punësuar nga mbrojtja si këshilltar teknik.¹⁵⁴

- **Depërtim dhe rikonstruksion.** Inspektimi është veprim hetimor me ndihmën e të cilit menjëherë evidentohen, konstatohen dhe sqarohen rrethanat dhe faktet individuale që janë të rëndësishme për mbarëvajtjen e suksesshme të procedurës penale. Qëllimi kryesor i këqyrjes, si veprim procedural dëshmues, është vërtetimi dhe sqarimi i fakteve të rëndësishme për marrjen e një ideje të qartë të rrethanave në të cilat ka ndodhur ngjarja penalo-juridike që është objekt interesi. Për verifikimin e provave të marra ose për përcaktimin e fakteve të rëndësishme për zbardhjen e çështjeve, organi që drejton procedurën mund të vendosë rikonstruksionin e ngjarjes. Ajo kryhet në atë mënyrë që veprimet e situatat të “përsëriten” në kushtet në të cilat sipas provave të marra ka ndodhur ngjarja.
- **Masat e posaçme hetimore.** Masat e posaçme hetimore mund të ndërmerren kur ka gjasa që ato të japin të dhëna dhe prova që janë të nevojshme për mbarëvajtjen e vetë procedurës penale dhe të dhënat dhe provat e të cilave nuk mund të mblidhen në asnjë mënyrë tjetër. Të dhënat, njoftimet, dokumentet dhe sendet e marra me zbatimin e masave të posaçme hetimore mund të përdoren si provë në procedurën penale.¹⁵⁵

Prokurori Publik është i detyruar t'i informojë në mënyrë të përshtatshme mbrojtësin, të dëmtuarin dhe të dyshuarin për kohën dhe vendin e kryerjes së veprimeve hetimore në të cilat ata mund të marrin pjesë, përveç kur ekziston rreziku i vonesës. Në qoftë se i dyshuari ka avokat, Prokurori Publik, si rregull, do ta njoftojë vetëm avokatin. Në qoftë se personi të cilit i drejtohet njoftimi për veprime hetimore nuk është i pranishëm, veprimi mund të kryhet në mungesë të tij. Personat të cilët marrin pjesë në veprimet hetimore mund t'i propozojnë organit që udhëheq procedurën, me qëllim të sqarimit të gjërave, t'i parashtrojnë pyetje të caktuara të dyshuarit dhe ekspertit, kurse me lejen e organit që udhëheq procedurën mund t'i bëjnë pyetje menjëherë. Këta persona kanë të drejtë të kërkojnë që vërejtjet e tyre lidhur me kryerjen e veprimeve të caktuara të shënohen në procesverbal.

¹⁵³ Buzharovska G., Re D. dhe Karnasas M. G., “Op.Cit”, 30.

¹⁵⁴ Lazhetiq-Buzharovska G., Nanev L. dhe Koshevaliska O. (2015). Dëshmia e ekspertit dhe “barazia e armëve” në Revista maqedonase për të drejtën penale dhe kriminologjinë, viti 22, numër 1, Shkup: Shoqata për të drejtën penale dhe kriminologjinë e Maqedonisë, fq.10.

¹⁵⁵ Buzharovska G., Re D. dhe Karnasas M. G. “Op.Cit”, 32.

Prokurori Publik i ndërmerr veprimet hetimore në zonën në të cilën është kompetent për të vepruar, por mund të ndërmarrë edhe veprime hetimore individuale jashtë fushës së kompetencës së tij, por duhet ta njoftojë Prokurorin Publik në zonën e të cilit zhvillohet veprimi hetimor.

Për sqarimin e disa pyetjeve teknike e të tjera profesionale që dalin në lidhje me provat e marra ose gjatë ndërmarrjes së veprimeve të caktuara hetimore, Prokurori Publik mund të kërkojë nga eksperti ose institucioni përkatës që t'i japë shpjegimet e nevojshme eksperte për ato pyetje dhe për to, do të përpilojë procesverbal.

Qëllimi i procedurës hetimore është mbledhja e provave dhe të dhënave që i nevojiten Prokurorit Publik për të vendosur në qoftë se do të ngrëjë aktakuzë kundër të akuzuarit a do të heqë dorë nga ndjekja penale. Në procedurën hetimore paraqiten edhe provat për të cilat ekziston rreziku i pamundësisë së paraqitjes së tyre në seancën kryesore, prandaj ato paraqiten në seancën provuese.

Gjatë procedurës hetimore, me kërkesë të të dyshuarit dhe Prokurorit Publik, mund të mbahet seanca provuese. Pas kërkesës së palëve për mbajtjen e seancës provuese, gjyqtari i procedurës së mëparshme vendos me vendim në afat prej tri ditësh.

Një seancë provuese mund të mbahet në rastet e mëposhtme, nëse:

- ka gjasa që dëshmitari të mos mund të merret në pyetje në seancën kryesore për shkak të sëmundjes ose vdekjes;
- kërkohet dëshmia e ekspertit dhe provat kanë të bëjnë me një person, objekt ose vend, gjendja e të cilit është subjekt i ndryshimeve të pashmangshme, ose
- ekzistojnë rrethana specifike që tregojnë se dëshmitari është i ekspozuar ndaj dhunës, kërcënimeve, premtimeve për para ose përfitime të tjera për të mos dëshmuar ose për të dëshmuar rrejshëm.

Mbajtja e seancës provuese mund të propozohet nga palët gjatë procedurës hetimore. Kërkesa për mbajtjen e seancës provuese duhet të tregojë provat që propozohen dhe arsyet pse ato duhet të paraqiten në seancën provuese. Gjyqtari i procedurës paraprake në afat prej tri ditësh nga pranimi i kërkesës për mbajtjen e seancës provuese vendos me një vendim për refuzimin ose pranimin e kërkesës. Në vendimin me të cilin pranohet kërkesa, gjyqtari i procedurës paraprake thekson provat që do të paraqiten në seancën provuese dhe datën në të cilën do të mbahet seanca, e cila duhet të jetë brenda dhjetë ditëve nga dita e marrjes së vendimit për pranimin e kërkesës. Seancën provuese e udhëheq gjyqtari i procedurës paraprake. Për seancën do të njoftohen i dyshuari dhe mbrojtësi i tij, Prokurori Publik dhe viktima. Mosparaqitja e njërës prej palëve që është njoftuar rregullisht dhe që nuk e ka arsyetuar mungesën e tij, nuk pengon mbajtjen e seancës provuese. Në seancë mund të marrë pjesë edhe përfaqësuesi, përkatësisht avokati i të dëmtuarit. Në rast se avokati i të dyshuarit nuk paraqitet, gjyqtari do të caktojë një avokat tjetër. Në qoftë se paraqitja e provave nuk përfundon në një seancë, gjyqtari cakton seancën e radhës brenda shtatë ditëve.

Prokurori Publik dhe i dyshuari mund të kërkojnë nga gjyqtari i procedurës paraprake shtyrjen e seancës provuese, e në qoftë se gjyqtari i procedurës paraprake e pranon kërkesën për shtyrjen e seancës provuese, do të caktojë datën se kur do të mbahet. Prokurori Publik dhe i dyshuari mund të kërkojnë shtyrjen e seancës provuese vetëm një herë.

Në qoftë se i dyshuari nuk paraqitet në seancën provuese dhe nuk e arsyeton mungesën e tij, gjyqtari mund të urdhërojë sjelljen e tij me forcë.

2.2. PËRFUNDIMI I PROCEDURËS HETIMORE

Prokurori Publik përfundon procedurën hetimore¹⁵⁶ kur vlerëson se gjendja është sqaruar mjaftueshëm për të mundësuar ngritjen e aktakuzës a ndalimin e procedurës hetimore. Në qoftë se procedura hetimore nuk përfundon brenda gjashtë muajve nga dita e miratimit të urdhrimit për zbatimin e procedurës hetimore, Prokurori Publik është i obliguar ta njoftojë prokurorin e lartë publik, i cili në raste të ndërlikuara mund ta zgjasë këtë afat edhe për gjashtë muaj. Përgjatshtimisht, ky afat mund të vazhdohet edhe për tre muaj nga Prokurori Publik i Republikës së Maqedonisë së Veriut. Për krimet nga sfera e krimit të organizuar, Prokurori Publik i Republikës së Maqedonisë së Veriut mund ta shtyjë afatin edhe për gjashtë muaj. Prokurori Publik është i obliguar t'i dërgojë të dyshuarit dhe mbrojtësit njoftim për përfundimin e procedurës hetimore. Njoftimi përmban përshkrim të shkurtër të veprës penale për të cilën është trajtuar, kualifikimin juridik, me përcaktimin se të gjitha dosjet nga procedura e zhvilluar hetimore mbahen në arkivin e Prokurorisë Publike dhe se i dyshuari dhe mbrojtësi i tij kanë të drejtë të shqyrtojnë dosjet dhe provat dhe për të përpiluar një transkript. Njoftimi përmban udhëzim se i dyshuari ka të drejtë që brenda 15 ditëve nga marrja e njoftimit të paraqesë dokumente ose prova të tjera, dosjet nga veprimet e mbrojtjes ose të kërkojë nga Prokurori Publik mbledhjen e provave të caktuara. Prokurori Publik është i obliguar që të akuzuarin ta njohë me provat e marra kundër tij në procedurën hetimore, si dhe me ato që janë të dobishme për mbrojtjen. Në rast se Prokurori Publik mbledh prova të caktuara me kërkesë të të dyshuarit ose mbrojtësit të tij, ai është i detyruar t'i plotësojë ato në afat prej 30 ditësh nga dita e paraqitjes së kërkesës.

Pas përfundimit të procedurës hetimore dhe skadimit të afateve të lartpërmendura, Prokurori Publik është i obliguar që në afat prej 15 ditësh të paraqesë aktakuzë ose ta ndërpresë procedurën hetimore, ndërsa për veprat penale nga sfera e krimit të organizuar, afati mund të zgjasë deri në 30 ditë.

¹⁵⁶ Shih nenin 301, 302, 303 të LPP

2.3 NDALJA DHE PËRFUNDIMI I PROCEDURËS HETIMORE

Prokurori Publik me urdhër mund ta ndërpresë ose ta ndalë procedurën hetimore.¹⁵⁷

Ndalja e procedurës hetimore Prokurori Publik me urdhër do ta ndalë procedurën hetimore në qoftë se konstaton se:

- vepra që i ngarkohet të dyshuarit nuk është vepër penale e ndjekur sipas detyrës zyrtare,
- ndjekja penale është parashkruar ose krimi mbulohet nga një akt amnistie ose faljeje,
- kanë ndodhur rrethana të tjera që përjashtojnë ndjekjen penale ose
- nuk ka dëshmi se i dyshuari e ka kryer krimin. I dyshuari i cili ndodhet në mbajtje është liruar menjëherë.

Urdhri për ndërprerjen e procedurës hetimore i dërgohet të dyshuarit dhe palës së pakënaqur, me udhëzim se i pakënaqur mund t'i paraqesë ankesë Prokurorit Publik menjëherë më të lartë në afat prej tetë ditësh, por në qoftë se ankesa është e palejueshme ose e parakohshme, prokurori më i lartë publik do ta njoftojë me shkrim palën e pakënaqur. Prokurori i lartë publik në afat prej 30 ditësh pas pranimit është i obliguar të vendosë për ankesën e të dëmtuarit, i cili me aktvendim mund ta konfirmojë urdhrin për ndërprerjen e procedurës hetimore ose ta respektojë ankesën dhe ta obligojë prokurorin më të ulët publik që ta vazhdojë procedurën.

Ndërprerja e procedurës hetimore. Prokurori Publik do ta ndërpresë procedurën hetimore me urdhër:

- në qoftë se i dyshuari është në arrati ose i padisponueshëm për organet shtetërore,
- në qoftë se i dyshuari pas kryerjes së veprës penale ka pasur sëmundje mendore, çrregullim ose sëmundje tjetër të rëndë, për shkak të së cilës nuk mund të marrë pjesë në procedurë, ose
- në qoftë se kanë ndodhur rrethana që pengojnë përkohësisht ndjekjen penale. Para ndërprerjes së procedurës hetimore, Prokurori Publik do të mbledhë të gjitha provat për veprën penale dhe të dyshuarin që mund t'i gjejë. Në qoftë se gjatë pezullimit të procedurës hetimore ka ndodhur parashkrimi i ndjekjes penale., Prokurori Publik do të lëshojë deklaratë për heqje dorë nga ndjekja penale. Kur të pushojnë arsyet që kanë çuar në pezullimin, Prokurori Publik do të vazhdojë procedurën hetimore.

¹⁵⁷ Shih nenin 304 dhe nenin 300 të LPP

3. KONCEPTI DHE PËRMBAJTJA E AKTIT AKUZATIV; PROPOZIM DHE VEPRIM PRIVAT

3.1. KONCEPTI, ELEMENTET DHE VLERËSIMI I AKTIT AKUZATIV

Akuza. Faza e dytë e procedurës penale është akuza e paraqitur nga prokurori i autorizuar.

Aktakuza përkufizohet si akt procedural që kërkon që gjykata të vendosë për një çështje penale, përkatësisht kundër një personi të caktuar për një krim të caktuar dhe të caktojë hetim kryesor.

Akuza vjen në tri forma të ndryshme: aktakuzë, propozim aktakuzë dhe padi private.

Aktakuzën¹⁵⁸ e paraqet Prokurori Publik pas zhvillimit të procedurës hetimore dhe ajo duhet të përmbajë këto elemente:

- emri dhe mbiemri i të dyshuarit me të dhëna personale, në qoftë se dhe që kur është në paraburgim a i lirë, e në qoftë se është liruar para ngritjes së aktakuzës, atëherë sa kohë ka kaluar në paraburgim;
- përshkrimi i veprës penale nga i cili rrjedhin tiparet juridike të krimit, koha, vendi dhe mënyra e krimit, objekti mbi të cilin është kryer vepra dhe mjetet me të cilat është kryer krimi, si dhe rrethana të tjera të nevojshme për përcaktimi i saktë i veprës së veprës penale;
- emrin ligjor i veprës penale;
- caktimin e gjykatës para së cilës do të mbahet seanca kryesore dhe
- provat në të cilat bazohet aktakuza.

Krahas aktakuzës, Prokurori Publik dorëzon provat materiale, procesverbalet dhe incizimet e marrjes në pyetje të personave dhe ia bashkëngjit listën e provave që propozon t'i prezantojë në seancën kryesore. Duhet të bëhet dallimi ndërmjet provave në të cilat bazohet aktakuza

¹⁵⁸ Shih nenet 322, 330 dhe 331 dhe nenin 336 paragrafi 1 i LPP

dhe provave që Prokurori Publik i ka renditur në listën e provave dhe propozon t'i prezantojë në seancën kryesore. Lista e provave përfshin të gjitha provat të cilat do t'i prezantojë Prokurori Publik gjatë seancës kryesore, kështu që zakonisht përmban një numër më të madh të provave, sepse në këtë listë janë të përfshira edhe provat e tjera që duhet të paraqiten në seancën kryesore, sepse janë të rëndësishme për procedurën., por ende akuza nuk bazohet mbi to. Të tilla mund të jenë provat që janë të rëndësishme për përcaktimin e dënimit, si p.sh., një ekstrakt nga dosja penale për të akuzuarin, prova e gjendjes së tij familjare ose financiare, dokumentacioni mjekësor kur nuk ka lidhje me asnjë veçori të krimit, kurse kështu me radhë. Më pas, në këtë listë mund të radhiten dëshmitë që kanë të bëjnë me shpenzimet e procedurës, si raportet e shpenzimeve, faturat e ekspertizës, autopsitë, shpenzimet për ngritjen e trupit të të ndjerit etj. Së fundi, në listën e provave përfshihen provat që kanë të bëjnë me ligjshmërinë e procedurës, si urdhra të ndryshëm për raporte ekspertimi, urdhri për hetim, prova të kërkesës pasurore (në qoftë se e ka të tillë ose në qoftë se e ka paraqitur i dëmtuari) dhe të ngjashme.¹⁵⁹ Në qoftë se i dyshuari është i lirë, në aktakuzë mund të propozojë caktimin e masës për të siguruar praninë. Në qoftë se i dyshuari ndodhet në paraburgim ose në arrest shtëpiak, prokurori është i detyruar të propozojë vazhdimin ose shfuqizimin e paraburgimit ose arrestit shtëpiak.

Një aktakuzë e vetme mund të mbulojë shumë krime ose të dyshuar të shumtë vetëm në qoftë se mund të zhvillohet një procedurë e vetme dhe mund të merret një aktgjykim i vetëm.

Propozimin e aktakuzës Prokurori Publik e paraqet në procedurë të shkurtuar kur nuk është zhvilluar asnjë procedurë hetimore, por kur mund të ndërmerren veprime të caktuara hetimore.

Padia private është lloj i tretë i akuzës dhe ngrihet nga paditësi privat si person fizik.

Akuza ka elemente të përcaktuara me ligj që duhet të përmbajë dhe, si rregull.

¹⁵⁹ G. Kallajxhiev, G. Lazetic, L. Nedelkova, M. Denkovska, M. Tromeva, p. Vitlarov, P. Jankullovska, D. Kadiev, "Koment i Ligjit për procedurën penale", Shkup, 2018, Polyesterday, Shkup, fq.689-690

Vlerësimi i aktakuzës. Vlerësimi i aktakuzës bëhet në mënyrë të pavarur ose kolegjiale. Gjyqtari ose këshilli për vlerësimin e aktakuzës vlerëson bazueshmërinë e aktakuzës në lidhje me të gjitha veprat penale kur në ankesën kundër aktakuzës i dyshuari nuk ka deklaruar se e pranon fajësinë ose në qoftë se deklarata e dhënë e fajësisë nuk pranohet. Vendimi për themelin e aktakuzës mund të merret nga gjykata ose kolegjialisht, varësisht nga dënimi i paraparë me burgim për veprën penale të përfshirë në aktakuzë. Për veprat penale të dënueshme me burgim deri në dhjetë vjet, duke përfshirë dhjetë vjet, gjyqtari përgjegjës për vlerësimin e aktakuzës është gjyqtari vlerësues i cili vepron si gjyqtar individual. Për veprat penale të dënueshme me burgim mbi dhjetë vjet ose me burgim të përjetshëm, vendos këshilli vlerësues, si këshill tre anëtarësh i përbërë nga gjyqtarë profesionistë. Në qoftë se aktakuza përmban disa vepra penale, kompetenca caktohet sipas veprës penale për të cilën është paraparë sanksioni më i rreptë penal.¹⁶⁰

Gjyqtari për vlerësimin e aktakuzës vlerësimin e bën në mënyrë të pavarur, kurse këshilli për vlerësimin e aktakuzës në seancë të këshillit, por kontrolli i aktakuzës mund të bëhet edhe në seancë. Këshilli i përbërë nga tre gjyqtarë profesionistë vlerëson bazueshmërinë e aktakuzës për veprën e kryer për të cilën është paraparë dënim me burg prej 10 vjetësh ose dënim më të rëndë. Këshilli mund të vendosë në seancë e cila caktohet në afat prej 8 ditësh nga marrja e ankesës kundër aktakuzës ose në seancë.

Në qoftë se në aktakuzë kundër të dyshuarit është propozuar që të caktohet paraburgimi ose të vazhdohet paraburgimi ose të lirohet i dyshuari ose të caktohet ndonjë masë për sigurimin e pranisë, për këtë vendosë këshilli menjëherë ose më së voni brenda 24 orëve.

¹⁶⁰ Kallajxhiev, Lazhetiq, Nedelkova, Denkovska, Trombeva, Vitlarov, Jankullovska, Kadiev, „Op.Cit“, 687.

3.2. SEANCA PËR VLERËSIMIN E AKTAZËS DHE SEANCA PËR PRANIMIN E FAJIT

Gjyqtari ose këshilli për vlerësimin e aktakuzës mund të mbajë seancë për vlerësimin e aktakuzës dhe seancë me rastin e deklarimit të pranimit të fajit.¹⁶¹

Seanca për vlerësimin e aktakuzës. Në qoftë se gjyqtari ose këshilli për vlerësimin e aktakuzës e konsideron të nevojshme mbajtjen e seancës për vlerësimin e aktakuzës, cakton seancë në afat jo më të gjatë se 15 ditë nga pranimi i ankesës kundër aktakuzës, domethënë pasi të ketë kaluar afati për paraqitjen e ankesës kundër aktakuzës. Në seancë ftohen Prokurori Publik, i dyshuari dhe mbrojtësi, në qoftë se i dyshuari ka mbrojtës. Të anketuarit paralajmërohen se mosparaqitja e tyre kur thirren si duhet nuk e vonon mbajtjen e seancës. Në qoftë se të thirrurit nuk ftohen në mënyrën e duhur, seanca shtyhet për 15 ditë, kurse vetëm në raste të jashtëzakonshme në qoftë se thirrja nuk mund t'i dërgohet të dyshuarit për shkak të ndryshimit të adresës, seanca do të mbahet në mungesë të tij.

Seanca fillon me prezantimin e rezultateve të procedurës hetimore dhe provave në të cilat bazohet aktakuza nga Prokurori Publik, pas kësaj fjalën e merr mbrojtja, ku i dyshuari dhe avokati i tij sqarojnë ankesën e paraqitur kundër aktakuzës. dhe në qoftë se nuk është paraqitur ankesën, ata mund të tregojnë në provat që shkojnë në favor të të dyshuarit, për lëshimet e mundshme në procedurën hetimore ose në provat e marra në mënyrë të kundërligjshme, duke thënë se në cilën pjesë e kundërshtojnë aktakuzën. Mbrojtja në seancë mund të propozojë listën e provave që kërkon të prezantohen në seancën kryesore. Gjithashtu, i dyshuari mund të deklarojë se ndihet fajtor për të gjitha ose për krimet individuale nga aktakuza. Prokurori Publik dhe mbrojtësi mund t'i përgjigjen deklaratave të palës kundërshtare vetëm një herë. Kur gjyqtari ose këshilli për vlerësimin e aktakuzës konsideron se mund të vendosë për themelin e aktakuzës, shpall seancën e përfunduar.

Seanca për pranimin e fajësisë. Në qoftë se i dyshuari që ka avokat ka paraqitur deklaratë për pranimin e fajësisë në lidhje me të gjitha ose veprat penale individuale të përfshira në aktakuzë, domethënë ka dhënë një deklaratë të tillë në seancë, gjyqtari ose këshilli për vlerësimin e aktakuzës kontrollon:

¹⁶¹ Shih nenin 332, 333, 334, 335 të LPP

- në qoftë se deklarata e pranimit të fajit është dhënë vullnetarisht, me vetëdije dhe duke kuptuar pasojat e saj, duke përfshirë pasojat që lidhen me kërkesën pasurore dhe kostot e procedurës penale dhe
- në qoftë se ka prova të mjaftueshme për fajësinë e të dyshuarit.

Deklarata e pranimit të fajit shënohet në procesverbal.

Në qoftë se gjyqtari ose këshilli për vlerësimin e aktakuzës e pranon deklaratën e pranimit të fajësisë, me propozimin e të dyshuarit dhe mbrojtësit të tij ose me propozimin e Prokurorit Publik, mund të kërkohej shtyrja e seancës për 15 ditë me qëllim, për të zbatuar një procedurë zgjidhjeje dhe për të paraqitur një propozim për zgjidhje. Në qoftë se ai e pranon propozimin e pajtimit, gjyqtari ose këshilli për vlerësimin e aktakuzës nxjerr aktgjykim, por në qoftë se nuk e pranon propozimin e marrëveshjes, gjyqtari ose këshilli për vlerësimin e aktakuzës merr vendim që të mos pranohet propozim-pajtimi dhe vendos, në lidhje me aktakuzën. Propozim-marrëveshja që nuk pranohet nuk mund të përdoret si provë në procedurën e mëtejshme penale.

Në qoftë se gjyqtari ose këshilli për vlerësimin e aktakuzës nuk e pranon deklaratën e pranimit të fajësisë, ajo shënohet në procesverbal dhe seanca për vlerësimin e aktakuzës vazhdon dhe ato nuk mund të përdoren më si provë në procedurën e mëtejshme penale. Parashtresa, gjegjësisht procesverbali me deklaratën e pranimit të fajësisë mbyllet në zarf të veçantë dhe ndahet nga shkresat e lëndës.

3.3. VENDIMET E GJYQTARIT RESPEKTIVISHT KËSHILLIT

Gjatë vlerësimit të aktakuzës, gjyqtari, përkatësisht këshilli, mund të marrë këto vendime:¹⁶²

- **vendim për ndarjen e provave nga dosjet**, në rast se në dosje ka prova të papranueshme dhe ato mbyllen në zarf të veçantë dhe mbahen te gjyqtari i procedurës paraprake;
- **vendim për ndarjen e procedurës** kur miratohet aktakuza për vepra të veçanta penale;
- **vendim për ndërprerjen e procedurës**, për të cilin Prokurori Publik heq dorë nga aktakuza para se të vendosë për miratimin e saj, kundër të cilit i dëmtuari ka të drejtë ankese në afat prej 8 ditësh te prokurori më i lartë publik;
- **vendim për refuzimin e aktakuzës**, se a është e pabazuar në lidhje me të gjitha veprat penale ose krimet individuale, domethënë në qoftë se vërtetohet se vepra që është objekt i aktakuzës nuk është krim ose në qoftë se ekzistojnë rrethana që përjashtojnë përgjegjësinë penale; dhe nuk ka bazë për zbatimin e masave të sigurisë ose në qoftë se nuk ka kërkesë nga prokurori i autorizuar, propozim i të dëmtuarit ose miratim nga organi kompetent shtetëror ose se ekzistojnë rrethana që përjashtojnë ndjekjen penale ose ka prova të pamjaftueshme në mbështetje të akuza. Prokurori Publik ka të drejtë të ankohet në këshillin e gjykatës më të lartë,
- **vendim për miratimin e aktakuzës** ku aktakuza mund të miratohet plotësisht ose pjesërisht dhe vendimi duhet të shpjegohet,
- **prokurorit i shkruhet klauzola për miratimin e aktakuzës** kur nuk është paraqitur ankesën dhe kur nuk ka qenë e nevojshme të mbahet seanca, kurse pas 8 ditësh nga dita e dorëzimit të aktakuzës tek i dyshuari.

¹⁶² Lazhetiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, „Op.Cit“, 217.

3.4 NDRYSHIM DHE ZGJERIM I AKTAKUZËS DHE HYRJA E SAJ NË FUQI

Para se aktakuza të hyjë në fuqi, ajo mund të ndryshohet ose zgjerohet.¹⁶³

Ndryshimi. Seanca kryesore mund të mbahet për atë person dhe për atë vepër që përmbahen në aktakuzë. Në seancën kryesore prezantohen provat e mbledhura në procedurën paraprake për të vërtetuar gjendjen faktike e cila mund të ndryshojë gjatë seancës kryesore. Kjo do të thotë se Prokurori Publik mund ta ndryshojë aktakuzën në seancën kryesore.

Zgjerimi. Aktakuza mund të zgjerohet:

- në qoftë se i akuzuari kryen vepër gjatë seancës para seancës kryesore ose
- në qoftë se në seancën kryesore prokuroria zbulon ndonjë vepër penale të kryer më parë.

Kjo do të thotë se paditësi mund ta zgjerojë gojarisht akuzën gjatë seancës kryesore dhe më pas këshilli do të vazhdojë të veprojë për lëndën e zgjeruar. Kundër vazhdimit të aktakuzës nuk lejohet parashtrimi i ankesës. Por për të qenë në gjendje të përgatisë mbrojtjen, këshilli mund të ndalojë procedurën.

Hyrja në fuqi e aktakuzës. Aktakuza hyn në fuqi në ditën e miratimit të vendimit për miratimin e saj, gjegjësisht me hyrjen e klauzolës për miratimin e aktakuzës.¹⁶⁴

¹⁶³ Lazhetiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, „Op.Cit“, 218.

¹⁶⁴ Lazhetiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, „Op.Cit“, 217-218.

3.5 PROPOZIM DHE VEPRIM PRIVAT

Krahas aktakuzës gjatë procedurës mund të paraqitet edhe propozim aktakuzë dhe padi private.¹⁶⁵

Aktakuza paraqitet në procedurë të shkurtuar të drejtuar nga gjyqtari individual për veprat penale për të cilat është paraparë dënim me gjobë ose me burgim deri në 5 vjet. Propozimi i aktakuzës përmban këto elemente: emrin dhe mbiemrin e të dyshuarit me të dhënat personale, përshkrimin e shkurtër të veprës penale, caktimin e gjykatës para së cilës do të mbahet seanca kryesore, propozimin për të cilin duhet të paraqiten provat dhe propozimin që i dyshuari të pranojë fajësinë dhe të dënojë veten. Dallimi midis aktakuzës dhe propozimit të aktakuzës është se propozimi nuk duhet të përmbajë emrin ligjor të krimit dhe kualifikimin ligjor të tij dhe nuk duhet të përmbajë shpjegim. Në aktakuzë mund të propozohet caktimi i masës për sigurimin e prezencës, e në qoftë se i dyshuari është në paraburgim ose në arrest shtëpiak, në propozim-akuzë duhet të specifikohet edhe dita dhe ora nga e cila është në paraburgim, domethënë arrest shtëpiak.

Për veprat penale që ndiqen me mocion ose padi private, kërkesa ose padia paraqitet brenda tre muajve nga dita kur personi i autorizuar për paraqitjen e propozimit ose padisë private ka marrë vesh për veprën penale dhe kryerësin. Në qoftë se për shkak të veprës penale të fyerjes është ngritur padi private, i akuzuari mund të ngrejë padi kundër paditësit (kundërpadia) deri në përfundim të seancës kryesore dhe pas skadimit të këtij afati. Në këtë rast, gjykata merr një vendim.

Propozimi për ndjekje i paraqitet Prokurorit Publik kompetent, ndërsa padia private në gjykatën kompetente. Në qoftë se viktimi vetë paraqet kallëzim penal ose paraqet propozim për realizimin e kërkesës pasurore në procedurë penale, do të konsiderohet se ka paraqitur propozim për ndjekje. Kur i dëmtuari ka paraqitur kallëzim penal ose propozim për ndjekje penale dhe gjatë procedurës do të konstatohet se është vepër penale për të cilën ndiqet padi private, kallëzimi, gje-gjësisht propozimi do të konsiderohet si me kohë. Padi private se a është paraqitur brenda afatit të parashikuar për padi private. Një veprim privat i paraqitur në kohë do të konsiderohet një

¹⁶⁵ Shih nenin 58, 59, 62 të LPP

kërkesë e paraqitur në kohë të dëmtuarit në qoftë se gjatë procedurës konstatohet se është veprë penale për të cilën inicohet ndjekja.

Për të miturit dhe personat të cilëve u është hequr plotësisht zotësia biznesore, propozim për ndjekje penale ose padi private bëhet nga përfaqësuesi ligjor i tyre dhe i mituri që ka mbushur moshën 18 vjeç mund të paraqesë vetë propozim ose padi private.

4. SUPOZIMET PËR MBAJTJEN E SEANCËS KRYESORE DHE VEPRIMET E NDËRMARRA NË DISKUTIMI KRYESOR

4.1. KONCEPTI, LËNDA DHE PËRGATITJA E DISKUTIMIT KRYESOR

Koncepti dhe lënda. Shqyrtimi kryesor është faza e tretë e procedurës penale, në të cilën menjëherë paraqiten provat dhe merret aktgjykimi. Procedura hetimore dhe akuza, si fazat e mëparshme, përgatitin mbajtjen e seancës kryesore, ndërsa dy fazat e ardhshme, procedura për mjete juridike dhe ekzekutimi i aktgjykimit kontrollojnë korrektësinë e vendimit të marrë.

Diskutimi kryesor ka disa karakteristika si:

- përfaqëson një sërë veprimesh procedurale të gjykatës dhe të palëve, të cilat kryhen sipas një radhe të përcaktuar saktë.
- masa e këtyre veprimeve kushtëzohet nga shtrirja e provave të propozuara nga palët, të cilat gjykata i ka pranuar për paraqitje;
- gjatë seancës kryesore, parimet e publicitetit, menjëhershmerisë, oralitetit, kontradiktës, procedurës së drejtë dhe
- shqyrtimi kryesor zhvillohet në mënyrë të saktë të përcaktuar.

Paditësi i autorizuar dhe mbrojtja duhet të përgatiten për seancën kryesore me paraqitjen e provave përkatëse me qëllim të vërtetimit të drejtë të gjendjes faktike dhe gjykata vendos se cila nga provat e propozuara do të paraqitet gjatë procedurës së provave. Aktgjykimi mund të bazohet vetëm në provat e paraqitura në seancën kryesore.

Përgatitja e seancës kryesore. Përgatitja përfshin veprimet e mëposhtme të procesit:¹⁶⁶

- ❖ **Caktimi i seancës kryesore.** Kryetari i këshillit me urdhër cakton ditën, orën dhe vendin e seancës kryesore. Kryetari i këshillit seancën kryesore do ta caktojë jo më vonë se 30 ditë nga dita e pranimi të aktakuzës në gjykatë, ndërsa për veprat e krimit të organizuar jo më vonë se 60 ditë nga dita e pranimi të aktakuzës në gjykatë. Në qoftë se në këtë afat nuk e cakton seancën kryesore, kryetari i këshillit do ta njoftojë me shkrim kryetarin e gjykatës për arsyt pse nuk është caktuar seanca kryesore. Se a është e nevojshme, kryetari i gjykatës do të ndërmarrë masa për caktimin e seancës kryesore.
- ❖ **Vendi i zhvillimit.** Shqyrtimi kryesor mbahet në selinë e gjykatës dhe në objektin e gjykatës. Në qoftë se në disa raste hapësirat e objektit të gjykatës nuk janë të përshtatshme për mbajtjen e seancës kryesore, kryetari i gjykatës mund të vendosë që seanca të mbahet në objekt tjetër. Shqyrtimi kryesor mund të mbahet në një vend tjetër në hapësirën e gjykatës kompetente, në qoftë se e lejon kryetari i gjykatës më të lartë.
- ❖ **Ndarja e shkrimeve.** Në qoftë se kryetari i këshillit konstaton se në dosjet ka procesverbale ose njoftime që duhet të veçohen, ato do të ndahen në zarf të veçantë dhe do t'i dorëzohen Prokurorit Publik kompetent për ruajtje të veçantë nga dosjet e tjera.
- ❖ **Thirrja e personave.** Në seancën kryesore do të thirren i akuzuari dhe mbrojtësi i tij, paditësi dhe i dëmtuari dhe përfaqësuesit dhe prokurorët e tyre ligjorë, interpretuesi, dëshmitarët, ekspertët dhe këshilltarët teknikë të propozuar nga paditësi në aktakuzë, përkatësisht i akuzuari. Kur mbrojtja nuk është e detyrueshme, i akuzuari në thirrje do të udhëzohet se ka të drejtë të angazhojë avokat, por se shqyrtimi kryesor nuk do të duhet të shityhet për shkak se avokati nuk ka ardhur në seancën kryesore ose për shkak se i akuzuari angazhoi avokat edhe në seancën kryesore. Thirrja duhet t'i dorëzohet të akuzuarit në atë mënyrë që ndërmjet dorëzimit të thirrjes dhe ditës së seancës kryesore të ketë kohë të mjaftueshme për përgatitjen e mbrojtjes, së paku tetë ditë. Me kërkesën e të akuzuarit ose të paditësit dhe me pëlqimin e të akuzuarit, ky afat mund të shkurtohet. I dëmtuari i cili nuk është thirrur si dëshmitar, gjykata në fletëthirrjen e njofton se seanca kryesore do të mbahet pa të dhe se do t'i lexohet deklarata e tij për kërkesën pasurore. Paditësi privat

¹⁶⁶ Shih nenet 345, 346, 348, 349, 350, 351 dhe 352 të LPP.

në fletëthirrje do të paralajmërohet se do të konsiderohet se ka hequr dorë nga akuza në qoftë se nuk vjen në seancën kryesore dhe as në qoftë se nuk dërgon prokurë. Në ftesë i akuzuari, mbrojtësi, dëshmitari dhe eksperti do të paralajmërohen për pasojat e mosardhjes në seancën kryesore.

- ❖ **Emërimi i gjyqtarëve shtesë dhe gjyqtarëve porotë.** Në qoftë se ka gjasa që seanca kryesore të zgjasë më shumë, kryetari i këshillit mund t'i kërkojë kryetarit të gjykatës që të caktojë një ose dy gjyqtarë, përkatësisht gjyqtarë porotë për të marrë pjesë në seancën kryesore, për të zëvendësuar anëtarët e këshillit në rasti i mungesës së tyre, me ç'mënyrë shmanget rifillimi i seancës kryesore në qoftë se ka ndryshim të këshillit gjyqësor.
- ❖ **Prezantimi i provave para seancës kryesore.** Në qoftë se bëhet e ditur se dëshmitari ose eksperti që është thirrur në seancën kryesore dhe ende nuk është marrë në pyetje, nuk do të mund të vijë në seancën kryesore për shkak të sëmundjes ose palëvizshmërisë afatgjatë, ai mund të merret në pyetje në vendi ku ndodhet.
- ❖ **Ndalimi i procedurës.** Në qoftë se Prokurori Publik heq dorë nga aktakuza para se të fillojë seanca kryesore, kryetari i këshillit me vendim do ta ndërpresë procedurën penale dhe do t'i njoftojë palët dhe të dëmtuarin.

4.2. SUPOZIMET PËR MBAJTJEN E SEANCAVE KRYESORE

Supozimi për mbajtjen e seancës kryesore konsiston në praninë e detyrueshme të personave të thirrur, me përjashtim të anëtarëve të këshillit gjyqësor dhe procesverbalistit, kërkohet edhe prania e personave:¹⁶⁷

- **Paditësi i autorizuar,** në qoftë se Prokurori Publik i thirrur me rregull, nuk vjen në seancën kryesore dhe nuk e ka njoftuar gjykatën për arsyet e mungesës së tij, dënohet me gjobë, kurse seanca kryesore do të shtyhet. Por në qoftë se nuk vjen në seancën kryesore paditësi privat, edhe pse i thirrur me rregull, as avokati i tij, kryetari i këshillit ose gjyqtari individual e ndërpresin procedurën.

¹⁶⁷ Shih nenin 364, 365 dhe 366 të LPP

- **I akuzuari**, në qoftë se i akuzuari është thirrur me rregull, nuk vjen në seancën kryesore ose nuk e arsyeton mungesën e tij ose nuk mund t'i dërgohet fletëthirrja dhe nga rrethanat shihet se i shmanget pranimit të thirrjes, këshilli do të urdhërojë. që ai të sillet me dhunë, por në qoftë se sjellja nuk mund të kryhet menjëherë, këshilli do të vendosë që të mos mbahet seanca kryesore dhe do të urdhërojë që i akuzuari të sillet me forcë në seancën e ardhshme. Në qoftë se para arrestimit i akuzuari ka arsyetuar mungesën e tij, kryetari i këshillit do të revokojë urdhrin për arrest me forcë. Në qoftë se i akuzuari i thirrur në mënyrë të rregullt i shmanget paraqitjes në seancën kryesore ose në qoftë se gjykatë ka bërë dy përpjekje për ta thirrur në mënyrë të rregullt të akuzuarin, kurse të gjitha rrethanat tregojnë se i akuzuari në mënyrë të qartë i shmanget marrjes së ftesës, këshilli mund të caktojë paraburgimin. I akuzuari mund të gjykohet në mungesë vetëm se a është në arrati ose në qoftë se nuk është në dispozicion të organeve shtetërore dhe ka arsye veçanërisht të rëndësishme për ta gjykuar edhe pse ai mungon.
- **Mbrojtësi**, në qoftë se mbrojtësi i thirrur rregullisht nuk vjen në seancën kryesore dhe nuk e njofton gjykatën për shkaqet e pengimit kur mëson për atë arsye ose në qoftë se mbrojtësi e lë seancën kryesore pa pëlqim, kurse nuk ka mundësi që menjëherë të angazhohet një mbrojtës tjetër pa dëmtuar mbrojtjen, seanca kryesore do të shtyhet me propozimin e të akuzuarit dhe mund të mbahet pa praninë e mbrojtësit, në qoftë se mbrojtja nuk është e detyrueshme.
- **Interpretuesi/përkthyesi**, mundësisht është i pranishëm kur i akuzuari nuk e flet gjuhën në të cilën zhvillohet procedura.

4.3. UDHËHEQJA E SEANCAVE KRYESORE

Roli i kryetarit të këshillit. Kryetari i këshillit kryeson diskutimin kryesor. Veprimtaritë e tij janë:¹⁶⁸

- të përcaktojë në qoftë se këshilli gjyqësor është formuar në mënyrë korrekte dhe në qoftë se ka ndonjë arsye për shkarkimin e anëtarëve të këshillit dhe procesverbalit;
- menaxhon diskutimin kryesor,
- kujdeset që anëtarët e këshillit, gjyqtarët shtesë dhe gjyqtarët porotë të jenë vazhdimisht të pranishëm në seancën kryesore;
- kujdeset për të hequr gjithçka që do të vononte procedurën,
- hap seancën dhe shpall temën,
- konfirmon praninë e personave të ftuar, por në qoftë se nuk kanë ardhur, kontrollon në qoftë se ftesat iu janë dorëzuar si duhet dhe në qoftë se e kanë arsyetuar mungesën e tyre;
- përcakton identitetin e të akuzuarit, e pyet në qoftë se e kupton se për çfarë akuzohet dhe e mëson për të drejtat e tij;
- vendos për propozimet e palëve,
- fjalimet hapëse të palëve mund të jenë të kufizuara,
- në qoftë se shqyrtimi kryesor nuk mund të përfundojë në një seancë, vendos që seanca kryesore të vazhdojë ditën e ardhshme të punës,
- kontrollon rendin e marrjes në pyetje të dëshmitarëve dhe ekspertëve, por mund të devijojë nga rrjedha e rregullt e diskutimit,
- kujdeset për ruajtjen e rendit në sallën e gjyqit dhe të dinjitetit të gjykatës,
- në qoftë se një dëshmitar ose ekspert ka dhënë një deklaratë të rreme, ai do të urdhërojë që të hartohet një procesverbal i veçantë për atë deklaratë,
- në qoftë se i akuzuari jep rrëfim, ai është i detyruar të shqyrtojë në qoftë se rrëfimi është dhënë vullnetarisht dhe në qoftë se i akuzuari është i vetëdijshëm për pasojat e pranimi të fajit;
- shpall përfundimin e seancës kryesore,
- menaxhon konsultimin dhe votimin dhe
- shpall gjykimin.

¹⁶⁸ Lazhëtiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, „Op.Cit“, 225-226.

Roli i këshillit. Roli drejtues i këshillit konsiston në aktivitetet e mëposhtme:

- urdhëron sjelljen me forcë të të akuzuarve, dëshmitarëve dhe ekspertëve, në qoftë se ata janë ftuar në rregull dhe nuk vijnë dhe nuk e arsyetojnë mungesën e tyre;
- ka kompetenca disiplinore si: i akuzuari mund të largohet nga salla e gjyqit për një kohë të caktuar, e në qoftë se vazhdon të prishë rendin, ai mund të largohet për aq kohë sa zgjat procedura e provës dhe në qoftë se vazhdon të ofendojë dinjiteti i gjykatës, atëherë seanca kryesore mund të përfundojë pa praninë e tij; mund të largojë edhe persona të tjerë dhe t'i gjobisë financiarisht, si mbrojtësin a avokatin, të cilët në qoftë se vazhdojnë ta prishin rendin edhe pas dënimit, në atë rast këshilli do t'ua shkurtojë mundësinë për mbrojtje të mëtejshme, gjegjësisht përfaqësim dhe palë. do të thirret për të marrë një avokat tjetër mbrojtës, p.sh. një përfaqësues,
- mund të largojë nga seanca edhe persona të tjerë, dëgjues, të cilët edhe pas paralajmërimit vazhdojnë të pengojnë mbajtjen e seancës kryesore;
- roli i tij në marrjen e vendimeve është i rëndësishëm, si p.sh.: përjashtimi i publikut nga një pjesë ose nga e gjithë seanca kryesore kur bëhet fjalë për ruajtjen e sekretit, rendit publik, mbrojtjen e jetës private të të akuzuarit, mbrojtjen e sigurisë së dëshmitarit ose viktimës ose i mituri; vendos për propozimet e palëve; vendos për revokimin ose heqjen e prokurës së një mbrojtësi që tashmë është revokuar ose që vetë ka hequr dorë; vendos zgjerimin e aktakuzës dhe vendos që avokati mbrojtës të bartë shpenzimet e shtyrjes së seancës kryesore për faj të tij.

4.4. SHTYRJA DHE NDËRPRERJE E SEANCAVE KRYESORE

Ndërprerja e seancës kryesore mund të shfaqet si shtyrje dhe ndërprerje, kurse shtyrja është mosfillimi i seancës kryesore në ditën kur është caktuar ose në qoftë se seanca kryesore ka filluar, mund të ketë arsye për shtyrjen e saj.

Shtyrja

- Shqyrtimi kryesor i caktuar nuk do të fillojë në qoftë se nuk vijnë: Prokurori Publik kur të caktohet seanca kundër aktakuzës që ka paraqitur; i akuzuari, i ftuar në rregull, nuk ka ardhur dhe nuk e ka arsyetuar mungesën ose nuk mund t'i dërgohet ftesa, që do të thotë se i shmanget pranimit të saj dhe avokatit mbrojtës i cili ishte ftuar në rregull dhe nuk e ka denoncuar mungesën ose është larguar nga qendra kryesore. seancë pa miratim dhe nuk ka mundësi që menjëherë të caktohet një mbrojtës i ri.
- Shqyrtimi kryesor i filluar mund të shtyhet nëse: Prokurori Publik vendos ndryshimin e aktakuzës; kur nevojitet më shumë kohë për të mbledhur prova të reja; në qoftë se i akuzuari ka pasur një sëmundje ose çrregullim mendor pas krimit; kur i akuzuari e ka revokuar prokurën gjatë seancës kryesore ose avokati e ka anuluar prokurën ose nuk ka ardhur në seancë pa arsye ose kur mungon dëshmitari ose eksperti.

Seanca kryesore shtyhet vetëm për aq kohë sa zgjasin arsyet që kanë çuar në shtyrjen dhe kryetari i këshillit është i obliguar që çdo muaj të ardhshëm ta njoftojë kryetarin e gjykatës në qoftë se ekzistojnë arsyet e shtyrjes. Në vendimin për shtyrjen e seancës kryesore, si rregull do të caktohet dita dhe ora kur do të vazhdojë seanca kryesore. Me të njëjtin vendim, kryetari i këshillit do të urdhërojë sigurimin e provave që mund të humbasin a asgjësohen për shkak të shtyrjes së seancës kryesore. Kundër këtij vendimi nuk lejohet ankesë. Shqyrtimi kryesor që është shtyrë fillon përsëri në qoftë se përbërja e këshillit ose e gjyqtarit individual ka ndryshuar. Me pëlqimin e palëve, këshilli mund të vendosë që disa dëshmitarë dhe ekspertë të mos dëgohen më, por të lexohen deklaratat e tyre të shënuara në procesverbalin e seancës së mëparshme.¹⁶⁹

¹⁶⁹ Shih nenin 370, paragrafët 3 dhe 4, neni 371, paragrafi 2 i LPP

Përfundimi

Gjyqtari, gjegjësisht kryetari i këshillit, mund të ndërpresë seancën kryesore për shkak të pushimit ose mbarimit të orarit të punës ose për shkak të marrjes së provave të caktuara në kohë të shkurtër ose për shkak të përgatitjes së akuzës ose mbrojtjes ose kur mbrojtësi/avokati vazhdon pavarësisht dënimit e prish rendin e seancës kryesore ose në qoftë se i akuzuari kryen vepër të re gjatë seancës kryesore ose zbulohet një vepër e kryer më parë nga i akuzuari. Ndërprerja e seancës kryesore vazhdon gjithmonë para të njëjtit gjyqtar, përkatësisht këshillit. Për pezullimin vendos kryetari i këshillit. Në qoftë se seanca kryesore nuk mund të vazhdojë para të njëjtit gjyqtar, përkatësisht këshillit ose në qoftë se ndërprerja e seancës kryesore zgjat më shumë se tetë ditë, procedura do të zhvillohet sipas dispozitave për shtyrjen e seancës kryesore.¹⁷⁰

4.5. FJALËT HYMESE TË PALËVE DHE PARAQITJA E PËRMBAJTJES SË AKUZËS

Palët dhe të gjithë të pranishmit në sallë e mirëpresin avokatin në këmbë. Palët dhe pjesëmarrësit e tjerë në procedurë janë të detyruara të ngrihen në këmbë kur i drejtohen gjykatës, përveç në qoftë se ekzistojnë pengesa të arsyeshme për ta bërë këtë. Në sallën e gjykimit ku mbahet seanca kryesore palët ulen përballë kryetarit të këshillit, në anën e majtë të akuzuarit dhe mbrojtësit të tij, ndërsa në anën e djathtë Prokurori Publik ose paditësi i autorizuar, i dëmtuari dhe mbrojtësi i tij. Të akuzuarit, dëshmitarët dhe ekspertët merren në pyetje në vendin e caktuar nga ana e djathtë e kryetarit të këshillit, përballë prokurorit dhe të akuzuarit.

Seancën e hap kryetari i këshillit, i cili i ndërmerr veprimet procedurale sipas rendit të caktuar:

- publikon temën,
- përcakton në qoftë se të gjithë personat e ftuar kanë ardhur, në qoftë se jo, kontrollon në qoftë se janë ftuar si duhet dhe në qoftë se e kanë arsyetuar mungesën e tyre;
- thërret të akuzuarin dhe kontrollon identitetin e tij,
- i këshillon dëshmitarët dhe ekspertët të deklarojnë gjithçka që dinë për rastin dhe i paralajmëron se dëshmia e rreme paraqet vepër penale dhe pas kësaj dëshmitarët dalin nga sallat e gjyqit dhe presin të thirren, kurse ekspertëve u kujtohet detyra e tyre në konstatimet dhe

¹⁷⁰ Shih nenin 372 i LPP

mendimet e tyre për të treguar njohuritë dhe aftësitë e tyre dhe i paralajmëron për pasojat e dhënies së konstatimit dhe mendimit të rremë dhe ata mund të vazhdojnë të ndjekë rrjedhën e seancës kryesore,

- merr masa për të parandaluar marrëveshjet e fshehta ndërmjet dëshmitarëve, ekspertëve dhe palëve.

Debati kryesor fillon me fjalimet hyrëse¹⁷¹

Fillimisht flet paditësi, më pas avokati mbrojtës dhe i akuzuari. I akuzuari nuk mund të mbajë fjalën hyrëse. Në fjalët e tyre hyrëse, palët mund të deklarojnë se cilat fakte vendimtare synojnë të provojnë, të paraqesin provat që do të paraqesin dhe të përcaktojnë çështjet ligjore që do të argumentojnë. Në fjalime nuk mund të paraqiten fakte për dënimet e mëparshme të të akuzuarit dhe nuk mund të deklarohen pretendimet dhe provat e ofruara nga pala kundërshtare. Në qoftë se i dëmtuari ose avokati i tij është i pranishëm, ata paraqesin kërkesë pasurore. Kryetari i këshillit mund të kufizojë fjalimet hyrëse të palëve në një kohë të caktuar.

Paraqitja e përmbajtjes së aktakuzës në procedurë të shkurtuar.

Këtu, seanca kryesore fillon me paraqitjen e përmbajtjes së aktakuzës, e cila është në formë të propozim-akuzës ose padisë private nga një gjyqtar individual. Pas fjalës hyrëse të prokurorit, kryetari i këshillit do ta pyesë të akuzuarin në qoftë se e kupton se për çfarë akuzohet dhe se a është i sigurt se i akuzuari nuk e ka kuptuar se për çfarë akuzohet, shkurtimisht do të prezantojë përmbajtjen e akuza në një mënyrë që është më e kuptueshme për të akuzuarin. Kryetari i këshillit do t'i mësojë të akuzuarit të drejtën për të heshtur ose për të dhënë dëshminë e tij dhe do ta këshillojë që të ndjekë me kujdes rrjedhën e seancës kryesore, gjatë së cilës do të tregojë se mund të paraqesë prova në mbrojtje të tij, t'i bëjë pyetje të bashkakuzuarit, dëshmitarët dhe ekspertët, si dhe të bëjnë vërejtje lidhur me deklaratat e tyre. Më pas, kryetari i trupit gjykues do të thërrasë të akuzuarin që të deklarojë fajtor ose i pafajshëm për të gjitha akuzat. Pasi udhëzohet për të drejtat e të akuzuarit, pavarësisht nga natyra dhe ashpërsia e krimin për të cilin zhvillohet procedura, i akuzuari vullnetarisht mund të deklarojë fajtor për një ose më shumë nga krimet e akuzuara. Pas pranimit të fajit, gjyqtari individual, gjegjësisht kryetari i këshillit, është i detyruar të hetojë në qoftë se pranimi është dhënë vullnetarisht a me pranimin e dhënë ai ka mbrojtur një person tjetër a pohimi është dhënë gabimisht, me mashtrim, shantazh. premtimet e bëra që do të pasonin rrëfimin, a është i vetëdijshëm i akuzuari për pasojat ligjore të pranimit të

¹⁷¹ Shih nenet 377, 378, 379, 380, 381 të LPP.

fajit, se do të vuajë dënimin me burg dhe se do t'i mbulojë shpenzimet e procedurës penale. Lidhur me aktgjykimin a pjesën e aktgjykimit që është nxjerrë si rezultat i pranimit të fajësisë nga i akuzuari gjatë seancës kryesore, i akuzuari nuk mund të paraqesë ankesë për shkak të gjendjes faktike të vërtetuar gabimisht.

4.6. PROCEDURA E PROVËVE

Procedura e provave zë vend qendror në seancën kryesore, sepse aty paraqiten provat që kanë rëndësi për gjykimin e drejtë. Provat në procedurën e provave paraqiten në këtë mënyrë:¹⁷²

- provat e akuzës dhe provat lidhur me kërkesën pronësore;
- provat e mbrojtjes;
- provat e prokurorisë për të rrëzuar provat e mbrojtjes (kopje) dhe
- dëshmitë e mbrojtjes në përgjigje të ankesës (përgjigje).

Gjatë seancës kryesore, secila nga palët me pëlqimin e palës tjetër mund të refuzojë paraqitjen e provave të propozuara.

Dëshmitarët

Përpara se të marrë në pyetje një dëshmitar, kryetari i këshillit do t'i kujtojë atij detyrën e tij për të paraqitur në gjykatë gjithçka që di për çështjen dhe do ta paralajmërojë atë se dëshmia e rreme është krim. Dëshmitari bën betimin. Prokurori Publik merr në pyetje dëshmitarët e tij së pari, pastaj mbrojtjen. Gjatë paraqitjes së provave lejohet marrja në pyetje e drejtpërdrejtë, e kryqëzuar dhe marrja në pyetje shtesë.

Marrja në pyetje e drejtpërdrejtë bëhet nga pala që ka propozuar dëshmitarin.

Në ekzaminimin e drejtpërdrejtë, bëhen pyetje të shkurtra për ngjarjen kritike. Gjatë marrjes në pyetje të drejtpërdrejtë, pyetjet sugjестive janë të ndaluara, përveç rasteve kur ka nevojë të sqarohen deklaratat e dhëna tashmë nga dëshmitari gjatë pyetjes së drejtpërdrejtë. Pas pyetjes së drejtpërdrejtë, vijon marrja në pyetje e dëshmitarit dhe u referohet fakteve dhe rrethanave të rëndësishme për vlerësimin e besueshmërisë së deklaratës së dhënë tashmë gjatë pyetjes së drejtpërdrejtë.

¹⁷² Shih nenin 382, 383, 384, 386, 387, 391, 392 të LPP.

Pyetja e kryqëzuar kryhet nga pala e kundërt.

Qëllimi i marrjes në pyetje është të zvogëlojë vlerën provuese të dëshmisë së dhënë gjatë marrjes në pyetje të drejtpërdrejtë dhe këtu lejohen pyetjet kryesore.

Pas marrjes në pyetje vijon marrja në pyetje plotësues.

Ekzaminimin plotësues e bën sërish pala që ka propozuar dhe thirrur dëshmitarin dhe pyetjet e bëra gjatë këtij marrjes në pyetje janë të kufizuara në pyetjet e bëra gjatë marrjes në pyetje të palës kundërshtare. Pas marrjes në pyetje të palëve, kryetari dhe anëtarët e këshillit mund t'i bëjnë pyetje dëshmitarit vetëm për rrethanat e parashtruara, ndërsa të dëmtuarit vetëm për kërkesën pasurore. Në qoftë se pas fillimit të seancës kryesore, dëshmitari është ekspozuar ndaj dhunës, kërcënimeve, premtimeve për të holla për të dëshmuar rrejshëm, atëherë deklarata që ka dhënë para Prokurorit Publik mund të paraqitet si provë me vendim të gjykatës. Si provë mund të paraqiten edhe deklaratat e personave që më parë i kanë dhënë para Prokurorit Publik, në qoftë se kanë vdekur, janë sëmurë mendërisht ose nuk gjenden.

Ekspertët

Para se të merret në pyetje eksperti, gjykata do t'i kujtojë atij detyrën për të paraqitur mendimin në mënyrë të qartë dhe në përputhje me rregullat e profesionit dhe do ta paralajmërojë se deklarimi i rremë i dhënë për gjetjen dhe mendimin përbën vepër penale. Eksperti bën betimin para ekzaminimit. Eksperti shqyrtohet sipas rregullave të ekzaminimit të drejtpërdrejtë, të kryqëzuar dhe plotësues, ekzaminimit nëpërmjet videokonferencës ose konferencës telefonike. Në qoftë se njëra nga palët kërkon që eksperti të merret në pyetje në seancën kryesore, konstatimi dhe mendimi me shkrim do të pranohen si provë vetëm në qoftë se eksperti që ka bërë konstatimin dhe mendimin e ekspertit ka dhënë dëshminë e tij në seancën kryesore dhe i është dhënë mundësia që të merren në pyetje.

Marrja në pyetje e të akuzuarit

Me propozim të mbrojtjes i akuzuari merret në pyetje. Marrja në pyetje kryhet sipas rregullave të ekzaminimit të drejtpërdrejtë, të kryqëzuar dhe plotësues. Marrja në pyetje fillon me pyetje të drejtpërdrejta të mbrojtësit dhe më pas bëhen pyetje të kryqëzuara nga prokurori dhe pyetje mund të bëhen nga i dëmtuari dhe i bashkëakuzuari. Në qoftë se në seancën kryesore i akuzuari nuk jep deklaratë ose shprehet ndryshe për fakte a rrethana të caktuara, Prokurori Publik mund të kërkojë që të lexohet ose të riprodhohet deklarata e të akuzuarit të dhënë më herët gjatë procedurës, deklarata e të cilit është incizuar me video. -pajisja e regjistrimit audio. Këshilli pas përjashtimit mund të vendosë që i akuzuari të largohet përkohësisht nga salla e gjyqit, në qoftë se i akuzuari ose dëshmitari refuzon të dëshmojë në praninë e tij ose në qoftë se rrethanat tregojnë se nuk do ta thotë të vërtetën në praninë e tij. Pas kthimit në sallë, të akuzuarit do t'i lexohet deklarata e të akuzuarit, përkatësisht dëshmitarit.

Dëshmia me shkrim dhe elektronike

Provat materiale, shkresore, elektronike të siguruar në origjinal (me përjashtim të atyre që jepen në procesverbal ose kopje të vërtetuar), kryhen duke i lexuar ato nga pala që i ka propozuar. Në provat me shkrim përfshihet edhe procesverbali për këqyrjen, bastisjen e personit, shtëpisë dhe sendet e sekuestruara dhe të kthyer, libra, dokumente zyrtare, libra, dosje etj., të cilat nuk përsëriten në seancën kryesore dhe do të futen në procesverbal për seancën kryesore.

Prova materiale

Provat materiale (*corpora delicti*) janë në vend të dukshëm gjatë seancës kryesore dhe mund t'i tregohen të akuzuarve, dëshmitarëve dhe ekspertëve se a është e nevojshme.

- **Plotësimi i procedurës së provave**

Para përfundimit të procedurës provuese, palët dhe i dëmtuari mund të bëjnë propozim për plotësimin e procedurës provuese, por në qoftë se propozimi refuzohet, atëherë këshilli do të shpallë se procedura e provës ka përfunduar.

4.7 FJALËT PËRFUNDIMTARE

Fjalët përmyllëse janë pjesa e fundit e seancës kryesore dhe përmbajnë vlerësim të vlerës së provave të paraqitura dhe rezultatit të seancës kryesore, konkluzionet për gjendjen faktike të provuar/paprovuar, mendim për përgjegjësinë penale të të akuzuarit dhe dënimin, për kërkesën pasurore dhe shpenzimet në procedurë. Çështjet e kontestuara palët deklarojnë arsyet e qëndrimit të tyre dhe i hedhin poshtë arsyet e palës së kundërt. Këtu hyn në lojë parimi i kontradiktës. Fjalimet mbulojnë çështjet faktike dhe juridike që kanë të bëjnë me analizën dhe vlerësimin e provave, kualifikimin ligjor të krimit, për të cilin ende vendos gjykata, kurse në fund trajtohen propozimet përfundimtare për llojin e vendimit dhe dënimin dhe për kërkesën pasurore. Për të përcaktuar saktë sanksionin e të akuzuarit dhe risocializimin e tij, është shumë e rëndësishme njohja e personalitetit të tij.

Fjalët përfundimtare zhvillohen sipas një radhe të caktuar:¹⁷³

- fillimisht fillon paditësi, i cili paraqet vlerësimin e tij për vlefshmërinë e provave të paraqitura, paraqet konkluzionet e tij rreth fakteve, shpjegon propozimin e tij për përgjegjësi penale, paraqet rrethanat lehtësuese dhe rënduese që janë të rëndësishme për caktimin e dënimit;
- pas saj fjalën e merr i dëmtuari ose avokati i tij, i cili shpjegon kërkesën pasurore dhe tregon përgjegjësinë penale të të akuzuarit dhe
- në fund fjalën e merr mbrojtja, pra mbrojtësi ose i akuzuari (i pari flet mbrojtësi dhe pas tij fjalën e merr i akuzuari) i cili paraqet gjithçka që shkon në favor të të akuzuarit dhe mbrojtjes së tij.

¹⁷³ Lazhetiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 233-234.

5. LLOJET E VENDIMEVE DHE MËNYRA E MARRJES SË VENDIMEVE

5.1. KONCEPTI DHE LLOJET E VENDIMEVE

Koncepti. Vendimmarrja është lloj i veçantë i veprimit procedural që zbaton një normë të caktuar juridike në një gjendje të caktuar faktike. Vendimi merret pas vlerësimit të të gjitha provave që vërtetojnë gjendjen faktike. Vendimi mund të jetë **meritor (substancial)**, i cili konsiston në shqyrtimin e përmbajtjes së një akti ose veprimi të caktuar, vlerësimin e themelit të tij, me të cilin refuzohet ose miratohet kërkesa dhe **formal (procedural)**, që konsiston në përcaktimin e ekzistimit të ndonjë veprimi juridik. pengesë në lidhje me që gjykata të angazhohet në vendimmarrje të bazuar në merita dhe merret vendim me të cilin refuzohet një kërkesë e caktuar.

Llojet e vendimeve. Ekzistojnë këto lloje të vendimeve: *aktgjykimi, vendimi, urdhri dhe urdhri gjobë*.¹⁷⁴

Aktgjykimi

Pas shqyrtimit të një çështjeje të caktuar gjykata nxjerr aktgjykim. Varësisht në qoftë se gjykata merret me vendimmarrje meritore a jo, ekzistojnë aktgjykimet materiale (**dënimi dhe dënimi i posaçëm**) dhe aktgjykimi formal (**aktgjykimi me të cilin refuzohet akuza**). Aktgjykimet merren nga gjykatat themelore, gjykatat e apelit dhe Gjykata Supreme. Çdo aktgjykim me shkrim ka tri pjesë: një hyrje, një dispozitiv dhe një shpjegim që shpjegon pse gjykata ka marrë një vendim të tillë.

Vendimi

Me vendim nuk flitet për çështjen kryesore, por me të zgjidhen çështje të caktuara procedurale të rëndësishme për rrjedhën e procedurës. Në raste të caktuara, vendimi mund të ndikojë në rezultatin e procedurës, siç është vendimi me të cilin ndalohej procedura gjatë kontrollit të akuzës ose kur Prokurori Publik heq dorë nga ndjekja penale. Edhe vendimi ka tri pjesë: hyrje, dispozitiv dhe arsyetim. Vendimet, nga ana tjetër, të cilat merren në seancën kryesore, ndaj

¹⁷⁴ Lazhetiç-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, "Op.Cit", 113-115., dhe shih nenin 121 i LPP (Gazeta Zyrtare nr. 150/2010; nr. 100/12 dhe nr. 198/18)

të cilave palët nuk kanë të drejtë në ankese të veçantë, por mund t'i ankimojnë në ankesë kundër aktgjykimit, nuk përmbajnë hyrje.

Urdhri

Urdhri zbatohet gjatë gjithë procedurës penale. Urdhri merret kur ndërmerren veprime të veçanta procedurale. Janë këto urdhra: për kryerjen e hetimit, për thirrjen e personave, për caktimin e seancës kryesore, për ekspertizën, për paraburgimin etj. Ekzistojnë edhe urdhra që duhet të jenë me shkrim dhe që duhet të përmbajnë një arsyetim si p.sh.: urdhër për të kontrolluar një shtëpi dhe një person.

Urdhër penali¹⁷⁵

Prokurori Publik nxjerr urdhër penal me aktgjykim, gjyqtari individual e pranon propozimin, kurse i akuzuari, në qoftë se pajtohet me aktgjykimin e tillë me urdhër penal, nuk parashtron ankesën kundër aktgjykimit të tillë. Kjo procedurë lejohet kur kemi të bëjmë me vepra penale nën kompetencën e një gjyqtari individual (vepra penale të dënueshme me gjobë ose me burgim deri në 5 vjet (neni 25 paragrafi 1 i Ligjit për Procedurën Penale), ku është e rëndësishme se ka prova të mjaftueshme që do ta bindin Prokurorin Publik se është e arsyeshme të parashtrohet propozimi për lëshimin e urdhrit penal.

Krahas të dhënave personale të të akzuarit, propozohet përshkrimi i veprës penale të akzuar, kualifikimi ligjor i krimit, provat që disponon prokuroria, sanksioni penal sipas llojit dhe masës. Është domethënë qoftë se që sanksioni i propozuar duhet të jetë brenda objektit të sanksioneve të parashikuara në Kodin Penal – gjobë nga 10 deri në 100 gjoba, dënim me kusht me burgim të caktuar deri në 3 muaj ose gjobë, ndalim drejtimi i mjetit motorik deri në 2 vjet dhe konfiskimi i pasurisë dhe dobisë pasurore të përfituar nga vepra penale.

Gjykata ka kompetencën me vendim të rrëzojë kërkesën se a është paraqitur për një krim të padiskutueshëm. Në qoftë se gjyqtari konsideron se shqiptimi i sanksionit të propozuar penal nuk është i arsyetuar dhe se nga provat e bashkangjitura mund të pritët shqiptimi i sanksionit tjetër penal, gjyqtari nuk do të marrë aktgjykim në bazë të propozimit për dhënien e urdhrit penal, por do të caktoni seancën kryesore sipas dispozitave të procedurës së shkurtuar. Se a është për

¹⁷⁵ Doracak i avancuar i trajnimit për LPP-në e re – Procedurat e përshpejtuara, Akademia për gjyqtarë dhe prokurorë publikë, OSBE, Shkup, 2013.

gjyqtarin i pranueshëm sanksioni i propozuar do të nxjerrë urdhër penali me aktgjykim me të cilin do të shqiptohen sanksionet e propozuara dhe masat e tjera nga prokurori. Arsyetimi përmban vetëm provat që arsyetojnë shqiptimin e urdhrit penal.

Kundër aktgjykimit të nxjerrë në këtë mënyrë i akuzuari ka të drejtë të paraqesë ankesë brenda 8 ditëve. Në qoftë se i akuzuari nuk e bën ankesën e aktgjykimit me urdhër penal, supozimi ligjor është se është pajtuar me të dhe me kalimin e afatit për paraqitjen e ankesës, aktgjykimi merr formë të prerë. Në qoftë se i akuzuari nuk pajtohet me aktgjykimin, ai mund të paraqesë ankesë me shkrim ose me gojë në procesverbal para gjykatës. Ankesa nuk ka pse të arsyetohet fare. Në qoftë se ankesa nuk refuzohet për shkak të dështimeve të procesit – afatit, personit të paautorizuar etj., për seancën kryesore caktohet seanca në pajtim me dispozitat e procedurës së shkurtuar. Në momentin që është caktuar seanca për seancën kryesore, konsiderohet se aktgjykimi realisht nuk është miratuar. Roli i Prokurorit Publik në procedurën për dhënien e urdhrit penal është i rëndësishëm. Pa propozimin e Prokurorit Publik, urdhri penal në fakt nuk mund të lëshohet. Në çdo rast, Prokurori Publik duhet të vlerësojë në qoftë se ka prova të mjaftueshme të pranueshme që gjykata të lëshojë urdhër penal. Duke u nisur nga parimi i ekonomizimit, Prokurori Publik do të duhet të propozojë lëshimin e urdhrit penal sa herë që plotësohen kushtet ligjore dhe ka prova të mjaftueshme. Kjo do të thotë se duhet të bëhet fjalë për krime brenda kompetencës së një gjyqtari individual dhe duhet të ketë prova të mjaftueshme nga të cilat gjyqtari do të konkludojë se i akuzuari është autori i veprës penale të akuzuar.

Nuk ka mundësi që gjyqtari individual të shqiptojë sanksion të ndryshëm nga ai i propozuar nga Prokurori Publik. Roli i avokatit mbrojtës në këtë procedurë konsiston në këshillimin e duhur të klientit të tij në qoftë se duhet të paraqesë ankesë ndaj aktgjykimit të nxjerrë me urdhër penal. Mbrojtësi është përgjegjës për të vlerësuar në qoftë se provat e dorëzuara në gjykatë janë të mjaftueshme dhe relevante për të mbështetur aktgjykimin dhe në qoftë se në procedurën e shkurtuar të akuzuarit do ta kishte më të lehtë sa i përket fajësisë dhe sanksionit penal. Në qoftë se konsideron se një pjesë e provave janë marrë në mënyrë të kundërligjshme, mbrojtësi sigurisht që do të këshillojë paraqitjen e ankesës, sepse në seancën në procedurë të shkurtuar do të ketë mundësi të paraqesë ankesë për paligjshmërinë e provave. Por në qoftë se vërtet nuk ka bazë për të ngritur një ankesë, është përgjegjësia e avokatit mbrojtës në qoftë se do të këshillojë klientin të paraqesë një ankesë apo të lërë të qëndrojë gjykimi.

Natyrisht që mbrojtësi pa mëdyshje do të duhet t'i vërë në dukje klientit se në rast të paraqitjes së ankesës, gjykata nuk detyrohet me ndalimin e *reformation in pjus*, domethënë se në seancën kryesore në procedurë të shkurtuar gjykata nuk ka të shqiptojë të njëjtin dënim me atë të propozuar në urdhrin e dënimit. Por që përkundrazi mund të shqiptojë një dënim më të rëndë. Avokati mbrojtës mban një përgjegjësi vërtet të madhe për këshillimin e duhur të klientit në qoftë se duhet të paraqesë ankesë. Në qoftë se pas seancës kryesore shqiptohet sanksion më i rëndë, mbrojtësi do të duhet të japë sanksionin e duhur, kurse duke i shpjeguar në mënyrë të kënaqshme klientit të tij pse ai këshilloi paraqitjen e ankesës. Nëse, nga ana tjetër, nuk ka arsye përkatëse për paraqitjen e ankesës, paraqitja e ankesës nuk duhet të këshillohet.

Roli i avokatit mbrojtës në këtë procedurë, si dhe në të gjitha procedurat, përcaktohet nga këshillimi i duhur i të akuzuarit dhe shmangia e keqpërdorimit të kompetencave procedurale, keqpërdorimi i të cilit përfundimisht mund të ketë efekte të pafavorshme për të akuzuarin.

5.2. MËNYRA E MARRJES SË KOMUNIKIMIT DHE DORËZIMIT TË VENDIMEVE

Me LPP janë rregulluar mënyrën e marrjes, komunikimit dhe dhënies së vendimeve.¹⁷⁶

- **Mënyra e marrjes së vendimeve**

Të gjitha vendimet merren individualisht (nga një person – kryetari i këshillit gjyqësor) ose kolegjisht (nga këshilli gjyqësor). Kryetari i këshillit gjyqësor, kur vendos vetë, mund të marrë vendime për shkarkimin e procesverbalistëve, interpretuesve, personave profesionalistë dhe ekspertëve, si dhe për kthimin në gjendjen e mëparshme etj. Kur këshilli vendos, vendimi është unik. Vendimet merren **pas konsultimit gPTHPr** (shkëmbimit të mendimeve të anëtarëve të këshillit) dhe **votimit**, në mbledhje të fshehtë, e cila drejtohet nga kryetari i këshillit, në të cilën mbledhje, përveç anëtarëve të këshillit, është i pranishëm edhe procesverbalistit. Rezultatet e votimit vendosen dhe ruhen në një zarf të posaçëm të mbyllur, i cili nuk hapet dhe rezultatet e votimit nuk publikohen.

¹⁷⁶ Shih nenet 128, 129 dhe 130 dhe 131 të LPP.

Me rastin e marrjes së vendimit, vota e parë është në qoftë se gjykata është kompetente, se a është e nevojshme plotësimi i procedurës, si dhe çështje të tjera të mëparshme. Kur të merret vendimi për çështjet e mëparshme, kalojmë në zgjidhjen e çështjes kryesore. Me rastin e vendosjes për çështjen kryesore, votimi i parë do të jetë në qoftë se i akuzuari ka kryer veprë penale dhe në qoftë se ai është penalisht përgjegjës dhe më pas do të votohet për dënimin, për sanksionet e tjera penale, për shpenzimet e procedurës penale. për kërkesat pronësore dhe për çështje të tjera që duhet të vendosen. Në qoftë se i njëjti person akuzohet për shumë krime, do të votohet për përgjegjësinë penale dhe dënimin për secilën prej këtyre veprave penale dhe më pas për dënimin e vetëm për të gjitha veprat penale.

Vendimi për çështjen kryesore do të merret pasi të ketë votuar shumica e anëtarëve të këshillit. Kryetari i këshillit kryeson diskutimet dhe votimin dhe voton i fundit. Ai është i detyruar të kujdeset që të gjitha çështjet që të shqyrtohen në mënyrë gjithëpërfshirëse dhe plotësisht. Në qoftë se për çështje të veçanta për t'u votuar, votat ndahen në disa mendime të ndryshme, kështu që asnjëri prej tyre nuk ka shumicën, çështjet ndahen dhe votimi do të përsëritet derisa të arrihet shumica. Në qoftë se nuk arrihet shumica në këtë mënyrë, do të vendoset që votat që janë më të pafavorshme për të akuzuarin t'u shtohen votave më pak të pafavorshme se këto, derisa të arrihet shumica e nevojshme.

- **Komunikimi dhe dorëzimi i vendimeve**

Nëpërmjet komunikimit dhe dorëzimit të vendimeve, personat e interesuar njihen me përmbajtjen e vendimit nëpërmjet një njoftimi me gojë dhe me shkrim si transkripte të vërtetuara. Njoftimi bëhet gojariht në qoftë se të interesuarit janë të pranishëm dhe nënshkruhen në proces-verbal. Transkriptet e vendimeve mund të jepen në qoftë se ka udhëzim ligjor për të drejtën e ankimit dhe në qoftë se deklaron se nuk do të ankohet, atëherë nuk pajiset me kopje të vërtetuar të vendimit të komunikuar verbalisht. Dorëzimi i vendimeve është i rëndësishëm, sepse afatet për paraqitjen e mjeteve juridike fillojnë nga dita e pranimit. Dorëzimi mund të bëhet: me postë, përmes një zyrtari të gjykatës, drejtpërdrejt në gjykatë, përmes një personi të autorizuar juridik ose në zyrën e avokatit. Ka mënyra të ndryshme të dorëzimit: dërgimi të të akuzuarit, mbrojtësit, paditësit privat dhe të dëmtuarit; dorëzimi tek Prokurori Publik dhe pjesëmarrësit e tjerë; dorëzimi me mjete elektronike dhe raste të tjera të veçanta të dorëzimit.

1. Dorëzimi drejt të akuzuarit, mbrojtësit, paditësit privat dhe të dëmtuarit

Të akuzuarit i dërgohet në adresën e tij dhe në qoftë se ka mbrojtës, atëherë mbrojtësit i dorëzohen edhe të gjitha vendimet dhe ankesa nga pala e kundërt, nga paraqitja e të cilave edhe afati për ankim. Afati për shpalljen e mjetit juridik fillon të ecë nga dita e dorëzimit të akuzuarit, por në qoftë se i akuzuari është dënuar me paraburgim ose është në vuajtje të dënimit me burg, afati fillon nga dita e dorëzimit të mbrojtësi. Në qoftë se i akuzuarika më shumë se një mbrojtës, mjafton që njërit prej tyre t'i dërgohet njoftimi me shkrim. Dorëzimi me shkrim duhet t'i bëhet personalisht marrësit, por në qoftë se personi nuk gjendet në adresën e specifikuar, dorëzimi do t'i bëhet një anëtarit të familjes së tij që është më i vjetër se 16 vjeç dhe në qoftë se nuk gjenden gjithashtu në adresën e specifikuar, dorëzimi do t'i bëhet ose fqinjit ose kujdestarit të ndërtesës ose dorëzuesi do të lërë një njoftim me shkrim në çfarë ore dhe ku duhet të vijë personi për ta marrë. Në qoftë se personi nuk vjen në datën e shënuar, do të konsiderohet se dorëzimi është bërë në ditën dhe orën e përcaktuar në njoftim. Në qoftë se dorëzimi nuk mund t'i bëhet personit për shkak të mungesës së tij, njoftimi me shkrim i kthehet me shënimin e vendndodhjes së personit që mungon. Në rastet kur nuk mund t'i dorëzohet personit përkatës, për shembull nuk ka raportuar ndryshimin e adresës ose i shmanget marrjes së tij, njoftimi me shkrim do të publikohet në tabelën e njoftimeve të gjykatës dhe pas skadimit të tetë ditëve nga dita e publikimit, do të konsiderohet se dorëzimi është bërë si duhet. Thirrjen për seancën kryesore dhe thirrjet tjera gjykatata mund t'ia komunikojë gojarisht personit që ndodhet në gjykatë dhe i cili duhet të nënshkruajë procesverbalin se thirrja është ekzekutuar. Dorëzimi mund të bëhet edhe në vendin e punës, por në qoftë se nuk gjendet aty, atëherë njoftimi me shkrim i dërgohet personit të autorizuar për marrjen e postës. Për marrjen e shërbimit, personi mund të caktohet mbrojtës për shërbimin në qoftë se personi nuk ka mbrojtës ose shërbimi nuk mund të kryhet në adresën e regjistruar dhe duhet t'i jepet aktgjykimi që vendos burg. fjali.

Si dëshmi e dorëzimit të plotë të njoftimit me shkrim, nënshkrimi i personit që e merr dhe atij që e dorëzon është në fletëdorëzim. Në qoftë se marrësi refuzon të nënshkruajë fletëdorëzimin, personi i dorëzimit duhet ta shënojë këtë në fletëdorëzim dhe të shënojë datën e dorëzimit deri në të cilën dorëzimi konsiderohet se është kryer si duhet.

2. Dorëzimi tek Prokurori Publik dhe pjesëmarrësit e tjerë në procedurë

Shkresa dhe vendimet i dërgohen Prokurorit Publik në mënyrë elektronike ose në zyrën e regjistrimit të Prokurorisë Publike dhe afati i përcaktuar në njoftimin me shkrim fillon nga ajo ditë. Personave pjesëmarrës në procedurë, ftesat dhe vendimet i dorëzohen pjesëmarrësit i cili pranon t'ia dorëzojë ato personit të shënuar në njoftimin me shkrim. Personat mund të njoftohen me telegram, e-mail ose telefon për ftesën në seancën kryesore si dhe për shtyrjen e seancës kryesore dhe veprimet e tjera.

3. Rastet e veçanta të dorëzimit

Për personelin ushtarak, për pjesëtarët e policisë dhe policisë gjyqësore, për pjesëtarët e gardës në institucionet ku strehohen personat e privuar nga liria dhe për punëtorët e trafikut tokësor, ujqor dhe ajror, dorëzimi i bëhet personalisht dhe me njoftim eprori i menjëhershëm. Personave të privuar nga liria dërgohen në gjykatë ose në administratën e institucionit ku ndodhen. Personat të cilët gëzojnë imunitet diplomatik në vendin tonë shërbehen nëpërmjet Ministrisë së Punëve të Jashtme. Dorëzimi i shtetasve tanë jashtë vendit bëhet me postë, në mënyrë elektronike ose nëpërmjet përfaqësisë diplomatike ose konsullore të vendit tonë jashtë vendit, me kusht që shteti i huaj dhe personi të cilit i bëhet dorëzimi të pranojnë të marrin njoftimin me shkrim në këtë mënyrë. Dorëzimi për një person juridik me seli jashtë vendit mund të bëhet përmes përfaqësimit a agjencisë së tij në vendin tonë. Personave të përfshirë në programin për mbrojtjen e dëshmitarëve u shërbehet nëpërmjet autoritetit që zbaton mbrojtjen.

4. Dorëzimi me mjete elektronike

Në qoftë se i akuzuari, i dëmtuari, dëshmitari, eksperti ose personat e tjerë fizikë pjesëmarrës në procedurë, në seancën kryesore, të udhëzuar nga gjykata, pranojnë që t'i dërgohet në mënyrë elektronike dhe të japin adresën elektronike të kutisë postare, shërbimi këtyre personave do të vazhdojnë të kryhen në mënyrë elektronike, nëpërmjet sistemit të informacionit të gjykatës. E-maili duhet të merret jo më vonë se tetë ditë nga dita e dërgimit. Marrësi i e-mail-it vërteton identitetin e tij me nënshkrimin e tij elektronik dhe nënshkruan njoftimin me shkrim.

5.3. VLEFSHMËRIA E VENDIMEVE TË GJYKATËS

Aktgjykimi dhe vendimi marrin formë të prerë kur nuk mund të kundërshtohen më me ankim ose kur kundër tyre nuk lejohet ankim. Forca juridike e bën të pamundur rishqyrtimin e çështjes penale në procedurë të rregullt, si dhe pamundësinë që një person të dënohet a të dënohet sërish për të njëjtin krim (*non bis in idem*).¹⁷⁷

Ka vlefshmëri formale dhe materiale.

- plotfuqishmëria formale është pamundësia procedurale e kundërshtimit të vendimit gjyqësor me mjet juridik dhe
- ligjshmëria materiale ekziston kur palët në të njëjtën çështje penale nuk mund të rifillojnë fillimin e procedurës penale ose dënimin.

Vlefshmëria mund të jetë:

- absolute, kur të gjitha subjektet nuk mund të paraqesin mjet të rregullt juridik kundër vendimit dhe relativ, kur vetëm njëra nga palët ose disa nga të akuzuarit nuk mund të paraqesin mjet të rregullt juridik kundër vendimit;
- nga LPP, kur përfshin të gjitha pjesët e dispozitivit të aktgjykimit, gjegjësisht të gjitha veprat penale të kryera radhazi dhe të mbuluara me një aktgjykim dhe një të pjesshëm;

¹⁷⁷ Lazhetiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, „Op.Cit“, 120-121.

kur mbulon vetëm disa nga disa vepra penale të kryera ose vetëm disa pjesë të një vendimi.

Ekzistojnë katër mënyra për të hyrë në fuqi, përkatësisht nga:

- **refuzimi nga e drejta e ankesës** është vendim i palëve dhe i të dëmtuarit që kundër vendimit të shkallës së parë të mos përdorin mjetin e rregullt juridik. I akuzuari mund të heqë dorë nga e drejta e mjetit juridik pasi t'i jetë dorëzuar aktgjykimi dhe të njëjtën gjë e kanë bërë edhe paditësi dhe i dëmtuari. Heqja dorë nuk është e mundur në qoftë se i akuzuari është dënuar me burg. Vlefshmëria ndodh në momentin e refuzimit;
- **anulimi i ankesës tashmë të deklaruar** ekziston kur, deri në marrjen e vendimit të shkallës së dytë, i akuzuari ose mbrojtësi i tij, paditësi dhe i dëmtuari mund të anulojnë ankesën tashmë të deklaruar dhe fuqia juridike hyn në fuqi në momentin e anulimit;
- **mospërdorimi i afatit ligjor për paraqitjen e ankimit** ekziston kur palët në heshtje kanë hequr dorë nga e drejta e ankimit dhe pas skadimit të afatit ligjor fillon efekti juridik;
- **refuzimi, pra refuzimi i ankesës** – këtu përfundimi ndodh kur ankesa refuzohet si e pajueshme ose e parakohshme ose refuzohet si e pabazuar dhe përfundimi fillon në datën e vendimit të gjykatës së shkallës së dytë.

Aktgjykimi i formës së prerë ekzekutohet kur është dorëzuar dhe kur nuk ka pengesa ligjore për ekzekutimin, kurse vendimet ekzekutohen kur marrin formë të prerë. Urdhrat ekzekutohen menjëherë, përveç në qoftë se urdhërohet ndryshe nga autoriteti lëshues.

6. LLOJET E GJYKIMEVE DHE PROCEDURA PËR PUBLIKIMIN, PRODHIMIN DHE DORËZIMIN E TYRE

Aktgjykimi është vendim me të cilin gjykata shqyrton çështjen penale dhe vendos për themelin e padisë.

Me aktgjykim hidhet akuza ose i akuzuari lirohet nga akuza ose shpallet fajtor. Në qoftë se aktakuza përfshin disa vepra penale, aktgjykimi do të thotë në qoftë se dhe për cilin vepër hidhet aktakuza ose i akuzuari lirohet nga aktakuza ose shpallet fajtor.¹⁷⁸

6.1. AKTGJYKIMI ME TË CILËN RREFUZOHET AKUZA

Ky aktgjykim merret në këto raste:

- në qoftë se gjykata nuk është realisht kompetente për të gjykuar. Këtu gjykata sipas detyrës zyrtare i kushton rëndësi kompetencës së saj faktike dhe vendore dhe në qoftë se konstaton se nuk është kompetente do të shpallet se nuk ka kompetencë dhe do t'ia referojë çështjen gjykatës kompetente. Kjo vlen vetëm deri në fillimin e seancës kryesore dhe pas fillimit të saj gjykata nuk shpall se nuk ka kompetencë, por nxjerr aktgjykim me të cilin refuzon akuzën dhe kjo vlen vetëm për kompetencën faktike;
- në qoftë se procedura zhvillohet pa kërkesën e paditësit të autorizuar. Kjo bazë zbatohet kur edhe në seancën kryesore konstatohet se vepra ndiqet me padi private, e jo me akuzë të ngritur nga Prokurori Publik;
- në qoftë se paditësi ka hequr dorë nga akuza nga fillimi deri në fund të seancës kryesore. Prokurori Publik mund të heqë dorë nga kërkesa për ndjekje deri në përfundim të seancës kryesore para gjykatës së parë, sepse në qoftë se heq dorë para fillimit të seancës kryesore atëherë procedura do të ndalet me vendim. Heqja dore duhet të jepet shprehimisht, në mënyrë që në qoftë se ka më shumë të akuzuar, anulimi mund të bëhet vetëm për disa prej tyre ose në qoftë se bëhet fjalë për disa vepra penale, prokurori mund të heqë dorë nga ndjekja për disa nga ato vepra dhe për të tjerat të vazhdojë procedura;

¹⁷⁸ Lazhetiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, „Op.Cit“, 237-241., kurse neni 401, 402, 403 dhe 404 të LPP

- në qoftë se nuk ka pasur propozim, miratim ose në qoftë se organi kompetent shtetëror ka hequr dorë nga propozimi, gjegjësisht miratimi ose në qoftë se i dëmtuari ka hequr dorë nga propozimi. Heqja dorë duhet të jepet shprehimisht dhe qartë dhe nuk mund të tërhiqet;
- në qoftë se i akuzuari për të njëjtën vepër tashmë është dënuar ligjërisht, i pafajshëm ose procedimi ndaj tij është pushuar ligjërisht me vendim. Është çështje gjykimi. Kjo nuk zbatohet në qoftë se aktgjykimi është refuzuar për shkak se paditësi i autorizuar nuk ka propozim ose kur bëhet fjalë për pushimin e procedurës për shkak të shfaqjes së sëmundjes mendore tek i akuzuari, sepse pas pushimit të pengesave të tilla procedura vazhdon dhe
- në qoftë se i akuzuari lirohet nga ndjekja me akt amnistie ose faljeje ose ndjekja penale nuk mund të ndërmerret për shkak të parashkrimit ose në qoftë se ekzistojnë rrethana të tjera që përjashtojnë ndjekjen penale (vdekja e të akuzuarit ose në qoftë se i dënuari përdërisa në vuajtje të dënimit me burg ose burg për të mitur, do të kryejë vepër për të cilën është paraparë gjobë ose me burgim deri në një vit, do të dënohet disiplinor dhe në qoftë se për atë vepër është ngritur aktakuzë, gjykata do të marrë aktgjykim refuzues.

6.1. LIRIMI I AKTGJYKIMIT

Gjykata do të nxjerrë aktgjykim për lirimin e të akuzuarve:

- në qoftë se vepra e akuzuar nuk është krim sipas ligjit. Në qoftë se nuk është vepër penale ose veprës i mungon ndonjë element i natyrës juridike të veprës ose ka shkaqe për përjashtimin e kundërligjshmërisë si mbrojtja e nevojshme, nevoja ekstreme, kryerja e detyrave të përgjithshme, civile dhe zyrtare ose kryerja e veprimeve për të cilat personat kanë të ligjshme. kompetencat ose se a është akt i rëndësisë së vogël ose se a është kundërvajtje, shkelje disiplinore ose kundërvajtje e ligjit pronësor;
- në qoftë se ka rrethana që përjashtojnë përgjegjësinë penale. Këtu krimi ekziston, por i akuzuari nuk është penalisht përgjegjës për shkak të moshës së pamjaftueshme të të akuzuarit, domethënë në qoftë se ai ishte nën moshën 14 vjeç. gjatë kryerjes së veprës penale ose krimi është kryer nën ndikimin e forcës, kërcënimit, frikës dhe

- në qoftë se Prokurori Publik ose prokurori nuk kanë vërtetuar se i akuzuari ka kryer veprën për të cilën akuzohet. Krimi ekziston, por nuk ka prova se i akuzuari e ka kryer krimin.

Me aktgjykim të tillë gjykata obligohet që ta anulojë paraburgimin dhe ta lirojë të akuzuarin.

6.2. GJYKIMI DËNUES

Me aktgjykim dënues gjykata konstaton se akuza është e bazuar, e shpall fajtor të akuzuarin dhe e shqipton ose e liron nga sanksioni penal.

Dënimi përmban elementet e mëposhtme:

- përshkrimin e veprës penale për të cilën fajtori shpallet fajtor, duke i saktësuar faktet dhe rrethanat që paraqesin karakteristikat e veprës penale, që do të thotë se bëhet fjalë për gjendje faktike të përcaktuar nga gjykata;
- titulli ligjor i krimit, gjegjësisht cilësimi juridik i veprës penale sipas gjendjes faktike të konstatuar. Përcaktohen edhe dispozitat për caktimin e dënimit, përjashtimin nga dënimi, masën alternative, masën e sigurimit, veprimet e kryera në përgjithësi;
- me çfarë dënimi dënohet ose lirohet nga dënimi i akuzuari. Bëhet fjalë për gjobat kryesore dhe dytësore, llojin dhe masën e tyre. Si rregull, dënimet për secilin të akuzuar vlerësohen veçmas, por në qoftë se bëhet fjalë për një përgjithësi veprash penale, atëherë për çdo krim caktohet një dënim i veçantë dhe më pas thuhet i vetmi dënim i shqiptuar për të gjitha veprat penale. Në qoftë se bëhet fjalë për gjobë, tregohet afati në të cilin i akuzuari duhet ta paguajë dhe mënyra e zëvendësimit të gjobës në qoftë se nuk mund të arkëtohet as me forcë.
- vendimi për një masë alternative;
- vendimi për masat e sigurimit, konfiskimin e pasurisë dhe dobisë pasurore dhe konfiskimin e sendeve;
- vendimi për shqiptimin e heqjes së lirisë, paraburgimit ose dënimit të vuajtur dhe

- vendimi për shpenzimet e procedurës penale, për kërkesën pasurore, si dhe për faktin se vendimi përfundimtar duhet të shpallet përmes shtypit, radios ose televizionit.

6.3. PUBLIKIMI I HARTIMIT DHE DORËZIMI I AKTGJYKIMIT

Pas konsultimit të këshillit gjyqësor, kryetari i këshillit shpall aktgjykimin, pastaj e përgatit dhe në fund ua dorëzon palëve.¹⁷⁹

Publikimi i aktgjykimit

Pas shpalljes së vendimit nga gjykata, kryetari i këshillit do ta shpallë menjëherë. Në qoftë se gjykata nuk është në gjendje ta shqiptojë aktgjykimin, të njëjtën ditë pas përfundimit të seancës kryesore, do ta shtyjë shpalljen e aktgjykimit për më së shumti tri ditë dhe do ta caktojë kohën dhe vendin e shpalljes së aktgjykimit. Kryetari i këshillit, në prani të palëve, përfaqësuesve të tyre ligjorë, përfaqësuesve dhe mbrojtësve, publikisht do ta lexojë aktgjykimin dhe do t'i shpallë shkurt arsyet e aktgjykimit. Publikimi do të bëhet edhe kur pala, përfaqësuesi ligjor, avokati ose mbrojtësi nuk janë të pranishëm. Këshilli mund të urdhërojë të akuzuarin, në qoftë se ai mungon, që t'i komunikohet verdikti gojarisht nga kryetari i këshillit ose t'i dorëzohet aktgjykimi. Në qoftë se publiku është përjashtuar nga seanca kryesore, dënimi do të lexohet gjithmonë publikisht. Këshilli do të vendosë në qoftë se dhe sa do ta përjashtojë publikun gjatë shpalljes së arsyeve të aktgjykimit. Të gjithë të pranishmit do të dëgjojnë leximin e fjalisë në këmbë.

Pas shpalljes së aktgjykimit, kryetari i këshillit do t'i udhëzojë palët për të drejtën e ankesës, si dhe për të drejtën e përgjigjes në ankesë. Në qoftë se të akuzuarit i shqiptohet një dënim me kusht, ai do të paralajmërohet nga presidenti për kuptimin e dënimit me kusht dhe kushtet që duhet të respektojë. Kryetari i këshillit do t'i paralajmërojë palët në qoftë se adresa e tyre ndryshon para përfundimit përfundimtar të procedurës, që menjëherë ta njoftojnë gjykatën.

¹⁷⁹ Shih nenet 405, 406, 407, 408 dhe 409 të LPP.

Përpilimi i aktgjykimit

Aktgjykimi i publikuar duhet të përpilohet me shkrim brenda 15 ditëve pas publikimit, kurse në raste të ndërlikuara, përjashtimisht brenda 60 ditëve, afate që nuk mund të tejkalohen. Aktgjykimi nënshkruhet nga kryetari i këshillit dhe procesverballi.

Në qoftë se gjykata, duke zbatuar dispozitat për caktimin e një dënimi të vetëm për veprat penale në përgjithësi, ka shqiptuar një dënim, duke marrë parasysh aktgjykimet e gjykatave të tjera, do t'u dorëzojë atyre gjykata një kopje të vërtetuar të aktgjykimit të formës së prerë. Aktgjykimi me shkrim duhet të korrespondojë plotësisht me aktgjykimin që është publikuar.

Aktgjykimi duhet të ketë hyrje, fjali dhe arsyetim.

- **Hyrja** e aktgjykimit përmban përcaktimin se aktgjykimi shqiptohet në emër të qytetarëve të Republikës së Maqedonisë së Veriut, emrin e gjykatës, emrin dhe mbiemrin e kryetarit dhe anëtarëve të këshillit dhe procesverballit; emri dhe mbiemri i të akuzuarit, vepra për të cilën akuzohet dhe në qoftë se ka qenë i pranishëm në seancën kryesore, dita e seancës kryesore dhe në qoftë se seanca kryesore ka qenë publike, emri dhe mbiemri i paditësit, avokati mbrojtës, përfaqësuesi ligjor dhe avokati të cilët ishin të pranishëm në seancën kryesore dhe ditën e shpalljes së aktgjykimit të shpallur.
- **Shpallja** e aktgjykimit përmban të dhënat personale të të akuzuarit dhe vendimin me të cilin i akuzuari deklarohet fajtor për veprën për të cilën akuzohet ose me të cilin lirohet nga akuza për atë vepër ose me të cilin refuzohet akuza. Në qoftë se i akuzuari shpallet fajtor, dënimi duhet të përmbajë informacionin e nevojshëm në bazë të të cilit ai është shpallur fajtor, e në qoftë se ai lirohet ose në qoftë se akuza pushohet, dënimi duhet të përfshijë përshkrimin e veprës për të cilën ai akuzohet. dhe vendimin për shpenzimet e procedurës penale dhe për kërkesën pasurore, në qoftë se ka. Në rastin e përgjithshëm të veprave penale, gjykata do të shënojë dënimet e përcaktuara për çdo vepër penale të veçantë dhe më pas dënimin e shqiptuar për të gjitha veprat në përgjithësi, në dënim.

- Gjykata në **shpjegimin** e aktgjykimit do të shprehë arsyet për secilën pikë të aktvendimit, e veçanërisht faktet që i vlerëson si të provuara ose të paprovuara, nga cilat prova i ka vërtetuar ato fakte, për cilat arsye nuk i ka respektuar propozime të veçanta të palëve, për cilat arsye është udhëhequr me rastin e zgjidhjes së çështjeve juridike dhe cilat rrethana i ka pasur parasysh me rastin e caktimit të dënimit. Në qoftë se i akuzuari lirohet nga akuza, arsyet për këtë do të tregohen në shpjegim. Në shpjegimin e aktgjykimit me të cilin refuzohet aktakuza, gjykata nuk do të hyjë në vlerësimin e çështjes kryesore, por do të kufizohet vetëm në arsyet e refuzimit të aktakuzës.

Palët dhe i dëmtuari mund të heqin dorë nga e drejta e ankesës menjëherë pas shpalljes së aktgjykimit. Në një rast të tillë, transkripti i aktgjykimit do t'i dorëzohet palës dhe të dëmtuarit vetëm në qoftë se ata e kërkojnë atë. Në qoftë se të dy palët dhe i dëmtuari kanë hequr dorë nga e drejta e ankesës pas shpalljes së aktgjykimit dhe në qoftë se asnjëri prej tyre nuk ka kërkuar dorëzimin e aktgjykimit, aktgjykimi me shkrim nuk duhet të përmbajë shpjegim.

Në rast të gabimeve në emër dhe numra, si dhe gabime të tjera të dukshme në shkrim dhe numërim, mangësi në formë dhe mospërputhje të aktgjykimit me shkrim me burimin, kryetari i këshillit do t'i korrigjojë ato me vendim të posaçëm. kërkesë nga palët ose sipas detyrës zyrtare.

Dorëzimi

Një kopje e vërtetuar e aktgjykimit do t'i dorëzohet paditësit, të akuzuarit dhe mbrojtësit. Udhëzimet për të drejtën e ankimit do t'i jepen të akuzuarit, paditësit privat dhe të dëmtuarit. Një kopje të vërtetuar të aktgjykimit me udhëzime për të drejtën e ankesës do t'ia dorëzojë të dëmtuarit, në qoftë se ka të drejtë ankese, personit të cilit i është konfiskuar lënda me atë aktgjykim, si dhe personit juridik kundër të cilit. është shqiptuar heqja e dobisë pasurore. Një kopje e aktgjykimit do t'i dorëzohet palës së dëmtuar që nuk ka të drejtë ankese, me udhëzime për të drejtën për të kërkuar kthimin në gjendjen e mëparshme. Aktgjykimi i formës së prerë do t'i dorëzohet të dëmtuarit në qoftë se ai e kërkon atë. Në qoftë se ka mospërputhje ndërmjet aktgjykimit me shkrim dhe burimit të tij, personave do t'u jepet zgjidhja për korrigjimin. Në atë rast afati për ankesë kundër aktgjykimit fillon nga dita e dorëzimit të atij vendimi, kundër të cilit nuk lejohet ankesë e veçantë.

PËRMBLEDHJE

*Procedura penale përbëhet nga katër faza: procedura paraprake (procedura parahe-
timore dhe hetimore); akuza; seanca kryesore dhe procedura për mjete juridike.*

*Procedura para hetimore si faza e parë e procedurës paraprake përfshin të gjitha vepri-
met e policisë gjyqësore dhe Prokurorisë Publike, kur mblidhen provat përkatëse kur
ekziston dyshimi i arsyeshëm për kryerjen e një vepre penale që ndiqet sipas detyrës zyr-
tare. për objektet, autorët dhe mjetet me të cilat është kryer krimi.*

*Prokurori Publik dhe policia gjyqësore mësojnë për veprën e kryer nga këto burime si:
vëzhgimi i menjëhershëm, pas dëgjimit të zërit ose pas kallëzimit penal dhe këto burime
quhen arsye për fillimin e procedimit penal..*

*Kallëzimi penal mund të dorëzohet gojarisht, me shkrim, elektronik ose duke përdorur
mjete të tjera teknike*

*Pas pranimit të kallëzimit penal, Prokurori Publik mund të marrë këto vendime: ven-
dim për refuzimin e kallëzimit penal, urdhër për hetim ose propozim aktakuzë në pro-
cedurë të shkurtuar për veprat penale për të cilat gjobë ose dënim me burg deri në 5
vjet. është përshkruar.*

*Me marrjen e kallëzimit penal ose dijëni për kryerjen e veprës penale për të cilën ndiqen
sipas detyrës zyrtare, policia e njofton Prokurorin Publik dhe për këtë është e obliguar
të marrë masat e nevojshme për zbulimin e autorit të veprës. që autori a bashkëpunë-
tori të mos fshihet a të ikë, për të zbuluar dhe siguruar gjurmët e krimit dhe sendet që
mund të shërbejnë si provë, si dhe të mbledhin të gjitha raportet që mund të jenë të do-
bishme për zhvillimin e suksesshëm të procedurës penale.*

*Kur është e nevojshme për përcaktimin e identitetit të personave dhe sendeve ose në
raste të tjera, policia gjyqësore mund të fotografojë të dyshuarin, të marrë mbresa nga
vijat papilare të gishtërinjve dhe pëllëmbëve, të marrë material biologjik për analizë të
ADN-së dhe pas miratimit paraprak të Prokurorit Publik të publikojë foton e tij.*

Në rastin e një të dyshuari, identiteti i të cilit është i njohur për policinë gjyqësore dhe që është në dispozicion të saj, mund të zbatohen metodat e mëposhtme të identifikimit: me vëzhgim; me identifikimin e grupit; me video film dhe ballë për ballë.

Prokurori Publik me vendim do ta refuzojë kallëzimin penal në qoftë se nga vetë kallëzimi del se vepra e raportuar nuk është vepër penale për të cilën ai ndiqet sipas detyrës zyrtare, në qoftë se ka ndodhur parashkrimi ose vepra penale është përfshirë me amnisti ose falje, në qoftë se ekzistojnë rrethana të tjera që përjashtojnë ndjekjen penale ose në qoftë se nuk ekziston dyshimi i arsyeshëm se i akuzuari ka kryer veprën penale.

Të gjitha veprimet e ndërmarra në procedurë para hetimore nga Prokurori Publik a policia konsiderohen sekrete.

Procedura hetimore është faza e dytë e procedurës së mëparshme dhe me të drejtohet Prokurori Publik. Në procedurën hetimore ai mbledh prova që shkojnë kundër të akuzuarit, por edhe prova që shkojnë në favor të tij.

Procedura hetimore fillon me urdhrin për kryerjen e procedurës hetimore nga Prokurori Publik dhe me të edhe formalisht fillon procedura penale.

Pas dhënies së urdhrin për zhvillimin e procedurës hetimore gjyqtarit të procedurës paraprake, Prokurori Publik mund të bëjë propozim të arsyetuar për caktimin e masës së paraburgimit ose masave të tjera për të siguruar praninë e të akuzuarit dhe mund të ndërmarrë këto veprime hetuese: kërkimi; sigurimi dhe konfiskimi i përkohshëm i sendeve a pasurisë, pyetja e të dyshuarit, pyetja e dëshmitarëve; përcaktimi i ekspertit; inspektimi dhe rikonstruksioni; masat e posaçme hetimore.

Qëllimi i procedurës hetimore është mbledhja e provave dhe të dhënave që i nevojiten Prokurorit Publik për të vendosur në qoftë se do të ngrejë aktakuzë kundër të akuzuarit a do të heqë dorë nga ndjekja penale.

Gjatë procedurës hetimore, me kërkesë të të dyshuarit dhe Prokurorit Publik, mund të mbahet seanca provuese në qoftë se ka gjasa që dëshmitari të mos mund të merret në pyetje në seancën kryesore për shkak të sëmundjes ose vdekjes; kërkohet dëshmia e ekspertit dhe provat kanë të bëjnë me një person, objekt ose vend, gjendja e të cilit është subjekt i ndryshimeve të pashmangshme ose ka rrethana specifike që tregojnë se dëshmitari është i ekspozuar ndaj dhunës, kërcënimeve, premtimeve për para ose përfitime të tjera për të mos të dëshmojë ose të dëshmojë rrejshëm.

Prokurori Publik e përfundon procedurën hetimore me ngritjen e aktakuzës ose në qoftë se e ndërpret procedurën hetimore. Prokurori Publik mund ta ndërpresë ose ta ndërpresë procedurën hetimore me urdhër në kushtet e parapara me ligj.

Faza e dytë e procedurës penale është akuza e paraqitur nga prokurori i autorizuar dhe përkufizohet si akt procedural që kërkon që gjykata të vendosë për një çështje penale, përkatësisht kundër një personi të caktuar për një krim të caktuar dhe të caktojë një hetimi kryesor.

Akuza vjen në tri forma të ndryshme: aktakuzë, aktakuzë dhe padi private.

Aktakuzë nga Prokurori Publik pas zhvillimit të procedurës hetimore dhe përveç aktakuzës, Prokurori Publik i dorëzon provat materiale, procesverbalet dhe incizimet nga marrja në pyetje e personave dhe ia bashkëngjit listën e provave që propozon t'i prezantojë në seancën kryesore.

Vlerësimi i prokurorit bëhet në mënyrë të pavarur ose kolegjiale nga gjyqtari ose këshilli gjyqësor që zhvillon procedurën penale.

Aktakuza paraqitet në procedurë të shkurtuar të kryesuar nga gjyqtari individual për veprat penale për të cilat është paraparë dënim me gjobë ose me burgim deri në 5 vite.

Padia private është lloj i tretë i akuzës dhe ngrihet nga paditësi privat si person fizik.

Shqyrtimi kryesor është faza e tretë e procedurës penale, në të cilën menjëherë paraqiten provat dhe merret aktgjykimi.

Përgatitja e seancës kryesore përfshin: caktimin e seancës kryesore; vendi i seancës kryesore; ndarja e dokumenteve; thirrja e personave; emërimi i gjyqtarëve shtesë dhe gjyqtarëve porotë; paraqitjen e provave para seancës kryesore dhe ndalimin e procedurës.

Debatin kryesor e kryeson kryetari i këshillit.

Ndërprerja e seancës kryesore mund të shfaqet si shtyrje dhe ndërprerje, kurse shtyrja është mosfillimi i seancës kryesore në ditën kur është caktuar ose në qoftë se seanca kryesore ka filluar, mund të ketë arsye për shtyrjen e saj.

Gjyqtari, gjegjësisht kryetari i këshillit, mund të ndërpresë seancën kryesore për shkak të pushimit ose mbarimit të orarit të punës ose për shkak të marrjes së provave të caktuara në kohë të shkurtër ose për shkak të përgatitjes së akuzës ose mbrojtjes ose kur mbrojtësi/avokati vazhdon pavarësisht dënimit e prish rendin e seancës kryesore ose në qoftë se i akuzuari kryen vepër të re gjatë seancës kryesore ose zbulohet një vepër e kryer më parë nga i akuzuari. Ndërprerja e seancës kryesore vazhdon gjithmonë para të njëjtit gjyqtar, përkatësisht këshillit.

Shqyrtimi kryesor fillon me fjalë hyrëse, fillimisht flet paditësi, pastaj mbrojtësi dhe i akuzuari.

Procedura e provave zë vend qendror në seancën kryesore, sepse aty paraqiten provat që janë të rëndësishme për marrjen e aktgjykimit të drejtë.

Fjalët përmbyllëse janë pjesa e fundit e seancës kryesore dhe përmbajnë vlerësim të vlerës së provave të paraqitura dhe rezultatit të seancës kryesore, konkluzionet për gjendjen faktike të provuar/paprovuar, mendim për përgjegjësinë penale të të akuzuarit dhe dënimin, për kërkesën pasurore dhe shpenzimet në procedurë.

Fjalët përfundimtare zhvillohen sipas një radhe: fillimisht fillon paditësi duke paraqitur vlerësimin e tij për vlefshmërinë e provave të paraqitura, pas tij merr fjalë i dëmtuari ose avokati i tij dhe në fund mbrojtja, pra mbrojtësi merr një fjalë.

Vendimi merret pas vlerësimit të të gjitha provave që vërtetojnë gjendjen faktike. Vendimmarrja mund të jetë meritore (substanciale) dhe formale (procedurale).

Ekzistojnë këto lloje të vendimeve: aktgjykim, vendim, urdhër dhe urdhër dënimi.

Aktgjykimi dhe vendimi marrin formë të prerë kur nuk mund të kundërshtohen më me ankim ose kur kundër tyre nuk lejohet ankim.

Aktgjykimi është vendim me të cilin gjykata shqyrton çështjen penale dhe vendos për themelin e padisë. Me aktgjykim hudhet akuza ose i akuzuari lirohet nga akuza ose shpallet fajtor.

Ekzistojnë këto lloje të aktgjykimeve: aktgjykimi që hedh poshtë akuzën; lirimi dhe dënimi.

Aktgjykimi duhet të ketë këto elemente: hyrje, fjali dhe arsyetim.

Në vendim nuk flitet për çështjen kryesore, por me të zgjidhen çështje të caktuara procedurale të rëndësishme për rrjedhën e procedurës.

Urdhri zbatohet gjatë gjithë procedurës penale. Urdhri merret kur ndërmerren veprime të veçanta procedurale.

Prokurori Publik nxjerr urdhër penal me aktgjykim, gjyqtari individual e pranon propozimin, kurse i akuzuari, në qoftë se pajtohet me aktgjykimin e tillë me urdhër penal, nuk paraqet ankesë kundër aktgjykimit të nxjerrë në këtë mënyrë. Kjo procedurë lejohet kur bëhet fjalë për vepra penale nën kompetencën e një gjyqtari individual, për vepra penale të dënueshme me gjobë ose me burgim deri në 5 vjet.

Pyetje për kontrollin e njohurive:

- 1. Nga sa faza përbëhet procedura penale dhe renditini ato?**
- 2. Çfarë veprimesh përfshin procedura parahetimore?**
- 3. Cilat janë arsyet e fillimit të procedurës penale?**
- 4. Cilat janë mënyrat e paraqitjes së kallëzimit penal?**
- 5. Çfarë vendimesh merr Prokurori Publik pas pranimit të kallëzimit penal?**
- 6. Çfarë masash mund të ndërmarrë policia pas pranimit të kallëzimit penal?**
- 7. Cilat metoda të njohjes mund të aplikohen?**
- 8. Në cilat raste Prokurori Publik do ta refuzojë kallëzimin penal?**
- 9. Çfarë është procedura hetimore dhe si fillon ajo?**
- 10. Çfarë veprimesh hetimore mund të ndërmarrë Prokurori Publik gjatë procedurës hetimore?**
- 11. Cili është qëllimi i procedurës hetimore?**
- 12. Në cilat situata gjatë procedurës hetimore mund të mbahet seanca provuese?**
- 13. Çfarë është i obliguar të bëjë Prokurori Publik pas përfundimit të procedurës hetimore?**
- 14. Në cilat situata Prokurori Publik do ta ndërpresë procedurën hetimore?**
- 15. Çka është ndërprerja e procedurës hetimore dhe në cilat situata mund të ndërpritet ajo?**
- 16. Çka është ngarkesa dhe në cilat lloje paraqitet?**
- 17. Cilat elemente duhet të përmbajë aktakuza?**
- 18. Kush e vlerëson aktakuzën dhe në çfarë periudhe është caktuar seanca për vlerësimin e aktakuzës?**
- 19. Çfarë kontrollon gjyqtari në qoftë se i akuzuari e pranon fajësinë në seancën e vlerësimit të aktakuzës?**
- 20. Çfarë vendimesh mund të marrë gjyqtari gjatë vlerësimit të aktakuzës?**
- 21. Për cilat vepra penale mund të paraqesë propozim prokurorie dhe për cilat padi private?**
- 22. Cili është argumenti kryesor?**
- 23. Çfarë veprimesh përfshin përgatitja e seancës kryesore?**

24. Kush e kryeson diskutimin kryesor?
25. Tregoni aktivitetet e kryetarit të këshillit në seancën kryesore.
26. Kur mund të shtyhet seanca kryesore, kurse kur mund të ndërpritet seanca kryesore?
27. Me çfarë radhe kryetarja e këshillit i ndërmerr veprimet procedurale në seancën e seancës kryesore?
28. Si është radha e fjalimeve hyrëse në seancën kryesore?
29. Në çfarë radhe janë paraqitur provat në procedurën e provave në seancën kryesore?
30. Cilat janë fjalët përfundimtare dhe me çfarë radhe zhvillohen ato?
31. Çfarë mund të jetë vendimmarrja në procedurën penale?
32. Cilat vendime merren në procedurën penale?
33. Shpjegoni shkurt mënyrën e marrjes së vendimeve?
34. Si komunikohen dhe dorëzohen vendimet?
35. Çka është vlefshmëria juridike dhe cilat lloje të vlefshmërisë juridike ekzistojnë?
36. Çka është gjykimi dhe çfarë lloje të gjykimeve ekzistojnë?

Ushtrime:

- 1. Përgatitja e kallëzimit penal.**
- 2. Hartimi i urdhrit për fillimin (zbatimin) e procedurës hetimore.**
- 3. Hartimi i urdhrit për pushimin e procedurës hetimore.**
- 4. Hartimi i urdhrit për ndalimin e procedurës hetimore.**
- 5. Përgatitja e njoftimit për përfundimin e procedurës hetimore.**
- 6. Përgatitja e kërkesës për mbajtjen e seancës provuese.**
- 7. Përgatitja e propozim-marrëveshjes ndërmjet Prokurorit Publik dhe të dyshuarit.**
- 8. Tregoni vendimet e marra nga gjyqtari ose këshilli gjatë vlerësimit të aktakuzës.**
- 9. Nxënësit ndahen në grupe që grupi i parë përgatit aktakuzë, grupi i dytë përgatit aktakuzë dhe grupi i tretë përgatit padi private.**
- 10. Nxënësit ndahen në grupe që grupi i parë të përgatisë aktgjykimin me të cilin refuzon akuzën, grupi i dytë të përgatisë aktgjykimin e pafajësisë dhe grupi i tretë të përgatisë aktgjykimin e fajësisë.**
- 11. Nxënësit ndahen në grupe në mënyrë që secili grup të përgatisë një çështje penale.**
- 12. Nxënësit të realizojnë “Simulimi i procesit gjyqësor”.**

Udhëzime për mësimdhënësin:

- 1. Prezantimi i një video-regjistrimi për zbatimin e procedurës parahetimore.**
- 2. Organizimi i vizitës së Prokurorit Publik në shkollë.**
- 3. Organizimi i vizitës dhe pranisë së nxënësve në gjykatën penale për të ndjekur seancën kryesore.**
- 4. Prezantimi i një video incizimi të një procesi gjyqësor.**

NJËSIA MODULARE 6

MJETET E RREGULLTA DHE TË JASHTËZAKONSHME NË PROCEDURË PENALE

Rezultatet e mësimit:

Nxënësi do të jetë në gjendje:

- Të shpjegojë termin, karakteristikat themelore dhe procedurën e ankimimit të një vendimi të gjykatës së shkallës së parë;
- Të shpjegojë termin, karakteristikat themelore dhe procedurën e ankimimit të një vendimi të një organi dytësor;
- Të diskutojë veçoritë themelore dhe procedurën e ankimimit të një vendimi;
- Të përshkruajë konceptin, llojet, bazat dhe mënyrën e veprimit në mjetet e jashtëzakonshme juridike.

Konceptet:

- Mjetet juridike
- Ankesa e aktgjykimit
- Parimi i ndalimit të reformimit për të keq (reformation inpejus)
- Apelimi i vendimit
- Mjetet juridike të jashtëzakonshme
- Përsëritja e procedurës
- Mbrojtja e ligjshmërisë
- Rishikimi i jashtëzakonshëm i aktgjykimit të formës së prerë

1. KONCEPTI, KARAKTERISTIKAT THEMELORE DHE PROCEDURA E ANKESAVE TË AKTGJYKIMIT TË GJYKATËS SË SHKALLËS SË PARË

Në legjislacionet moderne pjesëmarrësit në procedurën penale mund të përdorin mjete juridike për të kundërshtuar aktgjykimin e shkallës së parë për të arritur një vendim më të drejtë dhe më ligjor. Me mjete juridike është e mundur procedura penale në dy shkallë dhe në shkallë të tretë, shtyrja e ekzekutimit të vendimit të shkallës së parë (pezullimi) dhe pas mjetit juridik mund të vendosë një gjykatë më e lartë (devolucion).

1.1 KONCEPTI, E DREJTA DHE PËRMBAJTJA E ANKESAVE

Pas marrjes së aktgjyimit të shkallës së parë, pala e pakënaqur ka të drejtë të paraqesë mjet të rregullt juridik – ankesë.¹⁸⁰

Koncepti. Ankesa është mjet i rregullt juridik me efekt suspendues dhe deduktiv, i cili sulmon çështjet faktike dhe juridike. Sulmohen dispozitat e kodit penal, vendimi për sanksionin penal, vendimi për konfiskimin e sendeve, konfiskimi i pasurisë, kërkesa pasurore, shpenzimet në procedurë, si dhe vendimi për publikimin e aktgjyimit në media.

E drejta ë ankesës. E drejta e ankesës përfshin pikat e mëposhtme: subjektet që mund të bëjnë ankim, të drejtën e tyre për t'u tërhequr, pra refuzimin e ankimit, përmbajtjen e ankimit dhe arsyet e ankimit.

- ❖ Kundër aktgjyimit të shkallës së parë personat e autorizuar mund të bëjnë ankesë në afat prej 15 ditësh, ndërsa në rastet e ndërlikuara brenda 30 ditëve nga dita e dorëzimit të transkriptit të aktgjyimit. **Subjektet** që mund të bëjnë ankesë janë: palët, mbrojtësi, përfaqësuesi ligjor i të akuzuarit dhe i dëmtuari. Në favor të të akuzuarit ankesë mund të bëjnë edhe bashkëshorti, përkatësisht bashkëshortja e tij, familjari i drejtpërdrejtë i gjakut, prindi adoptues, prindi adoptues, vëllai, motra dhe mbajtësi i familjes. Afati për ankesë edhe në atë rast shkon nga dita kur transkripti i aktgjyimit i është dorëzuar të akuzuarit, përkatësisht mbrojtësit të tij. Prokurori Publik mund të deklarojë ankesë si në dëm, ashtu edhe në favor të të akuzuarit. Aktgjykimi lidhur me vendimin për shpenzimet e procedurës penale mund të kundërshtojë aktgjykimin i dëmtuari, e se a është shpallur kërkesa

¹⁸⁰ Shih nenet 410, 411, 412 dhe 413 të LPP.

pasurore-juridike edhe në atë pjesë. Ankesa mund të bëhet edhe nga personi subjekt i të cilit është sekuestruar ose nga i cili është konfiskuar pasuria ose dobia pasurore e fituar me veprën penale, si dhe nga personi juridik të cilit i është konfiskuar dobia pasurore. Mbrojtësi dhe të përmendurit mund të parashetrojnë ankesë edhe pa autorizim të veçantë nga i akuzuari, por jo kundër vullnetit të tij.

Refuzimi dhe heqja dorë nga e drejta për ankim. I akuzuari mund të heqë dorë nga e drejta e ankesës vetëm pasi t'i jetë dorëzuar aktgjykimi. I akuzuari mund të heqë dorë nga e drejta e ankesës edhe para kësaj, në qoftë se paditësi dhe i dëmtuari, kur kanë të drejtë ankesë, kanë hequr dorë nga e drejta e ankesës, përveç në qoftë se i akuzuari duhet të vuajë dënimin me burgim sipas aktgjykimit. Deri në marrjen e vendimit të gjykatës së shkallës së dytë, i akuzuari mund të tërhiqet nga ankesa tashmë e deklaruar. I akuzuari mund të heqë dorë edhe nga ankesa e parashtruar nga mbrojtësi i tij ose persona të tjerë. Paditësi dhe i dëmtuari mund të heqin dorë nga e drejta e ankesës nga momenti i shpalljes së aktgjykimit deri në skadimin e afatit për paraqitjen e ankesës dhe ata mundet deri në marrjen e vendimit të gjykatës së shkallës së dytë për të hequr dorë nga ankesa e paraqitur tashmë. Refuzimi dhe heqja dorë nga ankimi nuk mund të revokohen.

Përmbajtja e ankesës.

Ankesa duhet të përmbajë:

- **shënimin e aktgjykimit kundër të cilit është paraqitur ankesa,**
- **shkaqet për refuzimin e aktgjykimit,**
- **arsyetimin e ankesës,**
- **propozimin për refuzimin ose anulimin e plotë ose të pjesshëm të aktgjykimit të kundërshtuar dhe**
- **nënshkrimin e personit që bën ankesën.**

Nëse ankesa nuk i përmban këto elemente, gjykata e shkallës së parë do të thërrasë anku-esin për të plotësuar ankesën brenda një afati të caktuar. Nëse ankuesi nuk i përgjigjet kësaj ftese, gjykata do ta rrëzojë ankesën. Nëse ankesa deklarohet në favor të të akuzuarit, gjykata do ta paraqesë atë në gjykatën e shkallës së dytë kur të përcaktohet se për cilin aktgjykim bëhet fjalë, e nëse nuk mund të përcaktohet, gjykata e refuzon ankesën. Në ankesë nuk mund të theksohen fakte të reja ose prova të reja, përveç atyre që palët do të dëshmojnë se nuk kanë mundur t'i paraqesin deri në përfundimin e procedurës provuese gjatë seancës kryesore për shkak se nuk kanë qenë të njohura apo të disponueshme.

1.2 BAZAT PËR ANKESË

Aktgjykimi mund të kundërshtohet:¹⁸¹

A) për shkak të shkeljes esenciale të dispozitave të procedurës penale;

B) për shkak të gjendjes faktike të përcaktuar gabimisht;

C) për shkak të shkeljes së Kodit Penal;

Ç) për shkak të vendimit për sanksione penale, për konfiskimin e përfitimeve pasurore, për shpenzimet e procedurës penale, për pretendimet pronësore, si dhe për shkak të vendimit për shpalljen e vendimit nëpërmjet shtypit, radios ose televizionit.

A) Shkelje esenciale e dispozitave të procedurës penale (shkelje e ligjit formal)

Shkeljet e ligjit formal mund të jenë absolutisht materiale dhe relativisht materiale.

Lëndimet e mëposhtme konsiderohen absolutisht thelbësore:

- në qoftë se gjykata ishte e përbërë në mënyrë të parregullt (p.sh. në vend të përbërjes së gjyqtarëve profesionistë dhe gjyqtarëve porotë, këshillohej vetëm me gjyqtarë profesionistë) ose në qoftë se një gjyqtar ose një gjyqtar porotë nuk ka marrë pjesë në seancën kryesore ose që me vendim të formës së prerë ka marrë pjesë në shpalljen e aktgjykimit të përjashtuar nga gjykimi;
- në qoftë se në seancën kryesore ka marrë pjesë një gjyqtar a gjyqtar jurist, i cili është das-hur të shfajësohet;
- në qoftë se seanca kryesore mbahet pa person prania e të cilit në seancën kryesore është e detyrueshme sipas ligjit (Prokurori Publik);
- në qoftë se në kundërshtim me ligjin, publiku është përjashtuar nga seanca kryesore;

¹⁸¹ Shih nenet 414, 415, 416, 417 dhe 418 të LPP.

- kur shkelen dispozitat e procedurës penale në pyetjen në qoftë se ka akuzë nga prokurori i autorizuar a propozim nga i dëmtuari, gjegjësisht miratim nga organi kompetent;
- kur vendimi është dhënë nga një gjykatë e cila nuk mund ta gjykonte çështjen për shkak të mungesës së kompetencës ose në qoftë se gjykata e refuzoi në mënyrë të parregullt akuzën për shkak të mungesës së kompetencës;
- kur gjykata me vendimin e saj nuk e ka zgjidhur plotësisht objektin e akuzës, p.sh. nuk ka vendosur për të gjitha veprat penale të aktakuzës;
- kur aktgjykimi bazohet në prova mbi të cilat, sipas dispozitave të këtij ligji, nuk mund të bazohet aktgjykimi, përveç rasteve kur duke pasur parasysh provat e tjera, është e qartë se edhe pa ato prova do të ishte miratuar i njëjti aktgjykim.;
- në qoftë se tarifa është e tepërt;
- në qoftë se aktgjykimi shkel dispozitën që ndalon ndryshimin për keq, e cila përfshin jo vetëm dënimin me dënim më të ashpër, por edhe dënimin sipas ligjit më të rreptë se ai sipas të cilit i akuzuari është dënuar me aktgjykim të ankimuar;
- në qoftë se aktgjykimi është i paqartë dhe bie ndesh me vetveten ose nuk i jep arsyet për faktet a provat vendimtare të paraqitura në seancën kryesore (p.sh. aktgjykimi është i paqartë dhe kontradiktor në pjesën dispozitive dhe arsyetimi a arsyetimi nuk i përfshin arsyet. për faktet dhe provat vendimtare të paraqitura në seancën kryesore), ose
- kur gjykata ka shkelur dispozitat për përdorimin e gjuhës në procedurë.

Shkeljet relativisht të konsiderueshme

Shkeljet relativisht të rëndësishme janë ato me të cilat në çdo rast individual duhet të përcaktohet në qoftë se dhe në çfarë mase shkelja ka sjellë parregullsinë e aktgjykimit. Shkelje të tilla janë:

- kur gjykata gjatë përgatitjes së seancës kryesore ose gjatë seancës kryesore ose gjatë marrjes së aktgjykimit, nuk ka zbatuar ose zbatuar në mënyrë të gabuar ndonjë dispozitë të ligjit, në qoftë se ka ndikuar ose mund të ndikojë në marrjen e ligjshme dhe të drejtë të aktgjykimit,
- dhe në qoftë se të drejtat e mbrojtjes janë shkelur, kurse kjo ka ndikuar ose mund të ndikojë në nxjerrjen e ligjshme dhe korrekte të aktgjykimit ose të drejtën e të akuzuarit për gjykim të drejtë.

B) Shkelje e Kodit Penal (e drejta materiale)

Ekziston shkelje e Kodit Penal:

- në qoftë se vepra penale për të cilën i akuzuari ndiqet nuk është vepër penale;
- në qoftë se ekzistojnë rrethana që përjashtojnë përgjegjësinë penale;
- në qoftë se ekzistojnë rrethana që e përjashtojnë ndjekjen penale, e veçanërisht në qoftë se ndjekja penale ka ndodhur parashkrimi ose ndjekja është përjashtuar për shkak të amnistisë ose faljes ose çështja tashmë është vendosur përfundimisht;
- në qoftë se në lidhje me veprën penale që është objekt i aktakuzës është zbatuar ligji që nuk mund të zbatohet;
- në qoftë se vendimi për dënimin, për dënimin me kusht ose për vërejtjen gjyqësore, përkatësisht për vendimin për masën e sigurimit ose për konfiskimin e dobisë pasurore, autoriteti që ka gjykata sipas ligjit ka qenë. tejkaluar, dhe
- në qoftë se shkelen dispozitat për paraburgimin, si dhe çdo privim lirie lidhur me veprën penale dhe dënimin e vuajtur.

C) Gjendja faktike e vërtetuar gabimisht

Një gjykim mund të anulohet për shkak të konstatimit të gabuar të faktit kur një fakt vendimtar është vërtetuar gabimisht ose nuk është vërtetuar. Gjendja faktike e vërtetuar gabimisht ekziston edhe kur tregohet me fakte të reja ose prova të reja që gjykata nuk i ka marrë parasysh gjatë aktgjykimit, sepse ato i janë bërë të njohura ankuesit pas përfundimit të procedurës së provave.

Ç) Vendimi për dënimin, dënimin me kusht dhe paralajmërimin gjyqësor, për masën e sigurisë ose për konfiskimin e dobisë pasurore dhe shpalljen e aktgjykimit.

Aktgjykimi, gjegjësisht vendimi për paralajmërim gjyqësor mund të kundërshtohet për shkak të vendimit për dënim, dënim me kusht dhe vërejtje gjyqësore, kur ai vendim nuk e ka tejkaluar kompetencën ligjore në zbatimin e së drejtës materiale, por gjykata nuk ka matur dënimin në mënyrë korrekte duke i konsideruar rrethanat që ndikojnë në dënim të jenë më të mëdha ose më të vogla dhe për faktin se gjykata i zbatoi ose nuk i zbatoi dispozitat për zbutjen e dënimit,

për përjashtim nga dënimi, për dënim me kusht ose për paralajmërim gjyqësor, megjithëse për këtë kishte kushte ligjore. Vendimi për masën e sigurisë ose për konfiskimin e dobisë pasurore mund të rrëzohet në qoftë se nuk ka shkelje të ligjit, por gjykata e ka marrë këtë vendim gabimisht ose nuk e ka shqiptuar masën e sigurimit, pra heqjen e dobisë pasurore., edhe pse kishte kushte ligjore për të. Për të njëjtat arsye mund të kundërshtohet edhe vendimi për shpenzimet e procedurës penale. Vendimi për publikimin e aktgjykimit përmes shtypit, radios ose televizionit mund të kundërshtohet kur gjykata ka marrë një vendim për këto çështje në kundërshtim me dispozitat ligjore (p.sh. paditësi ka kërkuar që të merret një gjykim për publikimin e tij në media dhe gjykata ka bërë të mos merret një vendim i tillë ose gjykata ka marrë vendim për publikimin e aktgjykimit përmes këtyre mjeteve dhe nuk është kryer e tërë me to.

1.2. PROCEDURA E ANKESAVE PARA GJYKATAVE TË SHKALLËS SË PARË DHE TË SHKALLËS SË DYTË

Procedura e ankimit fillon para gjykatës që ka nxjerrë aktgjykimin që ankimohet.

Procedura zhvillohet në dy pjesë:

a) Procedimi në gjykatën e shkallës së parë. Ankesa i paraqitet gjykatës që ka dhënë aktgjykimin e shkallës së parë në numër të mjaftueshëm të kopjeve për gjykatën, si dhe për palën kundërshtare dhe mbrojtësin, për t'i dhënë përgjigje ankesës brenda 8 ditëve.

Gjykata e shkallës së parë kryen një ekzaminim të drejtuar në tre drejtime:

- **A i përmban ankesa të gjitha elementet?** Gjykata e shkallës së parë mund ta thërrasë ankuësin për plotësimin e ankesës, por në qoftë se i thirruri nuk i përgjigjet thirrjes, gjykata do ta refuzojë ankesën në qoftë se nuk i jep arsyet për **refuzimin** e aktgjykimit ose në qoftë se ankesës i mungon arsyetimi ose nuk nënshkruhet nga personi që e deklaron.
- **A është në kohën e duhur?** Afati për paraqitjen e ankesës është 15 ditë, kurse në rastet e ndërlikuara është 30 ditë dhe ai afat është ekskluziv, që do të thotë se nuk mund të ndryshohet. Në qoftë se kalohet afati, gjykata do ta **refuzojë** ankesën.
- **A lejohet?** Në qoftë se gjykata konstaton se ankesa nuk është paraqitur nga personi i autorizuar, gjykata do ta **refuzojë** atë si të papranueshme.

Gjykata e shkallës së parë do t'ia dorëzojë ankesën, përgjigjen në ankim dhe të gjitha shkresat në gjykatën e shkallës së dytë brenda tri ditëve nga marrja e përgjigjes, pra pas skadimit të afatit për paraqitjen e përgjigjes në ankim.

b) Procedimi në gjykatën e shkallës së dytë. Pas mbërritjes së shkresave të ankimit në gjykatën e shkallës së dytë, kryetari i këshillit cakton gjyqtarin raportues i cili ndërmerr disa veprime procedurale:

- kërkon nga gjykata e shkallës së parë plotësimin e dosjeve;
- kërkon nga gjykata e shkallës së parë raport për shkeljet e procedurës penale, në qoftë se ankuesi i referohet atyre;
- verifikon pretendimet e ankesës në dritën e provave të reja dhe fakteve të reja dhe
- merr raporte dhe dokumente nga autoritete dhe persona të tjerë juridikë.

Pas ankimit, gjykata e shkallës së dytë vendosë në dy mënyra:

➤ **Në mbledhjen e këshillit.** Kur bëhet fjalë për vepër penale që ndiqet me kërkesë të Prokurorit Publik, gjyqtari raportues do t'ia dorëzojë dosjet Prokurorit Publik kompetent, i cili është i detyruar t'i shqyrtojë pa vonesë, më së voni në afat prej 15 ditësh dhe në rastet e ndërlikuara brenda 30 ditëve t'i kthejë në gjykatë me propozimin e tij. Prokurori Publik kompetent, si dhe i akuzuari dhe mbrojtësi i tij, i dëmtuari si paditës ose paditësi privat, i cili ka kërkuar që të njoftohet për seancën në afatin e paraparë për ankesë ose përgjigje ndaj ankesës, janë gjithmonë njoftohet për mbledhjen e këshillit. Prania e palëve nuk është parakusht për mbajtjen e seancës në gjykatën e shkallës së dytë. Si rregull, seanca e gjykatës së shkallës së dytë është publike dhe publiku mund të përjashtohet vetëm në rastet e përcaktuara me ligj.

Vetë seanca e këshillit fillon me raportin e gjyqtarit – raportues, për gjendjen e punëve, i cili i referohet çështjes, duke u dhënë shpjegime anëtarëve të tjerë të këshillit. Pas tij merr fjalën ankuesi, i cili shpjegon ankesën dhe pas tij, merr fjalën pala e kundërt që hedh poshtë pretendimet në ankesë. Palët kur marrin pjesë në seancë, me lejen e kryetarit të këshillit, mund të japin shpjegimet e nevojshme për qëndrimet e tyre nga ankesa, pra nga përgjigja e ankesës dhe mund të propozojnë leximin e dokumenteve të veçanta në për të plotësuar raportin.

- ***Shqyrtimi kryesor para gjykatës së shkallës së dytë*** do të mbahet vetëm në këto raste:
- për shkak të një situatë faktike të përcaktuar gabimisht ose jo plotësisht,
 - në qoftë se ka shkelje esenciale të dispozitave të procedurës penale dhe
 - kur faktet dhe provat e reja paraqiten për herë të parë në ankesë dhe lejohen.

Seanca në gjykatën e shkallës së dytë bazohet në të njëjtat parime mbi të cilat bazohet seanca në gjykatën e shkallës së parë. Në seancën para gjykatës së shkallës së dytë ftohen i akuzuari dhe mbrojtësi i tij, paditësi, i dëmtuari, përfaqësuesit ligjorë dhe prokurorët e të dëmtuarit dhe paditësit privat, si dhe dëshmitarët dhe ekspertët të cilët gjykata vendos t'i shqyrtojë. Në seancë paraqiten provat që nuk kanë qenë të njohura a të disponueshme gjatë procedurës së shkallës së parë, si dhe ato që këshilli i konsideron të nevojshme të prezantohen për konstatimin e drejtë të gjendjes faktike. Seanca në gjykatën e shkallës së dytë fillon me raportimin e gjyqtarit njoftues, i cili paraqet gjendjen e punëve, pa dhënë mendimin e tij për themelin e ankimit. Me propozim ose sipas detyrës zyrtare lexohet aktgjykimi ose pjesa e aktgjykimit të cilës i referohet ankesa dhe se a është e nevojshme procesverbali i seancës kryesore. Më pas ankuesi është ftuar të sqarojë ankesën dhe më pas i është dhënë fjala palës kundërshtarë për t'iu përgjigjur pretendimeve në ankesë. I akuzuari dhe avokati i tij gjithmonë e kanë fjalën e fundit. Paditësi, duke marrë parasysh rezultatin e seancës, mund të heqë dorë tërësisht ose pjesërisht nga aktakuza ose ta ndryshojë aktakuzën në favor të të akuzuarit. Pas seancës do të vendosë këshilli i gjykatës së shkallës së dytë.¹⁸²

¹⁸² Shih, nga neni 419 deri në nenin 427 të LPP

1.3. VENDIMET E GJYKATËS SË SHKALLËS SË DYTË PAS ANKESËS

Vendimet e marra nga gjykata e shkallës së dytë mund të jenë vendime ose aktgjykime në formën e tyre:¹⁸³

- **Vendim me të cilin refuzohet ankesa si e paafatshme.** Ankesa me vendim do të refuzohet si e paafatshme në qoftë se konstatohet se nuk është paraqitur brenda afatit ligjor.
- **Vendim me të cilin refuzohet ankesa si e papranueshme.** Ankesa do të refuzohet me vendim si e papranueshme në qoftë se konstatohet se ankesa është paraqitur nga personi i cili nuk është i autorizuar për ankesë ose personi që ka hequr dorë nga ankesa ose në qoftë se konstatohet se ka hequr dorë nga ankesa ose në qoftë se pas heqjen dorë e ka deklaruar sërish ankesën ose në qoftë se sipas ligjit nuk lejohet ankimi.
- **Vendimi me të cilin anulohet aktgjykimi i shkallës së parë dhe lënda kthehet në ri-gjykim.** Kjo është situatë kur gjykata e shkallës së dytë konstaton se ka shkelje esenciale të dispozitave të procedurës penale dhe mund të urdhërojë mbajtjen e shqyrtimit të ri kryesor dhe mund ta anulojë aktgjykimin pjesërisht.
- **Vendimi për prishjen e aktgjykimit të shkallës së parë dhe urdhërimin e seancës para këshillit të gjykatës së shkallës së dytë.** Gjykata e shkallës së dytë mund ta anulojë aktgjykimin vetëm pjesërisht në qoftë se mund të ndahen pjesë të veçanta pa cenuar aktgjykimin e duhur dhe vetëm ajo pjesë mund të dëgjohet. Në qoftë se aktgjykimi i ankimuar tashmë është anuluar një herë, gjykata e shkallës së dytë do të mbajë seancë në të cilën do të vendosë për themelin e çështjes.
- **Vendim për ndryshimin e aktgjykimit dhe paralajmërim gjyqësor.**
- **Aktgjykim që ndryshon aktgjykimin e shkallës së parë.** Këtë aktgjykim gjykata do ta nxjerrë kur të vendosë për themelin e çështjes, duke respektuar ankesën ose kur të konstatojë se faktet janë vërtetuar drejt në aktgjykimin e shkallës së parë, por sipas gjendjes faktike të konstatuar në këtë mënyrë, ndryshe. duhet të jepet gjykim.
- **Aktgjykim me të cilin vërtetohet aktgjykimi i shkallës së parë.** Ky aktgjykim do të merret nga gjykata kur e refuzon ankesën si të pabazuar, sepse nuk ka arsye për refuzimin e aktgjykimit dhe nuk ka shkelje ligjore.

¹⁸³ Lazhëtiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, „Op.Cit“, 264 -265.

1.4. NDALIMI I NDRYSHIMIN PËR MË KEQËN (refomatio in pejus)

Gjykata më e lartë nëpërmjet investimit të mjetit juridik kontrollon korrektësinë dhe ligshmërinë e vendimit të marrë. Pas paraqitjes së ankesës, gjykata e shkallës së dytë nuk është gjithmonë e lidhur me propozimet e paraqitura në ankesë, sepse gjykata e shkallës së dytë mund ta ndryshojë aktgjykimin e kontestuar në drejtim të kundërt nga ai i kërkuar nga ankuesi, kështu që mundet edhe ta ndryshojë atë në favor të të akuzuarit. Në qoftë se në favor të të akuzuarit është bërë vetëm ankesë, atëherë aktgjykimi i shkallës së parë nuk mund të ndryshohet në dëm të tij dhe këtu del në pah ndalimi i ndryshimit të tij për më keq.¹⁸⁴

Pranimi i këtij ndalimi arsyetohet me disa argumente, edhe atë nëpërmjet:

- **Drejtësisë.** Nuk ka drejtësi në qoftë se aktgjykimi ndryshohet në dëm të të akuzuarit, kur ankesa është shpallur në favor të tij, sepse pala e kundërt, duke mos ushtruar ankesë, është pajtuar se është kënaqur me aktgjykimin.
- **Lirisë në paraqitjen e mjeteve juridike dhe sigurisë juridike të të akuzuarit.** Në qoftë se i akuzuari do ta dinte se me paraqitjen e ankesës do të shkonte më keq, atëherë nuk do të paraqiste mjet juridik.
- **Vlefshmërisë relative e aktgjykimit.** Në qoftë se aktgjykimi nuk kundërshtohet nga të gjitha palët ose nuk kundërshtohet në tërësi, atëherë pjesa që nuk kundërshtohet merr formë të prerë dhe nuk mund të ndryshohet më.
- **Ekzistencës së karakterit dispozitiv të aktgjykimit të shkallës së parë.**

Aktgjykimi i shkallës së parë shqyrtohet në atë pjesë të kërkuar nga palët.

Ekzistojnë edhe argumente kundër këtij ndalimi, siç janë.

- mendimi se ky ndalim nuk është në përputhje me parimin e përcaktimit të së vërtetës materiale me të cilin gjykata më e lartë nuk do të mund të ndryshojë vendimin e gjykatës më të ulët nëse është i gabuar;
- interesat e shoqërisë dalin para interesave të të akuzuarit dhe
- ekzistenca e mundësisë që fajtori të shmangë dënimin e merituar, kur paditësi konsideron se nuk është e nevojshme të paraqesë mjetin juridik.

¹⁸⁴ Lazhetiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, „Op.Cit“, 265 -266.

2. KONCEPTI, KARAKTERISTIKAT THEMELORE DHE PROCEDURA PËR ANKESA NGA AKTGJYKIMI I GJYKATËS SË SHKALLËS SË DYTË

Pas marrjes së aktgjykimit të shkallës së dytë, pala e pakënaqur ka të drejtë të paraqesë mjetin e dytë të rregullt juridik – ankesë.¹⁸⁵

2.1. KONCEPTI DHE ARSYET E PARAQITJES SË ANKESAVE PËR AKTGJYKIM TË GJYKATËS SË SHKALLËS SË DYTË

Kjo ankesë është mjet i dytë i rregullt juridik i cili ekzistojnë edhe kuptim suspendues dhe deduktiv dhe e kundërshton aktgjykimin e gjykatës së shkallës së dytë për shkak të çështjeve faktike dhe juridike të përcaktuara gabimisht. Kundër aktgjykimit të gjykatës së shkallës së dytë ankimohet në qoftë se gjykata e shkallës së dytë:

- dënohet me burgim të përjetshëm ose ka vërtetuar një vendim të tillë nga organi i shkallës së parë dhe këtu bazë për investim nuk është dënimi (dënimi është vetëm kusht për ankim), por bazë për paraqitjen e tij është fakti dhe juridik. çështjet,
- pas mbajtjes së seancës kryesore ku ka konstatuar gjendjen faktike ndryshe nga ajo e përcaktuar më parë nga gjykata e shkallës së parë, dhe
- kur ka ndryshuar aktgjykimin e shkallës së parë me të cilin i akuzuari është liruar dhe ka nxjerrë aktgjykim me të cilin e shpall fajtor të akuzuarin.

2.2. PROCEDURA E ANKESËS DHE MARRJA E VENDIMEVE PAS ANKESËS SË AKTGJYKIMIT TË ORGANIT TË SHKALLËS SË DYTË

Nuk ka dallime ndërmjet kësaj ankese dhe ankesës së bërë kundër aktgjykimit të shkallës së parë në lidhje me subjektet që e parashtrajnë atë, afatin e paraqitjes, efektin e tij dhe procedurën e ankimit. Ato ndryshojnë në atë se seanca kryesore nuk mund të mbahet para gjykatës së shkallës së tretë. Ankesa e paraqitur kundër aktgjykimit të shkallës së dytë i dorëzohet gjykatës së shkallës së parë, e cila së bashku me të gjitha shkresat ia dorëzon gjykatës së shkallës së dytë, e cila më pas së bashku me shkresat e saj ia dorëzon Gjykatës së Lartë, e cila do të vendosë në të. Gjykata e Lartë me vendim e refuzon aktgjykimin e parakohshëm dhe të paligjshëm. Vendimi i

¹⁸⁵ Lazhetti-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, „Op.Cit“, 267-269.

Gjykatës Supreme, i cili vendos në shkallë të tretë, i referohet aktgjykimit të shkallës së dytë dhe me të mund të vërtetohet, ndryshohet ose anulohet aktgjykimi i shkallës së dytë.

3. KARAKTERISTIKAT THEMELORE DHE PROCEDURA E ANKESAVE PËR VENDIM

3.1. AFATI I ANKESAVE TË VENDIMIT DHE SUBJEKTEVE QË E DEPOZITOJNË

Ankesa kundër vendimit është mjet i rregullt juridik me të cilin sulmohen vendimet në formë të vendimeve për shkak të shkeljeve të çështjeve faktike dhe juridike. Vendimet e marra në procedurë penale mund të ndahen në dy grupe:

- vendimet e gjyqtarit në procedurë paraprake dhe të gjitha vendimet e tjera të gjykatës në shkallë të parë. Kundër vendimeve të tilla palët mund të bëjnë ankim kur ligji nuk parashikon se nuk lejohet ankim i veçantë dhe
- vendimet e marra nga këshilli para ose gjatë hetimit.

Vendimet e marra për përgatitjen e seancës kryesore, si dhe aktgjykimet, mund të kundërshtohen vetëm me ankesë kundër aktgjykimit, por jo edhe me ankesë të veçantë.

Ky ankim ka efekt pezullues, por ekzistojnë edhe përjashtime kur nuk ka efekt pezullues, siç janë:

- ankesë kundër vendimit të gjyqtarit në procedurë paraprake me të cilin është caktuar masa e konfiskimit të përkohshëm të një dokumenti udhëtimi ose dokumenti tjetër për kalimin e kufirit shtetëror, gjegjësisht ndalim për dhënien e tij;
- ankesë kundër vendimit të gjyqtarit në procedurë paraprake me rastin e caktimit të masës së paraburgimit;
- ankesë kundër vendimit të gjyqtarit në procedurë paraprake kur ka caktuar masën për mbrojtjen dhe ruajtjen e të dhënave kompjuterike etj.

Ankimi ekzistojnë edhe efekt transferimi, që do të thotë se pas tij vendos një gjykatë më e lartë, por ka përjashtim kur gjykata që ka marrë vendimin e ka anuluar atë. Për shembull, këshilli ka hequr vendimin për gjobën e një dëshmitari ose eksperti, i cili ishte i ftuar në mënyrë të

rregullt që të vinte dhe të merrte pjesë në seancën kryesore, kurse ata nuk erdhën dhe nuk e arsyetuan mungesën e tyre.

Këtë mjet juridik mund ta paraqesin palët, mbrojtësi, përfaqësuesi ligjor i të dëmtuarit, vetë i dëmtuari, bashkëshorti dhe bashkëshorti i të akuzuarit, të afërmit e tij në ligj dhe kolateral, si dhe të gjithë personat e tjerë. të drejtat e të cilëve janë shkelur, siç janë dëshmitarët, ekspertët, interpretuesit dhe personat e tjerë. Afati për ankesë kundër vendimit është më i shkurtër, por për shkak se mund të merren vendime të ndryshme edhe afatet do të jenë të ndryshme. Afati bazë është 3 ditë, por në qoftë se caktohet paraburgim afatshkurtër, afati është 5 orë; në qoftë se caktohet paraburgimi, afati është 24 orë; Kundër vendimit për vazhdimin e paraburgimit afati është 48 orë dhe kundër vendimit për privim nga liria është 48 orë.

3.2 ARSYET DHE PROCEDURA PËR ANKESË TË VENDIMIT

Vendimi mund të kundërshtohet me ankesë në qoftë se ka shkeljet e mëposhtme:

- shkelje qenësore të dispozitave të procedurës penale,
- shkelje e kodit penal,
- procedura penale e përcaktuar gabimisht dhe
- vendim për sanksionin penal.

Procedura për ankesë kundër vendimit është e njëjtë me procedurën e ankesës kundër aktgjyqimit të nxjerrë, por ekziston dallim në procedurën e ankesës kundër vendimit ku ka përgjigje në ankesë. Ankesa e paraqitur kundër vendimit të miratuar përmban: përcaktimin e vendimit të kontestuar, përcaktimin e bazës së kundërshtimit dhe propozimin në gjykatën më të lartë për anulimin ose ndryshimin e vendimit.

Ankesa i paraqitet gjykatës së shkallës së parë që ka marrë vendimin (gjyqtar ose këshill individual), në numër të mjaftueshëm kopjesh, pra sa janë palët dhe një kopje për gjykatën, brenda afatit të caktuar. Pas ankimit, gjykata e shkallës së dytë vendosë në mbledhjen e këshillit, i cili mund të marrë këto vendime:

- vendim që refuzon ankesën si të parakohshme ose të papranueshme,
- vendim që refuzon ankesën si të pabazuar,

- vendim me të cilin ankesa respektohet dhe vendimi anulohet ose ndryshohet, dhe
- vendim me të cilin respektohet ankesa dhe çështja i referohet një vendimi të ri.

Ekziston mundësia që kur vendimi i gjykatës më të lartë të revokohet dhe çështja **të mos kthehet në rivendim**, siç janë rastet:

- kur hiqet paraburgimi pas dorëzimit të aktakuzës në gjykatë deri në përfundim të seancës kryesore dhe
- kur i akuzuari lirohet

4. KONCEPTI, LLOJET, BAZAT DHE MËNYRA E PROCEDIMIT TË MJETEVE TË JASHTËZAKONSHME JURIDIKE

Pas përdorimit ose mospërdorimit të mjeteve të rregullta juridike ose refuzimit ose refuzimit të mjetit të rregullt juridik të paraqitur, aktgjykimi i shkallës së parë merr formë të prerë. Por në qoftë se zbulohen fakte dhe prova të reja që mund të ndryshojnë plotësisht ose pjesërisht aktgjykimin e formës së prerë, lejohet të investohet ndonjë nga mjetet e jashtëzakonshme juridike si p.sh.

- përsëritja e procedurës ose
- kërkesë për mbrojtjen e ligjshmërisë ose
- kërkesë për rishikim të jashtëzakonshëm të një vendimi të formës së prerë.

4.1 AFATI, LLOJET DHE ARSYET E DORËZIMIT TË KËRKESËS PËR PËRSËRITJE TË PROCEDURËS PENALE

Krahas mjeteve të zakonshme juridike, ekzistojnë edhe mjetet juridike të jashtëzakonshme, siç është kërkesa për përsëritjen e procedurës.¹⁸⁶

Koncepti dhe arsyet e paraqitjes së kërkesës për përsëritjen e procedurës

Nevoja për ekzistimin e këtij mjeti juridik lind për shkak të marrjes së vendimeve të gabuara të shkallës së parë në bazë të gjendjes faktike të vërtetuar të pavërtetë, prandaj kërkohet përsëritja e procedurës për fakte dhe prova të reja që nuk janë diskutuar më parë, kurse të cilat tregojnë për mangësi në gjendjen e vërtetuar faktike. Me përdorimin e këtij mjeti juridik mundësohet rigjykimi dhe marrja e një vendimi të ri si rezultat i gjendjes faktike të krijuar rishtazi ose gjykimi i korrigjuar në bazë të pretendimeve të paraqitura në kërkesën për paraqitjen e këtij mjeti juridik pa përsëritjen realisht të procedurës.

Llojet e përsëritjeve të procedurës

1. Përsëritja e procedurës penale të përfunduar me aktgjykim të formës së prerë është mjet juridik i jashtëzakonshëm jo suspendues dhe i pamjaftueshëm, i cili i hedh poshtë aktgjykimet e formës së prerë për shkak të çështjeve faktike. Ky mjet mund të përdoret si në dobi të të akuzuarit, ashtu edhe në dëm të tij. Kërkesë për paraqitjen e këtij mjeti juridik mund të paraqesin palët dhe mbrojtësi, ndërsa pas vdekjes së të dënuarit, Prokurori Publik, bashkëshorti ose bashkëshorti i të dënuarit të vdekur, të afërmit nga gjaku në vijë të drejtë, adoptuesi, i adoptuari, vëllai, motra e tij dhe mbajtësja e familjes. Nuk ka afat të caktuar për paraqitjen e këtij mjeti juridik, por varet në qoftë se kërkohet përsëritja e procedurës në dobi a në dëm të personit të dënuar dhe në qoftë se kërkesa parashtrohet derisa personi i dënuar është gjallë a pas vdekjes së tij. Kërkesa për përsëritjen e procedurës në dëm të personit të dënuar mund të kërkohet përderisa nuk ka skaduar e drejta për ndjekje penale, por kërkesa për përsëritjen e procedurës mund të paraqitet edhe pasi i dënuari të ketë vuajtur dënimin, pavarësisht nga parashkrimi, amnistia dhe falja.

A) Përsëritja e procedurës në favor të të dënuarit mund të kërkohet:

¹⁸⁶ Lazhëtiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Iliq-Dimoski, „Op.Cit“, 271-273,275-277 dhe neni447, 449,450, 456 i LPP

- në qoftë se vërtetohet se aktgjykimi bazohet në dokument të rremë, regjistrim audio-vizual ose dëshmi të rreme të dëshmitarit, ekspertit, interpretuesit ose interpretuesit, gjegjësisht interpretuesit;
- në qoftë se vërtetohet se aktgjykimi ka ardhur për shkak të një vepre penale nga gjyqtari, gjyqtari-porotë ose personi që ka kryer veprimet hetimore;
- në qoftë se paraqiten fakte të reja ose paraqiten prova të reja që në vetvete ose në lidhje me provat e mëparshme mund të shkaktojnë lirimin e personit që është dënuar ose dënimin e tij sipas një ligji penal më të butë;
- në qoftë se një person është gjykuar disa herë për të njëjtin krim ose në qoftë se disa persona janë dënuar për të njëjtin krim që mund të ishte kryer vetëm nga një person ose disa prej tyre;
- në qoftë se në rastin e një dënimi për një vepër penale të vazhdueshme ose për një vepër tjetër penale që, sipas ligjit, përfshin disa veprime të njëjta ose të ndryshme, paraqiten fakte të reja ose paraqiten prova të reja që tregojnë se personi i dënuar ka kryer të mos kryejë veprën e përfshirë nga vepra penale nga dënimi dhe ekzistenca e këtyre fakteve do të kishte ndikim të rëndësishëm në përcaktimin e dënimit dhe
- në qoftë se një vendim përfundimtar i Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut konstaton shkelje të të drejtave dhe lirive themelore të njeriut gjatë procedurës.

B) Përsëritja e procedurës në dëm të personit të dënuar lejohet kur aktgjykimi me të cilin refuzohet akuza është marrë për shkak të moskompetencës faktike të gjykatës, ndërsa Prokurori Publik ka filluar procedurën në gjykatën kompetente dhe ka kërkuar përsëritjen e procedurës.

2. Përsëritja e procedurës së ndërprerë me vendim mund të lejohet në qoftë se janë paraqitur prova dhe fakte të reja dhe se a është marrë vendim me të cilin:

- aktakuza është refuzuar si e pabazuar;
- procedura penale është ndërprerë gjatë procedurës hetimore ose
- Procedura penale është ndërprerë ligjërisht para fillimit të seancës kryesore.

3. Përsëritja e procedurës së një personi të gjykuar në mungesë. I akuzuari mund të gjykohet në mungesë se a është në arrati ose përndryshe nuk është i disponueshëm për gjykim

organet shtetërore. Kushti për të kërkuar këtë lloj përsëritjeje të procedurës është që të ketë pasur mundësi që i dënuari të gjykohet sërish, por tani në praninë e tij. Këtë mjet juridik e parashtron i dënuari dhe avokati i tij brenda një viti nga dita kur personi i dënuar ka marrë vesh për aktgjykimin me të cilin është dënuar në mungesë të tij. Gjykata do të lejojë përsëritjen e procedurës edhe kur ndaj personit të dënuar në mungesë është në proces ekstradimi dhe në qoftë se shteti në të cilin ndodhet personi kërkon garanci që personit t'i jepet e drejta për rigjykim në prani të tij. Në aktvendimin me të cilin lejohet përsëritja e procedurës penale, gjykata do të vendosë që aktakuzën t'ia dorëzojë personit të dënuar, në qoftë se ajo nuk është dorëzuar më parë, kurse mund të vendosë që lënda të kthehet në gjendje të procedurës hetimore, domethënë procedura hetimore në qoftë se ajo nuk ishte aty. Gjykata nuk do të lejojë rigjykim në mungesë të të akuzuarit të cilit i është pranuar kërkesa për përsëritjen e procedurës për shkak të gjyqimit në mungesë, në qoftë se gjatë procedurës së përsëritur ai bëhet i padisponueshëm për organet e rendit.

4. Ndryshimi i aktgjyqimit të formës së prerë dhe pa përsëritje të procedurës.

Aktgjyqimi i formës së prerë mund të ndryshohet pa përsëritjen e procedurës penale:

- në qoftë se në dy ose më shumë aktgjyqime kundër të njëjtit të dënuar janë shqiptuar dënime të shumfishta dhe nuk janë zbatuar dispozitat për caktimin e një dënimi të vetëm për një sërë veprash dhe gjykata me aktgjyqimin e ri do t'i ndryshojë aktgjyqimet e mëparshme në lidhje. vendimeve për dënimin dhe do të shqiptojë një dënim të vetëm. Për të shqiptuar aktgjykim të ri është kompetente gjykata e shkallës së parë, e cila ka gjykuar rastin në të cilin është shqiptuar lloji më i ashpër i dënimit, ndërsa në rastin e dënimeve të ngjashme gjykata që ka shqiptuar dënimin më të lartë dhe në qoftë se dënimet janë të barabarta – gjykata që ka shqiptuar dënimin e fundit;
- në qoftë se me rastin e shqiptimit të një dënimi të vetëm me zbatimin e dispozitave të stivimit, dënimi që tashmë është përfshirë në dënimin e shqiptuar sipas dispozitave të stivimit në një aktgjykim të mëparshëm merret si i përcaktuar dhe gjykata do ta ndryshojë aktgjykimin e saj në qoftë se gjatë caktimit. një fjali e vetme, gabimisht ka marrë parasysh një fjali që tashmë është përfshirë në një aktgjykim të mëparshëm;
- kur pas plotfuqishmërisë së aktgjyqimit dalin rrethana të cilat nuk kanë ekzistuar në kohën e shqiptimit të aktgjyqimit ose nuk janë ditur edhe pse kanë ekzistuar dhe padyshim që do të sjellin dënim më të lehtë dhe gjykata e shkallës së parë do ta ndryshojë aktgjykimin e

mëparshëm në lidhje me dënimin dhe do të shqiptojë një dënim të ri ose do të zbusë dënimin e shqiptuar më parë ose do të përcaktojë se sa nga dënimi i shqiptuar nga aktgjykimi i mëparshëm do të shlyhet;

- në qoftë se aktgjykimi i formës së prerë, i cili shqipton një dënim të vetëm për disa vepra penale, nuk mund të ekzekutohet në një pjesë për shkak të amnistisë, falje ose për arsye të tjera dhe këtu gjykata e shkallës së parë do të ndryshojë aktgjykimin e mëparshëm për sa i përket dënimit dhe do të shqiptojë një dënim të ri ose do ta zvogëlojë dënimin e shqiptuar më parë ose do të caktojë se sa nga dënimi i shqiptuar me aktgjykimin e mëparshëm do të kryhet dhe
- në qoftë se pas aktgjykimit të formës së prerë me të cilin të akuzuarin shpallet fajtor për veprën e zgjatur, paraqiten persona të rinj të dëmtuar, gjykata e shkallës së parë do ta ndryshojë aktgjykimin në pjesën e kërkesës pasurore dhe procedura fillon me kërkesën e të dëmtuarit brenda afatit. tre muaj nga data e njohjes së aktgjykimit.

Aktgjykimin e ri gjykata e merr në seancë të këshillit, me propozim të Prokurorit Publik ose të të dënuarit dhe pas marrjes në pyetje të palës kundërshtare.

4.2. PROCEDURA SIPAS KËRKESËS PËR PËRSËRITJE TË PROCEDURËS

Përsëritja e procedurës është mjet juridik jokalimtar i vendosur nga e njëjta gjykatë që ka gjykuar në shkallë të parë dhe kjo procedurë zhvillohet në dy faza:¹⁸⁷

1. Lejimi i përsëritjes së procedurës fillon me kërkesë të personit të autorizuar të paraqitur me shkrim. Kërkesa për përsëritjen e procedurës penale vendoset nga këshilli i gjykatës që ka gjykuar procedurën e mëparshme në shkallë të parë. Kërkesa duhet të tregojë se mbi cilën bazë ligjore kërkohet përsëritja dhe me cilat prova mbështeten faktet në të cilat mbështetet kërkesa. Në qoftë se kërkesa nuk përmban këto të dhëna, gjykata do të thërrasë kërkuesin brenda një afati të caktuar për të plotësuar kërkesën. Gjyqtari, i cili ka marrë pjesë në marrjen e aktgjykimit në procedurën e mëparshme, nuk do të marrë pjesë në zgjidhjen e kërkesës në këshill. Pas marrjes së kërkesës, këshilli shqyrton në qoftë se ekzistojnë të gjitha supozimet

¹⁸⁷ Shih, nenet 452, 453, 454 dhe 455 të LPP-së dhe Lazhetiq-Buzharovska, Kallajxhiev, Misoski, Ilić-Dimoski, „Op. Cit“, 280 -281.

procedurale dhe mund ta refuzojë kërkesën ose të vazhdojë me procedurën. Gjykata do ta rrëzojë kërkesën me vendim:

- në qoftë se në bazë të vetë kërkesës dhe dokumenteve nga procedura e mëparshme konstatohet se kërkesa është paraqitur nga person i paautorizuar ose;
- kur nuk ekzistojnë kushte ligjore për përsëritjen e procedurës ose faktet dhe provat mbi të cilat bazohet kërkesa janë paraqitur në kërkesën e mëparshme për përsëritjen e procedurës që është refuzuar me vendim të formës së prerë të gjykatës;
- ose në qoftë se faktet dhe provat janë qartësisht të papërshtatshme në bazë të të cilave lejohet një përsëritje ose;
- në qoftë se konstaton se bëhet fjalë për dokument të rremë ose deklaratë të rreme të dëshmitarit ose ekspertit ose;
- kur kërkuesi nuk ka vepruar sipas ftesës së gjykatës për plotësimin e kërkesës brenda afatit të caktuar.

Në qoftë se gjykata nuk e refuzon kërkesën, një kopje e kërkesës i dërgohet palës kundërshtare, e cila ka të drejtë t'i përgjigjet kërkesës brenda tetë ditëve. Kur gjykata merr përgjigje për kërkesën ose kur ka kaluar afati për dhënien e përgjigjes, kryetari i këshillit vendos hetimin e fakteve dhe marrjen e provave të përmendura në kërkesë dhe në përgjigjen e kërkesës. Pas hetimeve të kryera, kryetari i këshillit, kur bëhet fjalë për një vepër penale për të cilën ndiqet sipas detyrës zyrtare, do të vendosë që dosjet t'i dërgojë Prokurorit Publik, i cili do t'i kthejë dosjet me mendimin e tij pa vonesë. Pas hetimeve të kryera gjykata me vendim do të vendosë për kërkesën për përsëritjen e procedurës. Kur Prokurori Publik t'i kthejë shkresat, në qoftë se nuk konstaton se hetimi duhet të plotësohet në bazë të rezultateve, gjykata do të respektojë të kërkojë dhe të lejojë përsëritjen e procedurës penale ose ta refuzojë kërkesën në qoftë se provat e reja nuk janë të përshtatshme për të çuar në përsëritjen e procedurës penale. Në qoftë se gjykata konstaton se arsyet për të cilat ka lejuar përsëritjen e procedurës ekzistojnë edhe për njërin nga të akuzuarit i cili nuk ka paraqitur kërkesë për përsëritjen e procedurës, ajo do të veprojë sipas detyrës zyrtare sikur të ekzistonte një kërkesë e tillë. Në aktvendimin me të cilin lejohet përsëritja e procedurës penale, gjykata do të vendosë menjëherë që të caktohet seancë e re kryesore ose të kthehet lënda në gjendje të procedurës hetimore, përkatësisht të zhvillohet një procedurë hetimore në qoftë se nuk ka pasur. Në qoftë se gjykata vlerëson, në bazë të provave të paraqitura, se personi i dënuar në procedurë të përsëritur mund të dënohet me një dënim të tillë që, duke e konsideruar dënimin

e vuajtur, ai duhet të lirohet ose mund të lirohet nga akuza ose se akuza mund të refuzohet, do të përcaktojë që ekzekutimi i aktgjykimit të shtyhet, përkatësisht të ndalet. Kur aktvendimi me të cilin lejohet përsëritja e procedurës penale bëhet i formës së prerë, ekzekutimi i dënimit ndërpritet, por gjykata me propozimin e Prokurorit Publik do të caktojë paraburgimin në qoftë se për këtë ekzistojnë kushte ligjore.

2. Përsëritja e procedurës penale është faza e dytë e këtij mjetei juridik dhe është e paruar nga procedura e mëparshme, që do të thotë se gjykata nuk është e lidhur me vendimet e marra në procedurën e mëparshme. Kjo procedurë përfundon me vendim gjyqësor të marrë para ose pas seancës kryesore. Në qoftë se procedura e re ndërpritet para fillimit të seancës kryesore, gjykata me vendim për ndërprerjen e procedurës do ta anulojë edhe aktgjykimin e mëparshëm. Gjukata kur nxjerr aktgjykim në procedurën e re, do të deklarojë se aktgjykimi i mëparshëm është anuluar pjesërisht ose plotësisht ose se është lënë në fuqi. Në dënimin e përcaktuar me aktgjykim të ri, gjykata do t'i ngarkojë të akuzuarit dënimin e vuajtur, e në qoftë se përsëritja caktohet vetëm për njërin nga veprat për të cilat është dënuar i akuzuari, gjykata do të shqiptojë një dënim të ri unik sipas dispozitave të Kodit Penal. Gjukata në procedurën e re detyrohet me ndalimin e reformimit për keq (*reformatio in pejus*).

4.3 KONCEPTI, BAZAT, PROCEDURA DHE VENDIMET MBI KËRKESËN PËR MBROJTJEN E LIGJSHMËRISË

Prokurori Publik i Republikës së Maqedonisë së Veriut mund të kërkojë mbrojtjen e ligjshmërisë.¹⁸⁸

Koncepti. Aktgjykimi i formës së prerë mund të përmbajë edhe mangësi juridike, prandaj për korrigjimin e të metave të tilla në vendimet gjyqësore të formës së prerë përdoret kërkesa për mbrojtjen e ligjshmërisë, e cila është mjet i jashtëzakonshëm, transferues dhe jo suspendues me të cilin Prokurori Publik i Republikës së Maqedonia e Veriut mund të hedhë poshtë vendimet e formës së prerë të gjykatës në rast të shkeljes së Kushtetutës, ligjit ose marrëveshjes ndërkombëtare të ratifikuar në përputhje me Kushtetutën. Ky mjet juridik mund të përdoret vetëm nga Prokurori Publik, i cili nuk është palë, por mbrojtës i ligjshmërisë dhe me këtë kërkesë kontestohet vetëm vendimi i formës së prerë nga gjykata. Paraqitja e këtij mjete juridik nuk është e kufizuar në kohë.

Arsyet për paraqitje. Kundër vendimeve gjyqësore të formës së prerë që shkelin ligjin material dhe formal, Prokurori Publik i Republikës së Maqedonisë së Veriut mund të paraqesë kërkesë për mbrojtjen e ligjshmërisë në qoftë se Kushtetuta e Republikës së Maqedonisë, ligji ose marrëveshje ndërkombëtare, të ratifikuara në pajtim me është shkelur Kushtetuta e Republikës së Maqedonisë së Veriut. Vetëm Prokurori Publik vlerëson në qoftë se do ta paraqesë a jo këtë mjet juridik, me këtë mjet juridik mund të kundërshtohen vendimet për shpenzimet e procedurës penale dhe për kërkesat pasurore.

Vendim për kërkesën për mbrojtje të ligjshmërisë ndaj vendimeve gjyqësore të formës së prerë. Kërkesa për mbrojtjen e ligjshmërisë e parashtuar nga Prokurori Publik i dërgohet Gjykatës Supreme të Republikës së Maqedonisë së Veriut, e cila për kërkesën vendos në seancë. Përpara se çështja të paraqitet për zgjidhje, gjyqtari i caktuar si raportues, se a është e nevojshme, mund të marrë njoftim për shkeljet e theksuara të ligjit. Për seancën gjithmonë njoftohet Prokurori Publik. Me rastin e zgjidhjes së kërkesës për mbrojtjen e ligjshmërisë, gjykata do të kufizohet vetëm në shqyrtimin e shkeljeve të ligjit që kërkuesi i referohet në kërkesën e tij. Në qoftë se gjykata konstaton se arsyet për të cilat ka marrë vendimin në favor të të dënuarit ekzistojnë edhe për njërin nga të bashkëdënuarit për të cilin nuk ka kërkesë për mbrojtje të ligjshmërisë,

¹⁸⁸ Shih nenet 457, 458, 459, 460, 461 dhe 462 të LPP.

do të veprojë sipas detyrës zyrtare sikur të ekzistonte një kërkesë e tillë. Në qoftë se kërkesa për mbrojtjen e ligjshmërisë ngrihet në favor të personit të dënuar, gjykata detyrohet me ndalimin e ndryshimit për keq gjatë marrjes së vendimit.

Vendimet e marra nga Gjykata e Lartë janë:

- vendimi për refuzimin e kërkesës, në qoftë se Prokurori Publik tërheq kërkesën për mbrojtjen e ligjshmërisë;
- aktgjykimi që e refuzon kërkesën si të pabazuar në qoftë se konstaton se nuk ka shkelje të ligjit të cilit i referohet Prokurori Publik në kërkesën e tij, ose
- aktgjykimi që e miraton kërkesën si të bazuar dhe më pas mund:

– **të ndryshojë vendimin përfundimtar** për shkak të shkeljeve të së drejtës materiale, në favor të personit të dënuar, por jo në dëm të tij. Për shembull për ta ndryshuar atë nga një shfajësim në një dënim;

– **të anulojë tërësisht ose pjesërisht vendimet e shkallës së parë dhe të gjykatës më të lartë ose vetëm vendimin e gjykatës më të lartë** dhe do ta kthejë çështjen për rivendim ose gjykim në shkallën e parë ose në gjykatën më të lartë. Për shembull, në qoftë se ligji është shkelur me vendim të shkallës së parë dhe gjykata e shkallës së dytë nuk e ka hequr shkeljen, atëherë edhe vendimi i tij është i kundërligjshëm ose

– **do të kufizohet vetëm në konstatimin e shkeljes së ligjit**, por nuk ndryshon asgjë në vendimin përfundimtar.

Në qoftë se aktgjykimi i formës së prerë revokohet dhe çështja kthehet në rigjykim, për bazë do të merret aktakuza e mëparshme ose ajo pjesë e saj që i referohet pjesës së revokuar të aktgjykimit. Para gjykatës së shkallës së parë, gjegjësisht shkallës së dytë, palët mund të nxjerrin në pah fakte të reja dhe të paraqesin prova të reja dhe të propozojnë kryerjen e veprimeve procedurale me qëllim të sqarimit të çështjeve të cilat i ka vënë në dukje Gjykata Supreme e Republikës së Maqedonisë së Veriut. vendimin e saj. Gjykata, në marrjen e vendimit të ri, detyrohet me ndalimin e ndryshimit të tij për keq. Në qoftë se përveç vendimit të gjykatës më të ulët, anulohet edhe vendimi i gjykatës më të lartë, çështja i paraqitet gjykatës më të ulët nëpërmjet gjykatës më të lartë.

4.4. KONCEPTI, ARSYET, PROCEDURA DHE VENDIMET MBI KËRKESËN PËR SHQYRTIM TË JASHTËZAKONSHËM TË AKTGJYKIMIT TË FUNDIT

Mjetet e jashtëzakonshme juridike përfshijnë rishikimin e jashtëzakonshëm të një aktgjykimi të formës së prerë.¹⁸⁹

Koncepti. Qytetarët të cilëve u janë shkelur të drejtat, edhe pa ndërmjetësimin e Prokurorit Publik mund t'i drejtohen gjykatës më të lartë duke përdorur këtë mjet juridik. Paraqitja e këtij mjeti juridik arsyetohet me argumentet se është e papranueshme që Prokurori Publik, i cili kryen funksionin e prokurorisë, të vlerësojë se a është shkelur ligji në të njëjtën kohë dhe se qytetarët në dëm të të cilëve ligji ka të shkelur nuk e kanë këtë të drejtë; kjo nuk ndryshon të drejtën e Prokurorit Publik për të vepruar sipas kërkesës për mbrojtjen e ligjshmërisë dhe i njihet roli i Gjykatës Supreme në unifikimin e jurisprudencës. Personi i cili ligjërisht është dënuar me burgim të pakushtëzuar ose me burgim për të mitur së paku një vjet dhe avokati i tij mund ta paraqesin këtë mjet juridik në qoftë se personi i dënuar ka përdorur mjet të rregullt juridik, sepse **në qoftë se nuk ka përdorur mjet të rregullt juridik** kundër vendimin, nuk MUND ta përdorë edhe këtë mjet.

Kërkesa për rishikim të jashtëzakonshëm të aktgjyimit të formës së prerë vendoset nga Gjykata Supreme dhe ky mjet juridik nuk mund të paraqitet kundër vendimit të Gjykatës Supreme.

Kërkesa për rishikim të jashtëzakonshëm të aktgjyimit të formës së prerë paraqitet brenda 30 ditëve nga dita e marrjes së aktgjyimit të formës së prerë nga i akuzuari.

Arsyet për paraqitjen e kërkesës. Kërkesa për rishikim të jashtëzakonshëm të aktgjyimit të formës së prerë mund të paraqitet:

1) për shkak të shkeljes së Kodit Penal në dëm të personit të dënuar në rastet e mëposhtme:

- në qoftë se vepra për të cilën i akuzuari ndiqet është vepër penale;
- në qoftë se ka rrethana që përjashtojnë përgjegjësinë penale;

¹⁸⁹ Shih nenet 463, 464, 465, 466 dhe 467 të LPP.

- në qoftë se ka rrethana që përjashtojnë ndjekjen penale, veçanërisht në qoftë se ka pasur parashkrim, amnisti, falje ose çështja është gjykuar përfundimisht;
- në qoftë se zbatohet një ligj që nuk mund të zbatohet dhe
- në qoftë se tejkalimi i autoritetit i referohet vendimit për dënimin, masën alternative ose konfiskimin e pasurisë dhe dobisë pasurore dhe konfiskimin e sendeve ose heqjen e dobisë pasurore;

2) për shkak të shkeljes së dispozitave të procedurës penale:

- në qoftë se gjykata është krijuar në mënyrë të parregullt;
- në qoftë se gjykata ka shkelur dispozitat në qoftë se ka padi nga paditësi i autorizuar a propozim nga i dëmtuari, përkatësisht miratim nga organi kompetent;
- në qoftë se aktgjykimi bazohet në prova, në të cilat, sipas dispozitave të ligjit, nuk mund të mbështetet;
- në qoftë se tarifa tejkalohej dhe
- në qoftë se aktgjykimi shkel ndalimin e ndryshimit të vendimit për keq.

3) për shkak të shkeljes së të drejtave të mbrojtjes ose shkeljes së dispozitave të procedurës penale në procedurë ankimore.

Procedura dhe vendimet pas kërkesës

Kërkesa për rishikim të jashtëzakonshëm të aktgjykimit të formës së prerë i paraqitet gjykatës që e ka dhënë aktgjykimin në shkallë të parë. Kryetari i këshillit të gjykatës së shkallës së parë shqyrton kërkesën dhe mund ta refuzojë me vendim:

- në qoftë se kërkesa është e parakohshme ose e dorëzuar nga një person i paautorizuar;
- në rastin e dënimit për një sanksion penal për të cilin nuk mund të paraqitet kërkesa;
- në qoftë se sipas ligjit nuk lejohet paraqitja e kërkesës dhe
- kur aplikanti hoqi dorë nga kërkesa.

Gjykata kompetente për të vendosur mbi kërkesën, një kopje të kërkesës me shkresat ia dorëzon paditësit që vepron pranë asaj gjykate, i cili mund të përgjigjet brenda 15 ditëve nga dita

e marrjes së kërkesës. Gjykata e shkallës së parë ose gjykata përgjegjëse për të vendosur për kërkesën, duke marrë parasysh përmbajtjen e kërkesës, mund të vendosë shtyrjen, përkatësisht ndalimin e ekzekutimit të aktgjykimit të formës së prerë. Para se të caktohet seanca, caktohet një gjyqtar njoftues. Me rastin e vendosjes së kërkesës, gjykata kufizohet vetëm në ato shkelje të përmendura nga kërkuesi në kërkesën e tij.

Me rastin e vendosjes për këtë kërkesë, Gjykata e Lartë mund të marrë këto vendime:

1) aktgjykimi me të cilin refuzohet kërkesa në qoftë se konstaton se nuk ka shkelje të ligjit dhe

2) në qoftë se konstaton se kërkesa është e bazuar, do të marrë këto vendime:

- aktgjykim që ndryshon vendimin përfundimtar në favor të të akuzuarit, në qoftë se ka shkelje të ligjit material dhe
- aktgjykim që anulon tërësisht ose pjesërisht vendimet e gjykatës së shkallës së parë dhe të gjykatës më të lartë ose vetëm vendimin e gjykatës më të lartë dhe ia kthen çështjen gjykatës së shkallës së parë ose gjykatës më të lartë për rivendim ose gjyq.

PËRMBLEDHJE

Me mjete juridike është e mundur procedura penale në dy shkallë dhe në shkallë të tretë, shtyrja e ekzekutimit të vendimit të shkallës së parë (pezullimi) dhe pas mjetit juridik mund të vendosë një gjykatë më e lartë (devolucion).

Ankesa është mjet i rregullt juridik me efekt suspendues dhe deduktiv, i cili sulmon çështjet faktike dhe juridike. Dispozitat e kodit penal, vendimi për sanksionin penal, vendimi për konfiskimin e sendeve, konfiskimi i pasurisë, kërkesa pasurore, shpenzimet në procedurë, si dhe vendimi për publikimin e aktgjykimit në media janë. sulmuar.

Kundër aktgjykimit të marrë në shkallë të parë personat e autorizuar mund të paraqesin ankesë në afat prej 15 ditësh nga dita e dorëzimit të transkriptit të aktgjykimit.

Subjektet që mund të bëjnë ankesë janë: palët, mbrojtësi, përfaqësuesi ligjor i të akuzuarit dhe i dëmtuari.

I akuzuari mund të heqë dorë dhe të heqë dorë nga e drejta e ankimit. Paditësi dhe i dëmtuari mund të heqin dorë nga e drejta e ankesës nga momenti i shpalljes së aktgjykimit deri në skadimin e afatit për paraqitjen e ankesës. Refuzimi dhe heqja dorë nga ankimi nuk mund të revokohen.

Ankesa duhet të përmbajë: shënimin e aktgjykimit kundër të cilit është paraqitur ankesa, arsyet për refuzimin e aktgjykimit; arsyetimi i ankesës; propozimin për anulimin ose ndryshimin e plotë ose të pjesshëm të aktgjykimit të kundërshtuar dhe nënshkrimin e personit që bën ankim.

Aktgjykimi mund të kundërshtohet: për shkak të shkeljes esenciale të dispozitave të procedurës penale; për shkak të gjendjes faktike të përcaktuar gabimisht; për shkak të shkeljes së Kodit Penal dhe për shkak të vendimit për sanksione penale, për konfiskimin e dobisë pasurore, për shpenzimet e procedurës penale, për kërkesat pronësore, si dhe për shkak të vendimit për shpalljen e aktgjykimit përmes shtypit, radio ose televizion.

Ankesa i paraqitet gjykatës që ka dhënë aktgjykimin e shkallës së parë në numër të mjaftueshëm të kopjeve për gjykatën, si dhe për palën kundërshtare dhe mbrojtësin, për t'i dhënë përgjigje ankesës brenda 8 ditëve.

Gjykata e shkallës së parë kryen një shqyrtim të drejtuar në tre drejtime: në qoftë se ankimi i përmban të gjitha elementet; se a është në kohë dhe në qoftë se lejohet.

Gjykata e shkallës së parë do t'ia dorëzojë ankesën, përgjigjen në ankim dhe të gjitha shkresat në gjykatën e shkallës së dytë brenda tri ditëve nga marrja e përgjigjes, pra pas skadimit të afatit për paraqitjen e përgjigjes në ankim.

Vendimet e gjykatës së shkallës së dytë mund të jenë vendime ose aktgjykime në formën e tyre, përkatësisht: vendim që refuzon ankimin si të parakohshëm; vendim që refuzon ankesën si të papranueshme; vendim me të cilin anulohet aktgjykimi i shkallës së parë dhe

e kthen çështjen në rigjykim; vendimi për anulimin e aktgjykimit të shkallës së parë dhe urdhërimin e seancës para këshillit të gjykatës së shkallës së dytë; vendim për ndryshimin e aktgjykimit dhe paralajmërim gjyqësor; aktgjykimi që ndryshon aktgjykimin e shkallës së parë dhe aktgjykimi që vërteton aktgjykimin e shkallës së parë.

Në qoftë se ankesa shpallet në favor të të akuzuarit, atëherë aktgjykimi i shkallës së parë nuk mund të ndryshohet në dëm të tij dhe këtu del në pah ndalimi i ndryshimit për keq (refomatio in pejus).

Pas marrjes së aktgjykimit ankimor, pala e pakënaqur ka të drejtë të paraqesë mjetin e dytë të rregullt juridik – ankesë. Kundër aktgjykimit të gjykatës së shkallës së dytë ankimohe në qoftë se gjykata e shkallës së dytë: ka shqiptuar një dënim të përjetshëm ose ka konfirmuar një vendim të tillë nga organi i shkallës së parë dhe këtu baza e investimit nuk është dënimi (dënimi është vetëm kusht për ankim), por bazë për paraqitjen e tij janë çështjet faktike dhe juridike; pas mbajtjes së seancës kryesore ku ka konstatuar gjendjen faktike ndryshe nga ajo e përcaktuar më parë nga gjykata e shkallës së parë dhe kur; ka anuluar aktgjykimin e shkallës së parë me të cilin të akuzuarin e lironte dhe ka nxjerrë aktgjykim me të cilin të akuzuarin shpallet fajtor.

Mjetet e jashtëzakonshme juridike mund të përdoren në qoftë se zbulohen fakte dhe prova të reja që mund të ndryshojnë plotësisht ose pjesërisht aktgjykimin e formës së prerë.

Mjetet e jashtëzakonshme juridike janë: përsëritja e procedurës; kërkesë për mbrojtjen e ligjshmërisë ose kërkesë për rishikim të jashtëzakonshëm të një aktgjykimi të formës së prerë.

Pyetje për kontrollin e njohurive:

- 1. Çfarë është ankesa?**
- 2. Çfarë mund të kundërshtohet me ankesë?**
- 3. Tregoni subjektet që kanë të drejtë ankesë kundër aktgjykimit të shkallës së parë!**
- 4. Kush mund të heqë dorë ose të heqë dorë nga e drejta e ankimit dhe a mund të revokohet refuzimi dhe heqja dorë nga ankimi?**
- 5. Tregoni çfarë duhet të përmbajë ankesa!**
- 6. Cilat janë arsyet për paraqitjen e ankesës?**
- 7. Cilat janë shkeljet absolutisht esenciale të dispozitave të procedurës penale?**
- 8. Cilat janë shkeljet relativisht esenciale të dispozitave të procedurës penale?**
- 9. Tregoni shkeljet e Kodit Penal që janë bazë për ankim!**
- 10. Çka përbën një gjendje faktike të përcaktuar gabimisht?**
- 11. Në cilën gjykatë paraqitet ankesa dhe çfarë kontrollon ajo gjykatë kur e merr atë?**
- 12. Çfarë vendimesh mund të marrë gjykata e apelit?**
- 13. Çka do të thotë reformimi i rregullit në pejus?**
- 14. Në cilat raste mund të bëhet ankesë kundër vendimit të gjykatës së shkallës së dytë?**
- 15. Në cilat situata mund të aplikohen mjetet e jashtëzakonshme juridike?**
- 16. Cilat lloje të mjeteve juridike urgjente ekzistojnë?**
- 17. Kur mund të kërkohet përsëritja e procedurës në favor të të akuzuarit?**
- 18. Kush mund të kërkojë mbrojtjen e ligjshmërisë dhe në cilën gjykatë është paraqitur?**
- 19. Cili është shqyrtimi i jashtëzakonshëm i vendimit përfundimtar dhe cila gjykatë vendosë për të?**

Ushtrime:

- 1. Hartimi i ankesës kundër aktgjykimit të shkallës së parë.**
- 2. Përpunimi i ankimit ndaj vendimit.**
- 3. Ndahen nxënësit në grupe. Grupi i parë harton aktgjykimin e shkallës së dytë me të cilën refuzon ankesën si të pabazuar, grupi i dytë harton aktgjykim të shkallës së dytë në të cilin ankesat respektohen pjesërisht, gjegjësisht ndryshohet aktgjykimi i shkallës së parë, grupi i tretë harton vendimin e shkallës së dytë. në të cilin ankesa pranohet dhe aktgjykimi shfuqizohet, grupi i katërt harton vendimin e shkallës së dytë me të cilin refuzohet ankesa si e papranueshme, grupi i pestë merr vendim të shkallës së dytë me të cilin ankesa refuzohet si e pakohë.**
- 4. Zhvillimi i mjeteve të jashtëzakonshme juridike. Nxënësit ndahen në grupe në mënyrë që grupi i parë nxjerr aktgjykim me të cilin refuzon kërkesën për mbrojtje të ligjshmërisë si të pabazuar, grupi i dytë nxjerr aktgjykim me të cilin miratohet kërkesa për mbrojtjen e ligjshmërisë, grupi i tretë nxjerr aktgjykim me të cilin refuzohet ose miratohet kërkesa për ligjshmërisë me shqyrtimin e jashtëzakonshëm të aktgjykimit të formës së prerë, grupi i katërt merr vendim me të cilin lejohet përsëritja e procedurës dhe grupi i pestë merr vendim me të cilin refuzohet kërkesa për mbrojtjen e ligjshmërisë.**

Udhëzime për mësimdhënësin:

- 1. Organizimi i vizitës të nxënësve në Gjykatën e Apelit.**
- 2. Organizimi i vizitës së nxënësve në Gjykatën Supreme të Republikës së Maqedonisë së Veriut.**

SHTOJCAT

PROKURORIA THEMELORE PUBLIKE

KO nr. /

Shkup,

TE

MIISTRIA E PUNËVE TË BRENDSHME

TË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË

Spektori i punëve të brendshme Shkup

Njësia për

SHKUP

Në bazë nenit 284 par. 2 v.v. me nenin 284 par. 1,2 dhe 3 nga LPP e sjell këtë

U R D H Ë R

Prokuroria Themelore Publike Shkup, lidhur me ngjarjen e ndodhur më të vitit në (të shënohet vendi dhe të dhëna të tjera për ngjarjen), ka formuar lëndën KO nr. /, kundër të dyshuarve për veprën penale nga neni f..... nga Kodi Penal. Në lidhje me ngjarjen paraprake penale-juridike është e domosdoshme t'i kryeni këto kontrolle:

- (të theksohen kontrollet që duhet të kryhen) dhe t'i ndërmerri këto veprime:

- (të theksohen veprimet që duhet të ndërmerren)

Për veprimet e ndërmarra dhe kontrollet e kryer sipas këtij urdhri, në pajtim me nenin 248 par. 2 nga LPP, Prokurori Publik duhet të lajmërohet më së voni në afatin prej 30 ditëve nga pranimi i urdhrit.

PROKURORI PUBLIK

PROKURORIA THEMELORE PUBLIKE

KO nr. /

Shkup,

F T E S Ë

THIRRET personi (të shënohet emri, mbiemri dhe adresa), në ditën të vitit, në orën, të lajmërohet në hapësirat e Prokurorisë Themelore Publike në Shkup, e cila gjendet (të shënohet adresa), në katin, në zyrën nr.

Personi thirret në cilësi të (të shënohet cilësia, e nëse thirret si i dyshuar të shënohet vepra penale që i vihet si barrë me udhëzimin se ka të drejtë të marrë mbrojtës i cili mund të jetë i pranishëm në marrjen e tij në pyetje).

Në rast të mosardhjes, personi i thirrur mund të sillet me forcë.

PROKURORI PUBLIK

V.V.

PROKURORIA THEMELORE PUBLIKE

KO nr. /

Shkup,

TE

GJYKATA THEMELORE SHKUP

Gjyqtari për procedurë paraprake

S H K U P

Në bazë nenit 146 par. 5 v.v. me par. 1 p..... dhe v.v.me nenin 144 par.1 dhe 2 nga LPP dorëzoj

P R O P O Z I M

PËR PËRCAKTIMIN E KËSAJ MASE TË KUJDESIT

..... (të shënohet cila masë nga neni 146 të LPP kundër të dyshuarit (të dhënat personale dhe adresa e të dyshuarit), për shkak të sigurimit të tij dhe për sjellje të papenguar në procedurën penale,

- sepse janë plotësuar kushtet për përcaktimin e masës së përmendur/masat e përmendura të sigurisë nga neni 146 par. 1 nga LPP.

A r s y e t i m

Prokuroria Themelore Publike Shkup, në lidhje me ngjarjen e ndodhur më të vitit, (të shënohet përshkrim i shkurtë i ngjarjes), ka sjellë urdhër KO nr...../..... të datës..... të vitit për realizim të procedurës hetimore kundër të dyshuarit nga, me të dhëna personale si në këtë propozim, për shkak të ekzistimit të dyshimit themelor se ka kryer vepër penale - nga neni par. nga Kodi Penal.

Dyshimi i kryer se i dyshuari e ka bërë vepër e theksuar penale se del nga të dhënat e mbledhura deri më tash- (të shënohen të dhëna të mbledhura). Në të vërtetë, nga (të shënohet dëshmia) del se i dyshuari, nga (të shënohet dëshmia) del se i dyshuari etj.

Prokurori Publik disponon me dëshmi se i akuzuari përkohësisht nuk ka qëndruar në shtëpinë e tij sepse (për shembull : ftesat me të cilat thirret të lajmërohet në këtë Prokurori

Publike janë kthyer me shenjën “personi nuk është gjetur në shtëpi”). Duke e pasur parasysh atë që u tha më parë, gjej se për shkak të sigurisë së pranisë së të dyshuarit dhe mbajtjes pa pengesë të procedurës penale, është e nevojshme t’i caktohet masa e kujdesit (të shënohet cila masë nga neni 146 para. 1 nga LPP).

PROKURORI PUBLIK

PROKURORIA THEMELORE PUBLIKE

KO nr. /

Shkup,

TE

GJYKATA THEMELORE

Gjyqtari për procedurë paraprake

Në bazë nenit 146 v.v. me par. 1 p 1 dhe 3 nga LPP dorëzoj

**PROPOZIM
PËR PËRCAKTIMIN E MASËS AREST**

KUNDËR :

..... (emri dhe mbiemri i të dyshuarit dhe të dhënat e tij personale).

Për të cilin ekziston dyshim themelor se ka kryer vepër penale- nga neni par. nga Kodi Penal, kurse për shkak të ekzistimit e bazave për përcaktimin e masës nga neni 165 par. 1 p.1 dhe 3 nga LPP.

Arsyetim

Prokuroria Themelore Publike Shkup, në lidhje me ngjarjen e ndodhur më të vitit, (të vijohet përshkrim i shkurtë i ngjarjes), ka sjellë urdhër KO nr. / të datës. të vitit për realizim të procedurës hetimore kundër të dyshuarit nga, me të dhëna personale si në këtë propozim, për shkak të ekzistimit të dyshimit themelor se ka kryer vepër penale - nga neni par. nga Kodi Penal.

Dyshimi i kryer se i dyshuari..... e ka bërë veprën e theksuar penale se del nga të dhënat e mbledhura deri më tash- (të shënohen të dhëna të mbledhura). Në të vërtetë, nga (të shënohet dëshmia) del se i dyshuari, nga (të shënohet dëshmia) del se i dyshuari etj.

Kjo Prokurori Publik disponon me dëshmi (të shënohen dëshmitë, për shembull – lajmërimi se i dyshuari nuk ka lajmëruar vend të përhershëm të jetesës, as edhe vendqëndrim), për çka ekziston rrezik real të fshehjes dhe ikjes së tij.

Nga ana tjetër, të parë nga certifikata e evidencës ndëshkuese, i dyshuari më parë është gjykuar për vepër të njëjtë penale, por duke e pasur parasysh këtë fakt motivi për kryerje të veprës lëndore penale, mund të konkludohet se ato janë rrethanat të cilat e përcaktojnë frikën se i njëjti do ta përsërisë veprën penale.

Duke e pasur parasysh të gjithë atë që u theksua më parë, vlerësoj se në rastin penal janë plotësuar bazat për përcaktim të masës së paraburgimit nga neni 165 par.1. p.1 dhe 3 nga LPP dhe se masa paraburgim është e domosdoshme për mbajtjen e procedurës penale në prani të të dyshuarit, për ç'arsye e dorëzoi këtë lëndë për përcaktim të masës së paraburgimit.

PROKURORI PUBLIK

SHTESË :

- urdhri KO nr. / nga vitit për realizimin e procedurës hetimore kundër të dyshuarit nga,
- lajmërimi nga,
- certifikata nga evidenca ndëshkuese,
- (të shënohen të dhënat në të cilat PP thirret në arsyetimin e propozimit)

PROKURORIA THEMELORE PUBLIKE

KO nr./.....

Shkup,

Në bazë nenit 39 par. 2 alinea 3 v.v. me nenin 392 par. 1 dhe 2 nga LPP e sjell këtë

U R D H Ë R
PËR REALIZIMIN E PROCEDURËS HETIMORE

KUNDËR :

.....(emri dhe mbiemri i të dyshuarit dhe të dhënat e tij personale).

Për shkak të ekzistimit dyshimi bazë se ka kryer vepër penale- nga neni
.... par. nga Kodi Penal.

ME ATE SE :

Më të vitit (shënimi i veprës).

Dyshimi bazë del nga të dhënat e mbledhura deri më tash- (të shënohen
të dhënat e mbledhura).

Gjatë procedurës hetimore të ndërmerret me sa vijon :

- të shihen rrethanat (të shihen cilat rrethana)
- të merret në pyetje i dyshuari (nëse nuk është marrë në pyetje para sjelljes së urdhrit për realizim të procedurës hetimore)
- të merren në pyetje personat më rrethanat (të shënohen në cilat rrethana),
- të caktohet ekspertiza (të shënohet në cilat rrethana dhe fakte)
- të kryhet rikonstruksioni (nëse është e nevojshme)
- sigurimi i përkohshëm i pronës (nëse është e nevojshme)

PROKURORI PUBLIK

PROKURORIA THEMELORE PUBLIKE

KO nr. /

Shkup,

Në bazë të nenit 300 par.1 alinea 2 nga LPP, sjell

U R D H Ë R

PËR NDËRPRERJEN E PROCEDURËS HETIMORE

KUNDËR :

..... (emri dhe mbiemri i të dyshuarit dhe të dhënat e tij personale),

Kundër të cilit realizohet procedurë hetimore sipas urdhërit KO nr. / të datës për shkak të ekzistimit të dyshimit themelor se ka kryer veprë penale nga neni par. nga Kodi Penal,

- sepse tek i njëjti, pas kryerjes së veprës penale u shkaktua sëmundje e rëndë që nuk mund të marrë pjesë në procedurë.

A r s y e t i m

Prokuroria Themelore Publike Shkup, sipas urdhërit KO nr. / të datës të vitit ka realizuar procedurë hetimore kundër të dyshuarit nga për shkak të ekzistimit të dyshimit themelor se ka kryer veprë penale- nga neni par., nga Kodi Penal.

Në rrjedhën e deritashme të procedurës hetimore janë mbledhur të gjitha dëshmitë të cilat kanë të bëjnë me veprën penale edhe të dyshuarit, te të cilat mund të vijë Prokurori Publik, por i dyshuari nuk është marrë në pyetje për shkak të dëshmime – dokumentacionit mjekësor dhe gjetjes dhe mendimit të ekspertit, të mbledhura në procedurën hetimore, del se i dyshuari pas kryerjes së veprës penale, për shembull ka pasur goditje të rëndë në tru, si rezultat i së cilës i njëjti në është i lëvizshëm, nuk mund të flasë, as edhe të shkruajë, për ç'arsye një kohë të gjatë nuk do të mund të marrë pjesë në procedurë.

Duke pasur parasysh atë që u tha më lart, si dhe nga dispozita nga neni 300 par.1 alineja 2 nga LPP, në pajtim me atë se Prokurori Publik me urdhër do ta ndërpresë procedurën hetimore në qoftë se tek i dyshuari pas kryerjes së veprës penale është shkaktuar sëmundja shpirtërore, çrregullim ose sëmundje tjetër e rëndë për shkak të së cilës nuk mund të marrë pjesë në procedurë, gjej se në rastin konkret janë përmbushur kushtet nga kjo dispozitë për ndërprerje të procedurës hetimore, sepse është e sigurtë se i dyshuari për shkak të sëmundjes së rëndë një kohe më të gjatë nuk do të mund të marrë pjesë në procedurë, kurse për ç'arsye e sjell këtë urdhër.

Pas ndërprerjes së shkaqeve të përmendura për ndërprerje të procedurës hetimore, e njëjta të vazhdojë.

PROKURORI PUBLIK

PROKURORIA THEMELORE PUBLIKE

KO nr. /

Shkup,

TE

I DYSHUARI/MBROJTËSI

Në bazë të nenit 302 par.1, 3 dhe 4 nga LPP, sjell

L A J M Ë R I M

PËR KRYERJEN E PROCEDURËS HETIMORE

Prokuroria Themelore Publike Shkup, sipas urdhrit KO nr.... / të datës.... të vitit ka realizuar procedurë hetimore kundër Juve / të dyshuarit nga për shkak të ekzistimit të dyshimit themelor se keni kryer veprë penale- nga neni par., nga Kodi Penal me atë se (të shënohet përshkrim i shkurtër të veprës penale – lëndë e procedurës hetimore).

Shënimet nga procedura e realizuar e hulumtimit janë dhënë në ruajtke në arkivin e Prokurorisë Themelore Publike Shkup.

I dyshuari dhe mbrojtësi i tij kanë të drejtë t'i kontrollojnë shënimet dhe dëshmitë nga procedura e realizuar hetimore dhe të përpilojnë shënim nga të njëjtat.

I dyshuari ka të drejtë në afat prej 15 ditëve nga pranimi i këtij lajmërimi, deri te kjo Prokurori Publike të japë ndryshime, dëshmi, shënime nga veprimi i mbrojtjes ose nga Prokurori Publik të kërkojë të mbledhë dëshmi të caktuara.

PROKURORI PUBLIK

PROKURORIA THEMELORE PUBLIKE

KO nr. /

Shkup,

Në bazë të nenit 303 par.2 dhe të nenit 304 par.1 alinea nga LPP, e sjell këtë

U R D H Ë R

PËR NDËRPRERJEN E PROCEDURËS HETIMORE

KUNDËR :

..... (emri dhe mbiemri i të dyshuarit dhe të dhënat e tij personale),

Kundër kujt kjo Prokurori Publike, sipas urdhrit KO nr.... / të datës ka realizuar procedurë hetimore për shkak të ekzistimit të dyshimit themelor se ka kryer veprë penale nga neni par. nga Kodi Penal,

- sepse (të shënohet baza sipas të cilës kryhet procedura hetimore nga neni 304 par.1 nga LPP).

A r s y e t i m

Prokuroria Themelore Publike Shkup, kundër të dyshuarit nga sipas urdhrit KO nr.... / të datës.... të vitit ka realizuar procedurë hetimore për shkak të ekzistimit të dyshimit themelor se ka kryer veprë penale- nga neni par. nga Kodi Penal, me çka (të shënohet përshkrimi i veprës).

Në rrjedhën e procedurës hetimore Prokurori Publik e ka marrë në pyetje të dyshuarin dhe dëshmitarët, ka grumbulluar (të shënohet cilat dëshmi, si për shembull dokumente, ekspertiza dhe material tjetër të grumbulluar gjatë procedurës penale).

Nga veprimet e përmendura më lart të ndërmarra nga ana e Prokurorit Publik, si dhe nga dëshmitë e grumbulluara del gjendja vijuese:

..... (të përshkruhet gjendja e ila del nga materialet dhe veprimet e grumbulluara nga ana e Prokurorit Publik).

Duke e pasur parasysh atë që u cek më lart, gjej se në rastin konkret (të shënohet baza për ndërprerje të procedurës hetimore nga neni 304 par.1 nga LPP), sepse (të shënohen shkaqet për shkak të të cilave Prokurori Publik gjen se për shembull është vjetruar ndjekja

penale, rrethanat e tjera që e përfshijnë ndjekjen penale ose mospasjen e dëshmive se i dyshuari e ka kryer veprën penale), e për arsye e ka sjellë kërë urdhër për ndërprerje të procedurës hetimore kundër të akuzuarit

PROKURORI PUBLIK

Një kopje nga urdhri për ndërprerje të procedurës hetimore të dorëzohet deri te i dyshuari dhe i dëmtuari . nga(shënohen adresat e të dyshuarit dhe të dëmtuarit).

KËSHILLË: I dëmtuari në pajtim me nenin 304 par.3 nga LPP, në afat prej 8 ditëve nga pranimi i urdhrit deri te Prokurori i lartë publik Shkup mund të dorëzojë ankesë kundër të njëjtit.

PROKURORIA THEMELORE PUBLIKE

KO nr. /

Shkup,

TE

PROKURORIA THEMELORE PUBLIKE

Gjyqtari për procedurë të mëparshme

S H K U P

Në bazë të nenit 312 par.1 dhe 2 alinea v.v. me nenin 313 nga LPP, e dorë-
zoi këtë

K Ë R K E S Ë

PËR MBAJRJEN E SEANCËS DËSHMUESE

Prokuroria Themelore Publike Shkup udhëheq procedurë penale KO nr...../.....
kundër të akuzuarit për veprën penale- nga neni par., nga Kodi Penal.

Në bazë të procedurë lëndore penale me rëndësi penale është marrja në pyetje e
personit .. në veti të dëshmitarit, për të cilin ekziston gjasë e madhe për shkak të sëmundjes së rëndë
se nuk mund të merret në pyetje në seancën kryesore.

A r s y e t i m

Prokuroria Themelore Publike Shkup për shkak të procedurës hetimore KO
nr...../..... kundër të akuzuarit për veprën penale- nga neni par., nga Kodi
Penal.

Nga dëshmitë e grumbulluara deri tanë dhe nga veprimet e ndërmarra hetimore
nga ana e Prokurorit Publik në rrjedhën e deritashme nga procedura e përmendur hetimore, del se
është e domosdoshme në veti të dëshmitarit të merret në pyetje personi, dëshmia e të cilit
është me rëndësi kyçe për përcaktimin e përgjegjësisë penale-juridike të të akuzuarit, nga shkak
se ky person është mbikëqyrës i ngjarjes penale-juridike për të cilën udhëhiqet procedura penale.
Që deklarate e personit të përmendur mund të përdoret si dëshmi në seancën kryesore, e njëjta është
e nevojshme të merret në pyetje në ekspertizën dëshmuuese, sepse ekzistoj gjasë e madhe që ky
person për shkak të sëmundjes së rëndë (të shënohet lloji i sëmundjes) të mos mund të merret
në pyetje në ekspertizën kryesore. Se kjo është kështu, por edhe gjyqtari të mund të vendosë sipas

kësaj kërkesë, në shtesë të së njëjtës dorëzohet dokumentacioni mjekësor (të shënohet se çfarë dokumentacion), video nga e cila pa kontest mund të konkludohet se është e besueshme se personi marrja në pyetje e të cilit kërkohet të jetë kryer në ekspertizën dëshmuese, nuk do të mund të merret në pyetje në ekspertizën kryesore.

Duke pasur parasysh atë që u tha më parë e dërgoj këtë kërkesë për mbajtjen e ekspertizës dëshmuese.

PROKURORI PUBLIK

Prokurori Publik

I dyshuari

Mbrojtësi

(emri dhe mbiemri)

(emri dhe mbiemri)

(emri dhe mbiemri)

Kjo propozim marrëveshje është lidhur më..... të vitit, në Sjkup, në hapësirat e Prokurorisë Themelore Publike Shkup.

PROKURORIA THEMELORE PUBLIKE

KO nr. /

Shkup,

TE

PROKURORIA THEMELORE PUBLIKE

SHKUP

Në bazë të nenit 39 par.2 alineja 9 v.v. me nenin 319 par.1, 312 dhe neni 165 par.1 p 1, 2 dhe 3 nga LPP, e dorëzoj këtë

AKT AKUZUES

ME PROPOZIM PËR VAZHDIM TË MASËS PARABURGIM

KUNDËR :

- dhe
1. (shënohen të dhënat e përmendura në nenin 321 par.1 fq.1 p.1 nga LPP)
 2. (shënohen të dhënat e përmendura në nenin 321 par.1 fq.1 p.1 nga LPP).

SEPSE :

..... (përshkrimi i veprës në pajtim me nenin 321 par.2 nga LPP

Me veprimet e të cilave të akuzuarit dhe kanë kryer vepra penale- nga neni, v.v. me par.... dhe v.v. neni 22 nga Kodi Penal.

Akti akuzues bazohet në këto të dhëna:

.....(veçmas shënohen dëshmitë)

Në shtesë të aktit akuzues dorëzohen dëshmitë materialet (të shënohen, për shembull revolva marka), procesverbalet dhe incizimet nga marrja në pyetje të të akuzuarve.... dhe dëshmitarëvedhe lista e dëshmimeve.

PROPOZIMI I VEÇANTË

Në pajtim me nenin 321 par.3 dhe nenin 165 par.1 p.1, 2 dhe 3 nga LP, propozoj që masa paraburgim e caktuar nga gjyqtari i procedurës së mëparshme të vazhdojë nga shkaqet vijues

.....(për çdo pikë mha neni 165 par.1 të theksohen shkaqet akuzuese)

PROKURORI PUBLIK

PROKURORIA THEMELORE PUBLIKE

KO nr./.....

Shkup,

TE

PROKURORIA THEMELORE PUBLIKE

S H K U P

Në bazë të nenit 39 par.2 alineja 9 v.v. me nenin 319 par.1, 312 dhe neni 165 par.1 p
1, 2 dhe 3 nga LPP, e dorëzoj këtë

AKT AKUZUES

ME PROPOZIM PËR CAKTIMIN E MASËS PARABURGIM

KUNDËR :

- dhe
1. (shënohen të dhënat e përmendura në nenin 321 par.1 fq.1 p.1 nga LPP)
 2. (shënohen të dhënat e përmendura në nenin 321 par.1 fq.1 p.2 nga LPP).

SEPSE :

.....(përshkrimi i veprës në pajtim me nenin 321 par.2 nga LPP

Me veprimet e të cilave të akuzuarit dhe kanë kryer vepra penale-
nga neni, v.v. me par.... dhe v.v. neni 22 nga Kodi Penal.

Akti akuzues bazohet në këto të dhëna:

.....(veçmas shënohen dëshmitë)

Në shtesë të aktit akuzues dorëzohen dëshmitë materialet (të shënohen, për shembull revolja marka), procesverbalet dhe incizimet nga marrja në pyetje të të akuzuarve dhe dëshmitarëve dhe lista e dëshmive.

PROPOZIMI I VEÇANTË

Në pajtim me nenin 321 par.3 dhe nenin 165 par.1 p.1, 2 dhe 3 nga LP, propozoj që masa paraburgim e caktuar nga gjyqtari i procedurës së mëparshme të vazhdojë nga shkaqet vijues

..... (për çdo pikë nga neni 165 par.1 të theksohen shkaqet akuzuese)

PROKURORI PUBLIK

PROKURORIA THEMELORE PUBLIKE

KO nr. /

Shkup,

TE

PROKURORIA THEMELORE PUBLIKE

S H K U P

Në bazë të nenit 39 par.2 alineja 9 v.v. me nenin 319 par.1, 312 dhe neni 165 par.1 p 1, 2 dhe 3 nga LPP, e dorëzoj këtë

AKT AKUZUES

ME PROPOZIM PËR NDËRPRERJEN E MASËS PARABURGIM

KUNDËR :

- dhe
1. (shënohen të dhënat e përmendura në nenin 321 par.1 fq.1 p.1 nga LPP)
 2. (shënohen të dhënat e përmendura në nenin 321 par.1 fq.1 p.2 nga LPP).

SEPSE :

..... (përshkrimi i veprës në pajtim me nenin 321 par.2 nga LPP

Me veprimet e të cilave të akuzuarit dhe kanë kryer vepra penale-
..... nga neni, v.v. me par.... dhe v.v. neni 22 nga Kodi Penal.

Akti akuzues bazohet në këto të dhëna:

..... (veçmas shënohen dëshmitë)

Në shtesë të aktit akuzues dorëzohen dëshmitë materialet (të shënohen, për shembull revolja marka), procesverbalet dhe incizimet nga marrja në pyetje të të akuzuarve.... dhe dëshmitarëvedhe lista e dëshmive.

PROPOZIMI I VEÇANTË

Në pajtim me nenin 321 par.3 propozoj që masa paraburgim e caktuar nga gjyqtari i procedurës së mëparshme të vazhdojë nga shkaqet vijues

.....(të theksohen shkaqet akuzuese)

PROKURORI PUBLIK

PROKURORIA THEMELORE PUBLIKE

KO nr. /

Shkup,

TE

PROKURORIA THEMELORE PUBLIKE

SHKUP

Në bazë të nenit 39 par.2 alineja 9 v.v. me nenin 319 par.1 nga LPP, e dorëzoj këtë

PROPOZIM AKUZUES

KUNDËR :

1. (shënohen të dhënat personale të të akuzuarit, e nëse i akuzuari është në paraburgim ose në paraburgim shtëpiak, shënohet prej kur është në paraburgim ose paraburgim shtëpiak)

SEPSE :

..... (përshkrimi i veprës penale)

Me cilat veprime i akuzuari ka kryer vepër penale- nga neni, v.v. me par.... nga Kodi Penal.

PËR ARSYE SE :

PROPOZOJ

Gjyqtari, në ekspertizën kryesore t'i tregojë dëshmitë vijuese : (të shënohen), kurse i akuzuari, për veprën penale për të cilën akuzohet ta shpallë fajtor dhe për të njëjtën ta dënojë sipas ligjit.

PROKURORI PUBLIK

NË EMËR TË QYTETARËVE TË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË

Gjykata Themelore _____ si gjykatë penale e shkallës së parë në këshilli të përbërë nga gjyqtari _____ me procesverbalistin _____ -punëtor gjyqësor, duke vepruar sipas propozim-marrëveshjes nr. _____ nga _____ të lidhur ndërmjet Prokurorit Publik në Prokurorinë Themelore Publike _____ dhe të dyshuarit _____ me mbrojtësin _____ avokat nga _____, pas ekspertizës së mbajtur për vlerësim të projekt-marrëveshjes në prani të Prokurorit Publik, i dyshuari dhe mbrojtësi i tij _____, në datën _____ e miratoi këtë:

A K T G J Y K I M

NË BAZË TË PROJEKT-MARRËVESHJES

I AKUZUARI

_____ nga babai _____, nëna _____, i lindur

më _____ në _____, ku edhe

jeton
.....
.....
.....

Ë S H T Ë F A J T O R

SEPSE

Më _____ nga ora _____ deri në orën _____ në dhomën e fjetjes të shtëpisë familjare në _____, me paramendim në mënyrë tinzare, e ka privuar nga jeta në _____, në mënyrë që për shkak të gjendjes së xhelozisë, ka menduar se bashkëshortja e tij e ka tradhëtuar me personin _____, në kohën kritike derisa e ndjera flinte me fëmijët, pas çka u kthye në dhomën e gjumit në katin e parë të shtëpisë, i pandehuri ka dalë jashtë, e ka marrë sëpatën pas çka u kthye në shomën e gjumit, e kur fëmijët e tij vazhduar të flenë, i njëjti e goditi me sëpatë në pjesën e qafës të së ndjerës, me çka i ka shkaktuar plagë në pjesën e anës së majtë të qafës në të cilën vazhdoi dëmtimi kanal në muskulin e njëjtë të qafës dhe në arterien kryesore të qafës dhe dy plagë të shpimit nga ana e majtë të qafës me dëmtime kanale në muskulin tërthor

të qafës, plagë e presë dhe goditje në pjesën e majtë të qafës dhe shtypje dhe derdhje gjaku në lëkurë, si rezultat i çkahut ka ardhur prerje komplete e arteries kryesore të qafës deri te humbja e shpejtë të sasisë së madhe të gjakut dhe paraqitje të vdekjes te tashmë e ndjera _____, kurse fajtori e ka marrë trupin e saj, e ka tërhequr nëpër shkallët e shtëpisë teposhtë dhe e ka nxjerrë në oborr të shtëpisë pas çka e ka lajmëruar vëllain e tij – dëshmitarin _____, i cili jetonte në oborin e njëjtë, kurse në shtëpi tjetër, kurse pastaj e ka lëshuar vendin e ngjarjes.

Me veprimet e mësipërme i akuzuari _____ ka kryer vepër penale – VRASJE nga neni 123 par.2 p.1 nga KP e në pajtim me me nenin e cituar si dhe me nenet 3, 4, 7, 29, 30, 31, 34, 35 dhe 39 nga KP, gjykata të akuzuarin e

G J Y K O N

ME DËNIM BURGIM ME KOHËZGJATJE PREJ 9 – NËNTË VJET

Në pajtim me nenin 47 nga KP në dënimin e shqyrtuar dënim me burgim të të akuzuarit i llogaritet koha e kaluar në paraburgim të llogaritur nga _____ deri _____.

Në pajtim me nenet 102 dhe 105 nga LPP i akuzuari OBLIGOHET të paguajë shumën prej _____ denarëve në emër të shpenzimeve të procedurës penale në afat prej 15 ditëve nga pranimi i aktgjykimit.

Në pajtim me nenin 100-a nga LP nga i akuzuari merret një sëpatë me dorezë druri si mjete i përdorur si kryerës së veprës penale.

A R S Y E T I M

Prokurori Publik _____ në PTHP nga Shkupi në ditën ___ deri te kjo gjykatë ka dorëzuar propozim-marrëveshje Nr. _____ në datën _____, në pajtim me nenin 483 par.1 nga LPP.

Në pajtim me nenin 482 p.2 nga LPP Prokurori Publik ndaj propozim-marrëveshjes i bashkëngjiti këto dëshmi – ekspertizën neuro-psikiatrike, procesverbalin për inspektim në vendin

e ngjarjes portofolin e obduksionit me diagnoza patologjike anatomike, foto-dokumentacionin 2039/80/2244 201-1453/1 i cili përmban gjithsej 19 fotokopje, ekspertizën e gjurmëve të gjakut nr. 17.10-48187/1 të datës 18.08.2008, deklaratën e dëshmitarit R. J. nga s.G Shkup dhe certifikatën e krim. evidencës.

Ndaj propozim-marrëveshjes janë bashkëngjitur edhe deklaratat me shkrim nga i dëmtuari _____.- djali i së ndërës dhe kujdestari i veçantë të fëmijëve të përbashkët të mitur _____ se nuk theksojnë kërkesa pronësore-juridike.

Më propozim-marrëveshjen e dorëzuar palët kanë kërkuar gjyqtarin e procedurës paraprake pranë kësaj gjykate që ta shpallë për fajtor të dyshuarin _____ për veprën penale Vrasje nga neni 123 par.2. f.1 nga KP, përshkrimi faktik i të cilëve është përmbajtur n propozim-marrëveshjen dhe ta dënojë me dënim burgim në kohëzgjatje prej 9 – nëntë vjet, ta obligojë me shpenzime të procedurës penale në shumë prej 19.000,00 denarë, prej të cilave 14.500,00 denarë për përgatitjen e ekspertizës psikiatrike dhe 4.500,00 denarë për përgatitjen e gjetjes dhe mendimit të psikologut, si dhe t'ia marrë sëpatën me dorëz druri si mjet me të cilin është kryer vepra.

Parë nga përmbajtja e vet, propozim-marrëveshja është lidhur në Shkup në ditën _____, e nënshkruan nga Prokurori Publik _____, i dyshuari _____ dhe mbrojtësi i tij _____ i ili ka marrë pjesë në procedurë për marrëveshje, përmban deklaratë nga i dyshuari se me vetëdije dhe vullnetarisht e ka pranuar propozim-marrëveshjen dhe pasojat që dalin nga ai, si dhe deklaratën e përbashkët të të dyshuarit dhe të prokurorit Publik se heqin dorë nga e drejta për ankesë në qoftë se gjykata sjell aktgjykim me të cilin pranohet propozim-marrëveshja.

Duke vepruar në pajtim me nenin 488 par.1 nga LPP, gjykata në ditën ____ ka caktuar ekspertizë për vlerësim të propozim-marrëveshjes në të cilën i ka thirrur parashtruesit e propozim-marrëveshjes – Prokurorin Publik _____, të dyshuarin _____, momentalisht në paraburgim në QKU Burgu Shkup dhe mbrojtësin e tij _____, avokatin nga _____.

Në dëgjimin e mbajtur, gjyqtari i mësoi Prokurorin Publik dhe të dyshuarin dhe mbrojtësin e tij se kanë të drejtë deri në sjelljen e vendimit të heqin dorë nga propozim-marrëveshja, si dhe për atë se pranimi i propozim-marrëveshjes konsiderohet si heqje dorë nga e drejta e ankesës së aktgjykimit të miratuar në bazë të propozim-marrëveshjes.

Në dëgjimin e mbajtur, kurse pas dëgjimit të parashtruesve, gjykata ka konstatuar se propozim-marrëveshja, i cili i përmban të gjitha elementet nga neni485 nga LPP, është

miratuar vullnetarisht nga gjykata, se i dyshuari është i vetëdijshëm për pasojat juridike nga pranimi i tij dhe për pasojat e lidhura me shpenzimet e procedurës penale.

Gjykata kur vërtetoi se dëshmitë e grumbulluara për faktet e rëndësishme për zgjedhje dhe matjen e sanksionit penal e arsyetojnë thënien e sanksionit të propozuar penale – dënim me burgim në kohëzgjatje prej 9 – nëntë viteve, k vendosur ta pranojë propozim-marrëveshjen dhe ta miratojë këtë aktgjykim, në pajtim me nenin 490 nga LPP.

VENDOSUR NË GJYKATËN THEMELORE _____ numri i protokollit
_____ në ditën _____.

Procesverbalist

Gjyqtari i procedurës paraprake

KËSHILLË JURIDIKE: Ky aktgjykim është i plotfuqishëm me ditën e miratimit të tij, kurse në pajtim me deklaratën e Prokurorit Publik dhe të dyshuarit _____ se heqin dorë nga e drejta e ankesës nëse miratohen aktgjykimi me të cilin pranohet propozim-marrëveshja.

DORËZUAR:

- PTHP Shkup
- të dyshuarit
- mbrojtësit
- Njësisë për korpora delikte pranë kësaj gjykate

NË EMËR TË QYTETARËVE TË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË

Gjykata Themelore _____ si gjykatë penale e shkallës së nëpërmjet gjyqtarit/kryetar i këshillit _____ (dhe gjykatësve _____), me procesverbalistin _____, duke vepruar sipas propozim/aktit të prokurorisë nr. _____ nga _____ të dorëzuar nga Prokurori Publik në Prokurorinë Themelore Publike _____ për kryerjen e veprës penale _____ nga PKM nga ana e të akuzuarit _____ të përfaqësuar nga prej tij me mbrojtësin/t _____ avokati/ët nga _____, pas mbajtjes së seancës kryesore me gojë, e miratoi dhe e shpalli këtë:

AKT G J Y K I M

I akuzuari _____ me gjenerale si në procesverbal

Është fajtor :

Sepse ;

Në ditën _____ në _____ në rrugën _____ rreth orës ____ në vendparkimin prapa ka marrë pronë të huaj ,me qëllim që të marrë me vete vlerë kundërligjore pronësore, në mënyrë që me vegël të qëlluar speciale të quajtur "thyerës" e theu mbëtjellësin e bravës së derës, hyri brenda në veturë, e me ndihmë të veglës së njëjtë speciale e theu bravën e volanit, pastaj nxori një pjesë e tablës instrumentale pas të cilës gjenet njësia udhëheqëse elektronike e cila e pamundëson startimin e veturës pa kod-çelës përkatës, të njëjtën e zëvendësoi me tjetër njësi udhëheqëse elektronike, e vendosi volanin në nisje dhe e voziti veturën në drejtim të _____, me ç'rast në venin _____ është ndalur nga ana e policisë rrugore për siguri të trafikut Banja Lluka, kur edhe i akuzuari është hequr nga liria kurse vetura e caktuar është marrë përkohësisht, kurse pastaj iu është kthyer të dëmtuarit.

Domethënë:

Me thyerje në hapësirë të mbyllur, ka marrë një mjet në kundërshtim të personit tjetër me qëllim që me përvetësimin e tij mori për vete dobi kundërligjore pronësore, kurse vlera e mjetit të vjedhur e tejkalon shumën e vlerës së madhe.

Me çka;

Ka kryer veprë penale vjedhje të rëndë nga neni 236 par.1 pika 6 nga LP, prandaj Gjykata me zbatimin e neneve _____ nga LP e

G J Y K O N

Me dënim burgim me kohëzgjatje prej 2 (dy) viteve

Në pajtim me nenin ___ nga LPP i akuzuari është i detyruar të paguajë në emër të shpenzimeve të procedurës penale, ekspertizë në shumë prej _____ denarë dhe në emër paushali shumë prej _____ denarë në afat prej 15 ditëve pas aktgjykimit të plotfuqishëm.

A R S Y E T I M

...

Procesverbalist

Kryetar i këshillit

KËSHILLË JURIDIKE: Kundër këtij aktgjykimi pala e pakënaqur ka të drejtë të të ankesës në afat prej 8/15 ditëve që ka të bëjë me këtë gjykatë deri te Gjykata e Apelit.

DORËZUAR:

- PTHP Shkup
- të dyshuarit
- mbrojtësit
- Njësisë për korpora delikte pranë kësaj gjykate

Nr, 105/12

NË EMËR TË QYTETARËVE TË
REPUBLIKA E MAQEDONISË

Gjykata Themelore në Radovish si gjykatë penale e shkallës së parë në këshill të përbërë nga gjyqtari D. N. me procesverbalistin L. M. në çështjen penale kundër F. E. nga Radovishi për veprën “Vjedhje” nga neni 235 paragrafi 1 i Kodit Penal, sipas aktakuzës nga Prokuroria Themelore Publike Radovish Ko nr.81/12 të datës 22.05.2012 në publik dhe gPTHPr. seanca e mbajtur më 05.12.2012 në prani të përfaqësuesit të EVN Maqedonisë e dëmtuar SH.A. Shkup B. I., kurse në mungesë të Prokurorit Publik themelor dhe të akuzuarve, miratoi dhe njoftoi si në vijim:

A K T G J Y K I M

I akuzuari: F. E. nga babai... nëna... lindur... vit. në Radovish ku jeton prej... 2 fëmijë, merr ndihmë sociale në vlerë prej 2.000.000 denarë, i papunë, punon herë pas here ku mund të gjejë punë, turk, shtetas i Republikës së RM, me EMBG....

Ë S H T Ë F A J T O R

Sepse:

Në periudhën prej 21 janar 2011 deri më 20.01.2012 me qëllim të përvetësimit të kundërligjshëm të sendeve të luajtshme të dikujt tjetër nga EVN Maqedoni SH.A. Shkup, ka shfrytëzuar energjinë elektrike pa autorizim ashtu që në shtëpinë e tij me.... në njehsor elektrik në Radovish nr.3526067 pa e lajmëruar për të mos e regjistruar energjinë e konsumuar, i dëmtuari e ka lidhur në rrjetin e shpërndarjes së energjisë elektrike të dëmtuarit, duke i marrë rrymë në vlerë prej 14.446.000 denarë.

Me veprime të tilla i akuzuari ka kryer veprën penale “Vjedhja” nga neni 235 paragrafi 1 i Kodit Penal, për të cilin në bazë të neneve 39, 49 dhe 50 të Kodit Penal, nenit 13 dhe nenit 17 të Ligjit të Kodit Penal. dhe nenit 369 të Kodit Civil, cakton masën alternative:

D E N I M M E K U S H T

Me të cilin të akuzuarit i caktohet gjobë prej 30 gjoba ditore të llogaritura nga 10 euro secila ose në kundërvlerë prej 614, oo denarë për një gjobë ditore ose në shumë prej 18.420, oo denarë, i cili dënim nuk do t’i shqiptohet. kusht që i akuzuari në afat prej një viti pas plotfuqishmërisë së aktgjykimit të mos kryejë vepër të re.

Nga i akuzuari kërkohet që t’i kompensojë shpenzimet penale të procedurës në pajtim me nenin 89 paragrafi 2 pika 6 të Kodit Penal në një shumë prej 1.500.000 denarë, si dhe shpenzimet e procedurës sipas nenit 89 paragrafi 2 pika 1. shumën prej 3.400 denarë, për kompensim të ekspertit për mendimin e ekspertimit.

I akuzuari është i obliguar që të dëmtuarit EVN Maqedoni SHA Shkup t’ia kompensojë dëmin në shumë prej 14.446.000 denarë në afat prej 15 ditësh pas plotfuqishmërisë së aktgjykimit nga frika e ekzekutimit të dhunshëm.

A R S Y E T I M

Me aktakuzën nr.81/12 të datës 22 maj 2012 të dorëzuar nga Prokuroria Themelore Publike Radovish, akuzohet F. E. nga Radovishi për veprën penale “Vjedhja” nga Neni 235 paragrafi 1 të LP.

Në fjalën përfundimtare, avokati i të dëmtuarit, avokati D. S. Në fjalën përmyllëse avokati i të dëmtuarit B. dhe B.Sc. avokati, deklaroi se e përkrah aktakuzën e PTHP Radovish, në tërësi, ashtu siç është në aktakuzë dhe sugjeron që i akuzuari të shpallet fajtor dhe të dënohet me dënim sipas ligjit, si dhe shpall kërkesën për dëmshpërblim në shumën prej 78.952.000 denarë.

I akuzuari në mbrojtjen e tij dhe në fjalën e tij përfundimtare tha se kur u martua nuk kishte ku të jetonte dhe babai i tij i tha të shkonte të jetonte me të, gjegjësisht ai ka bërë një dhomë tjetër në të njëjtin oborr dhe unë qëndrova të jetoj. në dhomën e vjetër, e cila është rreth 5 metra larg.

Në shtëpinë e vjetër kishte orë që nuk e di se kur ishte vendosur, kurse erdhi EVN dhe ishte G. K. dhe e nxori atë orë dhe që nga ajo kohe nuk ka pasur rrymë në shtëpi edhe me prize e kablllo është lidhur me shtëpinë e të atit për atë orë që ka qenë në shtëpinë e vjetër ku banon ka pasur shënime për pagesën e rrymës në emrin e babait dhe në shtëpinë e re i ati kishte vene orar të ri dhe nuk e di në qoftë se kishte shënime. për atë orë. Ata kurrë nuk lëshuan shënime në emër të të akuzuarit. Kur punëtorëve të EVN-së iu hoq ora, ata i thanë se do të priste të vinte dhe do të vendoste një orë të re dhe deri më sot nuk kanë ardhur dhe nuk ka ardhur të pyesë se është i varfër dhe nuk ka. di ku të shkosh për të pyetur. Ai merr ndihmë sociale. Ka rreth 1.5 vjet që banon në shtëpinë e vjetër deri sa u fikur, përveç llambës kam pasur edhe shporetin elektrik dhe televizor, shtëpia përbëhet nga 1 dhomë, nuk ka asnjë elektroshtëpiake tjetër.

Në procedurën e provave, gjykata ka inspektuar procesverbalin për konstatimin e përdorimit të paautorizuar të EE nga data 20.01.2012 në urdhër pune KV2 nr.10285274 të datës 20.01.2012, në faturën për periudhën kohore 21.01.2012 deri në foton 201.01.2012. të njehsorit të energjisë elektrike të printuar në kompjuter, me ekspertizë të datës 4.01.2011, nga eksperti p. G., lexoi deklaratat e dëshmitarëve G. K., J. P. dhe F. D., duke i vlerësuar të gjitha këto në kuptim të nenit 339 të Kodit Civil, konstatoi gjendjen e mëposhtme faktike të punëve:

Në periudhën prej 21 janar 2011 deri më 20.01.2012 me qëllim të përvetësimit të kundërligjshëm të sendeve të luajtshme të personave të tjerë nga EVN Maqedoni SH.A. Shkup, ka shfrytëzuar energjinë elektrike pa autorizim, ashtu që në shtëpinë e tij në... njehsorin e rrymës nr.3526067 pa e lajmëruar të dëmtuarin që të mos regjistrohet rryma e konsumuar, e ka kyçur në rrjetin shpërndarës të energjisë elektrike të dëmtuarit. partisë, duke marrë energji elektrike në vlerë prej 14.446.000 denarë.

Nga gjendja faktike e konstatuar në këtë mënyrë është vlerësuar se i akuzuari ka kryer veprën penale “Vjedhje” nga neni 235 paragrafi 1 i Kodit Penal.

Gjykata këtë e konstatoi nga të gjitha provat e paraqitura me shkrim dhe nga deklaratat e dëshmitarëve të pyetur. Dëshmitarët konfirmuan se matësi elektrik i akuzuarit e kishte vendosur në shtëpi nga persona të paautorizuar, nuk ishte në evidencë dhe nën mbikëqyrjen e të dëmtuarit, nuk ishte i vulosur dhe nuk kishte mbulesë që të mund të manipulohet lehtë dhe e gjithë kjo përfaqëson përdorim të paautorizuar i energjisë elektrike. Gjithashtu, personi i aftë me ekspertizë për

provat shkresore dhe pas këqyrjes së shtëpisë së të akuzuarit për të konstatuar se cilat pajisje elektrike përdorin i akuzuari dhe familja e tij, ka dhënë konstatime me shkrim dhe ka konstatuar se i akuzuari është kyçur në mënyrë arbitrare në rrjetin elektrik. me njehsorin elektrik i cili ka qenë pa vulë, gjegjësisht njehsor ilegal që nuk e ka regjistruar saktë energjinë e konsumuar dhe i akuzuari nuk ka kontratë për furnizim me energji elektrike dhe është pa pëlqim energjetik, edhe pse nuk e kanë regjistruar në evidencat e EVN-së, kurse sipas Ligjit për Energji dhe akteve nënligjore detyruese në atë fushë, paraqet shfrytëzim të paautorizuar të energjisë elektrike. Mirëpo, sipas pajisjeve elektro-konsumatore me të cilat ka sasi të madhe amvisëria e të akuzuarit, i dëmtuari gjatë periudhës kontestuese ka marrë energji elektrike prej 2.416,3 kw/h në vlerë prej 14.446 denarë.

Gjykata vlerësoi mbrojtjen e të akuzuarit e cila është konfuze dhe e paqartë, megjithatë, vetë i akuzuari nuk e konteston se për të përdorur energjinë elektrike në shtëpinë e tij, e ka kyçur njehsorin elektrik pa i raportuar të dëmtuarit në rrjetin e shpërndarjes së energjisë elektrike të të dëmtuarit dhe nuk është regjistruar energjinë elektrike të konsumuar përmes të njëjtës. Nga sa u tha më sipër, doli që i akuzuari të shpallej fajtor dhe të dënohej sipas ligjit. Gjatë peshimit të llojit dhe masës së sanksionit, gjykata ka marrë parasysh të gjitha rrethanat nga neni 39 të Kodit Penal që ndikojnë që dënimi të jetë më i lartë ose më i ulët dhe gjykata ka marrë si rrethana rënduese: shkallën e përgjegjësisë penale, pra faktin se vepra penale është kryer me dashje, mjetin mbrojtës, peshën e krimit. ka kryer, nga rrethanat lehtësuese për të akuzuarin, gjykata ka marrë sjelljen e tij shembullore gjatë kontrollit, sjelljen pas krimit të kryer, gjendjen familjare, se ai është autori kryesor, sjellja e tij pas krimit të kryer, nga e cila është gjykata. i bindur se edhe me shqiptimin e masës alternative të dënimit me kusht do të arrihej qëllimi i dënimit, si në planin e parandalimit të veçantë, ashtu edhe në atë të përgjithshëm.

Vendimi për shpenzimet e procedurës penale është marrë në përputhje me nenin.

89 paragrafi 2 pika 6, me faktin se i padituri detyrohet te paguaje

shpenzimet penale pas procedurës në shumë prej 1.500 oo denarë, të cilat rrjedhin nga rrjedha dhe kohëzgjatja e procedurës, si dhe shpenzimet e procedurës në pajtim me nenin e ekspertizës dhe raportit me shkrim të ekspertit. shumë prej 3.400.000 denarë dhe për shpërblim për pyetjen e menjëhershme të ekspertit në bastisje në shumë prej 600.000 denarë për shpërblimin e ekspertit.

I akuzuari ka marrë përsipër t'ia kompensojë dëmin e dëmtuar të dëmtuarit EVN Maqedoni SH.A. Shkup në shumë prej 14.446.000 denarë në afat prej 15 ditësh pas plotfuqishmërisë së aktgjykimit nga frika e ekzekutimit të dhunshëm.

Gjykata Themelore Radovish, më 05.12.2012, K. nr. 105/12

Regjistrues,
L. M. nënshkrimi

gjyqtar,
N. D. nënshkrimi

Udhëzim: Kundër këtij aktgjykimi mund të parashtrahet ankesë brenda afatit 8 ditë nga dita e pranimit, përmes kësaj gjykate në Gjykatën e Apelit – Shtip.

NË EMËR TË QYTETËRËVE TË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË

GJYKATA E APELIT SHKUP, në këshilli të përbërë nga gjyqtarë mr. S. K., kryetar i këshillit, Z. D. dhe J. N., anëtarë të këshillit, me procesverbalistin V. K.F., bashkëpunëtor i lartë gjyqësor, në çështjen penale kundër të akuzuarit A. P. nga S. për veprën Mashtrim nga neni 247 paragrafi 4 v.v. me paragrafin 1 v.v. me nenin 45 të Kodit penal dhe i akuzuari M. M. nga S. për veprën Mashtrim nga neni 247 paragrafi 4 v.v. me paragrafin 1 v.v. neni 24 v.v. me nenin 45 të Kodit penal, duke vepruar sipas ankesës së Prokurorisë Themelore Publike S., kundër aktgjykimit të Gjykatës Themelore S. Unë S. K. nr. 2215/14 nga 01.02.2017, në seancën publike të mbajtur më 06.03.2018, në prani të Prokurorit Publik nga Prokuroria e Lartë Publike S. – M. M., i akuzuari A. P., mbrojtësit P. P., një avokat nga S. dhe V. C, avokat nga S., kurse në mungesë të të akuzuarit M. M., i njoftuar me rregull në tabelën e shpalljeve të gjykatës, në bazë të nenit 401 të Ligjit për Procedurën Penale, ka kaluar.

A K T G J Y K I M

ANKESA e Prokurorisë Themelore Publike S., REFUZOHET SI E PABAZUAR

AKTGJYKIMI I Gjykatës Themelore S. Unë S. K. nr.2215/14 të datës 01.02.2017 VËR-TETOHET.

Në bazë të nenit 95 c. V. me nenin 89 paragrafi 2 pika 7 v.v. dhe me nenin 93 paragrafi 1 të Kodit Civil, shpenzimet e procedurës ankimore në shumë prej 24.851,00 denarë, të cilat i referohen përbërjes së përgjigjes në ankesë nga i akuzuari M. M. nga S., nëpërmjet mbrojtësit P. P., avokat nga S., bien nën barrën e Buxhetit të Republikës së Maqedonisë, të cilat shpenzimet duhet të kompensohen në afat prej 15 ditësh pas pranimit të aktgjykimit, nga frika e ekzekutimit të dhunshëm.

A r s y e t i m

Gjykata themelore S. i S. me aktgjykimin e ankimuar, në përputhje me nenin 368 paragrafi 1 pika 3 të K. Civil, i akuzuari A. është shpallur i pafajshëm. P. se do të kryente veprën e mashtrimit nga neni 247 paragrafi 4 c. V. me paragrafin 1 c. V. me nenin 45 të Kodit penal dhe i akuzuari M. M. se do të kishte kryer veprën e mashtrimit nga neni 247 paragrafi 4 v.v. me paragrafin 1 v.v. neni 24 v.v. me nenin 45 të Kodit penal, sepse nuk është provuar se të akuzuarit kanë kryer veprat për të cilat akuzohen. Gjykata i urdhëroi palët e dëmtuara të ndjekin kërkesën pasurore në procedurë civile, ndërsa shpenzimet e procedurës penale u vendos që të përballohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë.

I pakënaqur me aktgjykimin e shkallës së parë, Prokurori Publik në Prokurorinë Themelore Publike S. ka parashtruar ankesë me kohë me të cilën e denoncon për shkelje esenciale të dispozitave të procedurës penale dhe për shkak të gjendjes faktike të vërtetuar gabimisht, me propozim që ankesa të vërtetohet, të anulohet aktgjykimi i ankimuar dhe të kthehet çështja në shqyrtim të parë. gjykata e shkallës për rigjykim.

Përgjigje ndaj ankesës së cekur është dorëzuar nga i akuzuari A. P. përmes avokatit të tij P. P., një avokat nga S. i cili kundërshton pretendimet në ankesën e prokurorisë dhe propozon që ai të refuzohet si i pabazuar dhe të vërtetohet aktgjykimi i shkallës së parë, me kërkesë për mbajtjen e seancës publike për të cilën do të njoftohet i akuzuari dhe mbrojtësi i tij.

I akuzuari M. gjithashtu ka dhënë përgjigje në ankesë. M. përmes avokatit të tij V. P, avokat nga S., me të cilën përgjigje kundërshton edhe pretendimet e paraqitura në ankesën e prokurorisë dhe propozon që ankesa të refuzohet si e pabazuar dhe të vërtetohet aktgjykimi i shkallës së parë, ndërsa t'i caktohet shpenzimi për përgjigjen e paraqitur. ankesës në shumë prej 24.851,00 denarë. I akuzuari M.M., përmes avokatit të tij, duke plotësuar përgjigjen në ankesë, kërkon që të mbahet seancë publike në Gjykatën e Apelit S. për të cilën i akuzuari dhe mbrojtësi do të njoftohen se si të marrin pjesë.

Prokuroria e Lartë Publike S. me propozimin me shkrim KOZH nr.1224/17 të datës 28.11.2017, propozon që të vërtetohet si e bazuar ankesa e Prokurorit Themelor Publik nga S., të deklaruar kundër aktgjyqimit të Gjykatës Themelore S. Unë S. K. nr.2215/14 të datës 01.02.2017.

Këshilli i kësaj gjykate, duke vepruar sipas kërkesës në përgjigje në ankesë, gjegjësisht në plotësimin e përgjigjes në ankesë, caktoi dhe mbajti seancë publike më 06.03.2018 në prani të Prokurorit Publik të Lartë Publik. Prokuroria S. – M. M., i akuzuari A. P., avokatët mbrojtës P. P., avokati S. dhe V. P., avokat nga S., kurse në mungesë të të akuzuarit M. M., i njoftuar rregullisht në tabelën e shpalljeve të gjykatës.

Pasi kryetari i këshillit konstatoi se janë përmbushur supozimet ligjore për mbajtjen e seancës publike, në cilësinë e gjyqtarit raportues shpjegoi çështjen penale, përmbajtjen e aktgjyqimit të ankimuar, ankesën e deklaruar dhe përgjigjet e ankesave. pas së cilës fjala iu dha palëve të pranishme.

Prokurori Publik nga Prokuroria e Lartë Publike S. – M. M. në seancë publike ka paraqitur propozimin me shkrim të Prokurorisë së Lartë Publike S., sipas të cilit propozohet që të vërtetohet ankesa e Prokurorisë Themelore Publike S. të bazuar., sepse aktgjykimi i ankimuar është i paqartë, i pakuptueshëm dhe i papërshtatshëm për shqyrtim të mëtejshëm. Ai tha se gjykata ka bërë shkelje esenciale të dispozitave të procedurës penale nga neni 381 paragrafi 1 pika 8 të Kodit Penal, gjegjësisht gjykata e ka bazuar aktgjyqimin në bazë të provave në të cilat nuk mund të bazohet aktgjykimi dhe këto janë shpjegimet teorike të dhëna nga vetë gjykata, kurse nuk bazohet në provat e paraqitura gjatë procedurës, përkatësisht në deklaratat e dëshmitarëve të cilët në mënyrë të qartë dhe të prerë përshkruajnë mënyrën se si të akuzuarit e kanë kryer veprën për të cilën ngarkohen.

Mbrojtësi i të akuzuarit A. P., avokati P. P, nga S. deklaroi në seancën publike se i qëndron plotësisht përgjigjes me shkrim në ankesë dhe pretendimeve në të me shtimin se aktgjykimi i ankimuar është i qartë, i kuptueshëm dhe i pranueshëm për shqyrtim. Ai u shpreh se gjykata ka

vepruar drejt kur shpalli të pafajshëm të akuzuarit për kryerjen e veprës penale të nenit 247 të Kodit Penal, për të cilën akuzohen.

Mbrojtësi i të akuzuarit M. M., avokati V. P. nga S. deklaroi në seancë publike se i përmbahet plotësisht përgjigjes me shkrim në ankesë, shtesës në të dhe pretendimeve në përgjigje me shtimin se në rastin konkret gjykata e shkallës së parë ka vepruar drejt kur i ka liruar të akuzuarit nga vepra penale. ata u akuzuan për shkak se aktgjykimi i të akuzuarit është i qartë, i saktë dhe plotësisht i nënshtrueshëm për shqyrtim.

I akuzuari A. P. në seancën publike deklaroi se pajtohet me mbrojtjen e avokatit të tij, duke shtuar se udhëzimet e dhëna nga Gjykata Supreme e Republikës së Maqedonisë janë të qarta dhe ato duhet të respektohen nga Gjykata Themelore dhe Gjykata e Apelit S.

Gjykata e Apelit S., duke vepruar sipas ankimit të deklaruar, pasi ka shqyrtuar shkresat bashkëlidhur çështjes, aktgjykimin e ankimuar, ankimin, dy përgjigjet në ankim, shtojcën e ankimit dhe propozimin me shkrim të Lartë. Prokuroria Publike nga S., duke vlerësuar ashtu pretendimet e palëve të paraqitura në seancën publike, konstatoi:

Ankesa është e pabazuar.

Këshilli i kësaj gjykate vlerësoi pretendimet ankimore të theksuara në ankesën e Prokurorisë Themelore Publike S. për shkelje esenciale të dispozitave të procedurës penale nga neni 381 paragrafi 1 pika 11 të Kodit Penal, me arsyetimin se aktgjykimi i ankimuar është i paqartë, i pakuptueshëm, kontradiktor dhe nuk mund të hetohet me siguri, por pretendimet e tilla ankimore nuk i ka pranuar. si të bazuara. Sipas vlerësimit të kësaj gjykate, një shkelje e tillë nuk është bërë, aktgjykimi i ankimuar është i qartë, nuk bie ndesh me vetveten dhe arsyet e dhëna në arsyetimin e aktgjykimit, si dhe arsyetimi përmban arsye të mjaftueshme për faktet vendimtare dhe ligjore. qëndrimet e marra nga gjykata. Në atë kuptim, gjykata e shkallës së parë, në pajtim me nenin 374 paragrafi 6 të Kodit Penal Penale, në shpjegimin e aktgjykimit i ka theksuar arsyet dhe i ka theksuar faktet që i ka konsideruar të vërtetuara dhe nga cilat prova i ka vërtetuar ato fakte, pra që aktgjykimi të mund të shqyrtohet plotësisht dhe në mënyrë të besueshme.

Lidhur me këtë, ankesa pretendon se në rastin konkret gjykata me aktgjykimin e ankimuar i liron të akuzuarit në pajtim me nenin 368 paragrafi 1 pika 3 të Kodit Penal, sepse nuk është vërtetuar se ata kanë kryer veprat për të cilat akuzohen, kurse në arsyetimin e aktgjykimit të ankimuar thuhet se pjesa për të cilën ata ngarkohen nuk është krim, por se janë plotësuar elementet thelbësore të një krimi tjetër, nga ku rezulton se gjykata në aktgjykim qëndron në dy mendime të ndryshme kundërshtuese. njëri-tjetrin për të njëjtën çështje. Pabazueshmëria e këtij pretendimi rrjedh nga fakti se nga aktgjykimi i ankimuar është e qartë se gjykata e shkallës së parë askund nuk ka deklaruar se vepra që i ngarkohet të akuzuarit nuk është krim sipas ligjit, por përkundrazi duket qartë nga arsyetimi. se gjykata konstaton se veprimet e të akuzuarit nuk mund të përfshihen

në përshkrimin e veprës penale nga neni 247 paragrafi 4 v.v. me paragrafin 1 të Kodit Penal, për arsye se bëhet fjalë për realizimin e ligjit duke qenë i një krimi tjetër.

Përkatësisht, duke vepruar në procedurën e përsëritur për çështjen e shfuqizuar me vendim të Gjykatës së Apelit S. KZH nr.978/14, të datës 16.06.2014, gjykata e shkallës së dytë ka dhënë udhëzime të qarta që gjykata e shkallës së parë duhet të ndërmarrë gjatë rigjyimit, kështu që siç shihet nga shkresat e çështjes, gjykata ka hequr shkeljet e konstatuara. e ka vënë në dukje gjykata e shkallës së dytë gjatë rigjyimit vendimin dhe ka vërtetuar faktet vendimtare, duke vepruar në pajtim me dispozitat e Ligjit për procedurë penale.

Pretendimet e ankesës për gjendjen faktike të vërtetuar gabimisht dhe jo plotësisht janë të pabazuara. Konkretisht, gjykata e shkallës së parë, pas procedurës së provave, ka vërtetuar drejt të gjitha faktet vendimtare të lëndës që kanë ndikim të rëndësishëm për zbatimin e drejtë të Kodit Penal, në pajtim me nenin 14 dhe 365 të Kodit Penal dhe cilat fakte, të konsideruara në tërësi, qartazi konstatojnë se në rastin konkret nuk është vërtetuar se i akuzuari A. P. dhe M. M. kanë kryer veprat penale për të cilat akuzohen.

Gjendja faktike e vërtetuar kontestohet me ankesën e ushtruar nga P S. dhe theksohet se gjykata e shkallës së parë ka vepruar gabim kur ka konstatuar se në rastin konkret nuk është vërtetuar se të dy të akuzuarit kanë kryer veprat për të cilat akuzohen, përkatësisht se gabimisht ka konstatuar se në rastin konkret ka nuk mund të bëhet fjalë për veprën e mashtrimit nga neni 247 i Kodit Penal, por se është vepër penale Mashtrimi në marrjen e kredisë ose përfitime të tjera nga neni 249 i Kodit Penal, sepse në qoftë se natyra juridike e dy veprave penale analizohet, siç thuhet në ankesë, interpretimi i gjykatës i dhënë në shpjegimin e aktgjyimit të ankimuar në lidhje me dy veprat penale, aq më tepër që vepra penale nga neni 249 par. 1 i Kodit Penal nuk rregullon shkaktimin e dëmit dhe shkallëzimin e tij, siç është rasti për veprën penale Mashtrimi nga neni 247 i Kodit Penal.

Këshilli i kësaj gjykate i vlerësoi pretendimet e tilla ankimore, por nuk i ka pranuar si të bazuara, duke pasur parasysh se ato bien në kundërshtim si me përmbajtjen e shkresave të lëndës, ashtu edhe me provat e paraqitura gjatë procedurës, të cilave gjykata e shkallës së parë në mënyrë të arsyeshme i ka besuar. dhe të cilat qartë dhe me vendosmëri nxjerrin në përfundimin se në rastin konkret nuk është vërtetuar se të akuzuarit A. P. dhe M. M. kanë kryer veprat për të cilat akuzohen.

Gjegjësisht, faktet dhe rrethanat për faktin se në rastin konkret nuk është vërtetuar se të akuzuarit i kanë kryer veprat që u ngarkohen, gjykata e shkallës së parë me saktësi i ka vërtetuar nga provat e paraqitura gjatë procedurës, duke arsyetuar për secilën prej tyre. prova. Në atë drejtim, gjykata e shkallës së parë me të drejtë ka konstatuar se në rastin konkret bëhet fjalë për një lloj të veçantë të mashtrimit, gjegjësisht për krimin e mashtrimit në marrjen e kredisë a lehtësira të tjera, që kryhet me qëllim të marrjes së kredisë dhe investimit. fonde, subvencione ose lehtësira të tjera për kryerjen e veprimtarisë, gjatë të cilave jepen të dhëna të pavërteta ose jo të plota

për gjendjen pasurore të aplikantit ose të dhëna të tjera të rëndësishme për marrjen e një kredie ose lehtësirash. Vepra e kryerjes së veprës penale konsiston në dhënien e të dhënave të pavërteta ose jo të plota për gjendjen pasurore në procedurën e marrjes së kredisë ose lehtësisë tjetër. Elementi subjektiv i paligjshmërisë është synimi për marrjen e huasë etj., kurse krimi plotësohet duke dhënë të dhëna të pavërteta ose jo të plota me qëllim marrjen e një kredie, fonde investimi, subvencionim ose lehtësira të tjera, ku kredia, fondet e investimit ose nuk kërkohet subvencion ose lehtësia tjetër të ndikohet ose përdoret. Objekt i përmbarrimit duhet të jenë personat të cilët janë përcaktuar në mënyrë specifike nga objekti i nenit 249 të K. Penal, nga ku del se nuk mund të jetë kundër çdo objekti siç është rasti me veprën themelore Mashtrimi nga neni 247 i K. Penal.

Sipas sa më sipër, konkluzioni i gjykatës së shkallës së parë është i saktë se nuk ka mundur të rikualifikojë krimin dhe të vërtetojë se veprimet e të akuzuarit A. P. Përbahen elementet thelbësore të krimit Mashtrimi në marrjen e huasë ose përfitimit tjetër nga neni 249 paragrafi 1 v.v. me nenin 45 të Kodit Penal, kurse në veprimet e të akuzuarit M. M. përmban elementet thelbësore të veprës Mashtrim në marrjen e kredisë a lehtësive të tjera nga neni 249 paragrafi 1 v.v. me nenin 24 v.v. me nenin 45 të Kodit Penal, duke qenë se Prokurori Publik nuk ka specifikuar aktakuzën nga e cila do të lindte ekzistimi i krim nga neni 249 i Kodit Penal, si mund të kryente rikualifikimin gjykata. Prandaj, sipas vlerësimit të kësaj gjykate, gjykata e shkallës së parë ka vepruar drejt kur ka respektuar parimin e identitetit objektiv dhe subjektiv të akuzës kur ka konstatuar se veprimet e të akuzuarit nuk përmbajnë elementet thelbësore të veprës penale të përshkruara në akuza.

Në bazë të gjendjes faktike të vërtetuar të rastit, gjykata e shkallës së parë ka zbatuar drejt të drejtën materiale kur ka konstatuar se në rastin konkret nuk është vërtetuar se të akuzuarit kanë kryer veprat për të cilat akuzohen dhe kanë vepruar drejt kur, në përputhje me nenin 368 paragrafi 1 pika 3 të K. Penal janë liruar nga akuza.

Duke marrë parasysh rezultatin e procedurës penale, kjo gjykatë vendosi për shpenzimet e bëra para kësaj gjykate në shumë prej 24.851,00 denarë, të cilat i referohen përbërjes së përgjigjes në ankesë nga i akuzuari M.M. nga S. deklaroi nëpërmjet avokatit mbrojtës V. P., avokat nga S., se fondet e buxhetit bien në barrë, sipas nenit 95 c. V. me nenin 89 paragrafi 2 pika 7 v.v. dhe me nenin 93 pika 1 të Kodit Civil, të cilat duhet të kompensohen brenda 15 ditëve nga marrja e vendimit, nën frikën e ekzekutimit të detyruar.

Nisur nga të gjitha sa më sipër dhe në përputhje me nenin 401 të Kodit Civil, u vendos si në vendimin e këtij vendimi.

GJYKATA E APELIT SHKUP KZH-996/17 dt. 06.03.2018.

Procesverbalist

Kryetar i Këshillit-Gjyqtar

C. K. F., nënshkrimi

Mr. S K, nënshkrimi

GJYKATA E APELIT SHKUP në këshilli të përbërë nga gjyqtarë S. K., kryetar i këshillit, p. D. dhe Z.D., anëtarë të këshillit, me procesverbalistin V. K, bashkëpunëtor i lartë gjyqësor, në çështjen penale kundër të akuzuarit N. V. nga fshati Bs-Kriva Pallankë, për veprën penale të falsifikimit të dokumentit nga neni 378 paragrafi 3 c.c. Para 1.c. Neni 45 paragrafi 1. të Kodit Penal, duke vepruar sipas ankesës së Prokurorisë Themelore Publike. Kriva Pallankë dhe pas ankesës së të akuzuarit N. V. nga fshati Bs-Kriva Pallankë, ka deklaruar përmes avokatit mbrojtës A. A., avokat nga Kriva Pallanka kundër aktgjykimit të Gjykatës Themelore Kriva Pallankë K. nr.211/13, të datës 13.11.2014, në seancën publike të mbajtur më 21.04.2015, në prani të të akuzuarit N. V. dhe avokati mbrojtës A. A., avokat nga Kriva Pallanka, kurse pa praninë e Prokurorit Publik të Prokurorisë së Lartë Publike Shkup, F. R., i njoftuar me rregull, në bazë të nenit 402 paragrafi 1 të Ligjit për procedurë penale, të miratuar.

V E N D I M

ANKESA e të akuzuarit N. V. nga fshati Bs-Kriva Pallankë, ka deklaruar përmes avokatit mbrojtës A. A., avokat nga Kriva Pallanka I RESPEKTUAR.

Me rastin e ankesës dhe sipas detyrës zyrtare, aktgjykimi i Gjykatës Themelore Kriva Pallankë K. nr.211/13, të datës 13.11.2014, ANULOHEM dhe lënda kthehet në rigjykim në gjykatën e shkallës së parë.

ANKESA e Prokurorisë Themelore Publike Kriva Pallankë ËSHTË PA OBJEKT.

A r s y e t i m

Gjykata Themelore Kriva Pallankë me aktgjykim të ankimuar e ka shpallur të akuzuarin N. V. nga fshati Bs-Kriva Pallankë, fajtor për veprën penale të falsifikimit të dokumenteve sipas nenit. 378 paragrafi 3 v.v. me paragrafin 1 v.v. me nenin 45 paragrafi 1 të Kodit penal, pra në përputhje me nenin e cituar dhe nenet 4, 32, 33, 35 dhe 39 të Kodit Penal dhe nenit 86 dhe 91 të Kodit Penal. Kodi i shqiptoi dënimin me burg prej 1 viti dhe me zbatimin e neneve 48, 48a, 49 dhe 50 të K. Penal i shqiptoi masën alternative – dënim me kusht, me të cilin përcaktohet se dënimi i shqiptuar me burg prej 1 – një vjet nuk do të kryhet për 3-3 vjet në qoftë se i akuzuari nuk kryen një vepër të re gjatë kësaj periudhe. I akuzuari është i obliguar që në afat prej 15 ditësh pas plotfuqishmërisë së aktgjykimit t'i kompensojë shpenzimet e bëra gjatë procedurës penale, përkatësisht 4.000,00 denarë paushall dhe 14.160,00 denarë për ekspertizë nga Byroja për ekspertizë kriminalistike Shkup.

Nga i akuzuari N. V. merret NJË vulë e rrumbullakët e ZPK patate e Pallankës Krivapallankë me një yll të ngulitur, një pullë drejtkëndëshe e patates ZPK Pallankës Krivapallankë me dy yje të ngulitur, një peshat ovale e patates ZPK Pallankës Krivapallankë dhe një pullë drejtkëndore e ZPK Patatet e Pallankës Kriva Pallankë, sepse nuk paraqesin sende me të cilat është kryer vepra sipas nenit 100-a të Kodit Penal.

Në bazë të nenit 101 të Kodit Civil, i dëmtuari S. S. kërkesa për dëmin i referohet procesit gjyqësor të rregullt civil.

E pakënaqur me aktgjykimin e shkallës së parë në pjesën e vendimit për sanksion penal, Prokuroria Themelore Publike Kriva Pallanka parashtrori ankesë me kohë, me kërkesë që ankesa të pranohet, aktgjykimi i ankimuar të ndryshohet dhe të akuzuarit t'i dënohet dënimi. sanksion penal më të rëndë për veprën e kryer.

I pakënaqur me aktgjykimin e shkallës së parë, i akuzuari N. V. përmes avokatit mbrojtës A. A., avokati nga Kriva Pallanka ka parashtruar ankesë me kohë në të cilën ankimon të njëjtën për shkak të shkeljeve materiale të dispozitave të procedurës penale, konstatimit gabimisht dhe jo të plotë të gjendjes faktike dhe zbatimit të gabuar të së drejtës materiale, si dhe për shkak të vendimit. për sanksionin penal dhe shpenzimet në procedurë, me propozim që ankesa të vërtetohet, aktgjykimi i ankimuar të priset dhe lënda të kthehet në vendim të ri para gjykatës së shkallës së parë ose të ndryshohet në atë mënyrë që i akuzuari të lirohet nga akuza, me propozim të posaçëm për mbajtjen e seancës publike në gjykatën e shkallës së dytë për të cilën duhet të thirret i akuzuari dhe mbrojtësi i tij për të marrë pjesë në të.

Nuk është paraqitur asnjë përgjigje ndaj ankesave.

Prokuroria e Lartë Publike Shkup me propozim me shkrim KOJ. nr.232/15 të datës 26.2.2015, propozon me rastin e ankesës së të akuzuarit N. V. nga Kriva Pallanka, deklaroi përmes avokatit mbrojtës A. A., avokatit nga Kriva Pallanka, kurse sipas detyrës zyrtare të anulojë aktgjykimin K. nr.211/13 të datës 13.11.2014 të Gjykatës Themelore Kriva Pallankë, për shkak të shkeljes materiale të dispozitave. të procedurës penale nga neni 355 paragrafi 1 pika 11 të Kodit Civil. Ankesa e Prokurorit Publik në Prokurorinë Themelore Publike Kriva Pallankë, në këtë fazë të procedurës, duhet të konsiderohet si e pakuptimtë.

Këshilli i kësaj gjykate, duke vepruar sipas propozimit të theksuar në ankesën e të paditurit për mbajtjen e seancës publike pranë gjykatës së shkallës së dytë, më datën 21.4.2015 caktoi dhe mbajti seancë publike në prani të të akuzuarit N. C. dhe avokatit mbrojtës A. A., avokat nga Kriva Pallanka, pa praninë e Prokurorit Publik të Prokurorisë së Lartë Publike Shkup, F.R.

Pasi kryetari i këshillit konstatoi se janë plotësuar prezumimet ligjore për mbajtjen e seancës publike, fjalën ia dha informatorit të gjyqtarit, i cili sqaroi në tërësi çështjen penale, përmbajtjen e aktgjykimit të ankimuar dhe ankesat e deklaruara dhe më pas Kryetari i këshillit ua dha fjalën palëve të pranishme.

Mbrojtësi i të akuzuarit A. A., avokat nga Kriva Pallanka, në seancën publike deklaroi se i përmbahet plotësisht letrës së paraqitur dhe pretendimet në të me shtimin se gjykata ka shkelur të drejtën e prezumimit të pafajësisë, për faktin se në dispozitiv të aktgjykimit gjykata është shprehur

se i akuzuari është dënuar, gjë që nuk është i saktë, sepse Nga evidenca penale në emër të të akuzuarit del qartë se nuk është i njëjti i dënuar, aq më tepër që zhvillimi i procedurës ndaj të akuzuarit nuk do të thotë se ai ka qenë i dënuar. Më tej, avokati mbrojtës tha se nga dispozitivi i aktgjyqimit për konfiskimin e vulave del se ka palogjikshmëri. Në rastin konkret, Byroja e Ekspertizës Ligjore ka qenë e obliguar që të konstatojë mangësitë e procedurës, kurse të mos prononcohet për rëndësinë a jorelevancën e vulave dhe se nuk është e qartë në qoftë se në rastin konkret bëhet fjalë për dokument publik, sepse se a është dokument publik atëherë do të kishte ndryshim në kualifikimin e krimit.

Kryetari i këshillit ka paraqitur propozimin me shkrim të Prokurorisë së Lartë Publike nga Shkupi, sipas të cilit propozohet me rastin e ankesës së të akuzuarit dhe sipas detyrës zyrtare që aktgjykimi të anulohet dhe lënda të kthehet në shkallë të parë. Gjykata për rigjykim, për arsye se gjykata gjatë procedurës ka bërë shkelje esenciale dhe ka nxjerrë aktgjykim të paqartë dhe të pakuptueshëm, kurse ankesa e Prokurorit Publik të Prokurorisë Themelore Publike Kriva Pallankë, në këtë fazë të procedurës, duhet të konsiderohet si e pakuptimtë.

I akuzuari N. V. në seancën publike ai deklaroi se pajtohet me mbrojtjen e avokatit të tij, duke shtuar se gjithçka që është bërë është bërë me vendime të miratuara nga Asociacioni.

Gjykata e Apelit në Shkup, duke vepruar sipas ankesave të deklaruara, pas shqyrtimit të shkresave të bashkangjitura në lëndë, aktgjyqimit të ankimuar, ankesave dhe propozimit me shkrim të Prokurorisë së Lartë Publike Shkup, duke marrë parasysh deklaratat e paraqitura në opinion. seancë nga palët e pranishme, e përcaktuar:

Ankesa e të akuzuarit është e bazuar.

Ankesa e Prokurorisë Themelore Publike Kriva Pallankë është e diskutueshme.

Gjykata shqyrtoi pretendimin ankimor për shkelje esenciale të dispozitave të procedurës penale nga neni 381 paragrafi 1 pika 11 të Kodit Penal dhe konstatoi se i njëjti bazohet në faktin se aktgjykimi i ankimuar përmban të meta të tilla që nuk mund të shqyrtohet plotësisht për sa i përket korrektesisë dhe ligjshmërisë së tij, formulimi i aktgjyqimit është mjaft i qartë dhe i kuptueshëm dhe arsyetimi nuk përmban arsye të mjaftueshme për faktet vendimtare në lidhje me ekzistimin e krimit në fjalë dhe përgjegjësinë penale të të akuzuarit.

Gjykata e shkallës së parë gjatë rigjyqimit nuk ka zbatuar plotësisht udhëzimet e kësaj gjykate, të dhëna në aktvendimin me të cilin është prishur aktgjykimi i shkallës së parë të marrë më parë dhe nuk ka eliminuar plotësisht shkeljet esenciale që janë vënë në dukje me këtë. gjykatës, për shkak se përveç marrjes së provave materiale të paraqitura për ekspertim plotësues, në lidhje me pjesën tjetër të indikacioneve, nuk është vepruar në tërësi dhe nuk janë hequr shkeljet esenciale të konstatuara, për këtë arsye shkalla e parë. gjykimi është sërish i paqartë, i pakuptueshëm dhe i papërshtatshëm për shqyrtim.

Gjegjësisht, dënimi i aktgjykimit të shkallës së parë është i paqartë dhe i pakuptueshëm, sepse përshkrimi i veprimeve të deklaruara në dënimin e aktgjykimit të shkallës së parë është përsëri i paqartë, i pasaktë, i ngatërruar dhe i pakuptueshëm, prandaj është e paqartë se cilat veprime janë të akuzuarit dhe në çfarë cilësie akuzohet se i ka kryer këto vepra. Gjykata e shkallës së parë ka pranuar sqarimin e përshkrimit të veprimeve që i ngarkohen të akuzuarit nga përfaqësuesi i akuzës në fjalën përfundimtare, por me ndryshimin e bërë në këtë mënyrë, pra sqarimin e pranuar në dënimin e aktgjykimi i shkallës së parë dhe në gjendjen faktike të vërtetuar aktgjykimi i shkallës së parë është sërish i paqartë dhe i pakuptueshëm dhe nuk ka të drejtë të shqyrtohet në tërësi dhe me siguri. Aktgjykimi është i paqartë dhe i pakuptueshëm edhe për arsye se përsëri nuk përmban arsye të mjaftueshme për faktet vendimtare të vërtetuara që kanë udhëzuar gjykatën e shkallës së parë kur vendos për ekzistimin e veprës penale dhe përgjegjësinë penale të të akuzuarit, si dhe kundërvënie në mes të dënimin dhe arsyetimit, në lidhje me rrethanat lidhur me cilësinë e të akuzuarit në ZPC Palaneçki Kompir në Kriva Pallankë gjatë vitit 2004, kur thuhet se i ka blerë vulat dhe vulat kontestuese, si dhe kapacitetin e tij në vitin 2011. dhe 2012 gjatë së cilës periudhë në dënimin e tij akuzohet se ka përdorur vulat dhe vulat e kontestuara, si dhe ka kontradiktë në lidhje me rrethanë lidhur me numrin e vulave dhe vulave të kontestuara që janë përdorur në periudhën e caktuar, duke qenë se ka pretendime të ndryshme në dënim dhe në arsyetimin e aktgjykimit, prandaj është i paqartë dhe i pakuptueshëm. Në këtë kuptim, gjykata e shkallës së parë ka pranuar si të vërtetuar se veprimet që i ngarkohen të akuzuarit janë kryer në cilësinë e kryetarit të ZPK Palaneçki Kompir dhe në arsyetimin e aktgjykimit thuhet se i akuzuari është shkarkuar nga detyra. nga kryetari i ZPK Palaneçki Kompir më 20.12.2003, prandaj nuk mund të konkludohet me siguri në qoftë se i akuzuari ka qenë kryetar i ZPK Palaneçki Kompir gjatë periudhës kritike a jo.

Gjithashtu, gjykata e shkallës së parë nuk ka vendosur dhe përsëri nuk ka dhënë shpjegim në qoftë se dokumentet në fjalë janë dokumente të zakonshme a publike dhe për cilat arsye, për çfarë ka qenë e detyruar të vendosë gjykata e shkallës së parë dhe cila rrethanë ka qenë theksohet në vendimin me të cilin është anuluar aktgjykimi i shkallës së parë i miratuar më parë. Gjykata e shkallës së parë ka qenë e detyruar të vendosë për këtë rrethanë, duke marrë parasysh pretendimet e mbrojtësit të të akuzuarit të theksuara në lidhje me natyrën e dokumenteve në fjalë, duke marrë parasysh kuptimin e termit dokument publik në veprën penale. – kuptimi juridik, si dhe fakti që si lëshues i dokumenteve në fjalë figuron ZPK Palanecki kompër, e cila sipas strukturës së saj, gjegjësisht organizimit është Shoqatë, kurse nga kjo shtrohet pyetja në qoftë se dokumentet e lëshuara nga kjo shoqatë mund të kanë karakterin e një dokumenti publik nga pikëpamja e kuptimit të tij të përcaktuar në nenin 122 të Kodit Penal, i cili theksohet në ankimin e deklaruar të të akuzuarit, kurse konstatimi i këtij fakti ndikon edhe në kualifikimin ligjor të veprimet që i ngarkohen të akuzuarit.

Aktgjykimi është i paqartë dhe i pakuptueshëm edhe në seksionin e sendeve të konfiskuara sipas nenit 100-a të Kodit Penal aktgjykim dhe arsyeja është se nuk paraqesin sende me të cilat është kryer vepra.

Duke marrë parasysh sa më sipër, në ankesën e deklaruar të të akuzuarit me të drejtë theksohet se gjykata e shkallës së parë nuk ka vepruar në përputhje të plotë me sugjerimet e Gjykatës së Apelit të dhëna në vendimin me të cilin është anuluar aktgjykimi i marrë më parë dhe se gjykata e shkallës së parë nuk i ka kryer të gjitha veprimet procedurale dhe nuk i ka diskutuar të gjitha çështjet kontestuese të cilat janë cekur në aktvendimin me të cilin është anuluar aktgjykimi i shkallës së parë i miratuar më parë, me të cilin gjykata e shkallës së parë nuk ka vepruar në pajtim me dispozitën e neni 406 paragrafi 3 i Kodit Civil.

Duke marrë parasysh sa u paraqit, kjo gjykatë vendosi prishjen e aktgjykimit të ankimuar dhe kthimin e çështjes në rigjykim pranë gjykatës së shkallës së parë, në përputhje me nenin 402 paragrafi 1 i Kodit Penal.

Gjatë rigjykimit, është e nevojshme që gjykata e shkallës së parë të heqë shkeljen e konstatuar esenciale të dispozitave të procedurës penale në mënyrë që së pari të vërtetohen të gjitha faktet vendimtare të çështjes, të cilat kanë ndikim të rëndësishëm në zbatimin e drejtë të Kodit Penal në vlerësimin e ekzistimit të veprës penale në fjalë dhe përgjegjësisë penale të të akuzuarit. Në këtë kuptim, është e nevojshme që gjykata e shkallës së parë të përcaktojë me saktësi cilësinë në të cilën i akuzuari akuzohet për kryerjen e veprave penale, të vlerësojë dhe të shpallë në qoftë se vulat dhe vulat në fjalë përfaqësojnë dokumente a dokumente publike, të deklarojë drejt veprimet e ekzekutimit të ndërmarra nga i akuzuari, duke marrë parasysh format e ekzekutimit të veprës penale të falsifikimit të një dokumenti, të cilat konsistojnë në bërjen, shtirjen dhe përdorimin e një dokumenti të rremë si të vërtetë, për të përcaktuar kohën e saktë të ekzekutimit të veprimet e kundërligjshme, pastaj të përcaktojë dhe deklarojë se çfarë është e pavërtetë, qoftë vula a vulat a dokumentet e vërtetuara, të deklarojë ajo që konsiderohet e pavërtetë në rastin konkret, domethënë në qoftë se vulat dhe vulat a aktet e përcaktuara të përshkruara në fjali; të theksohet saktësisht se kur i është dhënë barrës së të akuzuarit që i ka bërë vulat dhe vulat dhe kur saktësisht i ka përdorur ato, në lidhje me të gjitha pikat e dënimit dhe veçanërisht në pikat 3 dhe 4, ku nuk përcaktohet koha. e veprës penale dhe nuk është e qartë se kur i akuzuari ka ndërmarrë veprimet e kundërligjshme, veprimet që i janë ngarkuar, të cilat gjykata e shkallës së parë ka qenë e detyruar ta përcaktojë saktë dhe me besueshmëri, pastaj, se a është e nevojshme, të paraqesë prova të tjera për qëllimin e duhur. dhe me konstatimin e plote të gjendjes faktike dhe pasi gjykata të veprojë sipas indikacioneve të cekura, drejt dhe plotësisht të konstatojë gjendjen faktike dhe të zbatojë drejtë Kodin Penal në lidhje me veprën penale që i ngarkohet të akuzuarit dhe pastaj të vendosë drejt dhe ligjor me arsyet e arsyejuara, të cilat do të mund të shqyrtohen plotësisht dhe në mënyrë të besueshme.

Duke qenë se ankesa e të akuzuarit është bërë përmes tij mbrojtësi është respektuar, akt-gjykimi i shkallës së parë është anuluar dhe lënda është kthyer në rigjykim në gjykatën e shkallës së parë, ankesa e Prokurorisë Themelore Publike Kriva Pallankë lidhur me vendimin për sanksionin penal është e parëndësishme në këtë fazë të procedura.

GJYKATA E APELIT SHKUP «KZH nr. 118/15», të datës 21.04.2015.

Procesverbalist,
C. K., nënshkrimi

Kryetar i këshillit-gjyqtar
Mr. S K, nënshkrimi

GJYKATA E APELIT SHKUP, në këshillin e përbërë nga gjyqtarët: MA S. K., kryetar i këshillit, p. D. dhe Z. D., anëtarë të këshillit, me procesverbalistin E. N., bashkëpunëtor i vogël gjyqësor, në çështjen penale kundër të akuzuarit p.S. nga Shkupi, për veprën Keqpërdorim të pozitës dhe autoritetit zyrtar nga neni 353 paragrafi 4 c. V paragrafi 1 të Kodit Penal, duke vepruar sipas ankesës së Prokurorisë Themelore Publike Shkup, kundër aktgjykimit të Gjykatës Themelore Shkup 1 Shkup K. nr.132/14, të datës 18.02.2015, në seancën me dyer të mbyllura të mbajtur më 23.06.2015, në bazë të nenit 433 të Ligjit për Procedurën Penale, miratuar.

V E N D I M

ANKESA e Prokurorisë Themelore Publike Shkup kundër aktgjykimit të Gjykatës Themelore Shkup 1 Shkup “K. nr.” 132/14 të datës 18.02.2015. REFUZOHET SI PALIGJSHME.

A r s y e t i m

Gjykata Themelore Shkup 1 Shkup me aktgjykimin e ankimuar në pajtim me nenin 403 pika 1 të Ligjit për procedurë penale e liroi të akuzuarin p.S. nga Shkupi, me akuzën për keqpërdorim të pozitës dhe autoritetit zyrtar nga neni 353 paragrafi 4 c. V paragrafi 1 i Kodit Penal, sepse vepra për të cilën akuzohet nuk është vepër penale sipas ligjit. Në të njëjtën kohë, në pajtim me nenin 106 të Kodit të procedurës penale, është vendosur që shpenzimet e procedurës penale të mbulohen nga buxheti i Republikës së Maqedonisë.

E pakënaqur me aktgjykimin e shkallës së parë, Prokuroria Themelore Publike nga Shkupi ka parashtruar ankesë me kohë në të cilën ankimohet për shkak të shkeljes esenciale të dispozitave të procedurës penale dhe gjendjes faktike të konstatuar gabimisht, me propozim që ankesa të pranohet. dhe të anulohet aktgjykimin e ankimuar dhe të mbyllë lëndën e kthyer në rivendim në gjykatën e shkallës së parë.

Prokuroria e Lartë Publike Shkup me parashtresën me shkrim KOZH.nr.743/15 të datës 28.05.2015, konform nenit 412 paragrafi 2 të Kodit Civil, heq dorë nga ankesa e Prokurorisë Themelore Publike Shkup kundër aktgjykimit të Gjykata Themelore Shkup 1 Shkup K. nr.132/14 të datës 18.02.2015.

Gjykata e Apelit në Shkup, duke vepruar sipas ankesës së deklaruar, pas shqyrtimit të shkresave të bashkangjitura në lëndë, aktgjykimit të ankimuar, ankesës dhe parashtresës me shkrim të Prokurorisë së Lartë Publike Shkup, pa u marrë në vlerësimin e bazueshmërisë së ankesës. akuzat, të përcaktuara:

Ankesa është e papranueshme.

Konkretisht, sipas nenit 412 paragrafi 2 i Kodit Civil, paditësi dhe i dëmtuari mund të heqin dorë nga drejta e ankimit nga momenti i publikimit të aktgjykimin, deri në skadimin e afatit për paraqitjen e ankesës dhe mund të tërhiqen edhe nga ankesa e shpallur deri në marrjen e vendimit të gjykatës së shkallës së dytë.

Në bazë të nenit 433 të Kodit të Procedurës Civile, ankimi do të refuzohet me vendim si i papranueshëm në qoftë se konstatohet se ankimi është paraqitur nga një person që nuk është i autorizuar për ankim ose nga një person që ka hequr dorë nga ankimi ose në qoftë se konstatohet se ka hequr dorë nga ankesa ose në qoftë se pas heqjes dorë ka deklaruar sërish ankim ose në qoftë se ankimi nuk lejohet me ligj.

Në rastin konkret, duke marrë parasysh dispozitat ligjore të cituara më lart, si dhe përbajtjen e parashtrësës me shkrim KOZH.nr.743/15 të datës 28.05.2015, me të cilën Prokuroria e Lartë Publike Shkup hoqi dorë nga ankesa tashmë e shpallur e Prokuroria Themelore Publike Shkup kundër aktgjykimit të Gjykatës Themelore Shkup 1 Shkup K. nr.132/14, të datës 18.02.2015, këshilli i kësaj gjykate konstatoi se ankesa është e papranueshme, prandaj edhe vendosi si në aktvendimin e këtij vendimi, në përputhje me nenin 433 c. V. me nenin 412 paragrafi 2 i Kodit Civil.

GJYKATA E APELIT SHKUP, “KZH. nr.-577/1”5” date “23.06.201”5”

Procesverbalist,
E. N., nënshkrimi

Kryetar i këshillit – gjyqtar
Mr. S K, nënshkrimi

GJYKATA E APELIT SHKUP, në këshilli të përbërë nga gjyqtarë S. K., kryetar i këshillit, Lj. dhe Sh. dhe p. D. anëtarët e këshillit, me procesverbalistin V. K., bashkëpunëtor gjyqësor, në çështjen penale në ngarkim të të akuzuarve D.J., O. K. dhe A. N. të gjithë nga Shkupi për veprën penale Pjesëmarrje në përlëshje nga neni 132 paragrafi 1 të Kodit Penal, duke vepruar sipas ankesës së Prokurorisë Themelore Publike Shkup kundër aktgjykimit të Gjykatës Themelore Shkup 1 Shkup “K. nr. 1391/11 të datës 23.04.2014, në seancën me dyer të mbyllura të mbajtur më 20 janar 2015, në pajtim me nenin 399 të Ligjit për procedurë penale, miratoi.

V E N D I M

ANKESA e Prokurorisë Themelore Publike Shkup kundër aktgjykimit të Gjykatës Themelore Shkup 1 Shkup “K. nr. “1391/11 të datës 23.04.2014, ËSHTË REFUZUAR SI E PAKOHSHME.

A r s y e t i m

Gjykata Themelore Shkup 1 Shkup me aktgjykim të ankimuar të akuzuarit D.J., O. K. dhe A. N. të gjithë të akuzuarit nga Shkupi për veprën e pjesëmarrjes në përlëshje sipas nenit 132 paragrafi 1 të Kodit Penal, me zbatimin e nenit 368 paragrafi 1 të Kodit Penal, i kanë liruar nga akuzat. Shpenzimet e procedurës penale, sipas te neni 93 paragrafi 1 nga LPP, nga S. për kërkesën pasurore të paraqitur e ka referuar në kontest.

Kundër aktgjykimit, Prokuroria Themelore Publike Shkup ka ushtruar ankesë për shkak të shkeljeve esenciale të dispozitave të procedurës penale, me propozim që ankesa të vërtetohet, aktgjykimi i shkallës së parë të anulohet dhe lënda të kthehet në rivendim. gjykata e shkallës së parë.

Përgjigje në ankesë ka dorëzuar i akuzuari O. K., përmes avokatit të tij D. V., avokat nga Shkupi, me propozim që ankesa të refuzohet si e pabazuar dhe të vërtetohet aktgjykimi.

Prokuroria e Lartë Publike Shkup me parashtresën me shkrim KOZH.nr.3555/2014 të datës 04.12.2014, propozon ankesën e Prokurorisë Themelore Publike Shkup, të parashtuar kundër aktgjykimit të Gjykatës Themelore Shkup 1 Shkup “K.nr. “1391/11 të datës 23.04.2014, të respektohet siç është përcaktuar.

Gjykata e Apelit në Shkup, duke vepruar sipas ankesës së deklaruar, pas shqyrtimit të shkresave të bashkangjitura në lëndë, aktgjykimit të ankimuar, ankesës dhe parashtresës me shkrim të Gjykatës rajonale të Shkupit, pa u marrë me vlerësimin e bazueshmërisë së pretendimeve ankimore, ka përcaktuar:

Ankesa është e parakohshme.

Në bazë të nenit 399 të Kodit Civil, ankimi do të rrëzohet si i parakohshëm në qoftë se konstatohet se është bërë pas afatit ligjor.

Në bazë të nenit 455 paragrafi 4 i Kodit Civil, i cili dispozitë ligjore zbatohet për procedurën e shkurtuar dhe sipas të cilave dispozita është zhvilluar procedura, parashikohet se kundër aktgjykimit mund të bëhet ankim brenda 8-8 ditëve nga dita e dërgimi i transkriptit të aktgjykimit.

Në rastin konkret, aktgjykimi i shkallës së parë, i cili tani është në ankesë, është pranuar në Prokurorinë Themelore Publike Shkup më 09.06.2014, siç shihet nga fletëdorëzimi i bashkangjitur shkresave të lëndës dhe ankesa kundër tij është paraqitur më 18.06.2014, siç shihet nga vula e tij, që do të thotë pas kalimit të 8-8 ditëve në të cilat mund të bëhet ankim.

Në bazë të asaj që u prezantua dhe duke marrë parasysh faktin se ankesa e Prokurorisë Themelore Publike është bërë pas afatit ligjor, këshilli i kësaj gjykate konstatoi se ai ishte i parakohshëm, pra në përputhje me nenin 399 të Kodit Civil ka vendosur si në dispozitiv të këtij vendimi.

GJYKATA E APELIT, SHKUP, «KZH. nr.- «2025/14, të datës 20.01.2015»

Procesverbalist,
C. K., nënshkrimi

Kryetar i Këshillit-Gjyqtar,
S. K., nënshkrimi

GJYKATA E APELIT SHKUP, në këshilli të përbërë nga gjyqtarët Z. N, kryetar i këshillit, C. P. dhe A. F., anëtarë të këshillit, me procesverbalistin L.M., bashkëpunëtor i lartë gjyqësor, në çështjen penale të ngritur me padi penale private të paditësit privat A. C. nga NËNSHKRIMI-V. kundër të akuzuarve N. M. dhe A. M., të dy nga B. S, për veprën e Vetëvendosjes nga neni 392 paragrafi 1 i Kodit Penal, duke vepruar sipas ankesave të të akuzuarit NM, ka deklaruar përmes avokatit mbrojtës B. S. avokati nga V., kundër personit të dënuar Gjykata Themelore Veles K. nr.405/15 të datës 28.10.2016, në seancën me dyer të mbyllura të mbajtur më 01.02.2017, në pajtim me nenin 501 paragrafi 1 të Ligjit për procedurë penale kaloi:

VENDIM

ANKESAT e të akuzuarit N. M. nga s.B.-V., deklaruar përmes avokatit mbrojtës B.S., avokat nga V., REFUZOHEN SI TË PASQYRA.

Pas ankesave dhe sipas detyrës zyrtare, AKTGJYKIMI i Gjykatës Themelore Veles K. nr.405/15 të datës 28.10.2016, sipas II të dënimit, me të cilin i akuzuari N. M. nga s.B.-V. është shpallur fajtor për veprën Vetëqeverisje nga neni 392 paragrafi 1 i Kodit Penal, NDRYSHOHET për hir të zbatimit të drejtë të ligjit në mënyrë që

Kundër të akuzuarit N. M. nga s.B.-V., me përgjithësime si në dënimin e vendimit të shkallës së parë për veprën Vetëqeverisje nga neni 392 paragrafi 1 i Kodit Penal, në përputhje me nenin 48a dhe nenin 59 të Kodit Penal shqiptohet masa alternative -

VËREJTJE GJYQËSORE

Në bazë të nenit 108 c. V. me nenin 102 paragrafi 2 i Kodit Civil, i akuzuari N. M. nga s.B.-V. të paditësit privat A. C. nga nënshkrimi-V., në emër të shpenzimeve për përgatitjen e përgjigjes ndaj ankesës nëpërmjet avokatit p. p., një avokat nga V. t'i paguajë shumën prej 9.750,00 denarë, në afat prej 15 ditësh pas pranimit të vendimit, nga frika e ekzekutimit të detyruar.

Në pjesën e mbetur VËRTETUAR vendimi i shkallës së parë.

A r s y e t i m

Gjykata Themelore Veles me aktgjykimin e ankimuar sipas I të aktvendimit, në pajtim me nenin 402 pika 3 të Kodit Civil, kundër të akuzuarit A. M. nga s.B.-V., ka refuzuar akuzën për veprën e Vetëqeverisjes nga neni 392 paragrafi 1 i Kodit Penal, sepse paditësi ka hequr dorë nga ndjekja e mëtutjeshme. Njëkohësisht, paditësi privat është përgjegjës që të paditurit t'i kompensojë shpenzimet e procedurës në vlerë të përgjithshme prej 33.800,00 denarë, në afat prej 15 ditësh pas plotfuqishmërisë së aktgjykimit.

Gjykata e shkallës së parë sipas II të vendimit të aktgjykimit të ankimuar, i akuzuari N. M. nga s.B.-V., e ka shpallur fajtor për veprën e vetëvendosjes nga neni 392 paragrafi 1 i Kodit Penal dhe në përputhje me atë nen si dhe me nenet 4, 32, 48 dhe 59 të Kodit Penal. i është shqiptuar masë alternative – vërejtje gjyqësore. Gjithashtu e ka urdhëruar të akuzuarin që në afat prej 15 ditësh pas plotfuqishmërisë së aktgjykimit t’ia kompensojë paditësit privat shpenzimet e procedurës penale në shumë prej 18.300,00 denarë dhe paditësi privat A. C. për realizimin e një kërkesë pasurore e ka referuar në kontest.

I pakënaqur me aktgjykimin e shkallës së parë sipas II të dënimit, i akuzuari N. M., nëpërmjet avokatit B. S. avokati nga V., me kohë ka parashtruar ankesa me përmbajtje identike, me të cilat ankimohet për shkak të shkeljeve esenciale të dispozitave të procedurës penale, konstatimit gabimisht dhe jo të plotë të gjendjes faktike, shkeljes së Kodit Penal, me propozimin që të vërtetohet ankesa, aktgjykimi i ankimuar të shfuqizohet dhe lënda të kthehet në gjykatën e shkallës së parë për rigjykim ose aktgjykimi i ankimuar të ndryshohet në atë mënyrë që i akuzuari të lirohet nga akuza, me propozim të veçantë për mbajtjen e seancës publike para gjykatës së shkallës së dytë për të cilën do të njoftohen për praninë e tyre në të njëjtën.

Përgjigje ndaj ankesës është paraqitur nga paditësi privat A. V., përmes avokatit P. T., avokat nga V., duke i kundërshtuar pretendimet ankimore të paraqitura në ankesë dhe duke propozuar që ankesa e të akuzuarit të refuzohet si e pabazuar dhe të vërtetohet aktgjykimi i shkallës së parë dhe të bëhen shpenzimet për përgjigjen në ankesë në shumë prej 9.750,00 denarë.

Gjykata e Apelit në Shkup, duke vepruar sipas ankesave të paraqitura, pas shqyrtimit të shkresave të bashkangjitura në lëndë, aktgjykimit të ankimuar, ankesave dhe përgjigjes në ankesë, ka vendosur:

Ankesat janë të pabazuara.

Këshilli i kësaj gjykate ka marrë parasysh propozimin e theksuar në ankesat e të akuzuarit N. M., nëpërmjet avokatit B. S. një avokat nga V., të thërrasë të akuzuarin dhe mbrojtësin në seancë publike, megjithatë, në përputhje me nenin 482 paragrafi 1 të Kodit të Procedurës Civile, duke marrë parasysh përmbajtjen e shkresave të lëndës, aktgjykimin e ankimuar, ankesave dhe përgjigjes në ankesë, ai konstatoi se prania e palëve nuk ishte e nevojshme për qëllime sqarimi.

Këshilli i kësaj gjykate vlerësoi pretendimet ankimore për shkelje esenciale të dispozitave të procedurës penale nga neni 415 paragrafi 1 pika 11 të Kodit Penal Penale, duke qenë se dënimi i aktgjykimit të ankimuar është i paqartë dhe bie ndesh me vetveten dhe arsyet e miratimit të tij si dhe se arsyet për faktet vendimtare janë të paqarta dhe në masë të konsiderueshme kontradiktore, por nuk i ka pranuar si të bazuara. Kjo pasi, sipas vlerësimit të kësaj gjykate, gjykata e shkallës së parë ka nxjerrë një aktgjykim të qartë, jokontradiktor dhe i cili mund të shqyrtohet në tërësi dhe me siguri, formulimi i aktgjykimit dhe arsyetimi ndërmjet tyre nuk janë kontradiktore, kurse aktgjykimi i ankimuar përmban arsye mjaftueshëm të arsyetuara për faktet vendimtare lidhur me

veprën penale, përgjegjësinë penale të të akuzuarit dhe për të gjitha rrethanat e tjera relevante. Me rastin e marrjes së aktgjykimit të ankimuar, gjykata konstatoi provat e propozuara të paraqitura gjatë seancës kryesore faktet vendimtare, duke shpjeguar se cilat fakte dhe rrethana nga cilat prova ka vërtetuar, shpjegimi jep një analizë dhe vlerësim të provave të paraqitura që vlerësohen individualisht dhe në kuadër të një tërësie, kurse gjendja faktike e vërtetuar mbështetet jo vetëm në deklaratë të paditësit privat, por dhe në provat materiale të paraqitura gjatë seancës kryesore.

Pretendimet e ankesës për gjendjen faktike të vërtetuar gabimisht dhe jo plotësisht janë të pabazuara. Gjukata e shkallës së parë, bazuar në provat e paraqitura, vlerësimin dhe analizën e tyre, individualisht dhe në tërësi, ka përcaktuar plotësisht dhe me vërtetësi faktet vendimtare në kuptim të nenit 15 dhe nenit 399 të K. Civil, kur ka pranuar se në ditën kritike 01.07.2015, në orët e para të mëngjesit, i pandehuri ka fituar në mënyrë arbitrare një te drejtë që e konsideronte se i përkiste në mënyrë që në pasurinë e paluajtshme të cilës paditësi privat është qiramarrës dhe e posedon në bazë mbi Marrëveshjen e lidhur me Qiranë e Tokës Bujqësore nr.dt.04.05.2011, dhe e cila pronë është e regjistruar në PK nr. 5089 m², PK nr., komuna “T.”, kultura kadastrale - fushë, klasi i 5-të me sipërfaqe 3181 m², PK nr., m.v.”T. D.”, kulture kadastrale - ara, klasi i 6-te me sipërfaqe 5914 m², dhe PK nr. në m.v.”T.”, kulture kadastrale - ara, klasi 6 me sipërfaqe 17.758 m², i akuzuari. ka hyrë dhe ka vjedhur pa autorizim 12.000 kilogramë elb të mbjellë nga paditësi privat, me çka i ka shkaktuar dëm material në vlerë prej 195.833,00 denarë.

Gjukata i vlerësoi pretendimet e apelit si të përcaktuara gabimisht dhe jo të plotë gjendja faktike që gjykata e shkallës së parë gabimisht dhe në mënyrë jo të plotë ka vërtetuar gjendjen faktike, kur ka pranuar se i akuzuari ka kryer veprën penale që i është vënë, duke pasur parasysh se ka vërtetuar gjendjen faktike në bazë të deklaratës së viktimës, por nuk i ka pranuar si arsye që do të kishte vënë në pikëpyetje ligjshmërinë e vendimit të ankimuar, sepse faktet vendimtarë, si ka ndodhur ngjarja dhe si i akuzuari ka fituar arbitrarisht të drejtën për ta bërë këtë konsiderohet se i përkasin, gjykata ka përcaktuar jo vetëm nga provat verbale – deklarata të paditësit privat, por edhe nga lista pasurore e provës materiale nr. për KK R., propozim për ndjekje penale të datës 09.07.2015, kallëzim ekzekutimi mendim eksperti nga Dipl. ing. agr. J. p. K, i cili konfirmon konstatimet e ekspertit për atë argument kryesor në dëshminë e tij.

Gjukata e shkallës së parë, siç shihet nga arsyetimi i vendimit të ankimuar, ka vlerësuar pretendimet e të akuzuarit, se nga përshkrimi i veprimeve për të cilat akuzohet, nuk rezulton se ka kryer veprën penale që është i akuzuari, domethënë se i akuzuari e ka njoftuar për korrjen të dëmtuarën, gjë që ajo nuk e ka kontestuar, kurse se ai me kujdes e ka mbledhur në thasët e tij dhe e ka çuar në shtëpinë e tij familjare, pas së cilës e ka thirrur të dëmtuarin për ta marrë. një pjesë të të korrave që i përkiste asaj, kurse t’i jepte pjesën tjetër të të korrave të mbetura si kompensim për borxhin që ajo i kishte në fakt dhe të cilat pretendime janë në drejtim të pretendimeve të apelit që kundërshtojnë provat në bazë të të cilën gjykata e shkallës së parë ka konstatuar faktet vendimtare dhe ka marrë vendimin e ankimuar dhe ka vepruar drejt kur pretendimet e tilla nuk janë pranuar, duke paraqitur në shpjegim arsyet e argumentuara, të cilat kjo gjykatë e pranon në

tërësi dhe se pretendimet e tilla janë në kundërshtim me dëshmia e paditësit privat. Nga ana tjetër, edhe në qoftë se i akuzuari konsideron se i takon një e drejtë e caktuar, nuk ka kompetencë të anashkalojë procedurën dhe procedurën ligjore sipas rregulloreve pozitive ligjore dhe të fitojë arbitrarisht një të drejtë, siç ka bërë në këtë rast.

Në gjendjen faktike të vërtetuar saktë dhe plotësisht, gjykata e shkallës së parë ka zbatuar drejt Kodin Penal kur ka konstatuar se në veprimet e të akuzuarit N. M. përmban elementet e veprës së autonomisë nga neni 392 paragrafi 1 i Kodit Penal, për të cilin është shpallur fajtor.

Duke vlerësuar vendimin për sanksionin e shqiptuar penal, sipas vlerësimit të kësaj gjykate, duke marrë parasysh të gjitha rrethanat që kanë të bëjnë me ngjarjen penale juridike, rrethanat që kanë të bëjnë me personin e të akuzuarit, të përcaktuara konkretisht në vendimin e ankimit, Gjykata e shkallës së parë ka vepruar drejt kur për veprën penale të kryer në përputhje me nenin 59 të K. Penal i ka caktuar masën alternative – paralajmërim gjyqësor, duke konsideruar me të drejtë se edhe me vetë paralajmërimin në kuptim të nenit 48 të Kodit Penal, i akuzuari do të ndikohet mjaftueshëm që të mos paraqitet si autor i veprave të tilla e të tjera penale, me të cilat do të realizohen qëllimet e parashikuara në Kodin Penal.

Mirëpo, sipas konstatimit të kësaj gjykate, gjykata e shkallës së parë me rastin e shqiptimit të sanksionit penal ndaj të akuzuarit nuk i ka zbatuar drejt dispozitat e Ligjit për procedurë penale që i referohen shqiptimit të vërejtjes gjyqësore, sepse sipas nenit 501 paragrafi 1 i Kodit të Procedurës Penale parashikohet se vërejtja gjyqësore shqiptohet me vendim, e jo me aktgjykim siç ka vepruar gjykata e shkallës së parë. Për këto arsye, duke pasur parasysh dispozitën e cituar ligjore, me rastin e ankimeve dhe sipas detyrës zyrtare, kjo gjykatë ka ndryshuar vendimin e gjykatës së shkallës së parë për zbatim të drejtë të ligjit, si në vendimin e këtij vendimi..

Duke marrë parasysh rezultatin e kësaj procedure, si dhe kërkesën e paditësit privat për rimbursimin e shpenzimeve për përgatitjen e përgjigjes në ankim, duke pasur parasysh cilësimin ligjor të veprës në fjalë, për të njëjtin dënim me kusht, si dhe Tarifa për shpërblimin dhe kompensimin për shpenzimet për punën e avokatëve të Republikës së Maqedonisë, në përputhje me nenin 108 c. V. me nenin 102 paragrafi 2 i Kodit Civil, i akuzuari N. M. ndaj paditësit privat A. V., në emër të shpenzimeve për përgatitjen e përgjigjes në ankesë nëpërmjet avokatit p.T., avokat nga V. dhe të paguajë shumën prej 9.750,00 denarë në afat prej 15 ditësh pas pranimit të vendimit nga frika e ekzekutimit të detyruar.

Duke marrë parasysh të gjitha sa më sipër dhe në përputhje me nenin 501 të Kodit Civil, u vendos si në vendimin e këtij vendimi.

GJYKATA E APELIT SHKUP KZH-68/17 dt.02.01.2017.

Procesverbalist,
L. M. nënshkrimi

Kryetar i këshillit-gjyqtar
Z. N. Nënshkrimi

GJYKATA E APELIT SHKUP, në një keshill të përbërë nga gjyqtaret: p. D, kryetar i këshillit, p. M. dhe E. B. anëtarët e këshillit, me procesverbalistin E. P., bashkëpunëtor i lartë gjyqësor, në çështjen penale kundër të akuzuarve M. H. dhe R. H. dhe të dy nga G., për veprën e lëndimit trupor nga neni 130 paragrafi 1 i Kodit Penal (në tekstin e mëtejshëm Kodi Penal), duke vepruar sipas ankesës së të akuzuarve M. H. dhe R. H. deklaroi përmes avokatit mbrojtës D. P. avokati nga V., kundër vendimit të Gjykatës Themelore Veles K. nr. 98/19, të datës 22.04.2019, në seancën me dyer të mbyllura të mbajtur më 18.09.2019, në pajtim me nenin 505 paragrafi 3 të Ligjit për procedurë penale (në tekstin e mëposhtëm LPP), miraton

V E N D I M

ANKESA e të akuzuarve M. H. dhe R. H. të dy nga G., deklaroi me anë të mbrojtësit D. P. avokati nga W., REFUZOHET SI I PABAZUAR.

Me rastin e ankesës dhe sipas detyrës zyrtare, VENDIMI i Gjykatës Themelore Veles K. nr.98/19 të datës 22.04.2019 NDRYSHOHET për hir të zbatimit të drejtë të Kodit Penal, ashtu që ndaj të akuzuarve M. H. dhe R. H. nga G., në të cilin me vendimin e shkallës së parë, për veprën penale Lëndim trupor nga neni 130 par. 1 të LP, atyre iu është shqiptuar masa alternative – vërejtje gjyqësore, e cila është dhënë në përputhje me nenin 59 par. 2 c. V. Neni 130 pika 3 e Kodit Penal.

Në bazë të nenit 108 c. V. me nenin 102 paragrafi 2 të Ligjit për procedurë penale, të akuzuarit M. X. dhe R. H. të dy nga G. bashkë me paditësin privat I. Sh. nga G., në emër të shpenzimeve për përgatitjen e përgjigjes ndaj ankesës nëpërmjet avokatit B. S. avokatit nga V., që në afat prej 15 ditësh pas pranimit të vendimit t'i paguajë shumën prej 17.550,00 denarë, nga frika e ekzekutimit të detyruar.

A r s y e t i m

Gjykata themelore Veles me aktvendimin e ankimuar kundër të akuzuarve M. H. dhe R. H. nga G. duke zbatuar dispozitën e nenit 59 të Kodit Penal dhe nenit 501 dhe 502 të Kodit Civil për krimin e lëndimit trupor nga neni 130 para. 1 i LP-së u ka shqiptuar masë alternative – paralajmërim gjyqësor.

Me Aktvendim të paditurit janë në ngarkim të paditësit privat I. Sh. t'i kompensojë shpenzimet e bëra gjatë procedurës penale në shumë prej 45.260,00 denarë në afat prej 15 ditësh pas plotfuqishmërisë së vendimit, nga frika e ekzekutimit të detyruar.

Paditësi privat I. Sh. si i dëmtuar i drejtohet realizimit të kërkesës pasurore juridike në kontest.

Të pakënaqur me vendimin e shkallës së parë, të akuzuarit M. H. dhe R. H. përmes avokatit mbrojtës D. P. avokat nga V. ka deklaruar ankesë në kohë dhe shtojcë në ankesë me të cilën ankimojnë vendimin e shkallës së parë për shkak të shkeljes esenciale të dispozitave të procedurës

penale, gjendjes faktike të konstatuar gabimisht, shkeljes së Kodit Penal dhe vendimit për veprën penale. sanksion, me propozim për të lënë ankesën në fuqi, për të ndryshuar vendimin e ankimuar në mënyrë që të akuzuarit të lirohen nga akuzat ose të anulohen dhe lënda të kthehet në rivendim dhe procedim në gjykatën e shkallës së parë.

Përgjigje në ankim është paraqitur nga paditësi privat I. Sh. përmes përfaqësuesit B. S., avokat nga V., duke kundërshtuar pretendimet ankimore të paraqitura në ankesën e të akuzuarve dhe propozohet që ankesa e deklaruar e të akuzuarve të refuzohet si e pabazuar dhe të vërtetohet vendimi i shkallës së parë, si dhe të akuzuarit të ngarkohet me shpenzime shtesë për përgatitjen e përgjigjes së ankesës në shumë prej 21.060,00 denarë.

Gjykata e Apelit në Shkup, duke vepruar sipas ankesës së deklaruar, pas shqyrtimit të shkresave të bashkëngjitura lëndës, vendimit të ankimuar, ankesës, plotësisht të ankesës dhe përgjigjes në ankesë, ka përcaktuar:

Ankesa është e pabazuar.

Gjykata shqyrtoi pretendimin ankimor për shkelje esenciale të dispozitave të procedurës penale nga neni 415 paragrafi 1 pika 11 të Kodit Penal Penale, por nuk e ka pranuar si të bazuar, duke qenë se vendimi i ankimuar nuk përmban të meta të tilla. që nuk mund të shqyrtohej për sa i përket korrektesisë së tij dhe ligjshmërisë, formulimi i vendimit është i qartë dhe i kuptueshëm, kurse arsytimi përmban arsye të mjaftueshme për faktet vendimtare të vërtetuara dhe qëndrimet e marra juridike të gjykatës në lidhje me veprën penale dhe përgjegjësinë penale të të akuzuarit, prandaj e njëjta mund të hetohen plotësisht dhe në mënyrë të besueshme në një procedurë ankimimi.

Pretendimet e ankesës për gjendjen faktike të vërtetuar gabimisht dhe rrjedhimisht për zbatimin e gabuar të së drejtës materiale janë të pabazuara. Gjegjësisht, sipas vlerësimit të kësaj gjykate, gjykata e shkallës së parë ka zbatuar drejt dispozitat e nenit 399 c. V. me nenin 15 të Kodit Civil, kurse pasi ka analizuar provat e paraqitura, individualisht dhe në tërësi, ka konstatuar saktë faktet vendimtare dhe ka dhënë arsye të mjaftueshme për to në shpjegimin e vendimit të ankimuar dhe i ka shqyrtuar e vërtetuar me të njëjtën vëmendje. si faktet që rëndojnë të akuzuarit dhe ato që u sjellin dobi, ashtu edhe gjykata ka vepruar drejt kur ka besuar provat që përputhen me njëra-tjetrën dhe ka dhënë një pasqyrë të plotë të ngjarjes, duke marrë kështu një vendim të qartë dhe jo kontradiktor për krimin dhe përgjegjësia penale e të akuzuarve.

Në ankesën e cekur, thuhet se gjykata e shkallës së parë nga provat e paraqitura ka nxjerrë konkluzion të gabuar se të akuzuarit kanë qenë autorë të veprës penale, ndonë qoftë se nga analiza e të njëjtit padiskutim rezulton se konfrontimi fizik ka ndodhur për shkak të Ardhja e paditësit për të larë hesapet me të akuzuarin dhe nga dinamika e ngjarjes e përshkruar nga dëshmitarët rezulton se goditjet nga i akuzuari M. H. janë drejtuar për t'u mbrojtur nga sulmet e paditësit privat, si dhe se gjykata e ndërmjetme ka pranuar gabimisht se i akuzuari R. H. ka kryer veprë penale duke konsideruar se asnjë provë nuk provon se ajo ka ndërmarrë veprime ndaj paditësit privat.

Këshilli i kësaj gjykate i vlerësoi pretendimet e tilla ankimore, por nuk i ka pranuar si të bazuara. Kjo pasi gjykata në shpjegimin e vendimit të shkallës së parë ka arsyetuar se përse të akuzuarit kanë kryer veprën për të cilën janë shpallur fajtorë, ndërsa faktet vendimtare se si ka ndodhur ngjarja dhe si janë shkaktuar dëmtimet. mbi paditësin privat janë percaktuar nga gjykata jo vetem nga deshmia e paditësit privat I. Sh. Por edhe deklaratat e dëshmitarëve A. p., S. H. si dhe provat materiale të prodhuara dhe të vlerësuara pozitivisht, veçanërisht dokumentacioni mjekësor në emër të paditësit privat.

Përkatësisht, nga deklarata e paditësit privat I. Sh., rezulton se në ditën kritike, në rrugën para shtëpisë së të akuzuarit M. H., pasi e ka pyetur të akuzuarin përse e ka denoncuar në polici, i akuzuari ka shkuar dhe ka marrë një vare mjeshtërore nga shtëpia me të cilën ka goditur disa herë paditësin privat në zonën e kraharorit, ijë dhe në pjesën e këmbës së djathtë. mbi gju dhe e ka shtyrë, pas së cilës i njëjti ka rënë dhe ka pësuar lëndime në dorën e djathtë – parakrah, e më pas i akuzuari R. ka ikur. H. dhe e ka goditur me pirun në pjesën e barkut në anën e majtë. Në të njëjtën kohë, fakti që i akuzuari M. H. e ka goditur me shkop paditësin privat, i akuzuari nuk e ka kontestuar në deklaratën e tij, si dhe ka vështirësi në pjesën e deklaratës së dëshmitarit S. H., se i akuzuari nga bashkëshorti M e ka goditur me vare mjeshtri paditësin privat, aq më tepër me vërtetimin për sende të konfiskuara përkohësisht të akuzuarit M. H. u hoq një vangla.

Faktet vendimtare se paditësi privat ka pësuar dëmtime fizike nga ngjarja penale juridike, gjykata i ka konstatuar drejt nga dokumentacioni mjekësor në emër të paditësit privat I. Sh., nga ku rezulton se paditësi privat ka pësuar dëmtime fizike të shprehura në të nxira në gjoks dhe në shpinë me njolla gjaku 20x20 cm, të nxira në harkun e djathtë me plagë, të nxira në këmbën e djathtë me rrjedhje gjaku në gju dhe në pjesën e poshtme të këmbës dhe plagë me thikë në murin e përparmë të barkut.

Në të njëjtën kohë, gjykata ka marrë parasysh pretendimin e apelit se në ngjarjen penale konkrete, vila nuk është konfiskuar si objekt për kryerjen e krimit, por siç shihet nga shkresat e çështjes dhe provat e paraqitura, deklarata e paditësit privat se i akuzuari R. H. ka goditur paditësin privat në bark me pirun, në lidhje me dokumentacionin mjekësor, duke pasur parasysh se paditësin privat i janë konstatuar lëndime fizike, përkatësisht plagë me thikë në murin e përparmë të stomakut, me kapacitet të mjaftueshëm dëshmues për të konfirmuar ekzistencën e krimi dhe përgjegjësia penale e të akuzuarit R. H., për cilat arsye jepen pretendimet e ankesës në drejtim se nuk ka prova se i akuzuari R. H. ka ndërmarrë veprime ndaj paditësit privat dhe i ka shkaktuar dëmtime, kjo gjykatë i ka cilësuar të pabazuara.

Objekt i vlerësimit të kësaj gjykate ishin edhe pretendimet ankimore se në rastin konkret i akuzuari M. H. veproi në mbrojtje të nevojshme, por nuk i ka pranuar si të themeluara. Kjo pasi, edhe pse i padituri thekson në deklaratën e tij se fillimisht paditësi privat e ka kapur për qafe dhe e ka goditur me grusht dhe më pas ka marrë varen e zotit dhe e ka goditur me të, gjë që dëshmohet edhe nga konfirmimi i SVR Veles reg. nga data 15.10.2018, paditësi e ka goditur

me dorë të akuzuarin në trup, ndërsa i akuzuari është kundërpërgjigjur duke e goditur disa herë në trup me dorezë druri, mirë nga dinamika e përshkruar e ngjarje penale juridike, nuk rezulton se në rastin konkret, mbrojtja e të akuzuarit ka qenë e nevojshme për të zbrapsur një sulm të njëkohshëm të paligjshëm, duke qenë se nuk ka as njëkohësi dhe as proporcion mes sulmit dhe mbrojtjes. Mirëpo, veprimet e ndërmarra nga paditësi privat ndaj të paditurit dhe sjellja e tij para ngjarjes penale juridike, e veçanërisht ardhja në shtëpinë e të paditurit, siç e ka pranuar gjykata e shkallës së parë në gjendjen e vërtetuar faktike, tregojnë se të paditurit, janë provokuar nga sjellja veçanërisht fyese ose e vrazhdë gjatë kryerjes së veprës penale të të dëmtuarit.

Duke marrë parasysh sa më sipër, në gjendjen faktike të vërtetuar saktë, gjykata e shkallës së parë ka zbatuar drejt Kodin Penal kur ka konstatuar se veprimet e të akuzuarve përmbanin elementet e veprës penale të kryer lëndim trupor nga neni 130 paragrafi 1 i Kodit Penal.

Në të njëjtën kohë, gjatë zgjedhjes dhe matjes së llojit të sanksionit penal, në shpjegimin e aktgjykimit të ankimuar, gjykata thekson se të akuzuarit M. H. dhe R. H. e ka kryer veprën në rrethana veçanërisht lehtësuese që e bëjnë krimin të lehtë dhe të detajuar në shpjegimin e vendimit, në bazë të të cilit gjykata e shkallës së parë ka vendosur ndaj të akuzuarve masë alternative – vërejtje gjyqësore, duke pritur me të drejtë që qëllimi i alternativës. masat nga neni 48 i Kodit Penal do të kryhet vetëm me paralajmërim dhe do të ketë efekt të mjaftueshëm edukues ndaj të akuzuarit që të mos kryejë krime të tilla dhe të ngjashme, si dhe do të ndikojë pozitivisht në planin e përgjithshëm të parandalimit.

Mirëpo, me rastin e shqiptimit të masës alternative – vërejtjes gjyqësore, gjykata e shkallës së parë nuk ka zbatuar dispozitën e nenit 130 par. 3 të Kodit Penal (i cili ka qenë në fuqi në kohën e kryerjes së veprës penale) dhe i cili parasheh mundësinë që gjykata t'i shqiptojë vërejtje gjyqësore autorit të veprës penale nga paragrafi 1 në qoftë se ai është provokuar nga ofendimi ose i vrazhdë me dashje. sjellja e të dëmtuarit, në lidhje me dispozitën e nenit 59 par. 2 të LP, duke pasur parasysh se për veprën në fjalë Lëndimi trupor nga neni 130 par. 1 i LP parashikon gjobë ose burgim deri në tre vjet, kurse sipas nenit 59 par. 2 të Kodit Penal, vetëm për disa vepra penale dhe në kushtet e parashikuara në ligj, mund të jepet paralajmërim gjyqësor edhe kur parashikohet burgim deri në tre vjet.

Për sa më sipër, kjo gjykatë, me rastin e ankimit, kurse sipas detyrës zyrtare, është dashur të ndryshojë vendimin e shkallës së parë për hir të zbatimit të drejtë të Kodit Penal, atë ndaj të akuzuarve M. H. dhe R. H. nga G., të cilit me vendim të shkallës së parë, për veprën penale lëndim trupor nga neni 130 par. 1 i LP i shqiptohet masë alternative – vërejtje gjyqësore, shqiptohet në pajtim me nenin 59 par. 2 c. V. Neni 130 pika 3 e Kodit Penal.

Duke marrë parasysh rezultatin e kësaj procedure, si dhe kërkesën e paditësit privat për kompensimin e kostove të përgatitjes së përgjigjes ndaj ankesës, në përputhje me nenin 108 c. V. me nenin 102 paragrafi 2 i Kodit Civil, gjykata urdhëroi të akuzuarit M. H. dhe R. H. bashke me

paditësin privat I. Sh., në emër të shpenzimeve për përpilimin e përgjigjes në ankesë nëpërmjet avokatit B. S. avokat nga V., t'i paguajë shumën prej 17.550,00 denarë dhe atë në bazë 6.000,00 denarë me pagesë fikse prej 30% dhe tarifë për orë prej 20%, për të akuzuarin e radhës është rritur për 25% si dhe 50% për përbërjen e përgjigjes për mjetin e rregullt juridik dhe në afat prej 15 ditësh ka pranuar vendim, nën frikën e ekzekutimit të detyruar.

Nisur nga të gjitha sa më sipër dhe në përputhje me nenin 505 pika 3 të Kodit Civil, u vendos si në vendimin e këtij vendimi.

GJYKATA E APELIT SHKUP, KZH-478/19, të datës 18.09.2019.

Procesverbalist,
E. P., nënshkrimi

Kryetar i Këshillit – Gjyqtar,
T. Dr. nënshkrimi

NË EMËR TË QYTETARËVE
TË REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT

GJYKATA SUPREME E REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT, në përbërje të përbërë nga gjyqtarët Dr. J. S. – kryetar i këshillit, A.F., C. Q, Dr. M. L. p. dhe S. Mr. S K. – anëtarë të këshillit, me bashkëpunëtor të ri gjyqësor Mr. S K. - procesverbalist, duke vendosur për kërkesën për mbrojtjen e ligjshmërisë të ngritur nga Prokurori Publik i Republikës së Maqedonisë së Veriut VI KOZ nr.16/2020 të datës 10.07.2020, kundër aktgjykimit të Gjykatës Themelore Tetovë K. nr.15/2019 të datës 11.04.2019 dhe aktgjykimin e Gjykatës së Apelit Gostivar KZH nr.188/2019 të datës 08.10.2019, pas seancës së mbajtur më 30.09.2020 në prani të Prokurorit Publik të Republikës së Maqedonisë së Veriut B. B., sipas nenit 460 paragrafi 2 i Ligjit për procedurë penale, në seancën e mbajtur më 21.10.2020, sjell:

A K T G J Y K I M

Kërkesa për mbrojtjen e ligjshmërisë së Prokurorit Publik të Republikës së Maqedonisë së Veriut VI KOZ nr.16/2020, të datës 10.07.2020, kundër aktgjykimit të Gjykatës Themelore Tetovë K. nr.15/2019, të datës 11.04.2019. dhe aktgjykimi i Gjykatës së Apelit Gostivar KZH nr.188/2019 të datës 08.10.2019, REFUZOHET SI I PBAZUAR.

A r s y e t i m

Gjykata Themelore e Tetovës me aktgjykimin K. nr.15/2019 të datës 11.04.2019, i akuzuari Z. S. nga p., G. M. nga NËNSHKRIMI, D. A. nga s.T. dhe B. J. nga nënshkrimi i shpalli fajtorë për veprën penale “Dëmtimi i të drejtave të të tjerëve” nga neni 244 paragrafi 1 në lidhje me nenin 22 të Kodit Penal dhe i dënoi me masë alternative – dënim me kusht, ku të akuzuarit u dënuan me burgim për 3– 3 muaj secili dhe në të njëjtën kohë ka përcaktuar se nuk do të kryhet në qoftë se të akuzuarit nuk kryejnë një krim të ri brenda 1 dite. I ka urdhëruar të akuzuarit që për vete të paguajnë një shumë prej 2.000,00 denarë, si dhe t’ia kompensojnë shpenzimet e procedurës palës së dëmtuar S.M. nga s.L. në shumë prej 40.950,00 denarë në afat prej 30 ditësh pas plotfuqishmërisë së aktgjykimit. I plagosuri S.M. për realizimi i kërkesëpadisë për dëmin e referuar në një mosmarrëveshje civile.

Gjykata e Apelit në Gostivar, me aktvendimin KZh. nr.188/2019 të datës 08.10.2019, ankesa e të akuzuarve Z. S. nga p., G. M. nga nënshkrimi dhe B. J. nga NËNSHKRIMI, deklaruar përmes mbrojtësit J.F., avokat nga S. dhe ankesa e të akuzuarit D. A. nga s.T., deklaruar nëpërmjet avokatit mbrojtës N. A., avokat nga p., i refuzoi si të pabazuara dhe vërtetoi aktgjykimin e Gjykatës Themelore të Tetovës K. nr. 15/2019 të datës 11.04.2019.

Prokurori Publik i Republikës së Maqedonisë së Veriut, duke vepruar në kuadër të autorizimeve nga neni 457 i Ligjit për procedurë penale, në Gjykatën Supreme të Republikës së Maqedonisë së Veriut ka dorëzuar kërkesë për mbrojtjen e ligjshmërisë VI KOZ nr. 16/2020 të datës 10.07.2020 për shkak të shkeljes esenciale të dispozitave të procedurës penale nga neni 415 paragrafi 1 pika 11 të Ligjit për procedurë penale në lidhje me nenin 244 paragrafi 1 në lidhje me nenin 22 të Kodit Penal. në lidhje me nenin 148 të Ligjit për pronën dhe të drejtat e tjera sendore në lidhje me nenin 198 paragrafi 1 të ligjit për shoqëritë tregtare në lidhje me nenin 29 paragrafi 3 të ligjit për marrëdhëniet e detyrimeve. Ai sugjeron që të miratohet kërkesa, të anulohet aktgjykimin i shkallës së parë dhe të dytë dhe lënda të kthehet në rigjykim në gjykatën e shkallës së parë.

Gjykata Supreme e Republikës së Maqedonisë së Veriut pas shqyrtimit të shkresave të bashkangjitura në lëndë, pretendimeve dhe propozimit në kërkesën e parashtruar për mbrojtjen e ligjshmërisë, duke marrë parasysh propozimin e Prokurorit Publik të Republikës së Maqedonisë së Veriut, Mr. S B., e paraqitur në seancën e mbajtur para këshillit të kësaj gjykate të datës 30.09.2020, e cila i mbeti tërësisht pretendimeve që përmban kërkesa, konstatoi:

Kërkesa për mbrojtjen e ligjshmërisë është e pabazuar.

Në kërkesën për mbrojtjen e ligjshmërisë thuhet se është bërë shkelje esenciale e dispozitave të procedurës penale nga neni 415 paragrafi 1 pika 11 të Ligjit për Procedurën Penale, sepse me aktgjykim të formës së prerë nuk është përcaktuar koha e kryerja e veprës penale, për këtë arsye dënimi është i paqartë, bie ndesh me vetveten dhe është i papërshtatshëm për shqyrtim. Gjegjësisht, në dënimin e aktgjykimin të formës së prerë, përkatësisht përshkrimi nuk i përmban të gjitha elementet e veprës penale “Dëmtimi i të drejtave të të tjerëve” nga neni 244 paragrafi 1 në lidhje me nenin 22 të Kodit Penal, si dhe arsyet pse Gjykatat pranuan se kjo vepër është krejtësisht e paqartë dhe në kundërshtim me materialin dëshmuar dhe vetë ligjin.

Gjegjësisht, gjykatat më të ulëta konstatuan se të dënuarit në komunitet tjetërsuan pasuri të paluajtshme në pronësi të DTU V. stacioni DOO p. në favor të blerësit A.I., duke e penguar në këtë mënyrë të dëmtuarin të ushtrijë të drejtën e gëzimit si pronar i sendit dhe në këtë mënyrë të kryejë veprën penale “Dëmtimi i të drejtave të të tjerëve” nga neni 244 paragrafi 1 në lidhje me nenin 22 të K. P. Kodi. Duke pasur parasysh mënyrën e kryerjes dhe përfundimit të kësaj vepre penale, si dhe faktet e rastit, nga ku rezulton se pasuria e paluajtshme e kontestuar nuk është tjetërsuar, pra është ende në pronësi të DTU V. stacion Sh. PK p., dënimi i aktgjyqimit të formës së prerë bie ndesh me dispozitën e nenit 148 të Ligjit mbi pronësinë dhe të drejtat e tjera sendore, si dhe me dispozitat e nenit 198 të ligjit për shoqëritë tregtare në lidhje me nenin 29 paragrafi 3 i. Ligji për Detyrimet. Sipas veçorive të veta, krimi konkret kryhet në atë mënyrë që pronari i sendit si kryes e pengon titullarin e një të drejtë tjetër sendore që ta realizojë atë, në mënyrë alternative duke dëmtuar, shkatërruar, tjetërsuar ose konfiskuar sendin e tij. Prandaj, duke pasur parasysh se pronari i sendit është ai që mund të paraqitet vetëm si ekzekutues i veprës penale në fjalë, kurse i dëmtuari është personi me një të drejtë tjetër reale mbi sendin, të drejtën e pengut ose të drejtën e gëzimit, veprimet e të dënuarit nuk mund të lidhen me veçoritë e veprës penale “Dëmtimi i të drejtave të të tjerëve” nga neni 244 paragrafi 1 në lidhje me nenin 22 të Kodit Penal. Në këtë kuptim, konstatohet se konkluzioni i gjykatave më të ulëta se të dënuarit e kanë kryer veprën në fjalë si bashkëkryerës, është i paqartë dhe i paqëndrueshëm, duke pasur parasysh faktin se DTU V. stacioni DOO p. ka përfaqësues ligjor, për këtë arsye është e pamundur tjetërsimi i pasurisë së këtij personi juridik në mënyrën e përshkruar në aktgjyqimin e formës së prerë – në bashkësinë e disa personave. Në fund, thuhet se ka mbetur e paqartë pse i dënuari B. J. është shpallur fajtor për veprën penale të kryer me arsyetimin se ka tjetërsuar pasurinë e paluajtshme në dëm të të dëmtuarit me lidhjen e parakontratës për shitje, kur nga provat e paraqitura nuk ka pasur asnjë përfshirje në ngjarje, gjegjësisht nuk ka qenë i pranishëm në Mbledhja e Aksionarëve të datës 8 qershor 2017.

Gjykata Supreme e Republikës së Maqedonisë së Veriut, duke vepruar sipas kërkesës së parashtruar për mbrojtjen e ligjshmërisë, ka gjykuar se në rastin konkret nr.

Është shkelur neni 415 paragrafi 1 pika 11 të Ligjit për procedurë penale. Pretendimet në kërkesën për mbrojtjen e ligjshmërisë se dënimi është i pakuptueshëm në lidhje me faktet me rëndësi për vendimmarrje të drejtë dhe të ligjshme, se bie ndesh me vetveten dhe se faktet vendimtare lidhur me veprimet e kryera nga i dënuari, kanë lidhje me veprën penale si dhe faktet në lidhje me elementet e veprës penale, në qoftë se merren parasysh provat e paraqitura gjatë procedurës, veçanërisht titulli në të cilin është regjistruar paluajtshmëria kontestuese dhe nga e cila vërtetohet se nuk ka ndryshim në titullarin e së drejtës së pronësisë, pra prona nuk është tjetërsuar dhe është ende në pronësi të DTU V. stacion Sh. PK p., pra nuk ka ardhur pasoja e ndaluar, pra vepra në fjalë nuk është kryer, kurse tentativa për kryerjen e kësaj vepre penale nuk është e dënueshme.

Kjo gjykatë thekson se gjykatat më të ulëta, në bazë të një analize të plotë dhe gjithëpërfshirëse të të gjitha provave materiale dhe verbale, në mënyrë korrekte dhe të plotë i kanë konstatuar faktet vendimtare dhe në aktgjykimin e formës së prerë janë paraqitur arsye të mjaftueshme për faktet vendimtare pse konsiderojnë se, në veprimet e ndërmarra nga i dënuari përmban veçoritë juridike të veprës penale “Dëmtimi i të drejtave të të tjerëve” nga neni 244 paragrafi 1 në lidhje me nenin 22 të Kodit Penal.

Gjykatat më të ulëta me të drejtë kanë konstatuar se i dënuari si bashkëkryerës me qëllim parandalimin e të dëmtuarit S.M. në ushtrimin e të drejtave mbi objektin, kanë tjetërsuar sendin e paluajtshëm me Parakontratën e kontratës së shitblerjes së pasurisë së paluajtshme personit A.I. nga s.L., vërtetuar pranë noterit me UZP. nr.9480/17, të datës 29.08.2017, marrëveshje e cila është shënuar në listën pronësore më 05.09.2017.

Përkatësisht nga procesverbali nr.32 të datës 08.06.2017 nga Mbledhja e ortakëve të V. stationi p., vendimi i Mbledhjes së Aksionarëve të datës 08.06.2017, kontrata paraprake e shitblerjes së pasurive të paluajtshme, e noterizuar më të datës 29.08.2017, aneksi nr.1 i kontratës paraprake për blerjen dhe shitja e pasurive të paluajtshme, vërtetuar nga noteri më datën 22.12.2017, tapitë e pronësisë nr.32230 për KO p. 1, fatura nr.149, të datës 29.08.2017 dhe njoftimi nga avokati i avokatit të dëmtuar B. J. nga p., i dorëzuar të dënuarit Z. S., G. M., B. J. dhe D. A., me konfirmimin e pranimin të dërgesës dhe një faturë për pranimin e dërgesës, gjykatat më të ulëta kanë konstatuar drejt se në Mbledhjen e Aksionarëve, të mbajtur më 06.08.2017, është marrë vendim për shitjen e pasurisë së paluajtshme me shumicë votash. vota e aksionarëve prej 92,49 %, vendim i cili është kundërshtuar nga i dëmtuari S.M., sepse tashmë ka vendosur për shlyerjen e pjesëve të ortakëve-të dënuar, pas së cilës në kundërshtim me nenin 198 paragrafi 2 të Ligjit për shoqëritë tregtare, edhe pse i dëmtuari në afatin ligjor prej 30 ditësh u ka dorëzuar palëve të dënuara një njoftim se pranon shlyerjen e aksioneve, pasuria e paluajtshme në fjale e ka tjetërsuar duke përfunduar.

Paramarrëveshja e kontratës së shitblerjes së pasurisë së paluajtshme të datës 29.08.2017, e cila është regjistruar edhe në listën e pasurisë dhe e cila është ndryshuar me aneksin nr. personi A.I. nga s.L. për një çmim prej 228.000,00 euro me gjithë inventarin, çmimi i blerjes do të paguhet në tre këste dhe ai posedim do të dorëzohet jo më vonë se data 31.03.2018, pasi të jenë paguar të gjitha këstet e blerjes. Nga deklarata për ndryshimet dhe gjendjen e llogarisë nr.90, lëshuar nga K. banka AD S., u konstatua se në lidhje me shitjen e lokalit afarist është arkëtuar kësti i parë nga blerësi A.I. në shumë prej 3.648.305,00 denarë, pagesa e cila është regjistruar më 29.08.2017. Nga aktvendimi i Gjykatës Themelore Tetovë VPP-2. nr.122/17 të datës 26.12.2017 është vërtetuar se i dëmtuari S.M. ka paraqitur propozim për sigurimin e kërkesës jomonetare me masë të përkohshme ndaj debitorit Z. S., G. M., B. J., D. A. dhe DTU V. stacioni DOO p. të ndërmarrë veprime të tjetërsimit dhe të barrës së paluajtshmërisë së përmendur, pra duke pasur parasysh se kreditori S.M. kërkesa është bërë e mundshme, është miratuar propozimi dhe është marrë vendimi për masën e përkohshme me të cilën debitorëve i është ndaluar shitja e aksioneve, ndërmarrja e veprimeve të barrës dhe tjetërsimit të pasurisë së paluajtshme dhe për të njëjtën është bërë shënimi në libri publik, domethënë fletën e pasurisë nr.32230 për KO p. Duke marrë parasysh sa më sipër, sipas vlerësimit të kësaj gjykate, gjykatat më të ulëta kanë konstatuar me të drejtë se pasuria e paluajtshme lëndore është tjetërsuar, gjë që ka shkaktuar pasojën e ndaluar, e cila. Pasoja, nga ana tjetër, shprehet si dëm ndaj tjetrit (pengimi i realizimit të të drejtave sendore), pavarësisht se paluajtshmëria nuk është bartur formalisht në emër të blerësit, aq më tepër që e njëjta është penguar nga Vendimi i Gjykatës Themelore të Tetovës VPP-2. nr.122/17 të datës 26.12.2017.

Kjo gjykatë vlerësoi pretendimet se koha e ekzekutimit të veprës penale nuk ishte përcaktuar, duke qenë se në aktgjykim ishte shënuar gjysma e dytë e muajit maj 2017 si kohë e ekzekutimit dhe nga rreshti i parafundit dhe i fundit i aktgjykimit rezultonte se veprimi në fjalë, cili ishte krimi i kryer në fund të gushtit 2017, por i gjeti të pabazuara. Duket nga shkresat e çështjes, më saktë nga njoftimi i avokatit të avokatit të dëmtuar B. J. nga p., i dorëzuar të dënuarit Z. S., G. M., B. J. dhe D. A., me vërtetim për pranimin e dërgesës dhe vërtetim për pranimin e dërgesës, rezulton se i dëmtuari S.M. Më 17 maj 2017, ai u dërgoi menjëherë një njoftim katër të dënuarve se kishte pranuar ofertën për blerjen e aksioneve të tyre në shoqëri, kështu që të dënuarit, duke marrë parasysh pëlqimin e tij, nuk kishin të drejtë t'i shisnin aksionet një personi të tretë. domethënë të tjetërsojë pasurinë e paluajtshme në fjalë duke lidhur një Parakontratë të kontratës së shitblerjes së pasurisë së paluajtshme të datës 29.08.2017, sepse me pranimin e ofertës, konsiderohet se kontrata për kalimin e aksioneve ka. tashmë është lidhur në përputhje me nenin 198 të Ligjit për shoqëritë tregtare. Përkatesisht, të dënuarit për qëllimin e të dëmtuarit janë njoftuar në gjysmën e dytë të muajit maj 2017, gjegjësisht me datën 17.05.2017, por përkundër një oferte të tillë për shlyerjen e aksioneve,

evident nga procesverbali nr.32 të datës 06.08.2017 nga Mbledhja e ortakëve, i dënuari ka marrë vendim për shitjen e pasurisë së paluajtshme, me ç'rast i dëmtuari S.M. ai kundërshtoi, sepse tashmë kishte vendosur për blerjen e aksioneve nga i dënuari, por ankesa a tij nuk u mor parasysh, në qoftë se merret parasysh përfundimi që ishte arritur, domethënë vendimi për shitjen ishte marrë me shumicën e votave. ortakët (92,49%). Pas së cilës pasoi veprimi për shitjen e paluajtshmërisë së përmendur, përkatësisht paluajtshmëria e objektit i është tjetërsuar me Parakontratën e kontratës për shitblerjen e paluajtshmërisë personit A.I. Nga s.L. Nga sa më sipër, kjo gjykatë konstaton se në rastin konkret, duke marrë parasysh provat e paraqitura dhe faktet e vërtetuara, si dhe dinamikën e përgjithshme të ngjarjes penalo-juridike, në të cilën të gjithë të dënuarit kanë veprime të ekzekutimi, rezulton se veprimet e tyre nuk kryhen vetëm me një veprim të ndërmarrë, por zgjasin për një periudhë më të gjatë kohore dhe përmbajnë synimin për të penguar të dëmtuarin të ushtrijë të drejtat e tij reale të deklaruar, të cilat nuk i lejohej, gjë që prandaj rezulton se ekzekutimi i veprës penale ka filluar në gjysmën e dytë të majit 2017 dhe ka zgjatur deri në lidhjen e Parakontratës së kontratës së shitblerjes së pasurisë së paluajtshme personit A.I. të s.L., vërtetuar pranë noterit me UZP. nr.9480/17, të datës 29.08.2017 dhe evidentuar në regjistrin e pasurisë më datën 05.09.2017, kur në fakt i dënuari si bashkëekzekutues me qëllim pengimin e të dëmtuarit në ushtrimin e tij. të drejtat mbi pasurinë e paluajtshme, në kundërshtim me dispozitat e nenit 198 paragrafi 2 të Ligjit për Shoqëritë Tregtare, edhe pse i dëmtuari në afatin ligjor prej 30 ditësh më datën 17.05.2017 i ka dorëzuar njoftimin se pranon blerjen e aksioneve, kanë tjetërsuar pasurinë e paluajtshme në fjalë, e cila në fakt ka shkaktuar pasojën, pra realizohet veprimi i tyre i përbashkët.

Pretendimet në kërkesën për mbrojtjen e ligjshmërisë se veprimet e të dënuarit nuk përmbajnë elementet thelbësore të veprës penale “Dëmtimi i të drejtave të të tjerëve” nga neni 244 paragrafi 1 në lidhje me nenin 22 të Kodit Penal. janë të pabazuara. Përkatësisht, veprën penale “Dëmtimi i të drejtave të të tjerëve” nga neni 244 paragrafi 1 i Kodit Penal e kryen personi i cili me qëllim të pengimit të ushtrimit të të drejtave mbi sendet tjetëron, shkatërron, dëmton ose merr të tijën. objekti mbi të cilin një person tjetër ka të drejtën e barrës ose të drejtën e gëzimit. Nisur nga përmbajtja e dispozitës së përmendur ligjore, si dhe nga fakti se inkriminimi i kësaj vepre mbron të drejtën e gëzimit si të drejta mbi sendet, kurse në kushtet kur i dëmtuari S.M. nuk ka mundur të ushtrijë të drejtën e gëzimit si pronar i pronës së tij, duke pasur parasysh se ai ka pranuar ofertën për blerjen e aksioneve brenda afatit ligjor prej 30 ditësh, në përputhje me dispozitat e nenit 198 të Ligjit për shoqëritë tregtare dhe në një situatë ku i dënuari si

pronarët e aksioneve ishin të detyruar të përmbushin detyrimin e tyre për t'ia transferuar aksionet palës së dëmtuar, sepse ai ka pranuar ofertën e tyre për blerjen e aksioneve, me faktin se ata nuk e respektuan atë, por përkundrazi, vazhduan të lidhin një para- Kontrata për kalimin e një pjese të pasurisë së paluajtshme të shoqërisë së një personi tjetër, e cila e ka penguar të dëmtuarin të ushtrojë të drejtën e gëzimit paqësor si pronar i pronës së tij dhe të cilën e drejta e gëzimit e ka pasur i dëmtuari për shkak të ofertës së pranuar. për blerjen e aksioneve ka karakter detyrues dhe për këtë arsye konsiderohet se tashmë është lidhur marrëveshja për kalimin e aksioneve, kjo gjykatë ka konstatuar se gjykatat më të ulëta kanë zbatuar drejt Kodin Penal, kur kanë konstatuar se veprimet e i dënuar, i përshkruar saktësisht në vendimin e aktgjykimit të formës së prerë, përmbante elementet thelbësore të veprës penale “Dëmtimi i të drejtave të të tjerëve” nga neni 244 paragrafi 1 në lidhje me nenin 22 të Kodit Penal.

Kjo gjykatë konstatoi se pretendimet në kërkesën për shkelje të Kodit Penal janë të pabazuara, për faktin se DTU V. stacioni DOO p. ka përfaqësues ligjor-drejtues, pra është e pamundur që i dënuari në komunitet të tjetërsojë pronën në pronësi të shoqërisë, pra është e pamundur që kjo veprë të kryhet në bashkëekzekutim. Duke pasur parasysh vendimin e Mbledhjes së Aksionarëve të datës 08.06.2017 për shitjen e pasurisë në fjalë, nga i cili gjykatat më të ulëta konstatuan se të dënuarit kanë qëndruar me vendimin për shitjen e aksioneve dhe me autorizimin për shitjen e pasurisë së paluajtshme e dhënë menaxherit-të dënuarit Z.S., sipas vlerësimit të kësaj gjykate, gjykatat më të ulëta kanë konstatuar drejt se të dënuarit si bashkëkryetarë kanë kryer veprën në fjalë, duke qenë se kanë marrë pjesë së bashku në ngjarjen penalo-juridike, si si dhe se pasoja e rezultuar është rezultat i dinamikës së përgjithshme të ngjarjes, në të cilën të gjithë të dënuarit kanë veprime të ekzekutimit, domethënë aktivitetet e personave të dënuar janë realizim i përbashkët i veprës penale të përbashkët dhe veprimi i tyre i përbashkët realizohet me të dy. elementin objektiv dhe subjektiv të veprës në fjalë dhe duke qenë se vendimi i përbashkët si shprehje e qënies subjektive të personave të dënuar është krijuar paraprakisht, sipas kësaj gjykate nuk mund të pranohet se vepra në fjalë nuk mund të kryhet. në bashkëekzekutim.

Kjo gjykatë ka çmuar pretendimet në kërkesë se gjykatat më të ulëta kanë zbatuar gabimisht dispozitat e nenit 198 paragrafi 3 të Ligjit për shoqëritë tregtare dhe nenit 29 paragrafi 2 të ligjit për marrëdhëniet e detyrimeve lidhur me afatin për pranimin e ofertave dhe nga kur ai fillon të vrapojë, por ai i gjeti ato të pabaza. Gjegjësisht, nga aktvendimi i Gjykatës Themelore Tetovë VPP-2. nr.122/17 të datës 26.12.2017, i vërtetuar me aktvendimin e Gjykatës së Apelit Gostivar GZH. nr.1/2018 të datës 20.02.2018, është konstatuar fakti që i dëmtuari e ka informuar menjëherë

të dënuarit për pranimin e ofertës për kthimin e aksioneve të shoqërisë, sepse të dënuarit nuk i kanë bashkangjitur asnjë provë kur i dëmtuari ka marrë njoftimin për ofertën për kthimin e aksioneve të dorëzuara nga të dënuarit me dorëzim të shpejtë te P.-M L. nga data 12.04.2017, më pas është sjellë në korrelacion me deklaratën e të dëmtuarit S.M. dhe njoftimin nga avokati i avokatis të dëmtuar B. J. nga p., i dorëzuar të dënuarit Z. S., G. M., B. J. dhe D. A., me një vërtetim për pranimin e dërgesës dhe një faturë për pranimin e dërgesës, gjykatat më të ulëta kanë konstatuar drejt se i dëmtuari S.M. Në datën 17 maj 2017, ai ka njoftuar menjëherë të dënuarit se ka pranuar ofertën për blerjen e aksioneve të tyre në shoqëri, gjegjësisht se i dëmtuari në afatin e përcaktuar ligjor prej 30 ditësh i është përgjigjur të gjitha ofertave të secilit prej tyre. të dënuarit me postë rekomande, me njoftim me shkrim se pranon ofertën për shlyerjen e çdo aksioni individual, duke iu referuar dispozitave të nenit 198 paragrafi 3 të Ligjit për shoqëritë tregtare.

Nisur nga sa më sipër, kjo gjykatë thekson se aktgjykimi i formës së prerë përmban arsye të qarta në bazë të të cilave të dënuarit janë shpallur fajtorë dhe dënuar, kurse gjykatat më të ulëta, me rastin e vendosjes, kanë vërtetuar vërtetë dhe plotësisht faktet që janë të rëndësishme për bërjen e ligjit. Vendimi, me vëmendje të barabartë i kanë shqyrtuar edhe ata që i ngarkojnë edhe ata që shkojnë në dobi të tyre, për këtë arsye nuk ka pasur shkelje të nenit 415 paragrafi 1 pika 11 të Ligjit për procedurë penale në lidhje me nenin 244 paragrafi 1 në lidhje me nenin 22 i Kodit Penal në lidhje me nenin 148 të Ligjit për Pronën dhe të Drejtat e tjera Sendore në lidhje me nenin 198 paragrafi 1 i Ligjit për Shoqëritë Tregtare në lidhje me nenin 29 paragrafin 3 të Ligjit për Marrëdhëniet e Detyrimeve.

Nga sa u tha më lart, ishte e nevojshme të vendoset si në aktgjykimin e këtij aktgjykimi, kurse në pajtim me nenin 460 paragrafi 2 të Ligjit për procedurë penale.

Gjykuar në Gjykatën Supreme të Republikës së Maqedonisë së Veriut më 21.10.2020 me Kzz nr.10/2020.

Bashkëpunëtor i vogël gjyqësor-rekordist
M. K. nënshkrimi

Kryetar i këshillit – gjyqtar-r
Dr. J. S. nënshkrimi

Për saktësinë e deklaratës – pohon: sekretari,

KËSHILLI PENAL I GJYKATËS THEMELORE SHKUP 1 SHKUP, i përbërë nga kryetari i këshillit gjyqtari D. G. dhe dhe anëtarët e këshillit gjyqtarë O. S. dhe S. K, me bashkëpunëtorin ekspert L. P. si procesverbalist, duke vepruar sipas kërkesës për përsëritjen e procedurës penale të paraqitur nga i dënuari R. A. nga S., nëpërmjet avokatit mbrojtës N. R. i S., në seancën me dyer të mbyllura të mbajtur më datën 09.10.2012, në përputhje me nenin 424 paragrafi 1 i Kodit Civil, miratoi sa vijon:

V E N D I M

LEJOHET përsëritja e procedurës penale ndaj të dënuarit R. A. dhe nga S., me EMBG..., i lindur më... vit në S., ku banon me... S. përfundoi me aktgjykim të formës së prerë të Gjykatës Themelore S. 1 S. K. nr. 1218/11 nga 20 Prill 2012.

Pas plotfuqishmërisë së këtij vendimi, të shtyhet ekzekutimi i dënimit të shqiptuar me aktgjykim të Gjykatës Themelore S. 1 S. K. nr.1218/11, të datës 20.04.2012, deri në nxjerrjen e aktgjykimit të ri.

Menjëherë pas përfundimit të vendimit për të caktuar një kërkim të ri kryesor.

A r s y e t i m

Me aktgjykim të Gjykatës Themelore S. 1 S. K. nr.1218/11 të datës 20.04.2012, tashmë i dënuari R. A. nga S., në mungesë është shpallur fajtor për kryerjen e dy veprave të vjedhjes së rëndë nga Neni 236 paragrafi 1 pika 1 të LP, për të cilën është dënuar me një dënim të vetëm prej 2 vjet e 6 muaj.

I dënuari R. A. nga S., nëpërmjet mbrojtësit N. R., avokat nga S., i ka dorëzuar kësaj gjykate, më datën 21.09.2012, kërkesë për përsëritjen e procedurës, me të cilën thekson se në rastin konkret janë plotësuar kushtet për përsëritjen e procedurës penale, duke marrë parasysh se se i dënuari është gjykuar me leje sipas nenit 316 paragrafi 3 i Kodit Civil.

Prokuroria Themelore Publike S. ka dhënë mendimin KO 5. nr.1289/11 të datës 08.10.2012, se janë plotësuar prezumimet ligjore për përsëritjen e procedurës penale, në pajtim me nenin 424 paragrafi 1 të Kodit Penal Penale..

Këshilli Penal pas këqyrjes së shkresave të lëndës penale të kësaj gjykate K. nr.1218/11, konstatoi se:

Kërkesa është e bazuar.

Në bazë të nenit 424 paragrafi 1 i Kodit Penal, procedura penale në të cilën një person

është i denuar në mungese dhe ka pasur mundësi për të rigjykuar në prezencën e tij, do të perse-ritet në qoftë se i denuari ose avokati i tij paraqesin kërkesë për persëritjen e procedurës në afat prej 1 viti nga dita kur i denuari ka marrë vesh për aktgjykimin me të cilin ai u dënua në mungesë.

Në rastin konkret të tani të dënuarit R. A. nga S., është gjykuar në mungesë, pasi nuk ka qenë në dispozicion të organeve të ndjekjes penale, kurse tani ka mundësi të gjykohet në prani të tij, pasi ndodhet në R.M., me adresë të njohur banimi në S. S., evident nga shkresa zyrtare e përpiluar më 02.10.2012, pra duke pasur parasysh se për aktgjykimin me të cilin është dënuar në mungesë ka marrë vesh gjatë muajit shtator 2012, pas së cilës ka paraqitur kërkesë për përsëritjen e procedurës, sipas ligjit janë plotësuar kushtet për përsëritjen e procedurës penale në këtë rast dhe në kuptim të dispozitës së përmendur më parë të Kodit Penal.

Këshilli, duke marrë parasysh sa u paraqit dhe në përputhje me nenin 424 paragrafi 1 i Kodit Civil, vendosi si në vendimin e këtij vendimi.

GJYKATA THEMELORE SHKUP 1 SHKUP K. POV nr.426/12 dt.09.10.2012

Procesverbalist,
L. P. nënshkrimi

Kryetar i Këshillit-Gjyqtar,
D. G. dhe nënshkrimi

UDHËZIM: Lejohet ankim brenda 3 ditëve nga marrja e vendimit, nëpërmjet kësaj gjykate në Gjykatën e Apelit S.

DN: I dënuari R. A. në... S. S. Tek PTHP S. CO
5. nr.1289/11
Avokati mbrojtës N. R. nga S.

Pas përfundimit të vendimit:
Departamenti i Zbatimit të Sankcioneve pranë kësaj gjykate

GJYKATA SUPREME E REPUBLIKËS SË MAQEDONISË, në këshillin e përbërë nga gjyqtarët: R. K. – kryetari i këshillit, Sh. D, Dr. J. S, R. S. dhe A. F – anëtarë të këshillit, me bashkëpunëtor të lartë gjyqësor M. N. – procesverbalist, duke vendosur për kërkesën për mbrojtje të ligjshmërisë të ngritur nga Prokurori Publik i Republikës së Maqedonisë KOZ nr.215/2017, të datës 09.07.2018, kundër aktvendimit të Gjykatës Themelore Manastir LPov, nr.19. /2017, të datës 13.09.2017 dhe vendimin e Gjykatës së Apelit Manastir KZH nr.594/2017, të datës 11.02.2017, në seancën e këshillit të mbajtur më 29.11.2018 në prani të Prokurorit Publik të Republikës. të Maqedonisë F. E., në pajtim me nenin 407 paragrafi 1 të Ligjit për procedurë penale, ka miratuar:

V E N D I M

Kërkesa për mbrojtjen e ligjshmërisë e ngritur nga Prokurori Publik i Republikës së Maqedonisë KOZ nr.215/2017 të datës 09.07.2018, kundër vendimit të Gjykatës Themelore Manastir LPov, nr.19/2017, të datës 13.09.2017. Vendimi i Gjykatës së Apelit Manastir KZ nr.594/2017, të datës 02.11.2017, REFUZOHET.

A r s y e t i m

Gjykata Themelore e Manastirit, me aktgjykimin K. nr.676/2013, të datës 26.05.2015, ka akuzuar S. K. dhe M. K., të dy nga B. në mungesë i shpalli fajtorë për veprën penale “Mashttrim” nga neni 247 paragrafi 1 në lidhje me nenin 22, i dënua sipas nenit 247 paragrafi 3 në lidhje me nenin 45 paragrafi 1 dhe 3 të Kodit Penal dhe i dënoi me burgim për një afat pas 2– dy vjetësh. Ai i urdhëroi të akuzuarit që bashkërisht t’ua paguajnë dëmin të dëmtuarve në shumat e përcaktuara në dispozitiv të aktgjykimit. Ai i referoi në kontest të dëmtuarit e përmendur me emër si në dispozitiv të aktgjykimit.

Gjykata e Apelit në Manastir me aktgjykimin KZH nr.542/2015 të datës 16.12.2015, ankesa e mbrojtësit të të akuzuarit S. K. dhe M. K., të dy nga B., avokati I. R. e refuzoi si të pabazuar dhe vërtetoi aktgjykimin e Gjykatës Themelore Manastir K. nr.676/2013 të datës 26.05.2015.

Gjykata Themelore e Manastirit e refuzoi kërkesën e të dënuarit M. K. nga B., dorëzuar përmes Studios Juridike D.i J. nga S., për përsëritjen e procedurës penale të përfunduar me aktgjykimin K. nr.676/2013, të datës 28.05.2015 të Gjykatës Themelore të Manastirit, i vërtetuar me aktgjykimin KZH nr.542/2015, të datës 16.12.2015 të Gjykatës së Apelit. Manastir dhe me të cilin është dënuar për veprën penale “Mashtrim” nga neni 247 paragrafi 1 në lidhje me paragrafin 3 lidhur me nenin 22 të Kodit Penal me burgim prej 2-2 vjet, në pajtim me nenin 453 paragrafi 1. të Ligjit për Procedurën Penale.

Gjykata e Apelit Manastir me vendimin KZH nr.594/2017, të datës 02.11.2017, ankesa e të dënuarit M. K. nga B., i deklaruar nëpërmjet Studios Ligjore D. dhe J. nga S., e refuzoi si të pabazuar. Ai konfirmoi vendimin e Gjykatës Themelore Manastir LPov, nr.19/2017, të datës 13.09.2017.

Prokurori Publik i Republikës së Maqedonisë kundër vendimit të Gjykatës Themelore Manastir LPov. nr.19/2017 të datës 13.09.2017 dhe vendimit të Gjykatës së Apelit Manastir KZH nr.594/2017, të datës 11.02.2017, ka dorëzuar një kërkesë për mbrojtjen e ligjshmërisë së KOZ. nr.215/2017 të datës 07.09.2018, për shkak të shkeljes esenciale të Ligjit për Procedurën Penale në kuptim të nenit 355 paragrafi 2 në lidhje me nenin 398 paragrafi 1 i. Ligji për Procedurën Penale.

Pas kërkesës së parashtruar për mbrojtjen e ligjshmërisë, Gjykata Supreme e Republikës së Maqedonisë caktoi seancë në të cilën ishte i pranishëm edhe Prokurori Publik F. E, i cili deklaroi se e tërheq kërkesën për mbrojtje të ligjshmërisë, duke qenë se paraprakisht në gjykatë është paraqitur tërheqje me shkrim e kërkesës për mbrojtjen e ligjshmërisë më 18 shtator 2018.

Gjykata Supreme e Republikës së Maqedonisë, pas shqyrtimit të shkresave të lëndës, pretendimeve në kërkesën e parashtruar, tërheqjes së parashtruar të kërkesës për mbrojtjen e ligjshmërisë dhe deklaratës së Prokurorit Publik të Republikës së Maqedonisë, të paraqitur në seancën e këshilli para kësaj gjykate, konstatoi:

Kërkesa për mbrojtjen e ligjshmërisë refuzohet.

Sipas nenit 407 të Ligjit të Procedurës Penale, në qoftë se Prokurori Publik e tërheq kërkesën për mbrojtjen e ligjshmërisë, gjykata me vendim do ta refuzojë kërkesën.

Duke pasur parasysh se Prokurori Publik i Republikës së Maqedonisë e tërhoqi kërkesën për mbrojtjen e ligjshmërisë me parashtresë me shkrim, si dhe deklaratën e seancës së këshillit të mbajtur më 29.11.2018, kjo gjykatë ka rrëzuar kërkesën në përputhje me dispozitën ligjore të sipërcituar, si në vendimin e vendimit.

Vendim në Gjykatën Supreme të Republikës së Maqedonisë më 29.11.2018 me Kzz. nr.21/2018.

Bashkëpunëtor i lartë gjyqësor – procesverbal
M. N. nënshkrimi

Kryetar i këshillit – gjyqtar
R. K. nënshkrimi

Për saktësinë e deklaratës – vërteton:
sekretar,
EI/

LITERATURA E PËRDORUR

1. Academia.edu, 580 California St., Suite 400, San Francisco, CA, 94104
2. Бужаровска Г., Ре Д. и Карнасас М. Г. (2010). Истражни дејствија: прирачник за практичари. Скопје: OSCE
3. Буцакоски С. (2012). Казнено-процесно право (авторизирани предавања). Скопје
4. Vodinelić V. (1978). Kriminalistika (četvrto izdanje). Beograd: Savremena administracija,
5. Г. Лажетиќ-Бужаровска, Г.Калајџиев, Б.Мисоски и Д.Илиќ-Димоски,,„Казнено процесно право,, Универзитет,,Св.Кирил и Методиј“ Правен факултет,,Јустинијан Први“ Скопје, 2015 год,
6. Г.Лажетиќ-Бужаровска, Г. Калајџиев, Н.Тупанчевски, С.Бриндевска и Б.Марковска,, Основи на јавно право ,, за трета година 2010 год.,Скопје
7. Европската конвенција за човекови права, Европски суд за човекови права ,Council of Europe, F-67075 Strasbourg cedex,www.echr.coe.int
8. Закон за вештачење (пречистен текст), (Службен весник на Република Македонија бр. 15/10, 12/14. 43/14, 148/15 и 64/18)
9. Закон за заштита на сведоци, Службен весник на Р.М, бр07-1892/1 од 19 мај 2005 г
10. Закон за јавното обвинителство,, Сл.Весник на Р.Македонија бр. 150 од 12.12.2007 година
11. Законот за јавно обвинителство од 16 февруари 2020 година
12. Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine 1 srpanj 2009 god. Zagreb
13. Закон за кривична постапка, Службен весник на РМ, бр. 150 од 18.11.2010 година
14. Закон за кривична постапка (Службен весник на РМ бр.150/2010; бр.100/12 и бр.198/18)
15. Закон за правда за детето,, Службен весник на РМ, бр. 148 од 29.10.2013 година
16. Закон за судови, “Службен весник на Република Македонија” бр.58/06, 35/08,У.бр.256/07,У.бр.74/08,150/10,У.бр.12/11, консолидиран текст
17. Илија Јованов, ЗАКОНСКА ДОСЛЕДНОСТ ПРИ ПРЕЗЕМАЊЕТО НА ИСТРАЖНИТЕ ДЕЈСТВИЈА КАКО ПРЕДУСЛОВ ЗА УСПЕШНО ВОДЕЊЕ

НА КРИВИЧНАТА ПОСТАПКА 1.04 Стручна статија УДК:
347.96:077]:343.132(497.7)

18. Коментар на Законот за кривична постапка, од . Г.Калајџиев, Г. Лажетик,Л. Неделкова, М. Денковска,М. Тромбева,Т. Витларов, П. Јанкуловска, Д. Кадиев, Ноември 2018 год., Полиестердеј, Скопје
19. Кривичен законик на Р.М. Пречистениот текст ги содржи следните измени и дополнувања на законот објавени во „Службен весник на Република Македонија" број 80/99, број 4/2002 година, број 43/2003, број 19/2004, број 81/2005, број 60/06, број 73/06, број 7/08, број 139/08, број 114/09, број 51/11, број 135/11 , 185/11, број 142/12, број 166/12, број 55/13, број 82/13, број 14/14, број 27/14, број 28/14, број 115/14 и број 132/14.
20. Лажетик-Бужаровска Г., Нанев Л. и Кошевалиска О. (2015). Вештачењето и „еднаквоста на оружјата“ во Македонска ревија за казнено право и криминологија, год.22, бр.1, Скопје: Здружение за кривично право и криминологија на Македонија
21. Марина П. (1979). Кривична постапка на СФРЈ, Скопје: Култура
22. Прирачник за напредна обука за новиот ЗКП – Забрзани постапки, Академија за судии и јавни обвинители, ОБСЕ, Скопје 2013 год.
23. Прирачник за кривична постапка,МВР-Биро за јавна безбедност-центар за обука,Јануари, 2012 година, Скопје,
24. Протоколот 7 на Европската конвенција за човекови права, Европски суд за човекови права ,Council of Europe, F-67075 Strasbourg cedex, стр.43
25. Сулејманов З. и Сулејманов Д. (2012). Кривично процесно право (трето изменето и дополнето непечатено издание). Скопје
26. С. Милевска, „Оштетениот како тужител во кривичната постапка,,магистерски труд-краток
извадок,https://eprints.ugd.edu.mk/10378/1/magisterska_suzana_milevska-2.pdf
27. Тромбева М., Јанкуловска П. и Денковска М. (2013). Истражна постапка – прирачник. Скопје: OSCE, Академија за судии и јавни обвинители
28. Устав на Р.М од 17 ноември 1991 година

